Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ।

ସୀମୱିସୋଧନୀ

ୱରଦଂ ୱରଦଂ ଅଗ୍ଗଂ, ଦିଟ୍ଠଂ ଦିଟ୍ଠଂୱ ୱନଜଂ;

ବୋଧକଂ ବୋଧକଂ ପାଣଂ, ଦେୱ’ଦେୱଂ ନମାମ’ହଂ।

ସନ୍ତଂ ସନ୍ତଂ ସଦା ୱଟ୍ଟଂ, ପଜଂ’ଭୱେ ସୁତଂ;

ନିକ୍ଖୁଦଂ ନିକ୍ଖୁଦଂ ତାରଂ, ଧମ୍ମୱରଂ ନମାମ’ହଂ।

ସୁତଂ ସୁତଂ ଭୱନେ ଯଂ, ନତନଂ ନତନା’ରହଂ;

ନରା’ନରା ସଦା’କଂସୁ, ସଙ୍ଘୱରଂ ନମାମ’ହଂ।

ଇଚ୍ଛେୱ’ମଚ୍ଚନ୍ତନତସ୍ସନେଯ୍ୟଂ, ନତଯ୍ୟମାନୋ ରତନତ୍ତଯଂ ଯଂ;

ପୁଞ୍ଞାଭିୱଡ୍ଢିଂ ମହଗ୍ଘଂ ଅଲତ୍ଥଂ, ତସ୍ସାନୁଭାୱେନ ହତନ୍ତରାଯୋ।

ୱିନଯେ ସତି ଠିତେ ଯଂ, ସାସନଂ ସଣ୍ଠିତଂ ଭୱେ;

ୱିନଯେ ସତି ନଟ୍ଠେ ଯଂ, ୱିନଟ୍ଠଂ ସାସନଂ ଭୱେ।

ତସ୍ମା ଦିଭଂ ମମେ’ଦାନି, ଜୋତଯିତ୍ୱାନ ସାସନେ;

ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦ୍ୱେଳ୍ହକଂ ୱାଦଂ, ଏକୀଭାୱଂ କରୋମ’ହଂ।

ଅତ୍ତୁକ୍କଂସନ-ଭାୱଞ୍ଚ, ପରୱମ୍ଭନକମ୍ପିଚ;

ତେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଅପେସେତ୍ୱା, ସାସନସ୍ସ ସୁୱୁଡ୍ଢିଯା।

ଯଦି ମେ ଇଦିସଂ ଚିତ୍ତଂ, ଭୱେଯ୍ୟୁଂ ପାପସଙ୍କପ୍ପା;

ପଚ୍ଛିସ୍ସଂ ନିରଯେ ଭଯଂ, ହୀନ’ଜ୍ଝାସଯକାରଣା।

ସାସନସ୍ସ ସୁଲଭଂ’ୱ ପତ୍ଥଯନ୍ତୋ ସତା’ଚାରୋ;

ସଂସନ୍ଦିସ୍ସମହଂ ଦାନି, ଚିରଂ ସଦ୍ଧମ୍ମ’ସୁଦ୍ଧିଯା।

ସୁଦୁଲ୍ଲଭଂ ଲଭିତ୍ୱାନ, ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଜିନସାସନେ;

ସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱରଂ ୱାଦଂ, କତ୍ୱା ଦ୍ୱେଳ୍ହକ’ମେକିକଂ।

ସୀମୱିସୋଧନିଂ ନାମ, ନାନାଗନ୍ଥସମାହଟଂ;

କରିସ୍ସଂ ମେ ନିସାମେନ୍ତୁ, ସାଧଓ୍ୱୋ କଓ୍ୱିପୁଙ୍ଗଓ୍ୱା।

ପାଠଇଂ ଅଟ୍ଠକଥଞ୍ଚେଓ୍ୱ, ମାତିକଂ ପଦଭାଜନିଂ;

ଓଗାହେତ୍ୱାନ ତଂ ସବ୍ବଂ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଅସେସତୋ।

ଅଓ୍ୱନୋମତିଗଣ୍ଠେସୁ, ଟୀକାଗଣ୍ଠିପଦେସୁଚ;

ଓ୍ୱିନିଚ୍ଛଯଓ୍ୱିମତୀସୁ, ମାତିକା’ଟ୍ଠକଥାସୁପି।

ସବ୍ବଂ ଅସେସକଂ କତ୍ୱା, ସଂସନ୍ଦିତ୍ୱାନ ଏକତୋ;

ପଓ୍ୱତ୍ତା ଓ୍ୱଣ୍ଣନା ଏସା, ତୋସଯନ୍ତୀ ଓ୍ୱିଚକ୍ଖଣେତି।

ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ହି ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ତତୋ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ, ଓ୍ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ

ବୁଦ୍ଧୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ, ସଦ୍ଧମ୍ମସଓ୍ୱନମ୍ପି ଚ;

ସଙ୍ଘୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ, ସପ୍ପୁରିସା’ତିଦୁଲ୍ଲଭା।

ଦୁଲ୍ଲଭଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ, ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ;

ଦୁଲ୍ଲଭା ଖଣସମ୍ପତ୍ତି, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ପରମଦୁଲ୍ଲଭୋ’ତି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧। ଉପସମ୍ପଦାକଣ୍ଡୋ

ଇମସ୍ମିଞ୍ହି ଠାନେ ଠତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଗୁଣପଟିସଂଯୁତ୍ତାଯ କଥାଯ ୱୁଚ୍ଚମାନାଯ ସାଧୂନଂ ଚିତ୍ତସମ୍ପହଂସନଞ୍ଚେୱ, ଇମସ୍ସେୱ ପକରଣସ୍ସ ଅନୁମୋଦନୱଚନଭାୱୋ ଚ ଭୱେଯ୍ଯ, ଅନୁମୋଦନୱଚନତ୍ତେ ଚ ସିଦ୍ଧେ ସୋତଙ୍କଂ ମଞ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧଗୁଣଂ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ। ଅମ୍ହାକଂ କିର ଭଗୱା ବ୍ରହ୍ମଦେୱବୁଦ୍ଧମାଦିଂ କତ୍ୱା ଯାୱ ପୋରାଣସକ୍ୟଗୋତମା ମନୋପଣିଧିୱସେନ, କଟ୍ଠୱାହନଜାତକଂଆଦିଂକତ୍ୱା ଯାୱ ମଜ୍ଝିମଦୀପଙ୍କରା ୱାଚଙ୍ଗୱସେନ ମଜ୍ଝିମଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ କାଯୱାଚଙ୍ଗୱସେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଯାୱ ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱା ୱୀସତି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ପାରମିଯୋ ପୂରେନ୍ତସ୍ସ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣତ୍ଥାଯ ଯେୱ ଅଲଙ୍କତଂ ସୀସଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦେନ୍ତସ୍ସ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ସୀସଂ ଜମ୍ବୁଦୀପୱାସୀନଂ ଉଦ୍ଧନତୋପି ବହୁତରଂ, ଅଞ୍ଜିତନଯନଂ ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା ଦେନ୍ତସ୍ସ ନଯନଂ ଅଜଟାକାସେ ଗଗନତଲେ ତାରାଗଣତୋପି ବହୁତରଂ, ହଦଯମଂସଂ ୱା ଦକ୍ଖିଣବାହୁଂ ୱା ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଦେନ୍ତସ୍ସ ମଂସଂ ଛନହୁତ ଅଟ୍ଠସ ହସ୍ସାଧିକସତସହସ୍ସପମାଣସିନେରୁରାଜତୋପି ବହୁତରଂ, ଲୋହିତଂ ଉପ୍ପାଟେତ୍ୱା ଦେନ୍ତସ୍ସ ରୁହିରଂ ଚତୂସୁ ମହାସମୁଦ୍ଦେସୁ ଉଦକତୋପି ବହୁତରଂ, ମଦ୍ଦୀସଦିସେ ଚ ଭରିଯେ ଜାଲୀକଣ୍ହାଜିନସଦିସେ ଚ ପୁତ୍ତେ ପରେସଂ ଦାସତ୍ଥାଯ ଦେନ୍ତସ୍ସ ଗଣନପଥଂ ୱୀତିୱତ୍ତା। ଏୱଂ ପାରମିଯୋ ପୂରେନ୍ତସ୍ସେୱ।

ଚିନ୍ତିତଂ ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ, ନୱସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟ’ୱାଚକଂ;

କାଯୱାଚା ଚତୁଖ୍ୟାତଂ, ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ସମୁପାଗମୀତି।

ଜାତତ୍ତକୀସୋତତ୍ତକିଯା ୱୁତ୍ତନଯେନ ଅସୂରୋ ହୁତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂ ଚିନ୍ତେନ୍ତସ୍ସେୱ ସତ୍ତଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ୱୀତିୱତ୍ତାନି। ଅତିସୂରୋ ଅହୁତ୍ୱା ୱାଚାମତ୍ତମେୱ ନୱ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ୱୀତିୱତ୍ତାନି। ଅତିସୂରୋ ହୁତ୍ୱା କାଯଙ୍ଗୱାଚଙ୍ଗୱସେନ ପୂରେନ୍ତସ୍ସ ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ୱୀତିୱତ୍ତାନି। ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟାନି ଦୀପଙ୍କରପାଦମୂଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ୱେଦିତବ୍ବାନି। ସତସହସ୍ସକପ୍ପମତ୍ଥକେ ପନ ଅଚ୍ଛତ୍ତପାରମୀ ପୂରିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ୱେସ୍ସନ୍ତରତ୍ତଭାୱେନ ଚ ସତ୍ତକମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପଥୱିଂ କମ୍ପେତ୍ୱା ୱଙ୍କପବ୍ବତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନଯନସଦିସେ ଦ୍ୱେ ପୁତ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ଦାସତ୍ଥାଯ ଦତ୍ୱା ଦୁତିଯଦିୱସେ ବ୍ରାହ୍ମଣୱଣ୍ଣେନ ଆଗତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ଦେୱରଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତସମଂ ମଦ୍ଦିଂ ନାମ ଭରିଯଂ ଦତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ଭୱେ ଅପରିମେଯ୍ୟାନି ପୁଞ୍ଞାନି କତ୍ୱା ତତୋ ତୁସିତପୁରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଯାୱତାଯୁକଂ ଠତ୍ୱା ଦସହି ଚକ୍କୱାଳସହସ୍ସେହି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦେୱତାୱିସେସେହି।

କାଲୋ ଦେୱ ମହାୱୀର, ଉପ୍ପଜ୍ଜ ମାତୁକୁଚ୍ଛିଯଂ;

ସଦେୱକଂ ତାରଯନ୍ତୋ, ବୁଜ୍ଝସ୍ସୁ ଅମତଂ ପଦନ୍ତି।

ଯାଚିଯମାନୋ କାଲଂ ଦୀପଞ୍ଚ ଦେସଞ୍ଚ କୁଲଂ ମାତରମେୱଚାତି ଇମାନି ପଞ୍ଚ ମହାୱିଲୋକନାନି ୱିଲୋକେତ୍ୱା ତୁସିତପୁରତୋ ଚୱିତ୍ୱା ମହାସମ୍ମତୱଂସଜସ୍ସ ଓକ୍କାକରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତାନଂ କୁସଲମ୍ଭେଦଭଯେନ ଭଗିନୀହିଯେୱ ସଦ୍ଧିଂ ଆୱାହକରଣଂ ସୁତ୍ୱା ସକ୍ୟା ୱତ ଭୋ ରାଜକୁମାରାତି ଓକ୍କାକମହାରାଜେନ ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ପୱତ୍ତନିମିତ୍ତଂ କତ୍ୱା ସକ୍ୟାତି ଲଦ୍ଧନାମାନଂ ରାଜୂନମବ୍ଭନ୍ତରେ ପୱତ୍ତସ୍ସ ସୁଦ୍ଧୋଦନମହାରାଜସ୍ସ ଜେଟ୍ଠମହେସିଯା ସିରିମହାମାଯାଯ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଦସମାସଚ୍ଚଯେନ ଦେୱଦହନଗରସ୍ସ କପିଲୱତ୍ଥୁସ୍ସ ଚ ମଜ୍ଝେ ଲୁମ୍ବିନୀୱନେ ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଜାତକ୍ଖଣେଯେୱ ଉତ୍ତରାଭିମୁଖଂ ସତ୍ତପଦୱୀତିହାରେନ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଚ୍ଛମ୍ଭିୱାଚଂ ନିଚ୍ଛାରେତ୍ୱା ପିତରଂ ୱନ୍ଦାପେତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ସୋଳସୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିକକାଲେ ରଜ୍ଜସିରିଂ ଅନୁଭୱିତ୍ୱା ରାହୁଲଭଦ୍ଦସ୍ସ ଜାତଦିୱସେ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଛବ୍ବସ୍ସାନି ଦୁକ୍କରଚରିଯଂ ଚରିତ୍ୱା ୱେସାଖପୁଣ୍ଣମଦିୱସେ ଅନୁତ୍ତରଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୋଧିଂ ଅଭିସମ୍ବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ପଞ୍ଚଚତ୍ତାଲୀସ ୱସ୍ସାନି ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ରତନଦାମଂ ଗନ୍ଥେନ୍ତୋ ୱିଯ ଧମ୍ମରତନୱସ୍ସଂ ୱସ୍ସାପେତ୍ୱା ଯାୱ ସୁଭଦ୍ଦପରିବ୍ବାଜକୱିନଯନା କତବୁଦ୍ଧକିଚ୍ଚେ କୁସିନାରାଯୌପୱତ୍ତନେ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନେ ୱେସାଖପୁଣ୍ଣମଦିୱସେ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ଅନୁପାଦିସେସାଯ ନିବ୍ବାନଧାତୁଯା ପରିନିବ୍ବୁତେ ଭଗୱତିଲୋକନାଥେ ସୁଭଦ୍ଦେନ ୱୁଡ୍ଢପବ୍ବଜିତେନ ‘‘ଅଲଂ ଆୱୁସୋ ମା ସୋଚିତ୍ଥ ମା ପରିଦେୱିତ୍ଥ, ସୁମୁତ୍ତା ମଯଂ ତେନ ମହାସମଣେନ, ଉପଦ୍ଦୁତା ଚ ହୋମ’ଇଦଂ ୱୋ କପ୍ପତି ଇଦଂ ୱୋ ନ କପ୍ପତୀ’ତି। ଇଦାନି ପନ ମଯଂ ଯଂ ଇଚ୍ଛିସ୍ସାମ ତଂ କରିସ୍ସାମ, ଯଂ ନ ଇଚ୍ଛିସ୍ସାମ ନ ତଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଗଣପାମୋକ୍ଖାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁସତସହସ୍ସାନଂ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ ଆଯସ୍ମା ମହାକସ୍ସପୋ ଧମ୍ମସଙ୍ଗୀତିଂ କତ୍ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ଧମ୍ମୱିନଯେ ତତୋ ଅପରଭାଗେ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେନ ୱେସାଲିଯା ୱଜ୍ଜିପୁତ୍ତକା ଦସୱତ୍ଥୂନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସାସନୱିପତ୍ତିଂ କରୋନ୍ତେ ଦିସ୍ୱା ଆଯସ୍ମତା ଯସତ୍ଥେରେନ କାକଣ୍ଡକପୁତ୍ତେନ ସମୁସ୍ସାହିଯମାନୋ ଦୁତିଯସଙ୍ଗୀତିଂ କତ୍ୱା ତତୋ ଅପରଭାଗେ ତଥାଗତସ୍ସ ପରିନିବ୍ବାନତୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱସ୍ସସତାନଂ ଉପରି ଅଟ୍ଠାରସମେ ୱସ୍ସେ ଧମ୍ମାସୋକୋନାମ ରାଜା ସକଲଜମ୍ବୁଦୀପତଲେ ଏକରଜ୍ଜାଭିସେକଂ ପାପୁଣିତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସାସନେ ମହନ୍ତଂ

ଲାଭସକ୍କାରଂ ପଓ୍ୱତ୍ତେତ୍ୱା ପରିହୀନଲାଭସକ୍କାରା ତିତ୍ଥିଯା ଅନ୍ତମସୋ ଘାସଚ୍ଛାଦନମତ୍ତମ୍ପି ଅଲଭନ୍ତା ଲାଭସକ୍କାରଂ ପତ୍ଥଯମାନା ସାସନେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ସକାନି ସକାନି ଦିଟ୍ଠିଗତାନି ଦୀପେତ୍ୱା ସାସନେ ମହନ୍ତଂ ଅବ୍ବୁଦଞ୍ଚ ମଲଞ୍ଚ ପଓ୍ୱତ୍ତେସୁଂ। ତଦା ଧମ୍ମାସୋକରଞ୍ଞୋ ପତ୍ତାଭିସେକତୋ ସତ୍ତରସମେ ଓ୍ୱସ୍ସେ ସଟ୍ଠିସତସହସ୍ସ ଭିକ୍ଖୂସୁ ସହସ୍ସଭିକ୍ଖୂ ଗହେତ୍ୱା ମୋଗ୍ଗଲିପୁତ୍ତତିସ୍ସୋ ନାମ ସଙ୍ଘତ୍ଥେରୋ ମହାପଓ୍ୱାରଣାଯ ପରପ୍ପଓ୍ୱାଦଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା କଥାଓ୍ୱତ୍ଥୁପ୍ପକରଣଂ ଦେସେତ୍ୱା ତତିଯଧମ୍ମସଙ୍ଗୀତିଂ କତ୍ୱା ପରିସୁଦ୍ଧେ ଧମ୍ମଓ୍ୱିନଯେ ସାଟ୍ଠକଥେବୁଦ୍ଧଓ୍ୱଚନେ ଧରନ୍ତେଓ୍ୱ ପାଠଇଯଟ୍ଠକଥାସୁ ଅତ୍ଥଚ୍ଛାଯଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ମତିଓ୍ୱସେନ ନାନାଗଣ୍ଠିଓ୍ୱିସେସାନି କରୋନ୍ତି, ତେସୁ ଅତ୍ତନୋମତିଓ୍ୱସେନ ଅତ୍ଥଚ୍ଛାଯଂ ଗହେତ୍ୱା କାରଣପତିରୂପକଂ କତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଓ୍ୱଚନଂ ସାରତୋ ସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ସୁତ୍ତ-ସୁତ୍ତାନୁଲୋମଆଚରିଯଓ୍ୱାଦେ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ପାଠଇଯା ଅଟ୍ଠକଥଂ, ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ପାଠଇଂ ତଦ୍ଦିଓ୍ୱରଣଭୂତଂ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞାନି ଚ ଗଣ୍ଠିଓ୍ୱିସେସାନି ଅସଂସନ୍ଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋମତିଯାପି ପୁବ୍ବାପରଂ ଅସମାନେତ୍ୱା ଓ୍ୱାଦପ୍ପକାସନମତ୍ତମେଓ୍ୱ ଠପେତ୍ୱା ଗରୁକଲହୁକେସୁ ଗରୁକେଯେଓ୍ୱ ଠାତବ୍ବେପି ଗରୁକେ ଅଟ୍ଠତ୍ୱା କେଚି ଭିକ୍ଖୂ ନଦିଯା ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ଅକତ୍ୱା କରୋନ୍ତି। ଏଓ୍ୱଂ ସାସନେ ଦ୍ୱିଧା ଭିନ୍ନା ହୋନ୍ତି। ଇଦଞ୍ଚ ଭିନ୍ଦନଂ କୋସମ୍ବକକ୍ଖନ୍ଧକେ ଭିନ୍ନତୋପି ସତଗୁଣେନ ସହସ୍ସଗୁଣେନ ବଲଓ୍ୱତରମେଓ୍ୱ ସାସନସ୍ସ ଓ୍ୱିପତ୍ତିକାରଣତ୍ତା, ତଥା ହି ନ ଇଦଂ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଭିକ୍ଖୂନଂଯେଓ୍ୱ ହୋତି, ଭିକ୍ଖୂନଂ, ଉପାସକମନୁସ୍ସାନଂ, ଆରକ୍ଖକଦେଓ୍ୱତାନମ୍ପି, ତାସଂ ସହାଯକାନଂ ଭୁମ୍ମନିସ୍ସିତଦେଓ୍ୱତାନମ୍ପି ତାସଂ ସହାଯକାନଂ ରୁକ୍ଖନିସ୍ସିତଦେଓ୍ୱତାନମ୍ପି ତାସଂସହାଯକାନଂ ଆକାସଟ୍ଠକଦେଓ୍ୱତାନମ୍ପି, ତାସଂ ସହାଯକାନଂ ଚାତୁମହାରାଜିକଦେଓ୍ୱତାନମ୍ପି, ତାସଂ ସହାଯକାନଂ ତାଓ୍ୱତିଂସଦେଓ୍ୱତାନମ୍ପି, ଏଓ୍ୱଂ ମିତ୍ତପରମ୍ପରଓ୍ୱସେନ ଛକାମାଓ୍ୱଚରଦେଓ୍ୱତାନମ୍ପି ତାସଂ ମିତ୍ତାନଂ ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜାନମ୍ପୀତି ଏଓ୍ୱଂ ଯାଓ୍ୱଅକନିଟ୍ଠବ୍ରହ୍ମଲୋକା ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲେ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବେ ପୁଥୁଜ୍ଜନା ଦେଓ୍ୱମନୁସ୍ସା ଭିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ତେସଂ ଭିନ୍ନତ୍ତା ବହୁ ଚ ପାପଂ ପସଓ୍ୱତି, ତସ୍ମା ପାଠଇଯା ଅଟ୍ଠକଥଂ, ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଚ ପାଠଇଂ ସଂସନ୍ଦିତ୍ୱା ତାନି ତାନି ଗଣ୍ଠିଓ୍ୱିସେସାନି ଚ ଏକତୋ କତ୍ୱା ଗଙ୍ଗୋଦକେ ନ ଯମୁନୋଦକଂ ଓ୍ୱିଯ ମିସ୍ସିତ୍ୱା ଏକୀଭାଓ୍ୱଂ କତ୍ୱା ସୀମଓ୍ୱିସୋଧନିଂ ନାମ କରିସ୍ସାମି, ତଂ ସୁଣାଥ ସାଧୁକଂ ମନସିକରୋଥ ଧମ୍ମରାଜସ୍ସ ସାଓ୍ୱକାତି।

ତତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ତି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପ୍ପାଦକାଲୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ତଥା ହି ଅନୁପ୍ପନ୍ନକାଲେ ବୁଦ୍ଧେ ବୁଦ୍ଧୋତି ସଦ୍ଦମ୍ପି ଅସୁତ୍ୱା ଓ୍ୱୀତିଓ୍ୱତ୍ତାନଂ କପ୍ପାନଂ ଗଣନପଥଂ ଓ୍ୱୀତିଓ୍ୱତ୍ତା। ବୁଦ୍ଧକାରଣସ୍ସ ଦୁକ୍କରତ୍ତଂ ହେଟ୍ଠା ଓ୍ୱୁତ୍ତମେଓ୍ୱ।

ତତୋ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦାଚା ତିଏତ୍ଥ ତୋପଚଯୋ ଲାମକତ୍ଥେ, ପଞ୍ଚମ୍ଯତ୍ଥେ ଓ୍ୱା। ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ତମନୁପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚ ଦୁଲ୍ଲଭାଯେଓ୍ୱାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଯଥା ଚ ଲୋକେ କିଞ୍ଚିଦେଓ୍ୱ ମହଗ୍ଘଂ ଅଲଭିତବ୍ବଂ ଲଭିତ୍ୱା ଓ୍ୱା ତେନ ସହକାରୀକାରଣଭୂତଂ ଅପ୍ପଗ୍ଘମ୍ପି ମହଗ୍ଘଂ ମହଗ୍ଘଂ ଦୁଲ୍ଲଭଂ ଦୁଲ୍ଲଭନ୍ତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି, ଏଓ୍ୱମେଓ୍ୱ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଂ ଆଗମ୍ମ ତମନୁପବ୍ବଜିତମ୍ପି ଦୁଲ୍ଲଭନ୍ତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି, ଯଥା ଚ ନିଦିଯା ଉପରିମଭାଗେ ସତ୍ତାହଓ୍ୱଞ୍ଚଲିକାଦିଭାଓ୍ୱେନ ଉଦକପୂରଣେ ହେଟ୍ଠା କିସ୍ମିଞ୍ଚି ଠାନେ ତରିତୁଂ ଅଓ୍ୱିସହନ୍ତା ଇଦମେଓ୍ୱ ଠାନଂ ଦୁକ୍କରନ୍ତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି, ଏଓ୍ୱମେଓ୍ୱ ବୁଦ୍ଧକାରଣସ୍ସ ଦୁକ୍କରଭାଓ୍ୱେ ନ ତମନୁପବ୍ବଜ୍ଜୁପସମ୍ପଦାପି ଦୁକ୍କରଂ ଦୁଲ୍ଲଭନ୍ତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଞ୍ଞଥା ବୁଦ୍ଧଭଗଓ୍ୱତୋ ପି ପବ୍ବଜ୍ଜୁପସମ୍ପଦଭାଓ୍ୱୋଯେଓ୍ୱ ସେଟ୍ଠୋ ଭଓ୍ୱେଯ୍ଯ। ଅଥଓ୍ୱା କାରଣୂପଚାରଓ୍ୱସେନାପି ଏଓ୍ୱଂ ଓ୍ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ଯଥା ସେମ୍ହୋଗୁଠଓତି ତଥା ହି ଗୁଠଅସ୍ସ ପି ଓ୍ୱନପଚଯା ସେମ୍ହୋ ଉସ୍ସନ୍ନୋ, ତଂ ଜନୋ ଗୁଠଏନସେମ୍ହୋତି ଓ୍ୱତ୍ତବ୍ବେପି କାରଣସ୍ମିଂ ଗୁଠଏ ଫଲଭୂତଂ ସେମ୍ହଂ ରୋପେତ୍ୱା ସେମ୍ହୋ ଗୁଠଓତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି, ଏଓ୍ୱଂ କାରଣସ୍ସ ଦୁକ୍କରତ୍ତା ଦୁଲ୍ଲଭେ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ତମନୁକ୍ରିଯା ପବ୍ବଜ୍ଜାପି ତଂ ମୂଲକାରଣଭୂତେ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦେ ରୋପେତ୍ୱା ଦୁଲ୍ଲଭା ପବ୍ବଜ୍ଜାତି ଓ୍ୱୁଚ୍ଚତି। ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକାଲେପି ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନଂ ଦୁଲ୍ଲଭମେଓ୍ୱ, ଅନୁପ୍ପନ୍ନକାଲେ ପନ ପଗେଓ୍ୱ, ସବ୍ବଖଣେସୁ ନଓ୍ୱମଖଣତ୍ତା ଚ ତଥା ହି ମିଲକ୍ଖୁଦେସଅରୂପଭୂମିଅସଞ୍ଞସତ୍ତନିରଯପେତତିରଚ୍ଛାନଭୂମୀସୁ ଜାଯମାନେସୁ ଓ୍ୱା ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଜାଯମାନୋପି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଭୂତା ଓ୍ୱା, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୁଲେ ଜାଯମାନାପି ଚକ୍ଖୁସୋତ ଓ୍ୱିକଲଭାଓ୍ୱେନ ଅଙ୍ଗଓ୍ୱିକଲା ଓ୍ୱା ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନଂ ନ ଅରହନ୍ତି, ଦସ୍ସନମ୍ପି ଦସ୍ସନମତ୍ତମେଓ୍ୱ। ସୁପଣ୍ଣନାଗରାଜାଦୀନଂ ତସ୍ମିଂ ଭଓ୍ୱେ ମଗ୍ଗଫଲଭାଗିନୋ ନ ହୋନ୍ତି, ହୋନ୍ତି ଚେତ୍ଥ।

‘‘ପଚ୍ଚନ୍ତଜୋ ଅରୂପିନୋ, ଓ୍ୱିକଲଙ୍ଗୋ ଅସଞ୍ଞଜୋ;

ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ତିରଚ୍ଛାନୋ, ପେତୋ ନେରଯିକୋପିଚ।

ଏତେ ଅଟ୍ଠକ୍ଖଣା ଓ୍ୱୁତ୍ତା, ବୁଦ୍ଧେନାଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୁନା;

ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ଖଣୋ ଏକୋ, ନଓ୍ୱମୋତି ପଓ୍ୱୁଚ୍ଚତୀତି’’।

ପବ୍ବଜ୍ଜା ତିଚେତ୍ଥ ସାମଞ୍ଞେନ ଓ୍ୱୁତ୍ତେପି ସାମଣେରାଓ୍ୱ ଅଧିପ୍ପେତା, ଉପସମ୍ପଦା ଚାତି ଓ୍ୱିସୁଂ ଓ୍ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ସାମଣେରା ଚ ନାମ ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମିତ୍ୟାଦିନା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଓ୍ୱତ୍ୱା ଉଭତୋସୁଦ୍ଧିଓ୍ୱସେନେଓ୍ୱ ସାମଣେରଭୂମିଯଂ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଦସସୀଲାନି ପନ ତେସଂ ସିକ୍ଖାପଦମତ୍ତମେଓ୍ୱ। ତାନି

ପାଠଇଓସେନ ଅସଙ୍କୋନ୍ତୋ ଅହୱସେନ ‘‘ଇଦଞ୍ଚ ସମାଦାଯ ୱତ୍ତେହୀ’’ତି ଆଚିକ୍ଖିତୁମ୍ପି ୱଟ୍ଟତିଯେୱ। ଇଧ ୱତ୍ତଙ୍ଗ ନତ୍ଥି। ଉପସମ୍ପଦା ପନ ଅଟ୍ଠୱିଧା ହୋନ୍ତି ଏହିଭିକ୍ଖୂପସମ୍ପଦା, ସରଣଗମନୂପସମ୍ପଦା, ଓୱାଦ ପଟିଗ୍ଗହଣୂପସମ୍ପଦା, ପଞ୍ହବ୍ୟାକରଣୂପସମ୍ପଦା, ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମପଟିଗ୍ଗହଣୂପସମ୍ପଦା, ଦୂତେନୂପସମ୍ପଦା, ଅଟ୍ଠୱାଚିକୂପସମ୍ପଦା, ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥୂପସମ୍ପଦା ଚାତି। ତତ୍ଥ ଭଗୱା ଏହି ଭିକ୍ଖୁଭାୱାଯ ଉପନିସ୍ସଯସମ୍ପନ୍ନଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଦିସ୍ୱା ରତ୍ତପଂସୁକୂଲନ୍ତରତୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣଂ ଦକ୍ଖିଣହତ୍ଥଂ ନୀହରିତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଘୋସଂ ନିଚ୍ଛାରେନ୍ତୋ ‘‘ଏହି ଭିକ୍ଖୁ ଚର ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ସମ୍ମା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଅନ୍ତକିରିଯାଯା’’ତି ୱଦତି। ତସ୍ସାନନ୍ତରମେୱ ଗିହିଲିଙ୍ଗଂ ଅନ୍ତରଧାଯିତ୍ୱା।

ତିଚୀୱରଞ୍ଚ ପତ୍ତୋ ଚ, ୱାସି ସୂଚିଚ ବନ୍ଧନଂ;

ପରିସ୍ସାୱନମଟ୍ଠେତେ, ଯୁତ୍ତଯୋଗସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେହି ଅଟ୍ଠହିପରିକ୍ଖାରେହି ସରୀରେ ପଟିମୁକ୍କୋଯେୱ ୱସ୍ସସତିକତ୍ଥେରୋ ୱିଯ ଇରିଯାପଥସମ୍ପନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧାଚରିଯକୋ ବୁଦ୍ଧୁପଜ୍ଝାଯକୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧଂ ୱନ୍ଦମାନୋୱ ତିଟ୍ଠତି। ଅଯଂ ଏହି ଭିକ୍ଖୂପସମ୍ପଦା ନାମ। ଭଗୱା ହି ପଠମବୋଧିଯଂ ଏତସ୍ମିଂ କାଲେ ଏହି ଭିକ୍ଖୁପସମ୍ପଦାଯ ଏୱ ଉପସମ୍ପାଦେତି। ତାନି ପନ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗିଯାଦଯୋ ଅଙ୍ଗୁଲିମାଲତ୍ଥେରପରିଯୋସାନା।

ତୀଣିସତଂ ସହସ୍ସଞ୍ଚ, ଚତ୍ତାଲୀସଂ ପୁନାପରୋ;

ଏକୋ ଚ ଥେରୋ ସପ୍ପଞ୍ଞୋ; ସବ୍ବେ ତେ ଏହି ଭିକ୍ଖୁକାତି।

ଏତେ ୱିନଯପିଟକେ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଏହିଭିକ୍ଖୂ ନାମ ୱିନଯପିଟକେ ଅନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ପନ ତିସତପରିୱାରସେଲବ୍ରାହ୍ମଣାଦଯୋ।

ସତ୍ତୱୀସ ସହସ୍ସାନି, ତୀଣିଯେୱ ସତାନି ଚ;

ଏତେ ହି ସବ୍ବେ ସଙ୍ଖାତା, ସବ୍ବେ ତେ ଏହିଭିକ୍ଖୁକାତି।

ତଂ ସବ୍ବଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠୱୀସସହସ୍ସାନି ଛସତାନି ଏକଚତ୍ତାଲୀସୁତ୍ତରାନି ଚ ହୋନ୍ତି। ପଠମବୋଧିଚ ନାମେସା ୱୀସତିୱସ୍ସାନି ହୋନ୍ତି।

ଭଗୱା ହି ଅନୁତ୍ତରଂ ଧମ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାରସକୋଟିବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଅମତଂ ପାଯେତ୍ୱା ପଠମୱସ୍ସଂ ୱସି। ଦୁତିଯତତିଯଚତୁତ୍ଥୱସ୍ସେସୁ ରାଜଗହେ ୱେଳୁୱନୱିହାରେ ୱସ୍ସଂ ୱସି, ଭଗୱା ହି ଆସାଳ୍ହିନକ୍ଖତ୍ତପୁଣ୍ଣମିଯଂ ବାରାଣସିଯା ଇସିପତନେ ମିଗଦାଯେ ପଠମୱସ୍ସଂ ୱସିତ୍ୱା ଫଗ୍ଗୁଣମାସେ ଫଗ୍ଗୁଣପୁଣ୍ଣମିଯଂ ରାଜଗହଂ ପତ୍ୱା ବିମ୍ବିସାରରଞ୍ଞା କାରିତେ ୱେଳୁୱନ ୱିହାରେ ଏକମାସମତ୍ତଂ ୱସିତ୍ୱା ଚିତ୍ରମାସେ ୱୀସତିଖୀଣାସୱସହସ୍ସପରିୱୁତୋ କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅସୀତିଯା ଞାତିସହସ୍ସାନଂ ମଜ୍ଝେ ୱିପ୍ପଟିପନ୍ନାନଂ ରାଜୂନଂ ମତ୍ଥକେ ପଂସୁରଜଂ ଓକିରିତ୍ୱା ତେ ୱନ୍ଦାପେତ୍ୱା ପୋକ୍ଖରୱସ୍ସଞ୍ଚ ୱସ୍ସାପେତ୍ୱା ତମାଗମ୍ମ ଅସୀତିଯା ଞାତିସହସ୍ସାନଂ ୱେସ୍ସନ୍ତର ଜାତକଂ କଥେତ୍ୱା ରାହୁଲମାତରମାଗମ୍ମ ଚନ୍ଦକିନ୍ନରୀଜାତକଞ୍ଚ କଥେତ୍ୱା ପିତରଂ ଅନାଗାମିଫଲେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ରାଜଗହମେୱ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ୱାସଂ କପ୍ପେସି, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ଦୁତିଯ ତତିଯ ଚତୁତ୍ଥ ୱସ୍ସେସୁ ରାଜଗହେ ୱେଳୁୱନୱିହାରେ ୱସ୍ସଂ ୱସୀ’’ତି । ପଞ୍ଚମେ ପନ ୱେସାଲିଯଂ ଏକୱାସଂ ୱସି। ଛଟ୍ଠେ ମକୁଳପବ୍ବତେ ଏକୱାସଂ ୱସି। ପୁଣ୍ଣୋ ୱା ତତ୍ଥ। ତତ୍ରାଯଂ ଅନୁପୁବ୍ବିକଥା ସୁନାପରନ୍ତରଟ୍ଠେ କିର ଏକସ୍ମିଂ ୱାଣିଜକଗାମେ ଦ୍ୱେ ଭାତରୋ। ତେସୁ କଦାଚି ଜେଟ୍ଠୋ ପଞ୍ଚସକଟସତାନି ଗହେତ୍ୱା ଜନପଦଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭଣ୍ଡଂ ଆହରତି, କଦାଚି କନିଟ୍ଠୋ। ଇମସ୍ମିଂ ପନ ସମଯେ କନିଟ୍ଠଂ ଘରେ ଠପେତ୍ୱା ଜେଟ୍ଠଭାତିକୋ ପଞ୍ଚ ସକଟସତାନି ଗହେତ୍ୱା ଜନପଦଚାରିକଂ ଚରନ୍ତୋ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ସାୱତ୍ଥିଂ ପତ୍ୱା ଜେତୱନସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ପଞ୍ଚସକଟସତାନି ଠପେତ୍ୱା ଭୁତ୍ତପାତରାସୋ ପରିଜନପରିୱୁତୋ ଫାସୁକଟ୍ଠାନେ ନିସୀଦି। ତେନ ଚ ସମଯେନ ସାୱତ୍ଥିୱାସିନୋ ଭୁତ୍ତପାତରାସା ଉପୋସଥଙ୍ଗାନି ଅଧିଟ୍ଠାଯ ସୁଦ୍ଧୁତ୍ତରାସଙ୍ଗା ଗନ୍ଧପୁପ୍ଫାଦିହତ୍ଥା ଯେନବୁଦ୍ଧୋ, ଯେନଧମ୍ମୋ, ଯେନସଙ୍ଘୋ, ତନ୍ନିନ୍ନା ତପ୍ପୋଣା ତପ୍ପବ୍ଭାରା ହୁତ୍ୱା ଦକ୍ଖିଣଦ୍ୱାରେନ ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଜେତୱନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ସୋ ତେ ଦିସ୍ୱା ‘‘କହଂ ଇମେ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ’’ତି ଏକଂ ମନୁସ୍ସଂ ପୁଚ୍ଛି। କିଂ ତ୍ୱଂ ଅଯ୍ୟୋ ନ ଜାନାସି, ଲୋକେ ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘରତନାନି ନାମ ଉପ୍ପନ୍ନାନି, ଇଚ୍ଚେୱ ମହାଜନୋ ସତ୍ଥୁସନ୍ତିକେ ଧମ୍ମକଥଂ ସୋତୁଂ ଗଚ୍ଛତୀତି। ତସ୍ସ ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ’’ତି ୱଚନଂ ଛୱିଚମ୍ମାଦୀନି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ଆହଚ୍ଚ ଅଟ୍ଠାସି। ଅଥ ଅତ୍ତନୋ ପରିଜନପରିୱୁତୋ ତାଯ ପରିସାଯସଦ୍ଧିଂ ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସତ୍ଥାମଧୁରସ୍ସରେନ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତସ୍ସ ପରିସ ପରିଯନ୍ତେ ଠିତୋ ଧମ୍ମଂ ସୁତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜାଯ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେସି। ଅଥ ତଥାଗତେନ କାଲଂ ୱିଦିତ୍ୱା ପରିସାଯ ଉଯ୍ୟୋଜିତାଯ ସତ୍ଥାରଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ସ୍ୱାତନାଯ ନିମନ୍ତେତ୍ୱା ଦୁତିଯଦିୱସେ ମଣ୍ଡପଂ କରେତ୍ୱା ଆସନାନି ପଞ୍ଞାପେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ଭତ୍ତକିଚ୍ଚାୱସାନେ ଭଗୱା ଅନୁମୋଦନଂ କତ୍ୱା ପକ୍କମି।

ଭୁତ୍ତପାତରସୋ ଉପୋସଥଙ୍ଗାନି ଅଧିଟ୍ଠାୟ ଭଣ୍ଡାଗାରିକଂ ପକ୍କୋସାପେତ୍ୱା ‘‘ଏତ୍ତକଂ ଭଣ୍ଡଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତଂ ଏତ୍ତକଂ ପନ ନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତ’’ନ୍ତି ସବ୍ବଂ ଆଚିକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଇମଂ ସାପତେୟ୍ୟଂ ମୟ୍ହଂ କନିଟ୍ଠସ୍ସ ଦେହୀ’’ତି ସବ୍ବଂ ନିୟ୍ୟାତେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନ ପରାୟଣୋ ଅହୋସି। ଅଥସ୍ସ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋନ୍ତସ୍ସ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ନ ଉପଟ୍ଠାତି, ତତୋ ଚିନ୍ତେସି ‘‘ଅୟଂ ଜନପଦୋ ମୟ୍ହଂ ଅସପ୍ପାୟୋ, ୟଂନୂନାହଂ ସତ୍ଥୁ ସନ୍ତିକେ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ଗହେତ୍ୱା ସକଟ୍ଠାନମେୱ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟ’’ନ୍ତି। ଅଥ ପୁବ୍ବଣ୍ହସମୟେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ସାୟନ୍ହସମୟେ ପଟିସଲ୍ଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଭଗୱନ୍ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ କଥାପେତ୍ୱା ସତ୍ତ ସୀହନାଦଂ ନଦିତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ଆୟସ୍ମା ପୁଣ୍ଣୋ ସୂନାପରନ୍ତରଟ୍ଠଂ ପତ୍ୱା ସମ୍ମତପବ୍ବତଂ ନାମ ପୱିସିତ୍ୱା ୱାଣିଜକଗାମଂ ପିଣ୍ଡାୟ ପାୱିସି। ଅଥ ନଂ କନିଟ୍ଠଭାତା ସଗେହଂ ନେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖଂ ଦତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ଅଗନ୍ତ୍ୱା ଇଧେୱ ୱସଥା’’ତି ପଟିଞ୍ଞଂ କାରେତ୍ୱା ୱସାପେସି। ତତୋ ସମୁଦ୍ଦଗିରିୱିହାରଂ ନାମ ଅଗମାସି। ତତ୍ଥ ସମୁଦ୍ଦୱୀଚିୟୋ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଅୟକଣ୍ଟପାସାଣେସୁ ପହରିତ୍ୱା ମହାସଦ୍ଦଂ କରୋନ୍ତି। ଥେରୋ କମ୍ମଟ୍ଠାନଂ ମନସିକରୋନ୍ତୋ ନ ଫାସୁୱିହାରୋ ହୋତୀତି ସମୁଦ୍ଦଂ ନିସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ଅଧିଟ୍ଠାସି। ତତୋ ମାତୁଲଗିରିଂ ନାମ ଆଗମାସି। ତତ୍ଥ ସକୁଣସଙ୍ଘୋ ଉସ୍ସନ୍ନୋ ରତ୍ତିଞ୍ଚ ଦିୱା ଚ ସଦ୍ଦୋ ଏକୋ ବଦ୍ଧୋ ହୋତି। ଥେରୋ ‘‘ଇଦଂ ଠାନଂ ଅଫାସୁକ’’ନ୍ତି ତତୋ ମକୁଳକାରାମୱିହାରଂ ନାମ ଗତୋ। ସୋ ୱାଣିଜଗାମସ୍ସ ନାତିଦୂରୋ ନାଚ୍ଚାସନ୍ନୋ ଗମନାଗମନସମ୍ପନ୍ନୋ ୱିୱିତ୍ତୋ ଅପ୍ପସଦ୍ଦୋ। ଥେରୋ ‘‘ଇଦଂ ଠାନଂ ଫାସୁକ’’ନ୍ତି ତତ୍ଥ ରତ୍ତିଟ୍ଠାନଦିୱାଠାନେ ଚଙ୍କମନାଦୀନି କାରେତ୍ୱା ୱସ୍ସଂ ଉପଗଚ୍ଛତି। ଏୱଂ ଚତୂସୁ ଠାନେସୁ ୱିହାସି। ଅଥେକଦିୱସଂ ତସ୍ମିଂୟେୱ ଅନ୍ତୋୱସ୍ସେ ପଞ୍ଚ ୱାଣିଜକସତାନି ‘‘ପରସମୁଦ୍ଦଂ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ନାୱାୟ ଭଣ୍ଡଂ ପକ୍ଖିପିଂସୁ। ନାୱାରୋହନଦିୱସେ ଥେରସ୍ସ କନିଟ୍ଠଭାତା ଥେରଂ ଭୋଜେତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ସିକ୍ଖାପଦାନି ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ‘‘ଭନ୍ତେ ମହାସମୁଦ୍ଦୋ ନାମ ଅସ୍ସଦ୍ଧେୟ୍ୟୋ ଚାନେକନ୍ତରାୟୋ ଚ, ଅମ୍ହେ ଆୱଜ୍ଜେୟ୍ୟାଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ନାୱଂ ଆରୂୟ୍ହି। ନାୱା ଉମିଜୱେନ ଗଚ୍ଛମାନା ଅଞ୍ଞତରଂ ଦୀପଂ ପାପୁଣି। ମନୁସ୍ସା ‘‘ପାତରାସଂ କରିସ୍ସାମା’’ତି ଦୀପକେ ଓତିଣ୍ଣା। ତସ୍ମିଂ ଦୀପକେ ଅଞ୍ଞଂ କିଞ୍ଚି ନତ୍ଥି, ଚନ୍ଦନୱନମେୱ ଅହୋସି। ଅଥେକୋ ୱା ସିୟା ରୁକ୍ଖଂ ଆକୋଟେତ୍ୱା ଲୋହିତଚନ୍ଦନଭାୱଂ ଞତ୍ୱା ‘‘ଭୋ ମୟଂ ଲାଭତ୍ଥାୟ ପରସମୁଦ୍ଦଂ ଗଚ୍ଛାମ, ଇତୋ ଚ ଉତ୍ତରି ଲାଭା ନାମ ନତ୍ଥି, ଚତୁରଙ୍ଗୁଲ ମତ୍ତାପି ଘଟିକା ସତସହସ୍ସଂ ଅଗ୍ଘତି, ସଂହାରେତବ୍ବକୟୁତ୍ତଂ ଭଣ୍ଡଂ ହାରେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛାମା’’ତି। ତେ ତଥା କରିଂସୁ। ଚନ୍ଦନୱନେ ଅଧିୱତ୍ଥା ଅମନୁସ୍ସା କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଇମେହି ଅମ୍ହାକଂ ଚନ୍ଦନୱନଂ ନାସିତଂ, ଘାତେସ୍ସାମ ନେ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ନ ଇମେସୁ ଘାଟିତେସୁ ସବ୍ବଂ ଏକକୁଣପଂ ଭୱିସ୍ସତି, ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝେ ନେସଂ ନାୱଂ ଓସୀଦେସ୍ସାମା’’ତି ଆହଂସୁ। ଅଥ ତେସଂ ନାୱଂ ଆରୂୟ୍ହ ମୁହୁତ୍ତଂ ଗତକାଲେୟେୱ ଉପ୍ପାଦିକଂ ଉପଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ସୟମ୍ପି ତେ ଅମନୁସ୍ସା ଭୟାନକାନି ରୂପାନି ଦସ୍ସୟିଂସୁ। ଭୀତା ମନୁସ୍ସା ଅତ୍ତନୋ ଦେୱତା ନମସ୍ସନ୍ତି। ଥେରସ୍ସ କନିଟ୍ଠୋ ଚୂଳପୁଣ୍ଣକୁଟୁମ୍ବିକୋ ‘‘ମୟ୍ହଂ ଭାତା ଅୱସ୍ସୟୋ ହୋତୂ’’ତି ଥେରସ୍ସ ନମସ୍ସମାନୋ ଅଟ୍ଠାସି। ଥେରୋପି କିର ତସ୍ମିଂୟେୱ ଖଣେ ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ତେସଂ ବ୍ୟସନପ୍ପତ୍ତିଂ ଞତ୍ୱା ୱେହାସଂ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଅଭିମୁଖୋ ଅଟ୍ଠାସି। ଅମନୁସ୍ସା ଥେରଂ ଦିସ୍ୱାୱ ‘‘ଅୟ୍ୟପୁଣ୍ଣତ୍ଥେରୋ ଏହୀ’’ ତି ପକ୍କମିଂସୁ। ଉପ୍ପାଦିକଂ ସନ୍ନିସୀଦି। ଥେରୋ ‘‘ମା ଭାୟଥା’’ତି ତେସଂ ଅସ୍ସାସେତ୍ୱାୱ କହଂ ଗନ୍ତୁକାମତ୍ଥା’’ତି ପୁଚ୍ଛି। ‘‘ଭନ୍ତେ ଅମ୍ହାକଂ ସକଟ୍ଠାନମେୱ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ଥେରୋ ନାୱଂ ଫଲେ ଅକ୍କମିତ୍ୱା ‘‘ଏତେସଂ ଇଚ୍ଛିତଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛତୂ’’ତି ଅଧିଟ୍ଠାତି। ୱାଣିଜା ସକଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ତଂ ପୱତ୍ତିଂ ପୁତ୍ତଦାରସ୍ସ ଆରୋଚେତ୍ୱା ‘‘ଏଥ ଥେରଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମା’’ତି ପଞ୍ଚସତାନି ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ପଞ୍ଚମାତୁଗାମସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ତୀସୁ ସରଣେସୁ ପତିଟ୍ଠାୟ ଉପାସକତ୍ତଂ ପଟିୱେଦେସୁଂ। ତତୋ ନାୱାୟ ଭଣ୍ଡଂ ଓତାରେତ୍ୱା ଥେରସ୍ସ ଏକଂ କୋଟ୍ଠାସଂ କତ୍ୱା ‘‘ଅୟଂ ଭନ୍ତେ ତୁମ୍ହାକଂ କୋଟ୍ଠାସୋ’’ତି ଆହଂସୁ। ଥେରୋ ‘‘ମୟ୍ହଂ ୱିସୁଂ କୋଟ୍ଠାସ କିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି’’। ସତ୍ଥା ପନ ତୁମ୍ହେହି ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ’ତି। ନ ଦିଟ୍ଠପୁବ୍ବୋ ଭନ୍ତେ’ତି, ତେନହି ଇମିନା ସତ୍ଥୁ ମଣ୍ଡଲମାଳଂ କରୋଥ। ଏୱଂ ସତ୍ଥାରଂ ପସ୍ସିସ୍ସଥାତି ତେ ସାଧୁ ଭନ୍ତେ’ତି ତେନ ଚ କୋଟ୍ଠାସେନ ଅତ୍ତନୋ ଚ କୋଟ୍ଠାସେନ ମଣ୍ଡଲମାଳଂ କାତୁଂ ଆରଭିଂସୁ। ସତ୍ଥା କିରସ୍ସ ଆରଦ୍ଧକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପରିଭୋଗଂ ଅକାସି। ତଥୋ ମନୁସ୍ସା ରତ୍ତିଂ ଓଭାସଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ମହେସକ୍ଖା ଦେୱତା ଅତ୍ଥୀ’’ତି ସଞ୍ଞଂକରିଂସୁ। ଉପାସକା ମଣ୍ଡଲମାଳଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ସେନାସନାନି ଚ ନିଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଦାନସମ୍ଭାରଂ ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ‘‘କତଂ ଭନ୍ତେ ଅମ୍ହେହି ଅତ୍ତନୋକିଚ୍ଚଂ, ସତ୍ଥାରଂ ପକ୍କୋସଥା’’ତି ଥେରସ୍ସ ଆରୋଚେସୁଂ। ଥେରୋ ସାୟନ୍ହସମୟେ ଇଦ୍ଧିୟାସାୱତ୍ଥିଂ ପତ୍ୱା ‘‘ଭନ୍ତେ ୱାଣିଜଗାମୱାସିନୋ ତୁମ୍ହେ ଦଟ୍ଠୁକାମା, ତେସଂ ଅନୁକମ୍ପଂ କରୋଥା’’ତି। ଭଗୱା ଅଧିୱାସେସି। ଥେରୋ ଭଗୱତୋ ଅଧିୱାସନଂ ୱିଦିତ୍ୱା ସକଟ୍ଠାନମେୱ ପଚ୍ଚାଗତୋ। ଭଗୱା ଆନନ୍ଦତ୍ଥେରଂ ଆମନ୍ତେସି ‘‘ଆନନ୍ଦ ସ୍ୱେ ସୂନାପରନ୍ତେ ୱାଣିଜଗାମେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିସ୍ସାମ, ତ୍ୱଂ ଏକୂନପଞ୍ଚସତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ସଲାକଂ ଦେହୀ’’ତି। ଥେରୋ ସାଧୁ ଭନ୍ତେ’ତି ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ‘‘ଚାରିକା ସଲାକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୁ’’ତି ଆହ। ତଂ ଦିୱସଂ କୁଣ୍ଡଧାନତ୍ଥେରୋ ପଠମଂ ସଲାକଂ ଅଗ୍ଗହୋସି। ୱାଣିଜଗାମୱାସିନୋପି ‘‘ସ୍ୱେ କିର ସତ୍ଥା ଆଗମିସ୍ସତୀ’’ତି ଗାମମଜ୍ଝେ ମଣ୍ଡପଂ କତ୍ୱା ଦାନଗ୍ଗଂ ସଜ୍ଜୟିଂସୁ। ଭଗୱା ପାତୋୱ ସରୀରପଟିଜଗ୍ଗନଂ କତ୍ୱା ଗନ୍ଧକୁଟିଂ ପୱିସିତ୍ୱା ଫଲସମାପତ୍ତିଂ ଅପ୍ପେତ୍ୱା ନିସୀଦି। ସକ୍କସ୍ସ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନଂ ଉଣ୍ହଂ ଅହୋସି। ସୋ କିଂ ଇଦନ୍ତି ଆୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ସତ୍ଥୁ ସୂନାପରନ୍ତଗମନଂ ଦିସ୍ୱା ୱିସୁକମ୍ମଂ ଆମନ୍ତେସି ‘‘ତାତ ଅଜ୍ଜ ଭଗୱା ତୀଣିମତ୍ତାନି ଯୋଜନସତାନି ପିଣ୍ଡାଚାରଂ ଗମିସ୍ସତି, ପଞ୍ଚ କୂଟାଗାରସତାନି ମାପେତ୍ୱା ଜେତୱନଦ୍ୱାର କୋଟ୍ଠକମତ୍ଥକେ ଗମନସଜ୍ଜାନିଂ କତ୍ୱା ଠପେହୀ’’ତି, ସୋ ତଥା ଅକାସି। ଭଗୱତୋ କୂଟାଗାରଂ ଚତୁମୁଖଂ ଅହୋସି, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅଗ୍ଗସାୱକାନଂ ଦ୍ୱିମୁଖଂ, ସେସାନଂ ଏକମୁଖଂ, ସତ୍ଥା ଗନ୍ଧକୁଟିତୋ ନିକ୍ଖମ୍ମ ପଟିପାଟିୟା ଠପିତ କୂଟାଗାରେସୁ ଧୁରକୂଟାଗାରଂ ପାୱିସି। ଦ୍ୱେ ଅଗ୍ଗସାୱକେ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଏକୂନପଞ୍ଚଭିକ୍ଖୁସତାନିପି କୂଟାଗାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ନିସିନ୍ନା ଅହେସୁଂ, ଏକଂ ତୁଚ୍ଛକୂଟାଗାରଂ ଅହୋସି। ପଞ୍ଚପି କୂଟାଗାରସତାନି ଆକାସେ ଉପ୍ପତିଂସୁ। ସତ୍ଥା ସଚ୍ଚବନ୍ଧପବ୍ବତଂ ନାମ ପତ୍ୱା କୂଟାଗାରଂ ଆକାସେ ଠପେତ୍ୱା ତସ୍ମିଂ ପବ୍ବତେ ସଚ୍ଚବନ୍ଧୋ ନାମ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ସୋ ମହାଜନଂ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହାପେନ୍ତୋ

ଲାଭଗ୍ଗୟସଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ୱସତି। ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଚସ୍ସ ଅନ୍ତୋଚାଟିୟଂ ପଦୀପୋ ୱିୟ ଅରହତ୍ତସ୍ସ ଉପନିସ୍ସୟୋ ଜଲତି, ତଂ ଦିସ୍ୱା ''ଧମ୍ମମସ୍ସ କଥେସ୍ସାମୀ''ତି ଗନ୍ତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତି। ତାପସୋ ଦେସନାପରିୟୋସାନେ ଅରହତ୍ତଂ ପାପୁଣି। ମଗ୍ଗେନେୱସ୍ସ ଅଭିଞ୍ଞା ଆଗତା, ଏହି ଭିକ୍ଖୁ ହୁତ୍ୱା ଇଦ୍ଧିମୟପତ୍ତଚୀୱରୋ କୂଟାଗାରଂ ପାୱିସି। ଭଗୱା କୂଟାଗାରଗତେହି ପଞ୍ଚହି ଭିକ୍ଖୁସତେହି ସଦ୍ଧିଂ ୱାଣିଜଗାମଂ ଗନ୍ତ୍ୱା କୂଟାଗାରାନି ଅଦିସ୍ସମାନାନି କତ୍ୱା ୱାଣିଜଗାମଂ ପାୱିସି। ୱାଣିଜା ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ମହାଦାନଂ ଦତ୍ୱା ସସହସ୍ସାରଂ ମକୁଠଅକାରାମଂ ନୟିଂସୁ। ସତ୍ଥା ମଣ୍ଡଲମାଠଅଂ ପାୱିସି। ମହାଜନୋ ୟାୱ ସତ୍ଥା ଭତ୍ତଦରଥଂ ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେତି, ତାୱ ପାତରାସଂ କତ୍ୱା ଉପୋସଥଙ୍ଗାନି ସମାଦାୟ ଗନ୍ଧଞ୍ଚ ପୁପ୍ଫଞ୍ଚ ଆଦାୟ ଧମ୍ମସୱନତ୍ଥାୟ ଆରାମଂ ପଚ୍ଚାଗମାସି। ସତ୍ଥା ଧମ୍ମଂ ଦେସେସି। ମହାଜନସ୍ସ ବନ୍ଧନା ମୋକ୍ଖୋ ଜାତୋ, ମହନ୍ତ ବୁଦ୍ଧକୋଲାହଲଂ ଅହୋସି। ସତ୍ଥା ମହାଜନସ୍ସ ସଙ୍ଗହତ୍ଥଂ କତିପାହଂ ତତ୍ଥେୱ ୱସି, ଅରୁଣଂ ପନ ମହାଗନ୍ଧକୁଟିୟଂୟେୱ ଉଟ୍ଠପେସି। ତତ୍ଥ କତିପାହଂ ୱସିତ୍ୱା ୱାଣିଜଗାମେ ପିଣ୍ଡାୟ ଚରିତ୍ୱା ''ତ୍ୱଂ ଇଧେୱ ୱସାହୀ''ତି ପୁଣ୍ଣତ୍ଥେରଂ ନିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଅନ୍ତରେ ନମ୍ମଦାନଦୀ ନାମ ଅତ୍ଥି, ତସ୍ସା ତୀରଂ ଅଗମାସି। ନମ୍ମଦାନାଗରାଜା ସତ୍ଥୁ ପଚ୍ଚୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ନାଗଭୱନଂ ପୱେସେତ୍ୱା ତିଣ୍ଣଂ ରତନାନଂ ସକ୍କାରଂ ଅକାସି। ସତ୍ଥା ତସ୍ସ ଧମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା ନାଗଭୱନା ନିକ୍ଖମି। ସୋ ''ମୟ୍ହଂ ଭନ୍ତେ ପରିଚରିତବ୍ବଂ ଦେଥା''ତି ୟାଚି। ଭଗୱା ନମ୍ମଦାନଦୀତୀରେ ପଦଚେତିୟଂ ଦସ୍ସେସି। ତଂ ୱୀଚୀସୁ ଆଗହାସୁ ପିଧୀୟତି ୱୀଚୀସୁ ଗତାସୁ ୱିୱରତି, ମହାସକ୍କାରପ୍ପତ୍ତଂ ଅହୋସି। ସତ୍ଥା ତତୋ ନିକ୍ଖମ୍ମ ସଚ୍ଚବନ୍ଧପବ୍ବତଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ସଚ୍ଚବନ୍ଧଂ ଆହ ''ତୟା ମହାଜନୋ ଅପାୟମଗ୍ଗେ ଓତାରିତୋ। ତ୍ୱଂ ଇଧେୱ ୱସିତ୍ୱା ଏତେସଂ ଲଦ୍ଧିଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜାପେତ୍ୱା ନିବ୍ବାନମଗ୍ଗେ ପତିଟ୍ଠାପେହୀ''ତି। ସୋପି ପରିଚରିତବ୍ବଂ ୟାଚି। ସତ୍ଥା ଘନପିଟ୍ଠିପାସାଣେ ଅଲ୍ଲମତ୍ତିକପିଣ୍ଡମ୍ହି ଲଞ୍ଛନଂ ୱିୟ ପଦଚେତିୟଂ ଦସ୍ସେସି। ଏୱଂ ସୂନାପରନ୍ତରଟ୍ଠେୟେୱ ଦ୍ୱେ ଚକ୍କରତନଚେତିୟାନି ୟାୱସାସନନ୍ତରଧାନଂ ପତିଟ୍ଠାପେସି। ସତ୍ତମେ ପନ ୱସ୍ସେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ କଣ୍ଡମ୍ବରୁକ୍ଖମୂଲେ ତିତ୍ଥିମଦ୍ଦନଂ କରୋନ୍ତୋ ୟମକପାଟିହାରିୟଂ କତ୍ୱା ଦସହି ଚକ୍କୱାଠଅ ସହସ୍ସେହି ଆଗତାନଂ ଦେୱତାନଂ ମାତରଂ କାୟସକ୍ଖିଂ କତ୍ୱା ଅଭିଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ତାୱତିଂସଭୱନେ ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକମୂଲେ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାୟଂ ୱସ୍ସଂ ୱସି। ଅଟ୍ଠମେ ସଂସୁମାରନଗରେ ଏକୱସ୍ସଂ ୱସି। ନୱମେ କୋସମ୍ବିୟଂ ଏକୱସ୍ସଂ ୱସି। ତଦା ଭଦ୍ଦିୟୋ, କିମିଲୋ, ଭଗୁ, ଆନନ୍ଦୋ, ଅନୁରୁଦ୍ଧୋ, ଦେୱଦତ୍ତୋ, ଚାତି ଛ ଖତ୍ତିୟା ପବ୍ବଜିଂସୁ। ତେସଂ ୱିତ୍ଥାରୋ ଧମ୍ମପଦେ ଆଗତୋ। ଦସମେ ପନ ୱସ୍ସେ ପାଲିଲେୟ୍ୟଗାମେ ଦକ୍ଖିଣୱନସଣ୍ଡେ ଭଦ୍ଦସାଲମୂଲେ ପାଲିଲେୟ୍ୟକେନ ହତ୍ଥିନା ଉପଟ୍ଠିୟମାନୋ ଫାସୁକଂ ୱସ୍ସାୱାସଂ ୱସି। ଏକାଦସମେ ନାଲନ୍ଦବ୍ରାହ୍ମଣଗାମେ ଏକୱାସଂ ୱସି। ଦ୍ୱାଦସମେ ୱେରଞ୍ଜାୟଂ ଏକୱାସଂ ୱସି ଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ୱିପାକଂ ଅନୁଭୱମାନୋ, ଭଗୱତା କିର ଫୁସ୍ସସ୍ସ ଭଗୱତୋ କାଲେ ସାୱକାନଂ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତୱସେନ କତୁପଚିତସ୍ସ ଅକୁସଲକମ୍ମସ୍ସ ତଦା ଲଦ୍ଧୋକାସୱସେନ ଉପଟ୍ଠିତତ୍ତା ୱେରଞ୍ଜବ୍ରାହ୍ମଣେନ ନିମନ୍ତିତୋପି ସମାନୋ ମାରାୱଟ୍ଟନ ୱସେନ ଅସଲ୍ଲକ୍ଖେତ୍ୱା ଅସ୍ସୱାଣିଜକାନଂ ନିବଦ୍ଧୱତ୍ତସଙ୍ଖେପେନ ପଞ୍ଚତ୍ତଂ ପତ୍ଥପତ୍ଥମୂଲକଂ ୟୱତଣ୍ଡୁଲମେୱ ତେମାସଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଅପଦାନେ।

''ଫୁସ୍ସସ୍ସାହଂ ପାୱଚନେ, ସାୱକେ ପରିଭାସିସ୍ସଂ;

ୟୱଂ ଖାଦଥ ଭୁଞ୍ଜଥ, ମାଚ ଭୁଞ୍ଜଥ ସାଲିନୋ।

ତେନ କମ୍ମୱିପାକେନ, ତେମାସଂ ଖାଦିତଂ ୟୱଂ;

ନିମନ୍ତିତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେନ, ୱେରଞ୍ଜାୟଂ ୱସିଂ ତଦାତି''।

ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଦ୍ୱାଦସମେ ୱେରଞ୍ଜାୟଂ ଏକୱାସଂ ୱସି ଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ୱିପାକଂ ଅନୁଭୱମାନୋ''ତି। ତେରସମେ ଚାଲିୟପବ୍ବତେ ଏକୱାସଂ ୱସି। ଚତୁଦ୍ଦସମେ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସ୍ସ ଆରାମେ ଜେତୱନୱିହାରେ ପଠମୱାସଂ ୱସିତ୍ୱା ପନ୍ନରସମେ ୱସ୍ସେ ଞାତିଜନସଙ୍ଗହତ୍ଥଂ କପିଲୱତ୍ଥୁଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଏକମେୱ ୱାସଂ କପ୍ପେସି । ସୋଠଅସମେ ୱସ୍ସେ ଆଠଅୱକୟକ୍ଖଦମନତ୍ଥଂ ଅଗ୍ଗାଠଅୱୀନଗରେ ଏକୱାସଂ ୱସି। ସତ୍ତରସମେ ୱସ୍ସେ ରାଜଗହମେୱ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ୱାସଂ କପ୍ପେସି। ଅଟ୍ଠାରସମେ ୱସ୍ସେ ଚାଲିୟପବ୍ବତମେୱ ନିୱତ୍ତିତ୍ୱା ୱସି। ଏକୂନୱୀସତିମେପି ୱସ୍ସେ ତତ୍ଥେୱ ଚାଲିୟପବ୍ବତମେୱ ୱସି। ୱୀସତିମେ ୱସ୍ସେ ରାଜଗହସ୍ସ ଅୱିଦୂରେ ଭୀସନକେ ଭେସକଲୱନସଣ୍ଡେ ୱାସଂ କପ୍ପେସୀ''ତି ଇମାନି ୱୀସତି ୱସ୍ସାନି ପଠମବୋଧୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଏତସ୍ମିଂ କାଲେ ଏହିଭିକ୍ଖୂପସମ୍ପଦାୟଏୱ ଉପସମ୍ପାଦେସୀତି ୟେଭୁୟ୍ୟେନ ଭଗୱନ୍ତଂୟେୱ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଆଚରିୟୁପଜ୍ଝାୟଂ କତ୍ୱା ଏହିଭିକ୍ଖୁଭାୱମାପନ୍ନେ ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତପୁଗ୍ଗଲେୟେୱ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ଅରିୟଭାୱମନାପନ୍ନାନଂ ସୁଦିନ୍ନାଦୀନଂ ୱା ୟମକପାଟିହାରିୟେ ପସୀଦିତ୍ୱା ଆୟସ୍ମତୋ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତାନଂ ପୁବ୍ବେ କସ୍ସପବୁଦ୍ଧକାଲେ ୱଗ୍ଗୁଲିଭୂତପୁବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଭିକ୍ଖୁସତାନଂ ଥେରସ୍ସେୱ ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତଭାୱସ୍ସ ଦିସ୍ସନତୋ ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ''ଭଗୱା ହି ପଠମବୋଧିୟଂ ଏତସ୍ମିଂ କାଲେ ଏହି ଭିକ୍ଖୂପସମ୍ପଦାୟ ଏୱ ଉପସମ୍ପାଦେସୀ''ତି। ଇତୋ ପରେସୁ ପନ ପଞ୍ଚୱୀସତିୱସ୍ସେସୁ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକେନ କାରିତେ ଜେତୱନମହାୱିହାରେ ଏକୂନୱୀସତିୱସ୍ସା ୱାସଂ ୱସି। ୱିସାଖାୟ ସତ୍ତୱୀସତିକୋଟିଧନପରିଚ୍ଚାଗେନ କାରିତେ ପୁବ୍ବାରାମେ ଛବ୍ବସ୍ସାନି ୱସି। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ କୁଲାନଂ ଗୁଣମହତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଚ ସାୱତ୍ଥିୟଂ ନିସ୍ସାୟ ପଞ୍ଚୱୀସତି ୱସ୍ସାନି ୱାସଂ ୱସି।

ଅନ୍ତିମେ ପନ ୱସ୍ସେ ବେଠଊୱଗାମେ ୱସିତ୍ୱା ମରଣନ୍ତିକା ୱେଦନା ଉପ୍ପଜ୍ଜି, ଆୟୁସଙ୍ଖାରୋସ୍ସଜ୍ଜନଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ଅକାସି। ଇମାନି ଇଧ ନାଧିପ୍ପେତାନି, ଭଗୱତୋ ୱସ୍ସଙ୍କମଜାନନଙ୍ଗଯେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି।

ସରଣଗମନୂପସମ୍ପଦା ନାମ ''ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି''ତ୍ୟାଦିନା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱାଚଂ ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱୁତ୍ତେହି ତୀହି ସରଣଗମନେହି ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ।

ଓୱାଦପଟିଗ୍ଗହଣୂପସମ୍ପଦା ନାମ ''ତସ୍ମା ତିହ ତେ କସ୍ସପ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ତିବ୍ବମେୱ ହିରୋତ୍ତପ୍ପଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠିତଂ ଭୱିସ୍ସତି ଥେରେସୁ ନୱେସୁ ମଜ୍ଝିମେସୁ ଚାତି, ଏୱଞ୍ହି ତେ କସ୍ସପ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ତସ୍ମା ତିହ ତେ କସ୍ସପ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ସୋସ୍ସାମି କୁସଲୂପସଞ୍ହିତଂ ସବ୍ବନ୍ତଂ ଅଟ୍ଠିଂ କତ୍ୱା ମନସିକତ୍ୱା ସବ୍ବମେୱ ଚେତସୋ ସମନ୍ନାହରିତ୍ୱା ଓହିତସୋତୋ ଧମ୍ମଂ ସୋସ୍ସାମୀତି, ଏୱଞ୍ହି ତେ କସ୍ସପ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ତସ୍ମା ତିହ ତେ କସ୍ସପ ଏୱଂ ସିକ୍ଖିତବ୍ବଂ ସାତସହଗତଂ ମେ କାୟଗତା ସତିଂ ନ ଜହିସ୍ସତୀତି , ଏୱଞ୍ହି ତେ କସ୍ସପ ସିକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଇମିନା ଓୱାଦପଟିଗ୍ଗଣେନ ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତୌପସମ୍ପଦା ନାମ।

ପଞ୍ହାବ୍ୟାକରଣୂପସମ୍ପଦା ନାମ ସୋପାକସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତୌପସମ୍ପଦା, ଭଗୱା କିର ପୁବ୍ବାରାମେ ଅନୁଚଙ୍କମନ୍ତୋ ସୋପାକସାମଣେରଂ ''ଉଦ୍ଧୁମାତକସଞ୍ଞାତି ୱା ସୋପାକ ରୂପସଞ୍ଞାତି ୱା ଇମେ ଧମ୍ମା ନାନତ୍ଥା ନାନାବ୍ୟଞ୍ଜନା, ଉଦାହୁ ଏକତ୍ଥା ବ୍ୟଞ୍ଜନମେୱ ନାନ''ନ୍ତି ଦସଅସୁଭନିସ୍ସିତେ ପଞ୍ହେ ପୁଚ୍ଛି। ସୋ ତେ ବ୍ୟାକାସି। ଭଗୱା ତସ୍ସ ସାଧୁକାରଂ ଦତ୍ୱା ''କତିୱସ୍ସୋସି ତ୍ୱଂ ସୋପାକା''ତି ପୁଚ୍ଛି। ''ସତ୍ତୱସ୍ସୋ ଅହଂ ଭଗୱା''ତି, ''ସୋପାକ ତ୍ୱଂ ମମ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂସନ୍ଦିତ୍ୱା ପଞ୍ହେ ବ୍ୟାକାସୀ''ତି ଆରଦ୍ଧଚିତ୍ତୋ ଉପସମ୍ପଦଂ ଅନୁଜାନାତି, ଅୟଂ ପଞ୍ହାବ୍ୟାକରଣୂପସମ୍ପଦା।

ଅଟ୍ଠୱାଚିକୂପସମ୍ପଦା ନାମ ଭିକ୍ଖୁନିୟା ଭିକ୍ଖୁନିସଙ୍ଘତୋ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘତୋ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନାତି ଇମେହି ଦ୍ୱୀହି କମ୍ମେହି ଉପସମ୍ପଦା। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମୂପସମ୍ପଦା ନାମ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତରହି ଉପସମ୍ପଦା, ଅୟମେୱ ଇଧାଧିପ୍ପେତା, ସମ୍ପତ୍ତିୱିପତ୍ତିୱସେନ ସମ୍ଭୱତୋ। କସ୍ମା ହେସ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାମାତି। ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ଅକୁପ୍ପେନ ଠାନାରହେନ ଉପରିଭାୱଂ ସମାପନ୍ନୋ ପତ୍ତୋତି ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ, ସେଟ୍ଠଭାୱଂ ପତ୍ତୋତିଅତ୍ଥୋ ତଥା ହି ଗିହିଭାୱତୋ ସାମଣେରଭାୱୋ ସେଟ୍ଠୋ ନାମ, ତତୋପି ଉପସମ୍ପନ୍ନଭାୱୋୟେୱ ସେଟ୍ଠୋ। ତତ୍ଥ ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନାତି ସବ୍ବନ୍ତିମେନ ପରିୟାଯେନ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗକରଣୀଯେ କମ୍ମେ ଯାୱତିକା ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମପ୍ପତ୍ତା, ତେସଂ ଆଗତତ୍ତା ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦସ୍ସ ଆହଟତ୍ତା, ସମ୍ମୁଖୀଭୂତାନଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସନତୋ ଏତସ୍ମିଂ କମ୍ମେ ସମଗ୍ଗଭାୱଂ ଉପଗତେନ। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନାତି ତୀହି ଅନୁସାୱନାହି ଏକାୟ ଚ ଞତ୍ତିୟା କତ୍ତବ୍ବେନ। ଏତ୍ଥ ଚ କିଞ୍ଚାପି ଞତ୍ତି ସବ୍ବପଠମଂ ୱୁତ୍ତା, ତିସ୍ସନ୍ନଂ ପନ ଅନୁସାୱନାନଂ ଅତ୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜନଭେଦାଭାୱତୋ ଅତ୍ଥବ୍ୟଞ୍ଜନଭିନ୍ନା ଞତ୍ତି ତାସଂ ଚତୁତ୍ଥନ୍ତି କତ୍ୱା ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କମ୍ମେନା ତି ଧମ୍ମିକେନ କମ୍ମେନ, ୱିନୟକମ୍ମେନାତିଅତ୍ଥୋ। ଅକୁପ୍ପେନା ତି ୱତ୍ଥୁ ଞତ୍ତି ଅନୁସାୱନ ସୀମ ପରିସସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଅକୋପେତବ୍ବତଂ ଅପ୍ପଟିକ୍କୋସିତବ୍ବତଞ୍ଚ ଉପଗତେନ। ଠାନାରହେନା ତି କାରଣାରହେନ, ସତ୍ଥୁସାସନାରହେନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏତେହି କାରଣେହି ସେଟ୍ଠଭାୱମାପନ୍ନୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତିୱିପତ୍ତିୱସେନ ସମ୍ଭୱତୋ ତି ୱତ୍ଥୁସମ୍ପତ୍ତି ଞତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାୱନସମ୍ପତ୍ତିସୀମସମ୍ପତ୍ତିପରିସସମ୍ପତ୍ତିୱସେନ ପଞ୍ଚହି ସମ୍ପତ୍ତୀହି ଉପସମ୍ପଦକମ୍ମସ୍ସ ସିଜ୍ଝନତୋତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ୱତ୍ଥୁ ସମ୍ପତ୍ତିନାମ ପରିପୁଣ୍ଣୱୀସତିୱସ୍ସଭାୱୋ ଇଦାନି ପୁରିସତ୍ତଭାୱୋ ଚ। ଊନୱୀସତିୱସ୍ସଂ, ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଅଜ୍ଝାପନ୍ନପୁବ୍ବଂ, ପଣ୍ଡକୋ, ଥେୟ୍ୟସଂୱାସକୋ, ତିତ୍ଥିୟପକ୍କନ୍ତକୋ, ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ, ମାତୁଘାତକୋ, ପିତୁଘାତକୋ, ଅରହନ୍ତଘାତକୋ, ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ, ସଙ୍ଘଭେଦକୋ, ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ, ତି ଇମେ ତେରସ ପୁଗ୍ଗଲା ଉପସମ୍ପଦାୟ ଅୱତ୍ଥୁ। ତତ୍ଥ ଊନୱୀସତିୱସ୍ସନ୍ତି ସାମଞ୍ଞେନ ୱୁତ୍ତେପି ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମନତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଏକୂନୱୀସପରିପୁଣ୍ଣୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ଉପସମ୍ପଦାୟ ୱତ୍ଥୁ, ତତୋ ଓରଂ ନ ଉପସମ୍ପଦାୟ ୱତ୍ଥୁ ତଥୋ ହି ଏକସ୍ମିଂ ସଂୱଚ୍ଛରେ ହେମନ୍ତଗିମ୍ହୱସ୍ସୱସେନ ତିଣ୍ଣଂ ଉତୂନଂ ସମ୍ଭୱତ୍ତା ତୟୋ ଉତୂ ହୋନ୍ତି, ହୋନ୍ତି ଚେତ୍ଥ।

''କତ୍ତିକନ୍ତିକପକ୍ଖମ୍ହା, ହେମଂ ଫଗ୍ଗୁଣପୁଣ୍ଣମା;

ତସ୍ସନ୍ତି କପକ୍ଖମ୍ହା, ଗିମ୍ହଂ ଆସାଢହିପୁଣ୍ଣମା;

ୱସ୍ସକାଲଂ ତତୋ ସେସଂ, ଚତୁୱୀସତୂପୋସଥା।

ଚାତୁଦ୍ଦସୀ ଛ ଏତେସୁ, ପକ୍ଖା ତତିୟସତ୍ତମା;

ସେସା ପନ୍ନରସୀ ଞେୟ୍ୟା, ଅଟ୍ଠାରସ ଉପୋସଥାତି''।

ଏତ୍ଥ ଚ କତ୍ତିକସ୍ସ କାଳଅପକ୍ଖପାଟିପଦତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଯାୱ ଫଗ୍ଗୁଣପୁଣ୍ଣମା ଚତ୍ତାରୋ ମାସା ହେମୌତୁ ନାମ। ଫଗ୍ଗୁଣସ୍ସ କାଳଅପକ୍ଖପାଟିପଦତୋ

ପଚ୍ଚାଯ ଯାୱ ଆସାଳ୍ହୀପୁଣ୍ଣମା ଚତ୍ତାରୋ ମାସା ଗିମ୍ହୋତୁ ନାମ। ଅସାଳ୍ହକାଳପକ୍ଖପାଟିପଦତୋ ପଚ୍ଚାଯ ଯାୱ ଅପରକତ୍ତିକପୁଣ୍ଣମା ଚତ୍ତାରୋ ମାସା ୱସ୍ସୋତୁ ନାମ। ଏୱଂ ଏକସ୍ମିଂ ସଂୱଚ୍ଛରେ ତଯୋ ଉତୂ ହୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଏକସ୍ମିଂ ଉତୁମ୍ହି ପକ୍ଖସ୍ସ ତତିଯସତ୍ତମେସୁ ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ କତ୍ୱା ଛ ଚତୁଦ୍ଦସିକା, ପଠମଦୁତିଯଚତୁତ୍ଥପଞ୍ଚମଛଟ୍ଠଅଟ୍ଠମେସୁ ଛ ଛ କତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାରସ ପନ୍ନରସିକାତି ଏୱଂ ଏକସଂୱଚ୍ଛରେ ଚତୁୱୀସତି ଉପୋସଥା ହୋନ୍ତି। ଇମେସୁ ଚତୁୱୀସତୁପୋସଥେସୁ ଚାତୁଦ୍ଦସିଯା ଏକୂନତିଂସ ଦିୱସା ହୋନ୍ତୀତି କତ୍ୱା ଏକସଂୱଚ୍ଛରେ ଛ ଊନା ଦିୱସା ହୋନ୍ତି। ଇମିନା ନଯେନ ଏକୂନୱୀସତିମେ ୱସ୍ସେ ଛମାସାଧିକାନି ଅଟ୍ଠାରସୱସ୍ସାନି ହୋନ୍ତି। ତସ୍ମିଂ ମାତୁକୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତକାଲେ ଦସମାସେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ମାସାଧିକାନି ଏକୂନୱୀସୱସ୍ସାନି ପରିପୁଣ୍ଣାନି। ରାଜାନୋ ପନ ତିଣ୍ଣଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱସ୍ସାନଂ ଅଚ୍ଚଯେନ ମାସଂ ଆକଡ୍ଢନ୍ତି , ଦିୱସେନ ସହ ମାସମ୍ପି, ତସ୍ମା ଅଟ୍ଠାରସୱସ୍ସେ ଯେୱ ଛ ମାସାଧିକାନି ହୋନ୍ତି। ତଂ ହେଟ୍ଠାଚତୁମାସାଧିକ ଏକୂନୱୀସତିମେ ୱସ୍ସେ ପକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଏକମାସାଧିକାନି ୱୀସତିୱସ୍ସାନି ସବ୍ବସୋ ପରିପୁଣ୍ଣାନି ହୋନ୍ତି। ଏୱଂ ଏକୂନୱୀସତିୱସ୍ସତୋ ପଚ୍ଚାଯ ଗବ୍ଭୱୀସୋ ଉପସମ୍ପଦାଯ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇଦାନି ପୁରିସତ୍ତଭାୱୋ ତି ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅଭାୱତୋ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋୱ ଇଦାନି ୱଚ୍ଚତୀତି ଅଧିପ୍ପେତୋ ତଥା ହି ମାତୁଗାମସ୍ସ ପବ୍ବଜିତତ୍ତା ପଞ୍ଚୱସ୍ସସତାନି ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ତିଟ୍ଠେଯ୍ଯ, ପଞ୍ଞତ୍ତତ୍ତା ପନ ଅପରାନି ପଞ୍ଚୱସ୍ସସତାନି ଠସ୍ସତୀତି ଏୱଂ ୱସ୍ସସହସ୍ସମେୱ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ପତିଟ୍ଠିତଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋ। ମାତୁଗାମା ଚ ନାମ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞା ତିବ୍ବକିଲେସା ଲାମକା ଚ। ଭଗୱତା ଚ ପଠମବୋଧିଯଂ ଆଦିତୋ ପଚ୍ଚାଯମେୱ ମହାପଜାପତିଯା ଗୋତମିଯା ଅଟ୍ଠଗରୁଧମ୍ମପଟିଗ୍ଗହଣେନ ଉପସମ୍ପଦତ୍ତେ ଅନୁଞ୍ଞାତେପି ସାସନସ୍ସ ଅଚିରଟ୍ଠିତିକଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଦୁପ୍ପଞ୍ଞତ୍ତା ଇତ୍ଥିଯୋ ସାସନେ ଚିରଂ ନ ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତିବ୍ବକିଲେସତ୍ତା ଯଥା ପଞ୍ଞତ୍ତ ସିକ୍ଖାପଦାନୁରୂପଂ ସଂୱରମ୍ପି ରକ୍ଖିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଲାମକତ୍ତାପି ତା ଅଟ୍ଠସମାପତ୍ତିଂ ଲଭନ୍ତାପି ବ୍ରାହ୍ମପାରିସଜ୍ଜଂ ନାତିକ୍କମନ୍ତି, ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ଅଭାୱତୋ ଇଦାନି ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇମସ୍ମିଂ ଠାନେ ଠତ୍ୱା ଚତ୍ତାରି ଖେତ୍ତାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି ତଥା ହି ମାତୁଗାମସ୍ସ ପବ୍ବଜିତତ୍ତା ୱସ୍ସସହସ୍ସମେୱ ଠସ୍ସତୀତି ଚେତଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତଖୀଣାସୱୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ତତୋ ପରଂ ଉତ୍ତରିପି ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକଖୀଣାସୱୱସେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ଅନାଗାମିୱସେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ସକଦାଗାମିୱସେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ସୋତାପନ୍ନୱସେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସନ୍ତି ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପଟିୱେଧସଦ୍ଧମ୍ମୋ ତିଟ୍ଠତି। ପରିଯତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋପି ତାନିଯେୱ ନ ହି ପରିଯତ୍ତିଯା ଅସତି ପଟିୱେଧୋ ଅତ୍ଥି। ନାପି ପରିଯତ୍ତିଯା ସତି ପଟିୱେଧୋ ନ ହୋତି। ଲିଙ୍ଗଂ ପନ ପରିଯତ୍ତିଯା ଅନ୍ତରହିତାଯ ଚିରଂ ପୱତ୍ତିସ୍ସତି, ଇଦଂ ଖନ୍ଧକଭାଣକାନଂ ମତେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ଦୀଘନିକାଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ''ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତେହି ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ ଅଟ୍ଠାସି, ଛଳଭିଞ୍ଞେହି ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ତେୱିଜ୍ଜେହି ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକେହି ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ, ପାତିମୋକ୍ଖେନ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ ଅଟ୍ଠାସୀ''ତି। ଇଦମ୍ପି ଦୀଘଭାଣକତ୍ଥେରାନଂ ମତେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯଟ୍ଠକଥାଯମ୍ପି ବୁଦ୍ଧାନଂ ପରିନିବ୍ବାନତୋ ୱସ୍ସସହସ୍ସମେୱ ପଟିସମ୍ଭିଦା ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି, ତତୋ ପରଂ ଛ ଅଭିଞ୍ଞା , ତତୋ ତାପି ଅସକ୍କୋନ୍ତା ତିସ୍ସୋ ୱିଜ୍ଜା ନିବ୍ବତ୍ତେନ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତେକାଲେ ତାନିପି ନିବ୍ବତ୍ତେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକା ହୋନ୍ତି। ଏତେନେୱ ଉପାଯେନ ଅନାଗାମିନୋ ସକଦାଗିମିନୋ, ସୋତାପନ୍ନାତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇଦମ୍ପି ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯେ ୱୁତ୍ତଂ। ସଂଯୁତ୍ତନିକାଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ ପଠମବୋଧିଯଂ ଭିକ୍ଖୂ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତା। ଅଥ କାଲେ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ପଟିସମ୍ଭିଦା ପାପୁଣିତୁଂ ନ ସକ୍ଖିଂସୁ, ଛଳଭିଞ୍ଞା ଅହେସୁଂ। ତତୋ ଛପି ଅଭିଞ୍ଞା ପତ୍ତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ତିସ୍ସୋ ୱିଜ୍ଜା ପାପୁଣିଂସୁ। ଇଦାନି କାଲେ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ତିସ୍ସୋ ୱିଜ୍ଜା ପାପୁଣିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତା ଆସୱକ୍ଖଯଂ ପାପୁଣିସ୍ସନ୍ତି, ତମ୍ପି ଅସକ୍କୋନ୍ତା ଅନାଗାମିଫଲଂ, ତମ୍ପି ଅସକ୍କୋନ୍ତା ସକଦାଗାମିଫଲଂ, ତମ୍ପି ଅସକ୍କୋନ୍ତା ସୋତାପତ୍ତିଫଲଂ। ଗଚ୍ଛନ୍ତେକାଲେ ସୋତାପତ୍ତିଫଲମ୍ପି ପତ୍ତୁଂ ନ ସକ୍ଖିସ୍ସନ୍ତୀ'ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯସ୍ମା ଚେ ତେ ଆଚରିଯା ଭିନ୍ନୱାଦା, ତସ୍ମା ତେସଂ ଆଚରିଯାନଂ ଭାଣକାନଂ ମତମେୱ ବୁଦ୍ଧଘୋସାଚରିଯେନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଲିଖିତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ, ଅଞ୍ଞଥା ଆଚରିଯସ୍ସେୱ ପୁବ୍ବାପରୱିରୋଧପ୍ପସଙ୍ଗୋ ସିଯା ଆଚରିଯବୁଦ୍ଧଘୋସେନେୱ ହି ସୀହଳଭାସଂ ଅପନେତ୍ୱା ମାଗଧଭାସାଯ ସାଟ୍ଠକଥଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ଲିଖିତଂ, ନ ଅଞ୍ଞେନ ଆଚରିଯେନ ତସ୍ମା ଅଟ୍ଠକଥାଯ ୱୁତ୍ତୱଚନମେୱ ପମାଣନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ନନୁ ଚତ୍ତାରୋପି ନିକାଯଟ୍ଠକଥାସଙ୍ଗୀତିଂ ଆରୂଳ୍ହା, ଅଥ କସ୍ମା ଏୱଂ ଭିନ୍ନାତି। ସଚ୍ଚଂ, ତଥାପି କେସଞ୍ଚି ଥେରାନଂ ୱାଦପ୍ପକାସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ନ ସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରାନଂ, ତସ୍ମା ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନମେୱ ପମାଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଅଜ୍ଝାପନ୍ନପୁବ୍ବନ୍ତି ପାରାଜିକଭିକ୍ଖୁ, ସୋ ଅଭବ୍ବୋ ସାସନେ ଉପସମ୍ପଦକମ୍ମସ୍ସ ଲଦ୍ଧୁଂ।

ପଣ୍ଡକୋତିଚେତ୍ଥ ପଞ୍ଚୱିଧୋ ହୋତି ଆସିତ୍ତପଣ୍ଡକୋ, ଉସ୍ସୂଯପଣ୍ଡକୋ, ଓପକ୍କମିକପଣ୍ଡକୋ, ନପୁଂସକୋ, ପକ୍ଖପଣ୍ଡକୋତି। ତତ୍ଥ ଯସ୍ସ ପରେସଂ ଅଙ୍ଗଜାତଂ ମୁଖେନ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଅସୁଚିନା ଆସିତ୍ତସ୍ସ ପରିଳାହୋ ୱୂପସମତି, ଅଯଂ ଆସିତ୍ତପଣ୍ଡକୋ ନାମ। ଯସ୍ସ ପରେସଂ ଅଜ୍ଝାଚାରଂ ପସ୍ସତୋ ଉସ୍ସୂଯାଯ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ପରିଳାହୋ ୱୂପସମତି, ଅଯଂ ଉସ୍ସୂଯପଣ୍ଡକୋ ନାମ। ଯସ୍ସ ଉପକ୍କମେନ ବୀଜାନି ଅପନୀତାନି ହୋନ୍ତି, ଅଯଂ ଓପକ୍କମିକପଣ୍ଡକୋ ନାମ। ଯୋ ପନ ପଟିସନ୍ଧିଯଂ ଯେୱ ଅଭାୱକୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି, ଅଯଂ ନପୁଂସକୋ ନାମ। ଏକଚ୍ଚୋ ପନ ଅକୁସଲୱିପାକାନୁଭାୱେନ କାଳପକ୍ଖେ ପଣ୍ଡକୋ ହୋତି, ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖେ ପନସ୍ସ ପରିଳାହୋୱୂପସମତି , ଅଯଂ ପକ୍ଖପଣ୍ଡକୋ ନାମ, କେଚି ପନ ଯୋ କାଳପକ୍ଖେ ଇତ୍ଥୀ ହୋତି, ଜୁଣ୍ହପକ୍ଖେ ପୁରିସୋ, ଅଯଂ ପକ୍ଖପଣ୍ଡକୋତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ତେସଂ ମତିମତ୍ତମେୱ। ଏତେସୁ ଆସିତ୍ତପଣ୍ଡକସ୍ସ ଚ ଉସ୍ସୂଯପଣ୍ଡକସ୍ସ ଚ ପବ୍ବଜ୍ଜା ନ ୱାରିତା। ଓପକ୍କମିକନପୁଂସକପକ୍ଖପଣ୍ଡକାନଂ ପନ ୱାରିତା। ତେସୁପି ପକ୍ଖପଣ୍ଡକସ୍ସ ଯସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ପଣ୍ଡକୋ ହୋତି,

ତସ୍ମିଂଯେୱ ପବ୍ବଜ୍ଜା ୱାରିତା। ଏତ୍ଥ ଚ ଅପଣ୍ଡକପକ୍ଖେ ପବ୍ବଜିତ୍ୱା ପଣ୍ଡକପକ୍ଖେ ନାସେତବ୍ବୋତି ତୀସୁପି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ। କେଚି ପନ ‘‘ଅପଣ୍ଡକପକ୍ଖେପବ୍ବଜିତୋ ସତୋ କିଲେସକ୍ଖଯଂ ପାପୁଣାତି, ନ ନାସେତବ୍ବୋ’’ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ତେସଂ ମତିମତ୍ତମେୱ, ପଣ୍ଡକସ୍ସ କିଲେସକ୍ଖଯୋ ସମ୍ଭୱତୋ ଖୀଣକିଲେସସ୍ସ ଚ ପଣ୍ଡକଭାୱାନୁପପତ୍ତିତୋ ଅହେତୁକ ପଟିସନ୍ଧିକଥାଯଞ୍ହି ଅୱିସେସେନ ପଣ୍ଡକସ୍ସ ଅହେତୁକପଟିସନ୍ଧି କତା ୱୁତ୍ତା, ଆସିତ୍ତ ଉସ୍ସୂଯପକ୍ଖପଣ୍ଡକାନଞ୍ଚ ପଟିସନ୍ଧିତୋ ପଟ୍ଠାଯେୱ ପଣ୍ଡକଭାୱୋ, ନ ପୱତ୍ତିଯଂଯେୱାତି ୱଦନ୍ତି। ତେନେୱ ଅହେତୁକପଟିସନ୍ଧିନିଦ୍ଦେସେ ଜଚ୍ଚନ୍ଧ-ଜଚ୍ଚବଧିରାଦଯୋ ୱିଯ ପଣ୍ଡକୋ ଜାତିସଦ୍ଦେନ ୱିସେସେତ୍ୱା ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ଚତୁତ୍ଥପାରାଜିକସଂୱଣ୍ଣନାଯଂ ପନ ଅଭବ୍ବପୁଗ୍ଗଲେ ଦସ୍ସେନ୍ତେନ ପଣ୍ଡକତିରଚ୍ଛାନଗତୌଭତୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନକା ତଯୋ ୱତ୍ଥୁୱିପନ୍ନା ଅହେତୁକପଟିସନ୍ଧିକା, ତେସଂ ସଗ୍ଗୋ ଅୱାରିତୋତି ଅୱିସେସେନ ୱୁତ୍ତଂ, ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧା ପଣ୍ଡକା ତେ ପଣ୍ଡକସାମଞ୍ଞେନ ଅୱିସେସେତ୍ୱା ‘‘ପଣ୍ଡକାତି ଏୱମେୱ ୱତ୍ୱା ପଣ୍ଡକୋ ଭିକ୍ଖୱେ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ଥେଯ୍ଯସଂୱାସକୋ ତି ଯୋ ସଯମେୱ ପବ୍ବଜ୍ଜାଲିଙ୍ଗଂ ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁୱସ୍ସଂ ଗଣେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୂତି ପଟିଞ୍ଞଂ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛତି, ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ୱନ୍ଦନଂ ସାଦିଯତି, ସୋ ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ସଂୱାସସ୍ସ ଚ ଥେନତ୍ତା ଉଭଯତ୍ଥେନକୋ ନାମ। ଯୋ ପନ ଯଥାୱୁଡ୍ଢଂ ୱନ୍ଦନଂ ନ ସାଦିଯତି, ଅସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତୱସେନ ଲିଙ୍ଗସ୍ସଥେନତ୍ତାଲିଙ୍ଗତ୍ଥେନକୋ ନାମ। ଯୋ ୱା ପନ ସାମଣେରଭୂମିଯଂ ଠତ୍ୱା ମୁସାୱାଦେନ ଭିକ୍ଖୁତି ପଟିଞ୍ଞଂ ଗହେତ୍ୱା ଭିକ୍ଖୁୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ୱନ୍ଦନାଦିଂ ସାଦିଯତି, ସୋ ଭିକ୍ଖୂହି ଦିନ୍ନଲିଙ୍ଗତ୍ତା ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେନକୋ ନ ହୋତି, ସଂୱାସସ୍ସ ଥେନତ୍ତା ସଂୱାସତ୍ଥେନକୋ ନାମ। ଏତ୍ଥ ଚ ଉଭଯତ୍ଥେନକୋପି ଅସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେନ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେନକେଏୱ ପୱିଟ୍ଠୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଯୋପି ସାମଣେରୋ ୱୁଡ୍ଢସାମଣେରାନଂ ୱନ୍ଦନଂ ସାଦିଯତି, ଦହରଭିକ୍ଖୂପି ୱୁଡ୍ଢଭିକ୍ଖୂନଂ ୱନ୍ଦନଂ ସାଦିଯତି, ସୋପି ଥେଯ୍ଯସଂୱାସକୋ ନାପି ହୋତି, ଅଥେନତ୍ତା। ଯୋ ୱା ପନ ଭିକ୍ଖୁପାରାଜିକମାପନ୍ନୋୱ ଭିକ୍ଖୁଲିଙ୍ଗେ ଠିତୋ ଯାୱ ପଟିଜାନାତି, ତାୱ ଅତ୍ଥେୱ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁଭାୱୋ, ନ ସୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନସଙ୍ଖ୍ଯଂ ଗଚ୍ଛତି, ତଥା ହି ସୋ ସଂୱାସଂ ସାଦିଯନ୍ତୋପି ଥେଯ୍ଯସଂୱାସକୋ ନ ହୋତି, ସୋ ସହସେଯ୍ଯାଦିଆପତ୍ତିମ୍ପି ନ ଜନେତି, ଓମସୱାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ନ ଜନେତି ତେନେୱ ‘‘ଅସୁଦ୍ଧୋ ହୋତି ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମଂ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନୋ, ତଞ୍ଚେ ସୁଦ୍ଧଦିଟ୍ଠି ସମାନୋ ଓକାସଂ କାରାପେତ୍ୱା ଅକ୍କୋସାଧିପ୍ପାଯୋ ୱଦତି ଆପତ୍ତି ଓମସୱାଦସ୍ସା’’ତି ଓମସୱାଦେ ପାଚିତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅସତି ହି ଭିକ୍ଖୁଭାୱେ ଦୁକ୍କଟଂ ୱଦେଯ୍ଯ। ଯୋ ପନ ସାମଣେରୋ ସାମଣେରଲିଙ୍ଗେନେୱ ପାଣାତିପାତାଦିପଞ୍ଚୱିଧଂ ସିଲୱିପତ୍ତିଂ ପାପୁଣାତି, ସୋପି ଆଗତୋ ଲିଙ୍ଗନାସନାଯ ନାସେତ୍ୱା ସରଣସୀଲଂ ଦାତବ୍ବଂ, ଅଥେନତ୍ତା ଉପସମ୍ପଦାଯ ଅୱତ୍ଥୁଭାୱମ୍ପି ନ ପାପୁଣାତି। ୱିକାଲଭୋଜନାଦିକଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ପନ ‘‘ଅଚ୍ଚଯୋ ମଂ ଭନ୍ତେ ଅଚ୍ଚାଗମା’’ତ୍ଯାଦିନା ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ଅଚ୍ଚଯଂ ଦେସାପେତ୍ୱା ୱା ଦଣ୍ଡକମ୍ମଂ ୱା କତ୍ୱା ସୀଲଂ ଦାତବ୍ବମେୱ। ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକୋ ଉତ୍ତାନୋଯେୱ।

ତିରଚ୍ଛାନଗତୋତି ଯୋକୋଚି ଅମନୁସ୍ସଭୂତୋ ଚତ୍ତାରୋ ଅପାଯିକାପି ଉପସମ୍ପଦାଯ ଅୱତ୍ଥୁଯେୱ। ତେ ପଟିସନ୍ଧିଯା ଲାମକତ୍ତା ଅଭବ୍ବା ସାସନେ ପବ୍ବଜିତୁଂ। ଯଦି ଚତ୍ତାରୋ ଅପାଯିକା ଉପସମ୍ପଦାଯ ଅୱତ୍ଥୁ ଭୱେଯ୍ଯୁ, ଅଥ କସ୍ମା ସେସେ ଅନପଦିସିତ୍ୱା ତିରଚ୍ଛାନଗତୋୱ ଅୱତ୍ଥୂତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ସେସାନଂ ଅପାକଟୱତ୍ଥୁତ୍ତା, ତଥା ହି ସମ୍ବୁଦ୍ଧକାଲେ ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଯଂ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ଏକୋ ନାଗରାଜା ନାଗଯୋନିଯା ଅଟ୍ଟୀଯତି ହରାଯତି ଜିଗୁଚ୍ଛତି। ଅଥଖୋ ତସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଏତଦହୋସି କେନନୁଖୋ ଅହଂ ଉପାଯେନ ନାଗଯୋନିଯା ପରିମୁଚ୍ଚେଯ୍ଯଂ ଖିପ୍ପଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ଲଭେଯ୍ଯନ୍ତି। ଅଥଖୋ ତସ୍ସ ନାଗସ୍ସ ଏତଦହୋସି ‘‘ଇମେ ଖୋ ସମଣାସକ୍ଯପୁତ୍ତିଯା ଧମ୍ମଚାରିନୋ ସମଚାରିନୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ ସଚ୍ଚୱାଦିନୋ ସୀଲୱନ୍ତୋ କଲ୍ଯାଣଧମ୍ମା ସଚେ ଖୋ ଅହଂ ସମଣେସୁ ସକ୍ଯପୁତ୍ତିଯେସୁ ପବ୍ବଜେଯ୍ଯଂ, ଏୱାହଂ ନାଗଯୋନିଯା ପରିମୁଚ୍ଚେଯ୍ଯଂ ଖିପ୍ପଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ପଟିଲଭେଯ୍ଯ’’ନ୍ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ନାଗୋ ମାଣୱକୱଣ୍ଣେନ ଭିକ୍ଖୂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପବ୍ବଜ୍ଜଂ ଯାଚି। ତଂ ଭିକ୍ଖୂ ପବ୍ବାଜେସୁଂ ଉପସମ୍ପାଦେସୁଂ। ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ସୋ ନାଗୋ ଅଞ୍ଞତରେନ ଭିକ୍ଖୁନା ସଦ୍ଧିଂ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେ ୱିହାରେ ପଟିୱସତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଚୂସସମଯଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ଅଜ୍ଝୋକାସେ ଚଙ୍କମତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ନାଗୋ ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ନିକ୍ଖନ୍ତେ ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମେସି। ସବ୍ବୋ ୱିହାରୋ ଅହିନା ପୁଣ୍ଣୋ, ୱାତପାନେହି ଭୋଗା ନିକ୍ଖନ୍ତା ହୋନ୍ତି। ଅଥଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ‘‘ୱିହାରଂ ପୱିସିସ୍ସାମୀ’’ତି କୱାଟଂ ପଣାମେନ୍ତୋ ଅଦ୍ଦସ ସବ୍ବଂ ୱିହାରଂ ଅହିନାପୁଣ୍ଣଂ ୱାତପାନେହି ଭୋଗେ ନିକ୍ଖନ୍ତେ। ଦିସ୍ୱାନ ଭୀତୋ ୱିସ୍ସରମକାସି। ଭିକ୍ଖୂ ଉପଧାୱିତ୍ୱା ତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଏତଦୱୋଚୁଂ ‘‘କିସ୍ସ ତ୍ୱଂ ଆୱୁସୋ ୱିସ୍ସରମକାସୀ’’ତି। ଅଯଂ ଆୱୁସୋ ସବ୍ବୋ ୱିହାରୋ ଅହିନା ପୁଣ୍ଣୋ ୱାତପାନେହି ଭୋଗା ନିକ୍ଖନ୍ତାତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ନାଗୋ ତେନ ସଦ୍ଦେନ ପବୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ସକେ ଆସନେ ନିସୀଦି। ଭିକ୍ଖୂ ଏୱମାହଂସୁ ‘‘କୋଚି ତ୍ୱଂ ଆୱୁସୋ’’ତି। ‘‘ଅହଂ ଭନ୍ତେ ନାଗୋ’’ତି। ‘‘କିସ୍ସ ପନ ତ୍ୱଂ ଆୱୁସୋ ଏୱରୂପଂ ଅକାସୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ନାଗୋ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୀ। ଭିକ୍ଖୂ ଭଗୱତୋ ଏତମତ୍ଥଂ ଆରୋଚେସୁଂ। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଏତସ୍ମିଂ ନିଦାନେ ଏତସ୍ମିଂ ପକରଣେ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତାପେତ୍ୱା ତଂ ନାଗଂ ଏତଦୱୋଚ ‘‘ତୁମ୍ହେ ଖ୍ୱତ୍ଥ ନାଗା ଅୱିରୂଢହିଧମ୍ମା ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ, ଗଚ୍ଛ ତ୍ୱଂ ନାଗ, ତତ୍ଥେୱ ଚାତୁଦ୍ଦସେ ପନ୍ନରସେ ଅଟ୍ଠମିଯା ଚ ପକ୍ଖସ୍ସ ଉପୋସଥଂ ଉପୱସ, ଏୱଂ ତ୍ୱଂ ନାଗଯୋନିଯା ପରିମୁଚ୍ଚିସ୍ସସି ଖିପ୍ପଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ ପଟିଲଭିସ୍ସସୀ’’ତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ନାଗୋ ‘‘ଅୱିରୂଢହଧମ୍ମୋ କିରାହଂ ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେତି ଦୁକ୍ଖୀ ଦୁମ୍ମନୋ ଅସ୍ସୂନି ପୱତ୍ତଯମାନୋ ୱିସ୍ସରଂ କତ୍ୱା ପକ୍କାମି। ଅଥ ଖୋ ଭଗୱା ଭିକ୍ଖୂ ଆମନ୍ତେସି ‘‘ଦ୍ୱେ ମେ ଭିକ୍ଖୱେ ପଚ୍ଚଯା ନାଗସ୍ସ ସଭାୱପାତୁକମ୍ମାଯ। ଯଦା ଚ ସଜାତିଯା ମେଥୁନଂ ଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱତି, ଯଦା ଚ ୱିସ୍ସଟ୍ଠୋ ନିଦ୍ଦଂ ଓକ୍କମତି। ଇମେ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଚଯା ନାଗସ୍ସ ସଭାୱ ପାତୁକମ୍ମାଯ।

ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ଭିକ୍ଖୱେ ନ ଉପସମ୍ପାଦେତବ୍ବୋ, ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ନାସେତବ୍ବୋ''ତି ଏୱଂ ତିରଚ୍ଛାନସ୍ସେୱ ପାକଟୱତ୍ଥୁତ୍ତାତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପୱତ୍ତିୟଂ ଅଭିଣ୍ହଂ ସଭାୱପାତୁକମ୍ମଦସ୍ସନୱସେନ ''ଦ୍ୱେ ପଚ୍ଚୟା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ନାଗସ୍ସ ପନ ପଞ୍ଚସୁ କାଲେସୁ ସଭାୱପାତୁକମ୍ମଂ ହୋତି ପଟିସନ୍ଧିକାଲେ, ତଚପଜହନକାଲେ, ସଜାତିୟା ମେଥୁନକାଲେ, ୱିସ୍ସଟ୍ଠ ନିଦ୍ଦୋକ୍କମନକାଲେ, ଚୁତିକାଲେତି। ନନୁ ଚ ଦେୱୋପି ଉପସମ୍ପଦାୟ ଅୱତ୍ଥୁଯେୱ, ଅଥ କସ୍ମା ଚତ୍ତାରୋ ଅପାୟିକାୱ ଉପସମ୍ପଦାୟ ଅୱତ୍ଥୂତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ସଚ୍ଚଂ, ତଥାପି ଦେୱାନଂ ଅଭବ୍ବତ୍ତା ପଟିୱେଧସାସନସ୍ସ ଠିତତ୍ତା ତେ ଅଭବ୍ବତୋ ୱିସୁଂ କରଣତ୍ଥାୟ ଏୱଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ୱକ୍ଖତି ହି ସମନ୍ତପାସାଦିକାୟ ୱିନୟଟ୍ଠକଥାୟ ମହାୱଗ୍ଗେ ''ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ ଭିକ୍ଖୱେତି ଏତ୍ଥ ନାଗୋ ୱା ହୋତୁ ସୁପଣ୍ଣମାଣୱକାଦୀନଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରୋ ଅନ୍ତମସୋ ସକ୍କଂ ଦେୱରାଜାନଂ ଉପାଦାୟ ଯୋ କୋଚି ଅମନୁସ୍ସଜାତିୟୋ ସବ୍ବୋୱ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ''ତି, ତେନ ''ତିରଚ୍ଛାନଗତୋତି ଯୋକୋଚି ଅମନୁସ୍ସଭୂତୋ''ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚାହ ଯଦି ନାଗସୁପଣ୍ଣା ପଟିସନ୍ଧିୟା ଲାମକା ଭୱେୟ୍ୟୁଂ, ଅଥ କସ୍ମା ୱିଧୁରଜାତକେ ଚତ୍ତାରୋ ଜନା ନାଗସୁପଣ୍ଣସକ୍କଧନଞ୍ଜୟକୋରବ୍ୟେସୁ ଭୱନେସୁ ତଂ ତଦେୱ ଠାନଂ ପତ୍ଥେନ୍ତା ଦାନାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତି, ତେସୁ ଏକୋ ଆୟୁପରିୟୋସାନେ ସପୁତ୍ତଦାରୋ ନାଗଭୱନେ ନାଗରାଜା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ଏକୋ ସୁପଣ୍ଣଭୱନେ ସିମ୍ବଲିୱିମାନେ ସୁପଣ୍ଣରାଜା ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ଏକୋ ତାୱତିଂସଭୱନେ ସକ୍କୋ ହୁତ୍ୱା ନିବ୍ବତ୍ତି, ଏକୋ ଧନଞ୍ଜୟକୋରବ୍ୟରଞ୍ଞୋ ଅଗ୍ଗମହେସିୟା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ନିବ୍ବତ୍ତୀତି ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଜନାନଂ ପଟିସନ୍ଧିୟଂ କୁସଲକମ୍ମେନେୱ ପୱତ୍ତଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋ ଯଦି କୁସଲକମ୍ମେନ ଭୱେୟ୍ୟୁଂ, ''କୁସଲା ଚେତନା ୱିପାକାନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କଟତ୍ତା ଚ ରୂପାନଂ କମ୍ମପଚ୍ଚୟେନ ପଚ୍ଚୟୋ''ତି ଇମିସ୍ସାପି ପଟ୍ଠାନପାଠିୟା ଅହେତୁକାନମ୍ପି ପଟିସନ୍ଧିକ୍ଖଣେ କମ୍ମପଚ୍ଚୟଭାୱୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭୱେୟ୍ୟୁଂ, ନ ପନେୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଅଥ କଥଞ୍ଚିଦଂ ପଚ୍ଚେତବ୍ବନ୍ତି। ୱୁଚ୍ଚତେ, ନିକନ୍ତିୟା ବଲୱତ୍ତା ସତ୍ତୱିଧମେଥୁନସଂୟୋଗତ୍ତା ଚ ଅପରିସୁଦ୍ଧା ତେସଂ କୁସଲଚେତନା, ଅପରିସୁଦ୍ଧାଯେୱ ସୁଗତିଭୂମିୟଂ ଜନେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଦୁଗ୍ଗତିଭୂମିୟଂ ପୱତ୍ତମାନାପି କମ୍ମା ଯୂହନକାଲେ ତଂ ତଂ ଭୂମିପତ୍ଥନା ତଣ୍ହାସମ୍ପୟୁତ୍ତାପୁବ୍ବଭାଗଚେତନା ବଲେନ ତେସୁ ତିରଚ୍ଛାନଭୂମୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି, ନ ଅଞ୍ଞେନ ଅକୁସଲେନ। ଏୱଞ୍ହି ପତ୍ଥିତପତ୍ଥନା ସିଦ୍ଧାପି ଭୱେୟ୍ୟ। ଯଦି ଅଞ୍ଞେନ ଅକୁସଲକମ୍ମେନ ଭୱେୟ୍ୟ, ଇଚ୍ଛିତପତ୍ଥନାପି ଅସିଦ୍ଧାୱ ଭୱେୟ୍ୟ। ନିକନ୍ତିଚ ନାମେସା ବଲୱଝାନସମ୍ପୟୁତ୍ତଚେତନାପି ପଟିବାହିତୁଂ ସକ୍କା ତଥା ହି ଗୋପକଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ଆଚରିୟସମଣୋ ଝାନବଲେନ ବ୍ରହ୍ମଭୂମୀସୁ ଅନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଝାନଂ ପଟିବାହିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞକମ୍ମେନ ଗନ୍ଧବ୍ବଦେୱେସୁଯେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ''ସୀଲୱତୋ ହି ଭିକ୍ଖୱେ ଚେତୋପଣିଧି ସମିଜ୍ଝତି ୱିସୁଦ୍ଧତ୍ତା''ତି ତେସଂ ୱିତ୍ଥାରୋ ଦୀଘନିକାୟେ ଆଗତୋ, ଅତ୍ଥିକେହି ତତ୍ଥ ଓଲୋକେତବ୍ବୋ। ସତ୍ତୱିଧମେଥୁନସଂୟୋଗୱସେନାପି ସତ୍ତା ଦୁକ୍ଖତୋ ନ ମୁଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଭଗୱତା ''ଇଧ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ସମ୍ମା ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ପଟିଜାନମାନୋ ନ ହେୱ ଖୋ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ଦ୍ୱୟଂଦ୍ୱୟ ସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜତି, ଅପି ଚ ଖୋ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଉଚ୍ଛାଦନଂ ନ୍ହାପନଂ ପରିମଦ୍ଦନଂ ସମ୍ବାହନଂ ସାଦିୟତି, ସୋ ତଦସ୍ସାଦେତି ତଂ ନିକାମେତି, ତେନଚୱିତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଇଦମ୍ପିଖୋ ବ୍ରାହ୍ମଣବ୍ରହ୍ମଚରିୟସ୍ସ ଖଣ୍ଡମ୍ପି ଛିଦ୍ଦମ୍ପି ସବଲମ୍ପି କମ୍ମାସମ୍ପି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅପରିସୁଦ୍ଧଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରତି। ସଂୟୁତ୍ତୋ ମେଥୁନସଂୟୋଗେନ ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି ଜାତିୟା ଜରାମରଣେନ…ପେ… ନ ପରିମୁଚ୍ଚତି ଦୁକ୍ଖସ୍ମାତି ୱଦାମି। ପୁନଚ ପରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋୱା…ପେ… ପଟିଜାନମାନୋ। ନ ହେୱ ଖୋ ମାତୁଗାମେନସଦ୍ଧିଂ ଦ୍ୱୟଂଦ୍ୱୟସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜତି, ନ ପି ମାତୁଗାମସ୍ସ ଉଚ୍ଛାଦନଂ…ପେ… ସାଦିୟତି, ଅପି ଚ ଖୋ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂଜଗ୍ଘତି ସଂକୀଳଅତି ସଂକେଳଆୟତି, ସୋ ତଦସ୍ସାଦେତି…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ମାତି ୱଦାମି। ପୁନଚ ପରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା…ପେ… ନ ହେୱ ଖୋ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସମାପଜ୍ଜତି। ନପି ମାତୁଗାମସ୍ସ ଉଚ୍ଛାଦନଂ ସାଦିୟତି। ନପି ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଂଜଗ୍ଘତି ସଂକୀଳଅତି ସଂକେଳଆୟତି। ଅପିଚ ଖୋ ମାତୁଗାମସ୍ସ ଚକ୍ଖୁଂ ଉପନିଜ୍ଝାୟତି ପେକ୍ଖତି, ସୋ ତଦସ୍ସାଦେତି…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ମାତି ୱଦାମି। ପୁନଚ ପରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା…ପେ… ନ ହେୱ ଖୋ ମାତୁଗାମେନ, ନ ମାତୁଗାମସ୍ସ, ନପି ମାତୁଗାମେନ ପେକ୍ଖତି। ଅପି ଚ ଖୋ ମାତୁଗାମସ୍ସ ସଦ୍ଦଂ ସୁଣାତି ତିରୋକୁଟ୍ଟଂୱା ତିରୋପାକାରଂୱା ହସନ୍ତିୟା ୱା ଭଣନ୍ତିୟା ୱା ଗାୟନ୍ତିୟା ୱା ରୋଦନ୍ତିୟା ୱା, ସୋ ତଦସ୍ସାଦେତି…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ମାତି ୱଦାମି। ପୁନଚ ପରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମଣୋ ୱା…ପେ… ନହେୱ ଖୋ ମାତୁଗାମେନ, ନପି ମାତୁଗାମସ୍ସ, ନପି ମାତୁଗାମେନ, ନପି ମାତୁଗାମସ୍ସ ରୋଦନ୍ତିୟା ୱା…ପେ… ଅପି ଚ ଖୋ ଯାନିତାନି ପୁବ୍ବେ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ହସିତଲପିତକୀଳିତାନି ଅନୁସ୍ସରତି। ସୋ ତଦସ୍ସା ଦେତି…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ମାତି ୱଦାମି। ପୁନଚ ପରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରହ୍ମଣୋ ୱା…ପେ… ନ ହେୱ ଖୋ ମାତୁଗାମେନ, ନପି ମାତୁଗାମସ୍ସ…ପେ… ନ ପି ଯାନି ତାନି ପୁବ୍ବେ ମାତୁଗାମେନ ସଦ୍ଧିଂ ହସିତଲପିତକୀଳିତାନି ଅନୁସ୍ସରତି, ଅପି ଚ ଖୋ ଗହପତିଂ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତଂ ୱା ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସହିତଂ ସମଙ୍ଗୀଭୂତଂ ପରିଚାରୟମାନଂ, ସୋ ତଦସ୍ସାଦେତି…ପେ… ଦୁକ୍ଖସ୍ମାତି ୱଦାମି। ପୁନଚ ପରଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ…ପେ… ନ ହେୱ ଖୋ ମାତୁଗାମେନ…ପେ… ନପି ଅନୁସ୍ସରତି ଗହପତିଂ ୱା ଗହପତିପୁତ୍ତଂ ୱା ପରିଚାରୟମାନଂ, ଅପି ଚ ଖୋ ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାୟଂ ପଣିଧାୟ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟଂ ଚରତି ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିୟେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱାତି, ସୋ ତଦସ୍ସାଦେତି , ତଂ ନିକାମେତି, ତେନ ଚ ୱିତ୍ତିଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଇଦଂ ଖୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରହ୍ମଚରିୟସ୍ସ ଖଣ୍ଡମ୍ପି ଛିଦ୍ଦମ୍ପି ସବଲମ୍ପି କମ୍ମାସମ୍ପୀ''ତି ଏୱଂ ଲାଭାଦିହେତୁକେନ ଭେଦେନ ଚ ସତ୍ତୱିଧମେଥୁନସଂୟୋଗେନ ଖଣ୍ଡାଦିଭାୱୋ ସଙ୍ଗହିତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ।

ମାତୁଘାତକେ ପନ ଯେନ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଭୂତାପି ଅଜନିକା ପୋସାୱନିକା ମାତା ୱା ମହାମାତା ୱା ଚୂଳମାତା ୱା ଜନିକାପି ଅମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଭୂତା ମାତା

ଘାତିତା, ତସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ନ ୱାରିତା, ନ ଚ ଅନନ୍ତରିକୋ ହୋତି। ତିରଚ୍ଛାନିତ୍ଥିୟୋପି ମନୁସ୍ସପୁରିସମାଗମ୍ମ ମନୁସ୍ସଭୂତଂ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାୟନ୍ତି କୋନ୍ତପୁତ୍ତା ଦ୍ୱେଭାତିକତ୍ଥେରା ୱିୟ ତେପି ହି ଅଣ୍ଡଜାୟେୱ, ତଥା ହି ପେତଲୋକେ ତିରଚ୍ଛାନେ ମନୁସ୍ସେ ଚାତି ଇମେସୁ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ ଚତସ୍ସୋ ୟୋନିୟୋ ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ମନୁସ୍ସେସୁ ପନେତ୍ଥ କେଚିଦେୱ ଓପପାତିକା ହୋନ୍ତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ମହାପଦୁମକୁମାରାଦୟୋ। ଅଣ୍ଡଜାପି କୋନ୍ତ ପୁତ୍ତା ଦ୍ୱେଭାତିକତ୍ଥେରା ୱିୟ। ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ସୀହଳୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଓଲୋକେତବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ଚ କୋନ୍ତାତି କିନ୍ନରୀ, ତସ୍ସା ପୁତ୍ତା କୋନ୍ତପୁତ୍ତା, ସା ହି ରଞ୍ଞୋ ଅସୋକଧମ୍ମରାଜସ୍ସ କାଲେ ୱନଚରକେନ ଲଭିତ୍ୱା ମନୁସ୍ସସଂୱାସସମାଗମ୍ମ ଦ୍ୱେ ପୁତ୍ତେ ୱିଜାୟିତ୍ୱା "ଇଦାନି ଦାରକେ ପହାୟ ନ ଗମିସ୍ସତୀ"ତି ସଞ୍ଞାୟ ୱନଚରକୋ ତସ୍ସା ପୋତ୍ଥଂ ଅଦାସି, ସା ପୋତ୍ଥଂ ଲଭିତ୍ୱା ପକ୍ଖନ୍ଦିତ୍ୱା ସକଟ୍ଠାନମେୱ ଗତା କିନ୍ନରିୟୋ ହି ପୋତ୍ଥଂ ୱିନା ପକ୍ଖନ୍ଦିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ତେନେୱ ତାପସୋ "ମା ପୋତ୍ଥଂ ଅସ୍ସା ଅଦାସୀ"ତି ଆହ। କମ୍ମପଚ୍ଚୟ ଉତୁସମୁଟ୍ଠାନଞ୍ହି ତାସଂ ପୋତ୍ଥଂ, ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ ଚକ୍କରତନଂ ୱିୟ, ତଥା ହି ଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ୱେହାସଗମନାଦି ପୁଞ୍ଞୱତୋ ଇଦ୍ଧିନାମ, ନ ତେନ ଚକ୍କରତନଂ ୱା ହତ୍ଥିଅସ୍ସରତନଂ ୱା ୱିନା ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନେୱ ଗନ୍ତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଚକ୍କରତନଂ ରଞ୍ଞୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିସ୍ସ କମ୍ମବଲେନ ନିବ୍ବତ୍ତା ସମୁଦ୍ଦମଜ୍ଝେ ଜାୟମାନମ୍ପି କମ୍ମପଚ୍ଚୟୌତୁସମୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ। ହତ୍ଥିଅସ୍ସରତନାନି ପନ କମ୍ମପଚ୍ଚୟକମ୍ମସମୁଟ୍ଠାନାନି ନାମ। ପକ୍ଖୀନଂ ୱେହାସଗମନାଦିକା କମ୍ମୱିପାକଜା ଇଦ୍ଧି। କିନ୍ନରିୟୋ ପନ ପୋତ୍ଥଂ ୱିନା ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନ ପକ୍ଖନ୍ଦିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ତାସଂ ପୋତ୍ଥଂ କମ୍ମପଚ୍ଚୟୌତୁସମୁଟ୍ଠାନନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। କେଚି ପନ ଦେୱାନଂ ଅଲଙ୍କାରା ୱିୟ ପଟିସନ୍ଧିୟା ସହ ଆଗତୋତି ୱଦନ୍ତି, ନ ତଂ ପଚ୍ଚେତବ୍ବଂ, ଅଣ୍ଡଜଜଲାବୁଜାନଂ ତଥା ଅସମ୍ଭୱତୋ। କେଚିପି ପୱତ୍ତି କାଲେ କତନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, ତମ୍ପି ଅୟୁତ୍ତମେୱ, ସଂସେଦଜାପି ପଦୁମଗବ୍ଭେୱା ୱେଳୁଗବ୍ଭେ ୱା ନିବ୍ବତ୍ତା ପୋକ୍ଖରସାତିବ୍ରାହ୍ମଣପଦୁମୱତୀୱେଳୁୱତୀଦେୱୀଆଦୟୋ ୱିୟ। ଜଲାବୁଜା ପନ ପାକଟାୟେୱ। ୟେନ ସୟଂ ତିରଚ୍ଛାନଭୂତେନ ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିଭୂତା ମାତା ଘାତିତା, ସୋପି ଆନନ୍ତରିକୋ ନ ହୋତି ତିରଚ୍ଛାନଗତତ୍ତା ପନସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତା, କମ୍ମଂ ପନସ୍ସ ଭାରିୟଂ ହୋତି, ଆନନ୍ତରିୟଂ ଆହଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତି। ମନୁସ୍ସିତ୍ଥିୟୋପି ତିରଚ୍ଛାନମାଗମ୍ମ ଗବ୍ଭଂ ଜନେନ୍ତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଭୂରିଦତ୍ତସ୍ସ ମାତା ଇତ୍ଥିୟୋ ହି ଅଟ୍ଠହି କାରଣେହି ଗବ୍ଭଗ୍ଗହଣଂ ହୋତି - ଅଜ୍ଝାଚାରେନ, କାୟସଂସଗ୍ଗେନ, ଚୋଳଗ୍ଗହଣେନ, ଅସୁଚିପାନେନ, ନାଭିପରାମସନେନ, ରୂପଦସ୍ସନେନ, ସଦ୍ଦେନ ଗନ୍ଧେନାତି। ତତ୍ଥ ଅଜ୍ଝାଚାରେନ ସୁଦିନ୍ନସ୍ସ ପୁରାଣଦୁତିୟିକା ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପଚ୍ଛିମଭୱିକଂ ସୁୱଣ୍ଣବିମ୍ବସଦିସଂ ବୀଜକଂ ନାମ ପୁତ୍ତଂ ୱିଜାୟି। କଦାଚି ଏକଚ୍ଚା ଉତୁସମୟେ ଛନ୍ଦରାଗରତ୍ତା ପୁରିସାନଂ ହତ୍ଥଗାହୱେଣିଗାହଅଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗପରାମସନଂ ସାଦିୟନ୍ତିୟୋପି ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି। ଏୱଂ କାୟସଂସଗ୍ଗେନ ଗବ୍ଭଗ୍ଗହଣଂ ହୋତି। ଉଦାୟିତ୍ଥେରସ୍ସ ପନ ପୁରାଣଦୁତିୟିକା ଭିକ୍ଖୁନୀ ତଂ ଅସୁଚିଂ ଏକଦେସଂ ମୁଖେନ ଅଗ୍ଗହେସି, ଏକଦେସଂ ଚୋଳକେନେୱ ସଦ୍ଧିଂ ଅଙ୍ଗଜାତେ ପକ୍ଖିପି, ସା ତେନ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହି। ଏୱଂ ଚୋଳଗ୍ଗହଣେନ ଗବ୍ଭଗ୍ଗହଣଂ ହୋତି। ମିଗସିଙ୍ଗତାପସସ୍ସ ମାତା ମିଗୀ ଉତୁସମୟେ ତାପସସ୍ସ ପସ୍ସାୱଟ୍ଠାନଂ ଆଗନ୍ତ୍ୱା ସସମ୍ଭୱଂ ପିୱି, ସା ତେନ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ମିଗସିଙ୍ଗଂ ନାମ ତାପସଦାରକଂ ୱିଜାୟି। ଏୱଂ ଅସୁଚିପାନେନ ଗବ୍ଭଗ୍ଗହଣଂ ହୋତି। ସାମସ୍ସ ପନ ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ମାତା ଉତୁସମୟେ ନାଭିପରାମସନେନ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ସାମତାପସଦାରକଂ ୱିଜାୟି, ଏୱଂ ମଣ୍ଡବ୍ୟସ୍ସ ଚ ଚଣ୍ଡପଜ୍ଜୋ ତସ୍ସ ଚ ମାତା ଉତୁସମୟେ ନାଭିପରାମସନୱସେନ, ତତ୍ଥ ଚ ଦିଟ୍ଠମଙ୍ଗଲିକାୟ ନାଭିପରାମସନେନ ମଣ୍ଡବ୍ୟସ୍ସ ନିବ୍ବତ୍ତି ଅହୋସି। ଚଣ୍ଡପଜ୍ଜୋତସ୍ସ ମାତୁ ନାଭିୟଂ ୱିଚ୍ଛିକୋ ଫରିତ୍ୱା ଗତୋ, ତେନ ଚଣ୍ଡପଜ୍ଜୋତସ୍ସ ନିବ୍ବତ୍ତି ଅହୋସି। ଇଧେକଚ୍ଚା ଇତ୍ଥୀ ଉତୁସମୟେ ପୁରିସସଂସଗ୍ଗଂ ଅଲଭମାନା ଛନ୍ଦରାଗୱସେନ ଅନ୍ତୋଗେହେଗତାୱ ପୁରିସଂ ଉପନିଜ୍ଝାୟତି, ରାଜୋରୋଧୋ ୱିୟ, ସା ତେନ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାତି। ଏୱଂ ରୂପଦସ୍ସନେନ ଗବ୍ଭଗ୍ଗହଣଂ ହୋତି। ବଲାକାସୁ ପନ ପୁରିସୋନାମ ନତ୍ଥି, ତା ଉତୁସମୟେ ମେଘସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି। ଗାୱୀଏୱ ୱା କଦାଚି ଉସଭଗନ୍ଧେନ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି। ଏୱଂ ଗନ୍ଧେନ ଗବ୍ଭଗ୍ଗହଣଂ ହୋତି। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠହି କାରଣେହି ଇତ୍ଥିୟୋ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ପିତୁସଦିସାୟେୱ ପୁତ୍ତା ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ଭୂରିଦତ୍ତାଦୟୋ ଧତରଟ୍ଠଂ ନାଗରାଜାନଂ ପଟିଚ୍ଚ ନାଗାୟେୱ ହୋନ୍ତି। ଚଣ୍ଡପଜ୍ଜୋତସ୍ସ ପନ ୱିଚ୍ଛିକଂ ପଟିଚ୍ଚ ମନୁସ୍ସୋ ଜାତୋ, ସମ୍ଭୱେନ ଅଜାତତ୍ତା। ପିତୁଘାତକେପି ଏସେୱ ନୟୋ।

ଅରହନ୍ତଘାତକୋ ପନ ଅମନୁସ୍ସ ଅରହନ୍ତଦେୱତଂ ୱା ମନୁସ୍ସଜାତିୟଂ ୱା ଅୱସେସଂ ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲଂ ଘାତେତ୍ୱା ଅନନ୍ତରିୟୋ ନ ହୋତି, ପବ୍ବଜ୍ଜାପିସ୍ସ ନ ୱାରିତା, କମ୍ମଂ ପନ ବଲୱଂ ହୋତି। ତିରଚ୍ଛାନୋ ପନ ଅମନୁସ୍ସଅରହନ୍ତମ୍ପି ଘାତେତ୍ୱା ଆନନ୍ତରିକୋ ନ ହୋତି, କମ୍ମଂ ପନ ଭାରିୟଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତତ୍ତା ପନସ୍ସ ପବ୍ବଜ୍ଜା ୱାରିତା। ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକସଙ୍ଘଭେଦକାନି ପାକଟାୟେୱ।

ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ ପନ ୟୋ ତଥାଗତସ୍ସ ଅଭେଜ୍ଜକାୟତାୟ ପରୂପକ୍କମେନ ଚମ୍ମଂ ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଲୋହିତଂ ପଗ୍ଘରିତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ସରୀରସ୍ସ ପନ ଅନ୍ତୋୟେୱ ଏକସ୍ମିଂ ଠାନେ ଲୋହିତଂ ସମୋସରତି, ଆଘାତେନ ପକୁପ୍ପମାନଂ ସଞ୍ଚିତଂ ହୋତି, ତସ୍ସ ବହୁ ଅପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତି, ଆନନ୍ତରିକୋ ଚ ହୋତି, ପବ୍ବଜ୍ଜାପିସ୍ସ ୱାରିତା, ସେୟ୍ୟଥାପି ଦେୱଦତ୍ତୋ। ୟୋ ପନ ଜୀୱକୋ ୱିୟ ରୋଗୱୂପସମନତ୍ଥଂ ଫାଲେତ୍ୱା ପୂତିମଂସଞ୍ଚ ଲୋହିତଞ୍ଚ ନୀହରିତ୍ୱା ଫାସୁଂ କରୋତି, ଅୟଂ ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ ନ ହୋତି, ବହୁପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତି ବ୍ରହ୍ମପୁଞ୍ଞଂ ପସୱତି, ସେୟ୍ୟଥାପି ଜୀୱକୋକୋମାରଭଚ୍ଚୋ।

ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ପନ ଇତ୍ଥି-ପୁରିସୱସେନ ଦୁୱିଧୋ ତତ୍ଥ ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ପାକଟଂ, ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ। ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପାକଟଂ, ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ। ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ଇତ୍ଥୀସୁ ପୁରିସତ୍ତଂ କରୋନ୍ତସ୍ସ ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ

ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ହୋତି, ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପାକଟଂ ହୋତି। ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ପୁରିସାନଂ ଇତ୍ଥିଭାୱଂ ଉପଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ହୋତି, ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ପାକଟଂ। ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ସୟଞ୍ଚ ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାତି, ପରଞ୍ଚ ଗଣ୍ହାପେତି। ପୁରିସ ଉଭତୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ପନ ସୟଂ ନ ଗଣ୍ହାତି, ପରଂ ଗଣ୍ହାପେତି। ଇଦମେୱ ତେସଂ ନାନାକରଣଂ। ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତି ଚେତ୍ଥ ''ବ୍ୟଞ୍ଜନନ୍ତି ନିମିତ୍ତଂ। ଉଭତୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ୱିଗ୍ଗହେନ ''ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଥ, ଏକସ୍ସ ଦ୍ୱେ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ହୋନ୍ତି, ଅଥ ଏକମେୱାତି। ଏକମେୱ ନ ଦ୍ୱେ, ''ଯସ୍ସ ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତସ୍ସ ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ନୋ। ଯସ୍ସ ୱା ପନ ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତସ୍ସ ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ନୋତି ଏକସ୍ମିଂ ସନ୍ତାନେ ଇନ୍ଦ୍ରିଯ ଦ୍ୱଯସ୍ସ ପଟିସେଧିତତ୍ତା। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯମେୱାତି। ଯଦି ଏକମେୱ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଏୱଂ ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକଭାୱୋ କଥଂ ସିଯା। ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନକାରଣନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଞ୍ଚ ତସ୍ସ ନତ୍ଥୀତି। ୱୁଚ୍ଚତେ ନ ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପୁରିସବ୍ୟଞ୍ଜନସ୍ସ କାରଣଂ, ତଥା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯମ୍ପି ଇତ୍ଥିବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ, କସ୍ମା ସଦା ଅଭାୱତୋତି, ତଥା ହି ଇତ୍ଥି ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସ ଯଦା ଇତ୍ଥିଯା ରତ୍ତଂ ହୋତି, ତଦା ପୁରିସବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ପାକଟଂ ହୋତି, ଇତ୍ଥିବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ପଟିଚ୍ଛନ୍ନଂ ତଥା ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକସ୍ସପି। ଯଦି ତେସଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଦ୍ୱଯଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନଂ କାରଣଂ ଭୱେୟ୍ୟ, ସଦା ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଦ୍ୱଯଂ ଏକତୋ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ ନ ପନ ତିଟ୍ଠତି, ତସ୍ମା ଏକମେୱ ଇନ୍ଦ୍ରିଯନ୍ତି ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥାୱ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ବ୍ୟଞ୍ଜନକାରଣଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପହାଯ ରାଗଚିତ୍ତମେୱେତ୍ଥ ବ୍ୟଞ୍ଜନଦ୍ୱଯସ୍ସ କାରଣନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ତସ୍ମା ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ସୟମ୍ପି ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାତି, ପରମ୍ପି ଗଣ୍ହାପେତି, ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋ ପରଂ ଗଣ୍ହାପେତି, ସୟଂ ପନ ନ ଗଣ୍ହାତି, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯସମଙ୍ଗିସ୍ସେୱ ଗବ୍ଭସମ୍ଭୱତୋତି। କୁରୁନ୍ଦିୟଂ ପନ ''ଯଦି ପଟିସନ୍ଧିଯଂ ପୁରିସଲିଙ୍ଗଂ, ପୱତ୍ତେ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଂ ନିବ୍ବତ୍ତତି, ଯଦି ପଟିସନ୍ଧିଯଂ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଂ, ପୱତ୍ତେ ପୁରିସଲିଙ୍ଗଂ ନିବ୍ବତୀ''ତି ପଟିସନ୍ଧିଯଂ ଲିଙ୍ଗସମ୍ଭୱୋ ୱୁତ୍ତୋ, ସୋ ଅଯୁତ୍ତୋୱ। କସ୍ମା, ପୱତ୍ତିଯଂଯେୱ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗାଦୀନି ସମୁଟ୍ଠହନ୍ତି। ପଟିସନ୍ଧିଯମେୱ ସମୁଟ୍ଠାତି, ନ ଲିଙ୍ଗାଦୀନି। ଇନ୍ଦ୍ରିଯମେୱ ଲିଙ୍ଗନ୍ତି ନ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁଂ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯଲିଙ୍ଗାନଂ ଭିନ୍ନସଭାୱତ୍ତା, ଯଥା ଚ ବୀଜେ ସତି ରୁକ୍ଖୋ ସମ୍ଭୱତି, ନାସତି, ଏୱମେୱ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେ ସତି ଲିଙ୍ଗାଦୀନି ସମ୍ଭୱନ୍ତି ବୀଜସଦିସଞ୍ହି ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ରୁକ୍ଖସଦିସାନି ଲିଙ୍ଗାଦୀନି ଏୱମେୱ ତେସୁ ପୁଗ୍ଗଲେସୁ ପଣ୍ଡକାଦଯୋ ଏକାଦସପୁଗ୍ଗଲା ତସ୍ମିଂ ଯେୱ ଭୱେ ନିଯାମଂ ଓକ୍କମିତୁଂ ନ ଅରହନ୍ତି, ତସ୍ମା ଅଭବ୍ବା ନାମ। ଊନୱୀସତି ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଅଜ୍ଝାପନ୍ନପୁବ୍ବା ଦ୍ୱେ ଉପସମ୍ପଦାଯ ଅୱତ୍ଥୁମତ୍ତମେୱ, ଉପନିସ୍ସଯେ ସତି ତସ୍ମିଂଯେୱ ଭୱେ ନିଯାମଂ ଓକ୍କମିତୁଂ ଅରହନ୍ତି, ତସ୍ମା ଭବ୍ବାନାମ ହୋନ୍ତି।

ୱତ୍ଥୁସମ୍ପତ୍ତିକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ଞତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତି ନାମ।

''ସିଥିଲଂ ଧନିତଞ୍ଚ ଦୀଘରସ୍ସଂ, ଗରୁକଂ ଲହୁକଞ୍ଚ ନିଗ୍ଗହିତଂ;

ସମ୍ବନ୍ଧଂ ୱୱତ୍ଥିତଂ ୱିମୁତ୍ତଂ, ଦସଧା ବ୍ୟଞ୍ଜନବୁଦ୍ଧିଯା ପଭେଦୋ''ତି।

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଦସୱିଧଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ୱା ଏୱଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତେନାପି ସିଥିଲଧନିତ ୱିମୁତ୍ତନିଗ୍ଗହିତୱସେନ ୱୁତ୍ତାନି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଅକୋପେତ୍ୱା ୱା ଦୁରୁତ୍ତଂ ୱା ଅକତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ ଞତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତି ନାମ। ଞତ୍ତିୱିପତ୍ତି ନାମ ସବ୍ବସୋ ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ୱା ୱତ୍ଥୁସଙ୍ଘପୁଗ୍ଗଲଞତ୍ତୀନଂ ଅପରାମସନାନି ପଚ୍ଛା ଞତ୍ତିଟ୍ଠପନଞ୍ଚାତି ଇମେ ତାୱ ପଞ୍ଚ ଞତ୍ତିଦୋସା। ତତ୍ଥ ଅଯଂ ଇତ୍ଥନାମୋତି ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖସ୍ସ ଅପି ଅକିତ୍ତନଂ ୱତ୍ଥୁଅପରାମସନଂ ନାମ। ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘୋତି ଏତ୍ଥ ସୁଣାତୁ ମେ ଭନ୍ତେତି ୱତ୍ୱା ସଙ୍ଘୋତି ଅଭଣନଂ ସଙ୍ଘଅପରାମସନଂ ନାମ। ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋତି ଉପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ଅକିତ୍ତନଂ ପୁଗ୍ଗଲଅପରାମସନଂ ନାମ। ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ଞତ୍ତିଯା ଅନୁଚ୍ଚାରଣଂ ଞତ୍ତିଅପରାମସନଂ ନାମ। ପଠମଂ କମ୍ମୱାଚଂ ନିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଏସା ଞତ୍ତୀତି ୱତ୍ୱା ଖମତି ସଙ୍ଘସ୍ସାତି ଏୱଂ ଞତ୍ତି କିତ୍ତନଂ ପଚ୍ଛା ଞତ୍ତିଟ୍ଠପନଂ ନାମ। ଇତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ଞତ୍ତିଦୋସା ଞତ୍ତିୱିପତ୍ତି ନାମ। ଇମେହି ଦୋସେହି ୱିମୁତ୍ତାଯ ଞତ୍ତିଯା ସମ୍ପନ୍ନଂ ଞତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତି ନାମ।

ଞତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ଅନୁସାୱନସମ୍ପତ୍ତି ନାମ ୱତ୍ଥୁ ସଙ୍ଘପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅପରାମସନାନି, ସାୱନାଯ ହାପନଂ, ଅକାଲେ ସାୱନନ୍ତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ଅନୁସାୱନଦୋସେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା କଥନଂ ଅନୁସାୱନସମ୍ପତ୍ତି ନାମ। ତତ୍ଥ ୱତ୍ଥାଦୀନଂ ଅପରାମସନାନି ଞତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତସଦିସାନେୱ। ତୀସୁ ପନ ଅନୁସାୱନାସୁ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଏତେସଂ ଅପରାମସନଂ ଅପରାମସନମେୱ। ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ପନ କମ୍ମୱାଚଂ ଅୱତ୍ୱା ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଞତ୍ତିକିତ୍ତନମେୱ ୱା କମ୍ମୱାଚବ୍ଭନ୍ତରେପି ଚତ୍ତାରି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି କୋପେତ୍ୱା ୱା ଅକ୍ଖରସ୍ସ ୱା ପଦସ୍ସ ୱା ଦୁରୁଚ୍ଚାରଣଂ ୱା କତ୍ୱା ସାୱନଂ ସାୱନାଯ ହାପନଂ ନାମ, ତଥା ହି ସିଥିଲଧନିତୱିମୁତ୍ତନିଗ୍ଗହିତୱସେନ ଚତ୍ତାରି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଅନ୍ତୋକମ୍ମୱାଚାଯ କମ୍ମଂ କୋପେନ୍ତି। ତତ୍ଥ ''ସୁଣାତୁ ମେ ତି ସିଥିଲେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ସୁଣାଥୁ ମେ''ତି ୱଚନଂ ସିଥିଲେ ଧନିତଂ ନାମ। ''ଭନ୍ତେ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ଭନ୍ତେତି ୱଚନଂ ଧନିତେ ସିଥିଲଂ ନାମ। ''ସୁଣାତୁ ଏସା ଞତ୍ତୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ''ସୁଣନ୍ତୁ ଏସଂ ଞତ୍ତୀ''ତି ୱଚନଂ ୱିମୁତ୍ତେ ନିଗ୍ଗହିତଂ

ନାମ। ‘‘ପତ୍ତକଲ୍ଲ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ‘‘ପତ୍ତକଲ୍ଲା’’ତି ୱଚନଂ ନିଗ୍ଗହିତେ ୱିମୁତ୍ତଂ ନାମ। ଏୱଂ ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଅନ୍ତୋକମ୍ମୱାଚାଯ କମ୍ମଂ ଦୂସେନ୍ତି। ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଅକୋପେତ୍ୱା ୱଦନ୍ତେନାପି ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ଅକ୍ଖରେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଅଞ୍ଞଂ ଅକ୍ଖରଂ ୱଦନ୍ତୋ ଦୁରୁତ୍ତଂ କରୋତି ନାମ। ଇତରେସୁ ଦୀଘରସ୍ସାଦୀସୁ ଛସୁ ଠାନେସୁ ଦୀଘଟ୍ଠାନେ ଦୀଘଂ, ରସ୍ସଟ୍ଠାନେ ରସ୍ସମେୱାତି ଏୱଂ ଯଥାଠାନେ ତଂ ତଦେୱ ଅକ୍ଖରଂ ଭାସନ୍ତେନ ଅନୁକ୍କମାଗତଂ ପୱେଣିଂ ଅୱିନାସେନ୍ତେନ କମ୍ମୱାଚା କାତବ୍ବା। ସଚେ ପନ ଏୱଂ ଅକତ୍ୱା ଦୀଘେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ରସ୍ସଂ, ରସ୍ସେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଦୀଘଂ ୱଦତି, ତଥା ଗରୁକେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଲହୁକଂ, ଲହୁକେ ୱତ୍ତବ୍ବେ ଗରୁକଂ ୱଦତି। ସମ୍ବନ୍ଧେ ୱା ୱତ୍ତବ୍ବେ ୱୱତ୍ଥିତଂ, ୱୱତ୍ଥିତେ ୱା ୱତ୍ତବ୍ବେ ସମ୍ବନ୍ଧଂ ୱଦତି, ଏୱମ୍ପି କମ୍ମୱାଚା ନ କୁପ୍ପତି। ଇମାନି ଛ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି କମ୍ମଂ ନ କୋପେନ୍ତି। ଇଦମେୱ ଆଚରିଯାନଂ ସମାନକଥା। ଅପରେ ପନ ଇଦାନି ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଅନ୍ତୋକମ୍ମୱାଚାଯ କମ୍ମଂ ଦୂସେନ୍ତୀତି ୱଦନ୍ତି, ଏୱଂ ସତି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନାୱ ବହୁତରା ଭୱେୟ୍ୟୁଂ, ୱୀମଂସିତ୍ୱା ପନ ଗହେତବ୍ବଂ। ସୁଟ୍ଠୁତରା ୱା କମ୍ମୱାଚା ସିକ୍ଖିତବ୍ବା। ସାୱନାଯ ଅନୋକାସେ ପଠମଂ ଞତ୍ତିଂ ଅଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅନୁସାୱନଂ ଅକାଲେ ସାୱନଂ ନାମ। ଇତି ଇମେହି ଦୋସେହି ୱିମୁତ୍ତାଯ ଅନୁସାୱନାଯ ସମ୍ପନ୍ନଂ ଅନୁସାୱନସମ୍ପତ୍ତିସମ୍ପନ୍ନଂ ନାମ। ଯଦି ପତ୍ତଚୀୱରରହିତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପସମ୍ପାଦେତି, ‘‘ପରିପୁଣ୍ଣସ୍ସ ପତ୍ତଚୀୱର’’ନ୍ତି ଅନୁସାୱନାଯ କତତ୍ତା କମ୍ମକୋପୋ ନ ହୋତି, କାରକସଙ୍ଘୋ ପନ ସାତିସାରୋ ତେନେୱାହ ୱିମତିୱିନୋଦନିଯମ୍ପି ପତ୍ତଚୀୱରାନଂ ଅଭାୱେପି’ପରିପୁଣ୍ଣସ୍ସ ପତ୍ତଚୀୱର’ନ୍ତି କମ୍ମୱାଚାଯ ସାୱିତତ୍ତା କମ୍ମକୋପଂ ଅୱତ୍ୱା ଦୁକ୍କଟମେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ସଚେ ଅନୁପଜ୍ଝାଯକୋ ଉପସମ୍ପାଦେତି, ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନା’’ତି ୱା ଉପଜ୍ଝାଯଂ ସାୱେତି, ସୂପସମ୍ପନ୍ନୋୱ ହୋତି। ଉପଜ୍ଝାଯଂ ନ ସାୱେତି ନୁପସମ୍ପନ୍ନୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂ ‘‘କମ୍ମଂ ନ କୁପ୍ପତୀତି ଇଦଂ ଉପଜ୍ଝାଯାଭାୱେପି ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନା’’ତି ମତସ୍ସ ୱା ୱିବ୍ଭନ୍ତସ୍ସ ୱା ପୁରାଣୌପଜ୍ଝାଯସ୍ସ ୱା ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଅୱିଜ୍ଜମାନସ୍ସାପି ନାମେନ ସବ୍ବତ୍ଥ ଉପଜ୍ଝାଯକିତ୍ତନସ୍ସ କତତ୍ତା ୱୁତ୍ତଂ। ଯଦି ହି ଉପଜ୍ଝାଯକିତ୍ତନଂ ନ କରେୟ୍ୟ,’ପୁଗ୍ଗଲଂ ନ ପରାମସତୀ’ତି ୱୁତ୍ତକମ୍ମୱିପତ୍ତିଏୱ ସିଯା, ତେନେୱ ପାଠିଯଂ ‘‘ଅନୁପଜ୍ଝାଯକନ୍ତି ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି। ସଚେ ସଙ୍ଘୁପଜ୍ଝାଯେନ ଗଣୁପଜ୍ଝାଯେନ ଉପସମ୍ପାଦେତି, କାରକସଙ୍ଘୋ ସାତିସାରୋ, କମ୍ମଂ ପନ ନ କୁପ୍ପତି, ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂ ‘‘ସଙ୍ଘେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନା’’ତି ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ ସଙ୍ଘଂ ଉପସମ୍ପଦଂ ଯାଚତି। ସଙ୍ଘେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନା’’ତି ଏୱଂ କମ୍ମୱାଚାଯ ସଙ୍ଘମେୱ ଉପଜ୍ଝାଯଂ କିତ୍ତେତ୍ୱାତି ଅତ୍ଥୋ। ଏୱଂ’ଗଣେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନା’ତି ଏତ୍ଥାପି ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋଗଣସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ’ତି ଆଦିନା ଯୋଜନା ୱେଦିତବ୍ବା। ଏୱଂ ୱୁତ୍ତେପି କମ୍ମଂ ନ କୁପ୍ପତି ଏୱ, ଦୁକ୍କଟସ୍ସେୱ ୱୁତ୍ତତ୍ତା, ଅଞ୍ଞଥା ସୋ ଚ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନୋତି ୱଦେୟ୍ୟା’ତି। ସଚେ ପଣ୍ଡକାଦିନା ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନକେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନ ଉପସମ୍ପାଦେତି, ତେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗାଦିଗଣୋ ହତ୍ଥପାସଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ପୂରତି, କମ୍ମଂ ନ କୁପ୍ପତି, କାରକସଙ୍ଘୋ ପନ ସାତିସାରୋ ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂ ‘‘ପଣ୍ଡକାଦୀହି ଉପଜ୍ଝାଯେହି କରିଯମାନେସୁ ପଣ୍ଡକାଦିକେନ ୱିନାୱ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗାଦିଗଣୋ ପୂରତି, କମ୍ମଂ ନ କୁପ୍ପତି। ଇତରଥା କୁପ୍ପତୀ’’ତି। ସଚେ ଚତ୍ତାରୋ ଆଚରିଯା ଏକତୋ ଅନୁସାୱେନ୍ତି, ଏତ୍ଥ ପନ କଥନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତେ, ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଦ୍ୱୀହି ୱା ତୀହି ୱା ଆଚରିଯେହି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ଏକେନ ଏକସ୍ସାତି ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ଦ୍ୱେ ତିସ୍ସୋ ୱା କମ୍ମୱାଚା କାତବ୍ବା। ସଚେ ପନ ନାନାଚରିଯା ନାନୁପଜ୍ଝାଯା ହୋନ୍ତି, ତିସ୍ସତ୍ଥେରୋ ସୁମନତ୍ଥେରସ୍ସ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ, ସୁମନତ୍ଥେରୋ ତିସ୍ସତ୍ଥେରସ୍ସ ସଦ୍ଧିୱିହାରିକଂ ଅନୁସାୱେତି, ଗଣପୂରକା ହୋନ୍ତି ୱଟ୍ଟତି। ସଚେ ପନ ନାନୁପଜ୍ଝାଯା ହୋନ୍ତି, ଏକୋ ଆଚରିଯୋ ହୋତି, ନତ୍ୱେୱ’ନାନୁପଜ୍ଝାଯେନା’ତି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତତ୍ତା ନ ୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ତକମେୱ ୱୁତ୍ତଂ। ଚତୁନ୍ନଂ ପନ ଜନାନଂ ୱିଚାରଣକଥାଯ ନାପି କମ୍ମୱିପତ୍ତିଛାଯା ଦିସ୍ସତି, ତଥାପି ନ କତ୍ତବ୍ବମେୱ, ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ଅୱିଚାରିତତ୍ତା। ସଚେ ୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରାଦିସହିତପରୂଳ୍ହକେସମସ୍ସୁଂ ଉପସମ୍ପାଦେତି, ସୂପସମ୍ପନ୍ନୋୱ ହୋତି, ପଚ୍ଛା କେସମସ୍ସୁଂ ଓହାରେତ୍ୱା କାସାଯାନି ୱତ୍ଥାନି ଅଚ୍ଛାଦେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି ତେରସୱତ୍ଥୁୱିମୁତ୍ତତ୍ତା ସମ୍ପତ୍ତି ଯେୱେତ୍ଥପମାଣତ୍ତା ଚ।

ଅନୁସାୱନସମ୍ପତ୍ତିକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ଇଦାନି ସୀମୱିସୋଧନିଂ ନାମ, ନାନାଗଚ୍ଛସମାହନ୍ତି ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ସଂୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ ଅନୁପ୍ପତ୍ତୋ।

ପଞ୍ଞାୱ ସବ୍ବଞ୍ଞେୟ୍ୟେସୁ, ଦଯା ଯସ୍ସ ମହେସିନୋ;

ଅନନ୍ତେସୁପି ସତ୍ତେସୁ, ପୱତ୍ତିତ୍ଥ ଯଥାରୁଚି।

ତାଯ ଉସ୍ସାହିତୋ ସତ୍ଥା, ଭିକ୍ଖୂନଂ ହିତକାରଣଂ;

ଯଂ ସୀମଂ ଅନୁଜାନାତି, ତତ୍ଥ ପଞ୍ହୋ ପୱତ୍ତତି।

ଦ୍ୱେଠହକା ସଂସଯା ହୋନ୍ତି, ଦେସେ ସବ୍ବତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୱୋ;

ଗଣ୍ଠାପି ୱିସମା ହୋନ୍ତି, ଅତ୍ତନୋମତିକାରଣା।

ଯଦି ମେ ଇଦିସଂ ୱାଦଂ, ସୁତ୍ୱାୱୁପେକ୍ଖକୋ ଭୱେ;

ପଞ୍ଞା ନିପ୍ଫଲା ମୟ୍ହଂ, ୱରେ ସମ୍ବୁଦ୍ଧସାସନେ;

ଗମ୍ଭୀରୋ ନିପୁଣୋ ଅତ୍ଥୋ, ସବ୍ବଞ୍ଞୁଜିନଗୋଚରୋ।

ସାରିପୁତ୍ତୋ ମହାପଞ୍ଞୋ, ଥେରସ୍ସପି ଅୱିସୟୋ;

କଥଂ ତ୍ୱଂ ସକ୍ଖୁଣେୟ୍ୟାସି, ସବ୍ବଞ୍ଞୁଜିନଗୋଚରେ;

ଇତି ମେ ଉପୱଦେୟ୍ୟୁଂ, ଧରତେୱ ମହାମୁନି।

ପାଲିଫୁଲ୍ଲୋ ମହାସାଲୋ, ଉଚ୍ଚୋ ମେରୁନଗୂପମୋ;

ପରିନିବ୍ବାନକାଲମ୍ହି, ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଇଚ୍ଚମବ୍ରୱି।

ମା ତ୍ୱଂ ଆନନ୍ଦ ରୋଦସି, ମା ତ୍ୱଂ ଆନନ୍ଦ ସୋଚସି;

ଅହମେକୋୱ ନିବ୍ବାୟି, ଧରନ୍ତେୱ ବହୂ ବୁଦ୍ଧା।

ସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଚତୁରାସୀତି, ସହସ୍ସାନି ଇମାନି ତେ;

ଓୱଦିସ୍ସନ୍ତି ତ୍ୱଂ ଭିକ୍ଖୁ, କତପୁଞ୍ଞୋସି ହୋହିସି।

ୱରେ ସାଟ୍ଠକଥେ ପାଠଇ, ଠିତେ ସବ୍ବଞ୍ଞୁଗୋଚରେ;

ନିବ୍ବୁତୋପି ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଅସୁଞ୍ଞୋୱ ପଜଂ ଇମଂ।

ଏୱାହଂ ଚିନ୍ତୟିତ୍ୱାନ, ରତ୍ତିଦିୱଂ ଅତନ୍ଦିତୋ;

ଧରନ୍ତେୟେୱ ସମ୍ବୁଦ୍ଧେ, ଭିନ୍ନୱାଦୋ ଅୱିସୟୋ।

ତଂ ୱାଦଂ ଭିନ୍ଦୟିତ୍ୱାନ, ଜହିତ୍ୱା ୱତ୍ତନୋମତିଂ;

ୱିସ୍ସଜ୍ଜିସ୍ସମହଂ ଦାନି, ଚିରଂ ସଦ୍ଧମ୍ମସୁଦ୍ଧିୟାତି।

ତତ୍ଥ ସୀମୱିସୋଧନିଂ”ନ୍ତି ସୀମୱିପତ୍ତିଜହନଂ ସୀମୱିପତ୍ତିଂ ପହାୟ ସମ୍ପତ୍ତିଲକ୍ଖଣପ୍ପକାସକଂ ପକରଣଂ କରିସ୍ସନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ତତ୍ଥ ସୀମାତି ପନ୍ନରସୱିଧା ସୀମା। କତମେ ପନ୍ନରସ। ଖଣ୍ଡସୀମା, ଉପଚାରସୀମା, ସମାନସଂୱାସସୀମା, ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମା, ଲାଭସୀମା, ଗାମସୀମା, ନିଗମସୀମା, ନଗରସୀମା, ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମା, ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା, ଜନପଦସୀମା, ରଟ୍ଠସୀମା, ରଜ୍ଜସୀମା, ଦୀପସୀମା, ଚକ୍କୱାଢଅସୀମା’ତି। ତତ୍ଥ ଖଣ୍ଡସୀମା ନାମ ପବ୍ବଜ୍ଜୁପସମ୍ପଦାଦୀନଂ ସଙ୍ଘକମ୍ମାନଂ ସୁଖକରଣତ୍ଥଂ ମହାସୀମାୟ ୱା ଗାମଖେତ୍ତେ ୱା ଖଣ୍ଡିତ୍ୱା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ସମ୍ମତା। ତସ୍ସାୱିହାରୋ “ପଠମଂ ନିମିତ୍ତା କିତ୍ତେତବ୍ବା”ତି ଆଦିନା ଦ୍ୱାସତ୍ତତିପ୍ପଭେଦାୟ ସମନ୍ତପାସାଦିକାୟ ୱିନୟଟ୍ଠକଥାୟ ମହାୱଗ୍ଗେ ୱୁତ୍ତୋ, ଇଧ ୱୁତ୍ତୋପି ତଥେୱ ୱୁତ୍ତୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ତସ୍ମା ନ ୱକ୍ଖାମ, ଦୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟଟ୍ଠାନମେୱ କିଞ୍ଚିଠାନଂ ନୀହରିତ୍ୱା ପାକଟଂ କରିସ୍ସାମ। ତତ୍ଥ ସଚେ ପନ ହେଟ୍ଠା ଉପରିମସ୍ସ ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ପରତୋ ଅନ୍ତୋ ଲେଣଂ ହୋତି, ବହି ସୀମା ନ ଓତରତି। ଅଥାପି ଉପରିମସ୍ସ ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଓରତୋ ବହି ଲେଣଂ ହୋତି, ଅନ୍ତୋସୀମା ନ ଓତରତୀତି ଇମେ

ଦ୍ୱେ ଏକତ୍ଥା ବ୍ୟଞ୍ଜନମେୱ ନାନଂ। ଅୟଞ୍ହେତ୍ଥାଧିପ୍ପାୟୋଉପରିମସ୍ସ ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଓରିମଭାଗତୋ ହେଟ୍ଠା ପବ୍ବତପାଦେ ଉମଙ୍ଗସଣ୍ଠାନେନ ପବ୍ବତପସ୍ସେ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ଲେଣଂ ହୋତି, ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ପରତୋ ଲେଣେ ଚ ଲେଣସ୍ସ ବହିଭୂତେ ହେଟ୍ଠା ପବ୍ବତେ ଚ ଭୂମିଭାଗେ ସୀମା ନ ଓତରତି, ଲେଣସ୍ସ ଉପରିୟେୱ ସୀମା ହୋତୀତି। ତସ୍ସ ଉପରିମସ୍ସ ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଓରିମଭାଗତୋ ବହିଭୂତେ ହେଟ୍ଠା ପବ୍ବତପାଦେ ଉମଙ୍ଗସଣ୍ଠାନେନ ୱିଜ୍ଝିତ୍ୱା ପବ୍ବତପସ୍ସେ ଲେଣଂ ଅଥାପି ହୋତି, ଲେଣେ ଚ ଲେଣସ୍ସ ପରଭୂତେ ହେଟ୍ଠା ପବ୍ବତେ ଚ ଭୂମିଭାଗେ ସୀମା ନ ଓତରତି, ଲେଣସ୍ସ ଉପରିଭାଗେ ୱ ସୀମା ହୋତୀତି। ଏସା ଚ ୱିଚାରଣା ୱିମତିୱିନୋଦନିୟମ୍ପି କତା। ଅନ୍ତୋ ତି ପବ୍ବତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ, ପବ୍ବତମୂଲେତି ଅତ୍ଥୋ। ତମେୱ ଅନ୍ତୋସଦ୍ଦଂ ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦେନ ୱିସେସେତୁଂ ‘‘ଉପରିମସ୍ସ ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ପରତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ପବ୍ବତପାଦଂ ପନ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ‘‘ଓରତୋ’’ତି ୱତ୍ତବ୍ବେପି ସୀମାନିସ୍ସୟଂ ପବ୍ବତଗ୍ଗଂ ସନ୍ଧାୟ ‘‘ପରତୋ’’ତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ ତେନେୱ ବହିଲେଣନ୍ତି ଏତ୍ଥ ବହିସଦ୍ଦଂ ୱିସେସେନ୍ତୋ ‘‘ଉପରିମସ୍ସ ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଓରତୋ’’ତି ଆହ। ବହି ସୀମା ନ ଓତରତୀତି ଏତ୍ଥ ବହୀ ତି ପବ୍ବତପାଦେଲେଣଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ଲେଣସ୍ସ ବହିଭୂତେ ଉପରି ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ହେଟ୍ଠାଭାଗେ ସୀମା ନ ଓତରତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅନ୍ତୋସୀମାତି ଲେଣସ୍ସ ଚ ପବ୍ବତପାଦସ୍ସ ଚ ଅନ୍ତୋ ଅତ୍ତନୋ ଓତରଣାରହଟ୍ଠାନେ ନ ଓତରତୀତି ଅତ୍ଥୋ। ବହି ସୀମା ନ ଓତରତୀତି ଅତ୍ଥୋ, ସୀମା ନ ଓତରତୀ ତି ଚେତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ଓତରଣାରହଟ୍ଠାନେ ଲେଣଭାୱେନ ସୀମା ସବ୍ବଥା ‘‘ଅନୋତରଣମେୱ ଦସ୍ସିତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ପି ଅନୋତରଣନ୍ତି ଉପରିଏୱ ସୀମା ହୋତୀ’’ତି ୱିମତିୱିନୋଦନୀ। କେଚି ପନ ୱେଳୁସୁସିରୋ ୱିୟ ସୁସିରମେୱ ଲେଣନ୍ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ଅୟୁତ୍ତଂ।

ଉପଚାରସୀମା ନାମ ଗାମାରଞ୍ଞନିଗମାଦିୱସା ୟାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ନିୱାସଗେହସ୍ସ ୱା ଦେୱୱିମାନକପ୍ପରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ୱା ଉପଚାରାରହଟ୍ଠାନମେୱ ଉପଚାରସୀମା ତେ ଇଧ ନାଧିପ୍ପେତା, ଭିକ୍ଖୂନଂ ଅୱିସୟତାୟ । ୟଂ ପନ ପଦେସଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ପରିୱେଣଂ କତ୍ୱା ପାକାରାଦିପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା କତ୍ୱା ଅପରିକ୍ଖିତ୍ତେପି ଉପଚାରାରହଟ୍ଠାନଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ୱା ୟସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଭିକ୍ଖୂ ୱସନ୍ତି, ଅୟମେୱ ଉପଚାରସୀମାତି ଅଧିପ୍ପେତା। ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱସ୍ସୂପଗମନକଥିନତ୍ଥାରକରଣଟ୍ଠାନତ୍ତା, ତଥା ହି ‘‘କଥିନତ୍ଥତସୀମାୟ’’ନ୍ତି ଉପଚାରସୀମଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ, ଖନ୍ଧସୀମାୟ ତଦୁପ୍ପାଦାଭାୱତୋତି ଟୀସୁପି ଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ତଦୁପ୍ପାଦେନା ଭତନ୍ତି ୱିହାରସନ୍ତକେନ ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁଆଦିନା ଆଭତଂ କିଞ୍ଚି ସଙ୍ଘିକଂ ଚୀୱରଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ତେସଂ କଥିନତ୍ଥାରକଭିକ୍ଖୂନଂ ୟେୱ ଭୱିସ୍ସତୀତି ୟୋଜନା କାତବ୍ବା। ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁଆଦିନା ତି ଏତ୍ଥ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ମତକଚୀୱରଂ ୱା ହୋତୁ ସଂଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ୱା ସଙ୍ଘିକେନ ୱା ତି ମହାଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ମିଂ ଉପଚାରସୀମେ ପତ୍ତଚୀୱରଂ ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ତେନେୱ ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଅଞ୍ଞତରେନ ଉପାସକେନ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ୱିହାରୋ କାରିତୋ ହୋତି, ସୋ ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ କତେ ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ ଅକାଲଚୀୱରଂ ଦାତୁକାମୋ ହୋତି। ତେନ ଖୋ ପନ ସମୟେନ ଉଭତୋସଙ୍ଘସ୍ସ କଥିନଂ ଅତ୍ଥତଂ ହୋତି। ଅଥ ଖୋ ସୋ ଉପାସକୋ ସଙ୍ଘଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ ୟାଚୀ’’ତି ଇମସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଆନିସଂସପସମ୍ଭନତ୍ଥଂ କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ ଭଗୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, ତେନେୱ ଥୁଲ୍ଲନନ୍ଦା ଭିକ୍ଖୁନୀ ଆନିସଂସଂ ଅପ୍ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭେନ୍ତା ଚୀୱରଂ ଅମ୍ହାକଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି କଥିନୁଦ୍ଧାରଂ ପଟିବାହି, ତସ୍ମା କଥିନତ୍ଥତସୀମାୟଂ ଅନୁଦ୍ଧଟେ କଥିନେ ୟାୱ ଫଗ୍ଗୁଣପୁଣ୍ଣମା ପଞ୍ଚ ମାସା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ମତକଚୀୱରଂ ୱା ହୋତୁ ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ମତାନଂ ଞାତିଜନାନଂ ୱା, ଭିକ୍ଖାପଞ୍ଞତ୍ତିୟା ୱା ୱିହାରମହାଦିକିଚ୍ଚେନ ୱା ୟେନକେନଚି ଆକାରେନ ସଙ୍ଘିକଂ ଚୀୱରଂ ଦିନ୍ନଂ ହୋତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ତେସଂ କଥିନତ୍ଥାରକଭିକ୍ଖୂନଂୟେୱ ହୋତି। ଛିନ୍ନୱସ୍ସାନଂ ୱା ପଚ୍ଛିମିକାୟ ଉପଗତାନଂ ୱା ତତ୍ଥ ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ସୀମଟ୍ଠକଭିକ୍ଖୂନଂ ୱା ନ ହୋତି। ଅଜାନିତ୍ୱା ଚେ ଗଣ୍ହନ୍ତି ଦାତବ୍ବମେୱ। ୟଦି ତଂ ଚୀୱରଂ ତଣ୍ଡୁଲାଦିଖାଦନୀୟଭୋଜନଂ କରୋତି, ଇତରେସମ୍ପି ହୋତିୟେୱ। କସ୍ମାତି ଚେ ଆନିସଂସ ୱିଗତତ୍ତା। ତେନେୱ ଗଣପୂରଣୱସେନ ସମ୍ପତ୍ତାନଂ ଛିନ୍ନ ୱସ୍ସାନଂ ୱା ପଚ୍ଛିମିକାୟ ଉପଗତାନଂ ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସନଂ ୱା ଖାଦନୀୟଭୋଜନୀୟାଦୀନି ପାପୁଣନ୍ତି। କଥିନତ୍ଥତସାଟକସ୍ସ ଦାନକମ୍ମୱାଚା ପନ ଖଣ୍ଡସୀମାୟମେୱ ୱଟ୍ଟତି। ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଅସତି ଅଞ୍ଞୱିହାରେ ବଦ୍ଧସୀମାୟ ୱା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଦୀସୁ ୱା କାତବ୍ବମେୱ।

କସ୍ମାତି ଚେ , ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ପୁରିମିକାୟ ଉପଗତା କଥିନତ୍ଥାରକୁସଲା ନ ହୋନ୍ତି। ଅତ୍ଥାରକୁସଲା ଖନ୍ଧକଭାଣକତ୍ଥେରା ପରିୟେସିତ୍ୱା ଆନେତବ୍ବା। କମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେତ୍ୱା କଥିନଂ ଅତ୍ଥରାପେତ୍ୱା ଦାନଞ୍ଚ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ଗମିସ୍ସନ୍ତି, ଆନିସଂସୋ ପନ ଇତରେସଂ ୱ ହୋତୀ’ତି। ଅଞ୍ଞସୀମଟ୍ଠକଭିକ୍ଖୂନମ୍ପି କମ୍ମୱାଚ ସାୱନସ୍ସ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ଛିନ୍ନୱସ୍ସାୱା ପଚ୍ଛିମିକାୟ ଉପଗତା ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ୱୁତ୍ଥୱସ୍ସାପି ୱା ପୁରିମିକାୟ ଉପଗତାନଂ ଗଣପୂରଣମତ୍ତମେୱ ଲଭନ୍ତି, ଆନିସଂସୋ ଇତରେସଂୟେୱ ହୋତି। ସଚେପି ତେ ଛିନ୍ନୱସ୍ସାଦୟୋ ଅନୁମୋଦେନ୍ତି, ଭିନ୍ନୋ କଥିନତ୍ଥାରୋ, ଇଦଂ ଅଟ୍ଠକଥାୟଂ ୱିଚାରିତଂ। ଅପରେ ପନ ‘‘କଥିନତ୍ଥତସୀମନ୍ତି ଉପଚାରସୀମଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉପଚାରସୀମାୟମେୱ କଥିନତ୍ଥାରକ ଞତ୍ତିଂ କରୋନ୍ତି, ତଂ ଅୟୁତ୍ତଂ, ସୋଧେତୁଂ ଦୁକ୍କରତ୍ତା। ତଥା ହି ଉପଚାରସୀମାୟମେୱ ପୱିଟ୍ଠଗାମସୀମାୟଂ ତତ୍ଥ ଓତିଣ୍ଣେ ଭିକ୍ଖୂ ତତ୍ଥ ପାସାନୟନଂ ୱା ବହିସୀମକରଣଂ ୱା କୋ ସକ୍ଖିସ୍ସତି। ‘‘କଥିନତ୍ଥତସୀମାୟ’’ନ୍ତି ଇମିନାପିପଦେନ କଥିନତ୍ଥତଭାୱୋୟେୱ ୱୁତ୍ତୋ, ନ କଥିନତ୍ଥତସାଟକସ୍ସ ଦାନକମ୍ମୱାଚା, ସା ଚ ୱିଚାରଣା କମ୍ମଚତୁକ୍କେନ ଦୀପେତବ୍ବା। ତତ୍ଥ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ଞତ୍ତିଦୁତିୟକମ୍ମଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମନ୍ତି। ତତ୍ଥ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ନାମ ସୀମଟ୍ଠକସଙ୍ଘଂ ସୋଧେତ୍ୱା ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦଂ ଆହରିତ୍ୱା ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିୟା ସଙ୍ଘଂ କିତ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ରୁଚ୍ଚତି

ସଙ୍ଘସ୍ସା’’ତି ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅନୁସାୱେତ୍ୱା କତ୍ତବ୍ବଂ ୱୁଚ୍ଚତି। ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା ଏକାଯ ଚ ଅନୁସାୱନାଯାତି ଏୱଂ ଞତ୍ତିଦୁତିଯାଯ ଅନୁସାୱନାଯ କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମଂ ନାମ ୱୁତ୍ତନଯେନେୱ ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଏକାଯ ଞତ୍ତିଯା ତୀହି ଚ ଅନୁସାୱନାହୀତି ଏୱଂ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥାହି ତୀହି ଅନୁସାୱନାହି କତ୍ତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। ତତ୍ଥ ଅପଲୋକନକମ୍ମଂ ଫଲଭାଜନକାଲାଦୀସୁ ଲହୁକକମ୍ମେଯେୱ ଲବ୍ଭତି। କଥିନତ୍ଥତସାଟକଦାନେପି ଅନତ୍ଥତେଯେୱ କଥିନେ ତତୋ ବହୁଆନିସଂସଚୀୱରସାଟକଂ ଲଭିତ୍ୱା ତେନେୱ ସାଟକେନ ଅତ୍ଥରିତବ୍ବା, ପୁନ କମ୍ମୱାଚାଯ ଦାନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି ଅପଲୋକନକମ୍ମେନ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯା ଦାତବ୍ବଂ। କଥିନତ୍ଥତସାଟକଦାନକମ୍ମୱାଚା ଏକା ଚେ ୱଟ୍ଟତି। ପୁନ କମ୍ମ ୱାଚାଯକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି। ଞତ୍ତିକମ୍ମଂ ପନ ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକକାଲେ ମହାକସ୍ସପତ୍ଥେରାଦୀହି ଅତ୍ତନାୱ ଅତ୍ତାନଂ ସମ୍ମନ୍ନନକାଲେ ଲହୁକକମ୍ମେଯେୱ ଲବ୍ଭତି। ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମଂ ପନ ସୀମାସମ୍ମୁତି, ସୀମାସମୂହନଂ, କଥିନଦାନଂ, କଥିନୁଦ୍ଧାରୋ, କୁଟିୱତ୍ଥୁଦେସନା, ୱିହାରୱତ୍ଥୁଦେସନାତି ଇମାନି ଛ ଗରୁକମ୍ମାନି ଅପଲୋକେତ୍ୱା କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବଂ। ଇତୋ ପରେସୁ ଚୀୱରୱିପ୍ପୱାସସମ୍ମୁତିଆଦୀସୁ ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେସୁ ଅପଲୋକେତ୍ୱାପି କାତବ୍ବଂ, ଲହୁକକମ୍ମତ୍ତା। ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମଂ ପନ ଇଦାନି ଉପସମ୍ପଦାକମ୍ମଂ ଇଦାନି ଚତ୍ତାରି କମ୍ମାନି ବଦ୍ଧସୀମାଯ ୱା, ତସ୍ମିଂ ଅସତି ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ ୱା ସୋଧେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତେ ସତି ଅବଦ୍ଧସୀମାଯ ୱା କାତବ୍ବମେୱ। ଅପରେ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି ‘‘କୁଟିୱତ୍ଥୁକାରୱିହାରୱତ୍ଥୁକାରକାଲେ ତାନି କୁଟିୱିହାରୱତ୍ଥୂନି କଥଂ ସୀମଟ୍ଠା କାତୁଂ ସକ୍କିସ୍ସନ୍ତି, ତସ୍ମା ତତ୍ଥ ତତ୍ଥେୱ କୁଟିୱିହାରକରଣଟ୍ଠାନେଯେୱ କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି, ତଂ ତେସଂ ୱଚନମତ୍ତମେୱ, ନ ସାରତୋ ପଚ୍ଚେତବ୍ବଂ। ୱତ୍ଥୁପରାମସନମେତ୍ଥେୱ ପମାଣଂ, ତଥା ହି ସଙ୍ଘକୁଟିୱତ୍ଥୁଂ ଓଲୋକେନ୍ତଂ ଯାଚତିତ୍ୱାଦିନା ୱତ୍ଥୁପରାମସନଂ କତ୍ୱା ହେଟ୍ଠା ୱତ୍ଥୁଞତ୍ତିଦୋସେ ଚ ୱିପତ୍ତି ଲକ୍ଖଣେ ଚ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଞତ୍ତିଦୁତିଯକମ୍ମେନ ସମ୍ମତଭିକ୍ଖୂହି ତତ୍ଥ କୁଟିୱିହାରଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଓଲୋକେତବ୍ବଂ ତେନେୱ ପାଠଇଯଂ ‘‘ତେହି ସମ୍ମତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା କୁଟିୱତ୍ଥୁ ଓଲୋକେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞଥା ପତ୍ତଚୀୱରୱିରହିତଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ୱା ଅନୁପଜ୍ଝାଯକଂ ୱା କତ୍ୱା ଉପସମ୍ପାଦେନ୍ତେହି ‘‘ପରିପୁଣ୍ଣସ୍ସ ପତ୍ତଚୀୱର’’ନ୍ତି ୱା ‘‘ଇତ୍ଥନ୍ନାମସ୍ସ ଉପସମ୍ପଦାପେକ୍ଖୋ, ଇତ୍ଥନ୍ନାମେନ ଉପଜ୍ଝାଯେନା’’ତି କମ୍ମୱାଚାଯ ସାୱିତେପି କମ୍ମସ୍ସ ଅସିଜ୍ଝନଂ ଭୱେଯ୍ଯ। ଅପରେ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି ‘‘ସୀମାସମ୍ମୁତିକାଲେ ପନ କତଂ, ତଥା ହି ସୀମାସମ୍ମୁତିକାଲେ ଭିକ୍ଖୂ ତସ୍ମିଂ ଯେୱ ଠାନେ ଠତ୍ୱା କମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେନ୍ତି, ତସ୍ମିମ୍ପି ଠାନେ ଅବଦ୍ଧସୀମାୱ ହୋତି। ଯଦି ବଦ୍ଧସୀମା ଭୱେଯ୍ଯ, ସୀମଜ୍ଝୋତ୍ଥରଣଂ ୱା ସୀମସମ୍ଭେଦୋ ୱା ସିଯା’’ତି। ସଚ୍ଚଂ, ତଥାପି ତଂ ସୀମାସମ୍ମୁତିଟ୍ଠାନଂ ଭୁଜିସ୍ସଂ କତ୍ୱା ସୀମସମ୍ମୁତିକମ୍ମସ୍ସକତତ୍ତା ୱିସୁଂଗାମେ ସମ୍ମତାନଂ ଭିକ୍ଖୂନଂ ଗାମସୀମେ ଠିତା ଭିକ୍ଖୂ କମ୍ମଂ କୋପେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଯଦି ସୀମସମ୍ମୁତିଟ୍ଠାନଂ ଭୁଜିସ୍ସଂ କତ୍ୱାୱ ସୀମଂ ସମ୍ମନ୍ନେଯ୍ଯ, କଥଂ ଭଗୱତୋ ଧରମାନକାଲେ ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ଯଥାସୁଖଂ ସୀମଂ ସମ୍ମନ୍ନିସ୍ସନ୍ତୀତି ନ ପନେୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ ତଥା ହି ୱିସାଖା ମିଗାରମାତାପି ନୱକୋଟୀହି ଭୂମିଂ ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ପୁବ୍ବାରାମଂ ନାମ ମହା ୱିହାରଂ କାରେସି, ତଥା ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ କହାପଣସନ୍ଥତେନ ଜେତସ୍ସ ରାଜକୁମାରସ୍ସ ଉଯ୍ଯାନଟ୍ଠାନଂ କିଣାପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଜେତୱନଂ ନାମ ମହାୱିହାରଂ କାରେସି ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞକାମା ପରିୱେଣଂ କତ୍ୱା ୱିହାରଂ କରୋନ୍ତି ତସ୍ମା ଛବ୍ବଗ୍ଗିଯା ଭିକ୍ଖୂ ଯଥାସୁଖଂ ସୀମଂ ବନ୍ଧନ୍ତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବନ୍ତି। ଅଯଂ ଉପଚାରସୀମାଯ ୱିଚାରଣା।

ସମାନସଂୱାସସୀମା ନାମ ଦିଟ୍ଠିସୀଲସାମଞ୍ଞସଙ୍ଘାତସଙ୍ଖାତେହି ଭିକ୍ଖୁଗଣେହି ଉପୋସଥାଦିସଙ୍ଘକମ୍ମେନ ସମାନଂ ଏକୀଭାୱଂ ହୁତ୍ୱା ୱସିତୁଂ ସମ୍ମତା ସୀମା। ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମା ନାମ ତିଚୀୱରେନ ୱିପ୍ପୱସିତୁଂ ସମ୍ମତା ସୀମା, ଏତା ଦ୍ୱେସୀମା ତିଯୋଜନପରମତାଯପି ସମ୍ଭୱତୋ ମହାସୀମା ତିପି ନାମଂ ଲଭନ୍ତି, ତାସଂ ୱିଚାରଣା ମହାଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ସବ୍ବସୋ ପରିପୁଣ୍ଣଂ କତ୍ୱା ୱୁତ୍ତା, ତସ୍ମା ଇଧ ନ ୱକ୍ଖାମ ୱୁଚ୍ଚମାନମ୍ପି ଅୱିସେସେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ ଭୱେଯ୍ଯ, ତସ୍ମା ନ ୱକ୍ଖାମ।

ଲାଭସୀମା ନାମ ଯଂ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପୋକ୍ଖରଣୀତଳାକୱନାଦିକଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ପଦେସଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଚତୁପଚ୍ଚଯତ୍ଥାଯ ରାଜରାଜମହାମତ୍ତେହି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଠପିତା, ଏସା ଲାଭସୀମା ନାମ। ନେୱ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଅନୁଞ୍ଞାତା, ନ ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରେହି ଠପିତା, ଅପି ଚ ଖୋ ଲାଭଦାଯକେହି ଠପିତାୱ। ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯ ଲୀନତ୍ଥପ୍ପକାସନିଯମ୍ପି ଲାଭସୀମାତି ଯଂ ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦଯୋ ୱିହାରଂ କାରେତ୍ୱା ଗାୱୁତଂ ୱା ଅଡ୍ଢଯୋଜନଂ ୱା ଯୋଜନଂ ୱା ସମନ୍ତା ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ‘‘ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ୱିହାରସ୍ସ ଲାଭସୀମା, ଯଂ ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ଅମ୍ହାକଂ ୱିହାରସ୍ସ ଦେମା’’ତି ଠପେନ୍ତି, ଅଯଂ ଲାଭସୀମା ନାମା’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଇମସ୍ମିଂ ଲାଭସୀମାଧିକାରେ ରଞ୍ଞୋ ମହାଚେତିଯଦାଯକସ୍ସ ଦିୱଙ୍ଗତକାଲତୋ ଏକସ୍ମିଂ ସଂୱଚ୍ଛରେ ଅତୀତେ ତସ୍ସ ଜେଟ୍ଠପୁତ୍ତସ୍ସ ଧମ୍ମରଞ୍ଞୋ କାଲେ ଇଦିସଂ ପୁଞ୍ଞଂ ଭୂତପୁବ୍ବଂ। ଯଦି ହି ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦୀସୁ ଯୋ କୋଚି ଯସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ଯାନି ତଳାକଖେତ୍ତୱତ୍ଥାଦୀନି ଦତ୍ୱା ତଂ ସହିତୱିହାରଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଦେତି, ଏୱଂ ସତି କିଂ ତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତଂ ସହିତୱିହାରଂ ପୁଗ୍ଗଲିକଭାୱେନ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି, ଉଦାହୁ ସଙ୍ଘିକଭାୱେନେୱାତି ତଳାକଖେତ୍ତୱତ୍ଥାଦିୱିରହିତୋ ପନ କେୱଲୋ ପୁଗ୍ଗଲିକୱିହାରୋ ଅଞ୍ଞେସଂ ଦମ୍ମୀତି ଅଦତ୍ୱା ପୁଗ୍ଗଲେ ମତେ ସଙ୍ଘିକୋ ହୋତି, ଉଦାହୁ ପୁଗ୍ଗଲିକୋଯେୱାତି। ତତ୍ରାଯଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନା, ଯଦି ହି ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦୀସୁ ଯୋକୋଚି ୱିହାରସ୍ସ ତଳାକଖେତ୍ତାୱତ୍ଥାଦୀନି ଦେତି, ଏୱଂ ସତି ପଟିକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀତିଦଟ୍ଠବ୍ବଂ ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ୱିନଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଇମଂ ତଳାକଂ, ଇମଂ ଖେତ୍ତଂ, ଇମଂ ୱତ୍ଥୁଂ ୱିହାରସ୍ସ ଦେମାତି ୱୁତ୍ତେ ପଟିକ୍ଖିପିତୁଂ ନ ଲବ୍ଭତୀ’’ତି। ‘‘ପାସାଦସ୍ସ ଦାସିଂ, ଦାସଂ, ଖେତ୍ତଂ, ୱତ୍ଥୁଂ, ଗୋମହିଂସଂ ଦେମାତି ୱଦନ୍ତି, ପାଟେକ୍କଂ

ଗହଣକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, ପାସାଦେ ପଟିଗ୍ଗହିତେ ପଟିଗ୍ଗହିତମେଵ ହୋତୀ’’ତି ଚ। ଵିନଯଵିନିଚ୍ଛଯପକରଣେ ଚ।

‘‘ଖେତ୍ତଵତ୍ଥୁତଳାକଂ ଵା, ଦେମ ଗୋଅଜିକାଦିକଂ;

ଵିହାରସ୍ସାତି ଵୁତ୍ତେପି, ନିସେଧେତୁଂ ନ ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି।

ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖାପକରଣେ ଚ ‘‘ଖେତ୍ତାଦୀନି ଵିହାରସ୍ସ, ଵୁତ୍ତେ ଦମ୍ମୀତି ଵଟ୍ଟତୀ’’ତି ଵୁତ୍ତଂ। ‘‘ଵିହାରସ୍ସ ଦେମା’’ତି ଚେତ୍ଥ ସଙ୍ଘିକଵିହାରସ୍ସେଵ, ନ ପୁଗ୍ଗଲିକଵିହାରସ୍ସାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ତଥା ହି ଵୁତ୍ତଂ ଵିମତିଵିନୋଦନିଯଂ ଵିହାରସ୍ସ ଦେମାତି ସଙ୍ଘିକଵିହାରଂ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତନ୍ତି। ‘‘ପାସାଦସ୍ସା’’ତି ଚ ସାମଞ୍ଞେନ ଵୁତ୍ତେପି ‘‘ତେନ ଖୋ ପନ ସମଯେନ ଵିସାଖା ମିଗାରମାତା ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅତ୍ଥାଯ ସାଳିନ୍ଦଂ ପାସାଦଂ କାରାପେତୁକାମା ହୋତି ହତ୍ଥିନଖକ’’ନ୍ତି ଇମସ୍ମିଂ ଵତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ପାସାଦପରିଭୋଗସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା ସଙ୍ଘିକଂଯେଵ ପାସାଦଂ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଵିଞ୍ଞାଯତି ତଥା ହି ଵୁତ୍ତଂ ଵିମତିଵିନୋଦନିଯଂ ସଙ୍ଘଂ ପାସାଦପରିଭୋଗ’ନ୍ତି। ପାଳିଯା ଅଟ୍ଠକଥାଯ ଵଣ୍ଣନାଧିକାରେ ‘‘ସୁଵଣ୍ଣରଜତାଦିଵିଚିତ୍ରାନୀ’’ତିଆଦି ସଙ୍ଘିକସେନାସନଂ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତଂ। ପୁଗ୍ଗଲିକଂ ପନ ସୁଵଣ୍ଣାଦିଵିଚିତ୍ରଂ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛିତୁମେଵ ନ ଵଟ୍ଟତି, ‘‘ନ କେନଚି ପରିଯାଯେନ ଜାତରୂପରଜତଂ ସାଦିଯିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତତ୍ତା, ତେନେଵେତ୍ଥ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ସଙ୍ଘିକଵିହାରେ ଵା ପୁଗ୍ଗଲିକଵିହାରେ ଵାତି ନ ଵୁତ୍ତ’ନ୍ତି। ‘‘ଭିକ୍ଖୂନଂ ଧମ୍ମଵିନଯଵଣ୍ଣନଟ୍ଠାନେ’’ତି ଵୁତ୍ତତ୍ତା ସଙ୍ଘିକମେଵ ସୁଵଣ୍ଣାଦିମଯଂ ସେନାସନଂ ସେନାସନପରିକ୍ଖାରା ଚ ଵଟ୍ଟନ୍ତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲିକାନୀତି ଗହେତବ୍ବନ୍ତି ଚ, ତସ୍ମା ତଳାକଖେତ୍ତଵତ୍ଥାଦିସହିତଵିହାରୋ ସଙ୍ଘିକୋଯେଵ ହୋତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲିକୋତି ଵିନଯକୋଵିଦେହି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସଚେ ପନ ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦୀସୁ ଯୋକୋଚି ତଳାକଖେତ୍ତଵତ୍ଥାଦିସହିତଂ ଵିହାରଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତଂ ସହିତଵିହାରଭାଵମାରୋଚେତ୍ଵା ଦେତି, ଏଵଂ ସତି ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ସଙ୍ଘିକଵିହାରଭାଵେନେଵ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଵଟ୍ଟତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲିକଵିହାରଭାଵେନାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ‘‘କସ୍ମା, ଵିହାରସ୍ସ ଦେମା’’ତି ଵତ୍ଵା ଦିନ୍ନାନଂ ତଳାକଖେତ୍ତଵତ୍ଥାଦୀନଂ ସଙ୍ଘସ୍ସେଵ ଵଟ୍ଟମାନତ୍ତା। ତେନେଵାହ ଵିମତିଵିନୋଦନିଯଂ ‘‘ଵିହାରସ୍ସ ଦେମାତି ଵୁତ୍ତଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଵଟ୍ଟତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ, ଖେତ୍ତାଦି ଵିଯ ଦଟ୍ଠବ୍ବ’’ନ୍ତି। ତତ୍ରାଯଂ ଯୋଜନା ଵିହାରସ୍ସାଦେମାତି ଵତ୍ଵା ଦିନ୍ନଂ ଖେତ୍ତାଦି ସଙ୍ଘସ୍ସ ଵଟ୍ଟତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ, ଏଵଂ ଵିହାରସ୍ସ ଦେମାତି ଵୁତ୍ତଂ ସୁଵଣ୍ଣାଦିଵିଚିତ୍ତଂ ଅକପ୍ପିଯମଞ୍ଚଂ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଵଟ୍ଟତି, ନ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବନ୍ତି। ସଙ୍ଘସ୍ସେଵ କପ୍ପିଯଵୋହାରେନ ଖେତ୍ତାଦୀନି ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଵଟ୍ଟତି, ତଥା ହି ଵୁତ୍ତଂ ଵିମତିଵିନୋଦନିଯଂ ‘‘ଚତ୍ତାରୋପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜତୂତି ଦେତି ଵଟ୍ଟତୀତିଏତ୍ଥ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ଚତୁପଚ୍ଚଯପରିଭୋଗତ୍ଥାଯ ତଳାକଂ ଦମ୍ମୀତି ଵା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯେ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ତଳାକଂ ଦମ୍ମୀତି ଵା ଇତୋ ତଳାକତୋ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯେ ଦମ୍ମୀତି ଵା ଵୁତ୍ତେପି ଵଟ୍ଟତି। ଇଦଞ୍ଚ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦିଯ୍ୟମାନଞ୍ଞେଵ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତଂ, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପନ ଏଵମ୍ପି ଦିନ୍ନଂ ତଳାକଖେତ୍ତାଦି ନ ଵଟ୍ଟତି। ସୁଦ୍ଧଚିତ୍ତସ୍ସ ପନ ଉଦକପରିଭୋଗତ୍ଥଂ କୂପପୋକ୍ଖରଣୀଆଦଯୋ ଵଟ୍ଟନ୍ତି। ସଙ୍ଘସ୍ସତଳାକଂଅତ୍ଥି, ତଂକଥନ୍ତିଆଦିନାହିସବ୍ବତ୍ଥ ସଙ୍ଘସ୍ସଵସେନେଵ ଵୁତ୍ତନ୍ତି। ‘‘ଖେତ୍ତାଦଯୋ ପନ ସଙ୍ଘସଙ୍ଘସ୍ସେଵ ଵଟ୍ଟନ୍ତି, ପାଳିଯଂ ପୁଗ୍ଗଲିକଵସେନ ଗହେତୁଂ ଅନନୁଞ୍ଞାତତ୍ତାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବ’’ନ୍ତି ଚ। ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପନ ପୁଗ୍ଗଲାନଞ୍ଚ ଖେତ୍ତଵତ୍ଥାଦୀନି କପ୍ପିଯଵୋହାରେନାପି ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ନ ଵଟ୍ଟତି। ଏଵଞ୍ଚକତ୍ଵା ଵିମତିଵିନୋଦନିଯଂ ‘‘ଖେତ୍ତଵତ୍ଥାଦୀନିପି କପ୍ପିଯଵୋହାରେନାପି ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଗହେତୁଂ ନ ଵଟ୍ଟତି, ତଥା ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତାତି ଵିଞ୍ଞାଯତି ଖେତ୍ତଵତ୍ଥୁପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିଵିରତୋ ହୋତୀ’’ତି ଆଦିନା ହି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତାସୁ ଏକସ୍ସେଵ ପୁଗ୍ଗଲିକଵସେନ ଗହଣେ ଅନନୁଞ୍ଞାତେ ତଦିତରାନଂ ତଥାଗହେତବ୍ବତା ସିଦ୍ଧାଵ ହୋତୀ’ତି ଵୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ତଳାକଖେତ୍ତଵତ୍ଥାଦିସହିତସ୍ସ ଵିହାରସ୍ସ ସଙ୍ଘିକଭାଵେନେଵ ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବତା ସିଦ୍ଧା ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଅଯଂ ପଠମପଞ୍ହେ ଵିସ୍ସଜ୍ଜନା।

ତଳାକଖେତ୍ତଵତ୍ଥାଦିଵିରହିତଂ ପନ ଵିହାରଂ ପୁଗ୍ଗଲିକଭାଵେନାପି ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ଵଟ୍ଟତି। ସୋ ଚ ଵିହାରୋ ତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ଜୀଵନ୍ତେ ପୁଗ୍ଗଲିକୋ ହୋତି। ଅଞ୍ଞେସଂ ଦମ୍ମୀତି ଅଦତ୍ଵା ମତେ ଅଵିସ୍ସଜ୍ଜନୀଯୋ ଅଵେଭଙ୍ଗିଯୋ, ସଙ୍ଘିକୋଯେଵ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଯଥାହ, ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଭିକ୍ଖଵେ କାଲଙ୍କତେ ସଙ୍ଘୋ ସାମି ପତ୍ତଚୀଵରେ। ଅପି ଚ ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକା ବହୂପକାରା, ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖଵେ ସଙ୍ଘେନ ତିଚୀଵରଞ୍ଚ ଗିଲାନୁପଟ୍ଠାକାନଂ ଦାତୁଂ। ଯଂ ତତ୍ଥ ଲହୁଭଣ୍ଡଂ ଲହୁପରିକ୍ଖାରଂ, ତଂ ସମ୍ମୁଖୀଭୂତେନ ସଙ୍ଘେନ ଭାଜେତବ୍ବଂ। ଯଂ ତତ୍ଥ ଗରୁଭଣ୍ଡଂଗରୁପରିକ୍ଖାରଂ ତଂ ଆଗତାନାଗତସ୍ସ ଚାତୁଦ୍ଦିସସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅଵିସ୍ସଜ୍ଜିଯଂ ଅଵେଭଙ୍ଗିଯନ୍ତି। ଵିନଯଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ‘‘ତସ୍ମିଂ ଜୀଵନ୍ତେ ପୁଗ୍ଗଲିକୋ, ମତେ ସଙ୍ଘିକୋଯେଵାତି ଅଞ୍ଞେସଂ ଅଦତ୍ଵା ଠପିତପରିକ୍ଖାରାପି ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘସ୍ସେଵ ହୋନ୍ତି। ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ସନ୍ତକଂ ହୋତି ଅଵିଭତ୍ତଂ, ଏକସ୍ମିଂ କାଲଙ୍କତେ ଇତରୋ ସାମି। ବହୂନଂ ସନ୍ତକେପି ଏସେଵ ନଯୋ, ସବ୍ବେସୁ ମତେସୁ ସଙ୍ଘିକଂ ହୋତୀ’’ତି ଵୁତ୍ତଂ।

ଏତ୍ଥ ଚ ଯଂ ତତ୍ଥ ଗରୁଭଣ୍ଡ’ନ୍ତି ଆଦୀସୁ ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ନାମ ରାସିଵସେନ ପଞ୍ଚଵିଧଂ, ସରୂପଵସେନ ପନ ପଞ୍ଚଵୀସତିଵିଧଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ମତକସନ୍ତକଭୂତସ୍ସାପି ଵିହାରସ୍ସ ଗରୁଭଣ୍ଡଭାଵୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ, ତେନାହ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ଯଂ ତତ୍ଥ ଲହୁଭଣ୍ଡଂ ଯଂ ତତ୍ଥ ଗରୁଭଣ୍ଡ’’ନ୍ତି।

ଇତି ପଞ୍ଚହି ରାସୀହି, ପଞ୍ଚନିମ୍ମଲଲୋଚନୋ;

ପଞ୍ଚୱୀସୱିଧଂ ନାଥୋ, ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ପକାସୟୀତି।

ଏତ୍ଥ ୱିହାରସ୍ସ ଗରୁଭଣ୍ଡଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅୟଂ ଦୁତିୟପଞ୍ହେ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନା।

ଅୟଂ ହଂସାୱତିୟା ପାମୋକ୍ଖମହାଥେରାନଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜନା। ରାମଞ୍ଞରଟ୍ଠୱାସିନୋ ପନ ମହାଥେରା ପୁଗ୍ଗଲିକଭାୱେନାପି ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବମେୱାତି ୱଦନ୍ତି, ତଥା ଜଂମାୟରଟ୍ଠୱାସିନୋପି ମହାଥେରା, ତଥା ସୁନାପରନ୍ତରଟ୍ଠୱାସିନୋପି ମହାଥେରା ତଥା ଇସିନଗରୱାସିନୋପି ମହାଥେରା ପୁଗ୍ଗଲିକଭାୱେନ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ଦୋସୋ ନତ୍ଥୀ’ତି ୱଦନ୍ତି ତେସଂ ମହାଥେରାନଂ ଅୟମଧିପ୍ପାୟୋ ଲାଭସୀମାନାମେସା ନେୱ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଅନୁଞ୍ଞାତା। ନ ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରେହିପି ଠପିତା। ଅପି ଚ ଖୋ ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକେହି ଲାଭଦାୟକେହି ଠପିତା ତସ୍ମା ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକା ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦୟୋ ୱିହାରଂ କାରାପେତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ଲାଭତ୍ଥାୟ ପଦେସଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଠପେନ୍ତି ‘‘ୟଂ ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ତଂ ସବ୍ବଂ ଅମ୍ହାକଂ ୱିହାରସ୍ସ ଦେମା’’ତି। ତଂ ପନ ୱିହାରଂ ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିତସ୍ସ ୟସ୍ସକସ୍ସଚି ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ‘‘ଇମଂ ୱିହାରଂ ତୁୟ୍ହଂ ଦମ୍ମି, ତୱ ୱିହାରୋ ହୋତୂ’’ତିୱା ଅତ୍ତନୋ ରୁଚିୟା ଦେତି ସୋପି ପୁଗ୍ଗଲୋ ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ପଞ୍ଚଲେଣାନି ୱିହାର’’ନ୍ତି ଆଦିନା ଅନୁଞ୍ଞାତୱିହାରମେୱ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ଭଗୱତୋ ଅନୁଞ୍ଞାତୱିହାରମତ୍ତସ୍ସେୱ ପଟିଗ୍ଗହିତତ୍ତାତି। ତସ୍ମିଂ ୱିହାରେ ଖେତ୍ତୱତ୍ଥାଦୀନି ଅତ୍ଥୀତି ଚେ। ‘‘ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତୀ’’ତି ଆଦିନା ୟଂ ଖେତ୍ତାଦିୱତ୍ଥୁପଟିଗ୍ଗହଣଂ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ଖେତ୍ତାଦିୱତ୍ଥୁସ୍ସ ଅପ୍ପଟିଗ୍ଗହିତତ୍ତା ୱିହାରମତ୍ତମେୱ ହି ପଟିଗ୍ଗହିତେ ତପ୍ପଟିବଦ୍ଧା ଖେତ୍ତାଦିୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଉପ୍ପନ୍ନଚୀୱର ପିଣ୍ଡପାତଗିଲାନପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାପି ତସ୍ସେୱ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ କପ୍ପିୟଭାୱେନେୱ ପୱତ୍ତନ୍ତି, ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହଣେ ୱା ପରିଭୁତ୍ତେ ୱା ଦୋସୋ ନତ୍ଥି, ଭଗୱତା ଏୱ ଅନୁଞ୍ଞାତସ୍ସ କପ୍ପିୟପଚ୍ଚୟସ୍ସ ପରିଭୁଞ୍ଜିତତ୍ତା। ସୁତ୍ତଂ ଆହରାତି ଚେ, ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ସବ୍ବଂ ପାସାଦପରିଭୋଗ’’ନ୍ତି। ନନୁ ଚ ୱିସାଖା ମିଗାରମାତା ସଙ୍ଘସ୍ସେୱ ଅତ୍ଥାୟ ସାଠଇନ୍ଦଂ ପାସାଦଂ ହତ୍ଥିନଖକନ୍ତି। ସଚ୍ଚଂ, ତଥାପି ପୁଗ୍ଗଲୋ ସଙ୍ଘପରିୟାପନ୍ନୋ ସଙ୍ଘସ୍ସ ପାସାଦପରିଭୋଗେ ଅନୁଞ୍ଞାତେ ତଦନ୍ତୋଗଧସ୍ସପି ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅନୁଞ୍ଞାତମେୱ ହୋତି। ଅଞ୍ଞଥା ପୁଗ୍ଗଲେ ଅନ୍ତୋୱିହାରେ ନିସିନ୍ନୋୟେୱ ସଙ୍ଘୋ ତସ୍ମିଂ ୟେୱ ୱିହାରସୀମେ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋପି କମ୍ମକୋପୋ ନ ଭୱେୟ୍ୟ, ଅୱଗ୍ଗାରହତ୍ତାତି ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଚ ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଂ ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ସବ୍ବଂ ପାସାଦପରିଭୋଗ’’ନ୍ତି ୱଚନତୋ ପୁଗ୍ଗଲିକେପି ସେନାସନେ ସେ ନାସନପରିଭୋଗୱସେନ ନିୟମିତଂ ସୁୱଣ୍ଣଘଟାଦିକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ୱଟ୍ଟମାନମ୍ପି କେୱଲଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି, ଇମିନାପି ୱଚନେନ ପୁଗ୍ଗଲିକୱିହାରସ୍ସପି ସବ୍ବକପ୍ପିୟଭାୱୋ ୱିଞ୍ଞାୟତି ‘‘ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ସବ୍ବଂ ପାସାଦପରିଭୋଗ’’ନ୍ତି ଞାପକସ୍ସ ଦସ୍ସନତୋ। ସୁୱଣ୍ଣଘଟାଦିକନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଆଦିସଦ୍ଦୋ ମରିୟାଦତ୍ଥୋ, ପକାରତ୍ଥୋ ୱା, ତେନ ରଜତହାରକୂଟ-ଜାତିଫଲିକାଦୀନି ଅକପ୍ପିୟଘଟାନି ସୁୱଣ୍ଣରଜତହାରକୂଟ ଜାତିଫଲିକାଦିଭାଜନସରୱାଦୀନି ଚ ସେନାସନପରିକ୍ଖାରାନି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ତାନି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପରିକ୍ଖାରଭାୱେନ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି ତଥା ଦାସିଦାସଗୋମହିଂସାପି, ତଥା ଖେତ୍ତାଦିୱତ୍ଥୁମ୍ପି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଭାୱେନ ପଟିଗ୍ଗହେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟନ୍ତି, ୱିହାରସ୍ସ ପନ ପଟିସେଧେତବ୍ବଂ ନତ୍ଥି, ସବ୍ବସଦ୍ଦସ୍ସ ଦସ୍ସନତୋ ତେନେୱାହ ସମନ୍ତପାସାଦିକାୟ ୱିନୟଟ୍ଠକଥାୟ ‘‘ସେନାସନେ ପନ ଦ୍ୱାରକୱାଟ ୱାତପାନକୱାଟାଦୀସୁ ସବ୍ବଂ ରତନମୟମ୍ପି ୱଣ୍ଣମଟ୍ଠକମ୍ମଂ ୱଟ୍ଟତି। ସେନାସନେ କିଞ୍ଚି ପଟିସେଧେତବ୍ବଂ ନତ୍ଥି ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱିରୁଦ୍ଧସେନାସନା’’ତି, ଇମିନା ଠପେତ୍ୱା’ଗାମଞ୍ଚ ଗାମୂପଚାରଞ୍ଚା’ତି ଏତ୍ଥ ୱିରୁଦ୍ଧସେନାସନଂ ଠପେତ୍ୱା ସବ୍ବକପ୍ପିୟାକପ୍ପିୟଂ ୱିହାରସ୍ସ କପ୍ପତି, କିଞ୍ଚିଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ପଟିସେଧେତବ୍ବଂ ନାମ ନତ୍ଥୀତି ୱିଞ୍ଞାୟତି, ତେନେୱାହ ୱିନୟୱିନିଚ୍ଛୟେ।

‘‘ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁ ତଳାକଂୱା, ଦେମ ଗୋଅଜିକାଦିକଂ;

ୱିହାରସ୍ସାତି ୱୁତ୍ତେପି, ନିସେଧେତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି।

ନନୁଚ ୱିହାରସ୍ସ ଦେମାତି ସଙ୍ଘିକୱିହାରଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ୱିମତିୱିନୋଦନିୟଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଂ ଏତ୍ଥ ହି ଆଚରିୟସ୍ସଅଧିପ୍ପାୟେନ ଭୱିତବ୍ବଂ ‘‘ଖେତ୍ତୱତ୍ତାଦୀନିପୁଗ୍ଗଲିକୱିହାରସ୍ସ ଦେମା’’ତି ୱୁତ୍ତେ ‘‘ନ କପ୍ପତି ଉପାସକା’’ତି ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। କସ୍ମା ପୁଗ୍ଗଲୋ ତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ସାମି, ୱିହାରସ୍ସ ଦିନ୍ନେ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଦିନ୍ନମେୱ ହୋତି, ଏୱଂ ସତି ଚ ‘‘ଖେତ୍ତୱତ୍ଥୁପଟିଗ୍ଗହଣା ପଟିୱିରତୋ ହୋତୀ’’ତି ଆଦିନା ୱୁତ୍ତସିକ୍ଖାପଦେନ କାରେତବ୍ବତଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସଙ୍ଘିକୱିହାରସ୍ସ ପନ ନ ପଟିକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ। କସ୍ମା ସୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତସ୍ସ ସଙ୍ଘିକୱିହାରସ୍ସ ଅନିସ୍ସରୋ। ଚାତୁଦ୍ଦିସଂ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଦିନ୍ନଂ ୟଂକିଞ୍ଚି ଖୁଦ୍ଦକଂ ୱା ମହନ୍ତଂ ୱା ପଦେସଂ ଅଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଣ୍ହନ୍ତସ୍ସପି ପାରାଜିକୋ ନ ହୋତି, ସବ୍ବସ୍ସେୱ ଚାତୁଦ୍ଦିସିକସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଧୁରନିକ୍ଖେପସ୍ସ ଅସମ୍ଭୱତୋ ତସ୍ମା ସଙ୍ଘିକୱିହାରସ୍ସ ଦିନ୍ନେ ପଟିକ୍ଖିତ୍ତେ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଲାଭନ୍ତରାୟକରୋ ହୋତୀତି। ଇମମେୱତ୍ଥଂ ସନ୍ଧାୟ ୱିହାରସ୍ସ ଦେମାତି ସଙ୍ଘିକୱିହାରଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତ’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ ଭୱେୟ୍ୟ, ନ ପୁଗ୍ଗଲିକଭାୱେନାପି ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବନ୍ତି। ଏୱଞ୍ଚ ସତି ସାମିକାନଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପେନା’ତି ଏତ୍ଥ ଏକସ୍ସ ସନ୍ତକେ ତଳାକେ ଖେତ୍ତେ ଚ ଜାତେ ତସ୍ସେୱ ଧୁରନିକ୍ଖେପେନ ପାରାଜିକଂ। ୟଦି ପନ ତଂ ତଳାକଂ ସବ୍ବସାଧାରଣଂ, ଖେତ୍ତାନି ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକାନି, ତସ୍ସ ଚ ଧୁରନିକ୍ଖେପେ ଅୱହାରୋ। ଅଥ ଖେତ୍ତାନିପି ସବ୍ବସାଧାରଣାନି, ସବ୍ବେସଂ ଧୁରନିକ୍ଖେପେୟେୱ ପାରାଜିକଂ, ନାସତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବନ୍ତି ୱିମତିୱିନୋଦନିୟଂ ୱୁତ୍ତୱଚନେନ

ଅୱିରୋଧୋ ସିୟା, ତଥା ହି ଖେତ୍ତୱତ୍ଥାଦିସହିତସ୍ସ ୱିହାରସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲିକଭାୱେନ ଅକପ୍ପିୟେ ସତି। କଥଂ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଖେତ୍ତୱତ୍ଥାଦିକମାରବ୍ଭ ଅଭିୟୁଞ୍ଜଭାୱୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱଦେୟ୍ୟ ''ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପତୀତି ଏତ୍ଥ ଏକସ୍ସ ସନ୍ତକେ ତଁଆକେ ଖେତ୍ତେ ଚାତିଏତ୍ଥ ଗିହିସନ୍ତକମେୱ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ତଥାପି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। କସ୍ମା ''ଧୁରଂ ନିକ୍ଖିପତୀତି ଯଦା ପନ ସାମିକୋ ଅୟଂ ଅଦ୍ଧୋ କକ୍ଖଳଓ, ଜୀୱିତବ୍ରହ୍ମଚରିୟନ୍ତରାୟମ୍ପି ମେ କରେୟ୍ୟ, ଅଲଂ ଦାନି ମୟ୍ହଂ ଇମିନା''ତି ପଦସ୍ସ ଦିସ୍ସନତୋ ତେନେୱ ''ଖେତ୍ତାନି ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକାନି, ତସ୍ସ ଚ ଧୁରନିକ୍ଖେପେ''ତି ୱିମତିୱିନୋଦନିୟଂ ୱୁତ୍ତଂ। ତଥା ''ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ସବ୍ବଂ ପାସାଦପରିଭୋଗ''ନ୍ତି ୱଚନତୋ ପୁଗ୍ଗଲିକେପି ସେନାସନେ ସେନାସନପରିଭୋଗୱସେନ ନିୟମିତଂ ସୁୱଣ୍ଣଘଟାଦିକଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟମାନମ୍ପି କେୱଲଂ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତକଂ କତ୍ୱା ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତୀ''ତି ସାରତ୍ଥଦୀପନିୟଂ ୱୁତ୍ତ ୱଚନେନାପି ଅୱିରୋଧୋ ସିୟା, ତଥା ''ସେନାସନେ କିଞ୍ଚି ପଟିସେଧେତବ୍ବଂ ନତ୍ଥି ଅଞ୍ଞତ୍ର ୱିରୁଦ୍ଧସେନାସନନା''ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନେନାପି ସଂସନ୍ଦମେୱ। ତଥା ''ୟଂ ଭିକ୍ଖୱେ ମୟା ଇଦଂ ନ କପ୍ପତୀତି ଅପ୍ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତଂ ଚେ କପ୍ପିୟଂ ଅନୁଲୋମେତି, ଅକପ୍ପିୟଂ ପଟିବାହତି, ତଂ ୱୋ କପ୍ପତୀ''ତି ଇମିନା ସୁତ୍ତାନୁଲୋମେନପିସଂନ୍ଦମେୱ। କଥଂ ''ଅନୁଜାନାମି ଭିକ୍ଖୱେ ପଞ୍ଚଲେଣାନି ୱିହାରନ୍ତ୍ୱା''ଦିନା ଅନୁଞ୍ଞାତୱିହାରସ୍ସ ପଟିଗ୍ଗହିତତ୍ତା। ତପ୍ପଟିବଦ୍ଧଚୀୱରାଦିକପ୍ପିୟପଚ୍ଚୟସ୍ସେୱ ପରିଭୁଞ୍ଜିତତ୍ତା ଚ ୱିହାରପିଣ୍ଡପାତଗିଲାନପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରାପି ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ସବ୍ବକପ୍ପିୟା କପ୍ପିୟାନୁଲୋମା ଚ ହୋନ୍ତି। ଏୱଂ ସୁତ୍ତସୁତ୍ତାନୁଲୋମଆଚରିୟୱାଦଅତ୍ତନୋମତୀହି ସଂସନ୍ଦନତୋ ଅଞ୍ଞଦତ୍ଥୁ ଗଙ୍ଗୋଦକେନ ୟମୁନୋଦକଂ ୱିୟ ଖେତ୍ତୱତ୍ଥାଦିସହିତୱିହାରୋ ପୁଗ୍ଗଲିକଭାୱେନାପି ପଟିଗ୍ଗହେତବ୍ବୋତି କପ୍ପିୟା କପ୍ପିୟାନି ୱିନୟକୋୱିଦେହି ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଅୟଂ ଇସିନଗରୱାସୀନଂ ମହାଥେରାନଂ ସମାନୱିସ୍ସଜ୍ଜନା।

''ୟେ ଚ ଜନା ଗରୁଭଣ୍ଡଂ ସଂୱିଧାୟ ଅୱହରୁଂ। ଧୁରନିକ୍ଖେପୋ ଚ ହୋତି, ପାରାଜିକମନାପନ୍ନା, ପଞ୍ହାମେସା କୁସଲେହି ଚିନ୍ତିତା''ତି।

ଅୟଂ ପଞ୍ହା ସଙ୍ଘିକଭୂମିଥେନକେ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତା, ତତ୍ଥ ହି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସଙ୍ଘସ୍ସ ଧୁରନିକ୍ଖେପେନ ଚାତୁଦ୍ଦିସିକସଙ୍ଘସ୍ସ ଧୁରନିକ୍ଖେପାଭାୱତୋ ଅୱହାରୋ ନତ୍ଥୀତି। ଅୟଂ ଲାଭସିମାୟ ୱିଚାରଣା।

ଗାମସୀମାନିଗମସୀମାନଗରସୀମା ପନ ପାକଟାୟେୱ। ତାସଂ ପନ ୱିସେସୋ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବୋ ୟସ୍ମିଂ ପନ ପଦେସେ ଆପଣମେୱ ଅତ୍ଥି, ନ ପାକାରପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ପାକାରପରିକ୍ଖିତ୍ତମେୱ ୱା ଅତ୍ଥି ନ ଆପଣଂ ଅୟଂ ପଦେସୋ ଗାମୋ ନାମ। ୟସ୍ମିଂ ପନ ଠ୍ଠାନେ ଗାମୋୟେୱ ଅତ୍ଥି, ନ ପନ ଆପଣପାକାରା ସନ୍ତି, ଅୟଂ ପଦେସୋ ନିଗମୋ ନାମ। ୟତ୍ଥ ପନ ଆପଣମ୍ପି ଅତ୍ଥି ପାକାରପରିକ୍ଖିତ୍ତମ୍ପି, ଅୟଂ ପଦେସୋ ନଗରଂ ନାମ। ଅୟଂ ପଦେସୋ ନାଗାରୱନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱଚନତ୍ଥେନ ରାଜୂନଂ ୱା ମହାମତ୍ତାନଂ ୱା ନିୱାସନୟୋଗ୍ଗଟ୍ଠାନତ୍ତା ନଗରନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଲୋକିୟସଦ୍ଦେ ପନ।

''ୱିଚିତ୍ତଦେୱାୟତନଂ, ପାସାଦାପଣମନ୍ଦିରଂ;

ନଗରଂ ଦସ୍ସୟେ ୱିଦ୍ୱା, ରାଜମଗ୍ଗୋ ପସୋଭିତ''ନ୍ତି।

ୱୁତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଗାମନିଗମନଗରାନଂ ୱିସେସଂ ଞତ୍ୱା ଗାମୋୟେୱ ଗାମସୀମା, ନିଗମୋୟେୱ ନିଗମସୀମା, ନଗରମେୱ ନଗରସୀମାତି ତାସଂ ୱଚନତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ୟଂ ପଦେସଂ ଅସମ୍ମତାୟ ଭିକ୍ଖୱେ ସୀମାୟ ଅଠପିତାୟ ୟଂ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ଉପନିସ୍ସାୟ ୱିହରତି, ୟା ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ୱା ଗାମସୀମା ନିଗମସ୍ସ ୱା ନିଗମସୀମା, ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସମାନସଂୱାସା ଏକୂପୋସଥା'ତି ଅନୁଞ୍ଞାତଂ, ତସ୍ମିଂ ପଦେସେ ସବ୍ବୋପି ୱା ଗାମପଦେସୋ। ୟମ୍ପି ଏକସ୍ମିଂୟେୱ ଗାମଖେତ୍ତେ ଏକଂ ପଦେସଂ ''ଅୟଂ ୱିସୁଂ ଗାମୋ ହୋତୂ''ତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ରାଜା କସ୍ସଚି ଦେତି ସୋପି ୱିସୁଂଗାମସୀମା ହୋତିୟେୱ ତସ୍ମା ସା ଚ ଇତରା ଚ ପକତିଗାମନଗରନିଗମସୀମା ବଦ୍ଧସୀମାସଦିସାୟେୱ ହୋନ୍ତି। କେୱଲଂ ପନ ତିଚୀୱରୱିପ୍ପୱାସପରିହାରଂ ନ ଲଭନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅପରେ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି, ''ରାଜା ପସେନଦୀକୋସଲାଦୟୋ ପୋକ୍ଖରସାତିପଭୁତୀନଂ ଦକ୍ଖିଣୋଦକପାତନୱସେନ ଦେନ୍ତି ୱିୟ ବ୍ରହ୍ମଦେୟ୍ୟୱସେନ ଦିନ୍ନମେୱ ୱିସୁଂ ଗାମସୀମା ହୋତି, ନ ଆୟମତ୍ତସ୍ସ, ଛେଜ୍ଜଭେଜ୍ଜସ୍ସ ଅନିସ୍ସରତ୍ତା''ତି ତଂ ନ ପନେୱଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ଛେଜ୍ଜଭେଜ୍ଜସ୍ସ ରାଜାରହତ୍ତା ତଥା ହି ଲୋକୱୋହାରସଙ୍କେତୱସେନ ଅୟଂ ପଦେସୋ ଇମସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦୋ''ତି ଇସ୍ସରେହି କତପରିଚ୍ଛିନ୍ନମେୱ ପମାଣଂ ହୋତି। ୟଦି ଛେଜ୍ଜଭେଜ୍ଜକରୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ରାଜାତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ସୋପି ଗାମଦେସୋ ନଗରରଜ୍ଜସୀମା ଭୱେୟ୍ୟ, ନ ପନ ଗାମସୀମାମତ୍ତମେୱ, ତେନେୱାହ ସମନ୍ତପାସାଦିକାୟ ୱିନୟଟ୍ଠକଥାୟ ''ୟତ୍ତକେ ପଦେସେ ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ଗାମଭୋଜକା ବଲିଂ ଲଭନ୍ତି, ସୋ ପଦେସୋ ଅପ୍ପୋ ୱା ହୋତୁ ମହନ୍ତୋ ୱା, ଗାମସୀମାତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି। ନଗରନିଗମସୀମାସୁପି ଏସେୱ ନୟୋ''ତି। ଅୟଂ ଗାମ ନିଗମନଗରସୀମାନଂ ୱିଚାରଣା।

ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ନାମ ୟଂ ପଟପଦେସଂ ଅଗାମକେ ଭିକ୍ଖୱେ ଅରଞ୍ଞେ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା, ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସମାନସଂୱାସା ଏକୂପୋସଥା'ତି

ଅନୁଞ୍ଞାତା ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ନାମ। ତତ୍ଥ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରାତି ଯସ୍ମିଂ ୱିଞ୍ଝାଟୱିସଦିସେ ଅରଞ୍ଞେ ଭିକ୍ଖୁ ୱସତି, ଅଥସ୍ସ ଠିତୋକାସତୋ ସମନ୍ତା ପୁରତ୍ଥିମାଯ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା ପଚ୍ଛିମାଯ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା ଦକ୍ଖିଣାଯ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା ଉତ୍ତରାଯ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରାତି ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା। ୱିନିବ୍ବେଧେନ ଚୁଦ୍ଦସା ତି ପୁରତ୍ଥିମପଚ୍ଛିମୱସେନ ଚୁଦ୍ଦସବ୍ଭନ୍ତରା, ଦକ୍ଖିଣୁତ୍ତରୱସେନପି ଚୁଦ୍ଦସବ୍ଭନ୍ତରାତି ଏୱଂ ନିବ୍ବେଧେନ ଚୁଦ୍ଦସ ଚୁଦ୍ଦସ କତ୍ୱା ସମନ୍ତା ଅଟ୍ଠୱୀସତି ଅବ୍ଭନ୍ତରା ହୋନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଏକଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ଅଟ୍ଠୱୀସତି ହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ହୋତି, ତସ୍ମା ପୁରତ୍ଥିମାଯ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରେ ଛନ୍ନୱୁତିସତହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ହୋତି, ଏୱଂ ଦକ୍ଖିଣୁତ୍ତରପଚ୍ଛିମେସୁପୀତି ସବ୍ବଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଚତୁରାସୀତିସତ୍ତସତହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ହୋତି। ପରିମଣ୍ଡଲୱସେନ ପନ ସବ୍ବଂ ଛସତ୍ତତିଏକସତ୍ତୁତ୍ତରାନି ଚ ଏକଂ ସହସ୍ସଞ୍ଚ ହୋତି। ପକତିଅଯନୱସେନ ମିନିତେ ପନ –

‘‘ପଞ୍ଚହତ୍ଥୋ ମତୋ ଦଣ୍ଡୋ, ୱୀସଦଣ୍ଡୋ ଉସଭୋ;

ଅଥୀତିଉସଭା ଗାୱୀ, ଚତୁଗାୱୀ ୟୋଜନ’’ନ୍ତି।

ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅଯନୱସେନ ୱିନିବ୍ବେଧେ ଚୁଦ୍ଦସବ୍ଭନ୍ତରେ ଦ୍ୱେହତ୍ଥାଧିକଅଟ୍ଠସତ୍ତତି ହୋତି। ସବ୍ବଂ ଅଟ୍ଠୱୀସତି ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଚତୁହତ୍ଥାଧିକଛପ୍ପଞ୍ଞାସୁତ୍ତର ଏକସତଂ ହୋତି। ପରିମଣ୍ଡଲୱସେନ ପନ ଛହତ୍ଥାଧିକଚତୁତିଂସୁତ୍ତରଦ୍ୱେସତାନି ହୋନ୍ତି, ଉସଭୱସେନ ପନ ୱିନିବ୍ବେଧେନ ଚୁଦ୍ଦସ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଦ୍ୱେହି ଊନାନି ଚତ୍ତାରି ଉସଭାନି ଚ ଦ୍ୱେରତନଞ୍ଚ ହୋନ୍ତି। ସବ୍ବଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠୱୀସତିୟା ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଚତୁରତନଞ୍ଚ ସୋଳସ ଅଯନାନି ଅଧିକାନି ସତ୍ତ ଉସଭାନି ହୋନ୍ତି। ପରିମଣ୍ଡଲୱସେନ ପନ ଛରତନଞ୍ଚ ଚୁଦ୍ଦସଅଯନାନି ଚ ଅଧିକାନି ଏକାଦସ ଉସଭାନି ହୋନ୍ତି। ଅଯମେତ୍ଥ ସାରତୋ ୱିନିଚ୍ଛଯୋ। କେଚି ପନ ଅବ୍ଭନ୍ତରସଦ୍ଦଂ ହତ୍ଥରତନୱାଚକଂ ପରିକପ୍ପେତ୍ୱା ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି ମଜ୍ଝେ ଠିତସ୍ସ ସମନ୍ତା ସତ୍ତ ୱିନିବ୍ବେଧେନ ଚୁଦ୍ଦସା’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପୁରତ୍ଥିମାଯ ସତ୍ତ ହତ୍ଥା ଦକ୍ଖିଣୁତ୍ତରପଚ୍ଛିମେସୁପି ସତ୍ତ ସତ୍ତ ହତ୍ଥାତି କତ୍ୱା ଏୱଂ ନିବ୍ବେଧେନ ଚୁଦ୍ଦସ ହତ୍ଥା ହୋନ୍ତି। ସବ୍ବଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରନ୍ତି ତଂ ତେସଂ ମତିମତ୍ତମେୱ, ନ ସାରତୋ ପଚ୍ଚେତବ୍ବଂ। କସ୍ମା ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ତତ୍ଥ ଏକଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥ’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ଯଦି ତେସଂ ମତେନ ସବ୍ବଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରଂ ଭୱେଯ୍ୟ, ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ତତ୍ଥ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ନାମ ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ହୋତି, ମଜ୍ଝେ ଠିତସ୍ସ ସମନ୍ତା ସତ୍ତୱିନିବ୍ବେଧେନ ଚୁଦ୍ଦସା ହୋନ୍ତୀ’ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଭୱେଯ୍ୟ, ନ ପନେୱଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ତଂ ତେସଂ ମତିମତ୍ତମେୱାତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ଅଯଞ୍ଚେତ୍ଥତ୍ଥୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥା’ତି ନିଦ୍ଧାରଣେ ଭୁମ୍ମଂ। ଏକନ୍ତି ଗଣନପରିଚ୍ଛେଦୋ। ଅବ୍ଭନ୍ତରନ୍ତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ନନିଦ୍ଦେସୋ, ନିଯମିତପରିଦୀପନଂ ୱା। ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥପ୍ପମାଣନ୍ତି ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତବ୍ବଧମ୍ମସମୁଦାଯନିଦ୍ଦେସୋ ତତ୍ଥ ତେସୁ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରେସୁ ଏକଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ନାମ ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ହୋତୀତି ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ସଙ୍ଖ୍ୟା କଥେତବ୍ବା। ସା ଦୁୱିଧା ପରିମାଣମିନନୱସେନ। ତତ୍ଥ ପରିମାଣ ସଙ୍ଖ୍ୟା ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା ଚତସ୍ସୋ ମୁଟ୍ଠିଯୋ ଏକୋ କୁଡୁୱୋ। ଚତ୍ତାରୋ କୁଡୁୱା ଏକୋ ପତ୍ଥୋ, ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ଥା ଏକୋ ଆଳହକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଆଳହକା ଏକଂ ଦୋଣଂ, ଚତ୍ତାରି ଦୋଣାନି ଏକା ମାନିକା। ଚତସ୍ସୋ ମାନିକା ଏକା ଖାରୀ। ୱୀସତି ଖାରିକା ଏକୋ ୱାହୋ। ତଦେୱ ଏକଂ ସକଟନ୍ତି ସୁତ୍ତନିପାତଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତଂ। ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଂ ପନ ନୱ ୱାହସହସ୍ସାନୀତି ଏତ୍ଥ ଚତସ୍ସୋ ମୁଟ୍ଠିଯୋ କୁଡୁୱୋ, ଚତ୍ତାରୋ କୁଡୁୱା ଏକୋ ପତ୍ଥୋ, ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ଥା ଏକୋ ଆଳହକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଆଳହକା ଏକଂ ଦୋଣଂ, ଚତ୍ତାରି ଦୋଣାନି ଏକା ମାନିକା, ଚତସ୍ସୋ ମାନିକା ଏକା ଖାରୀ। ୱୀସତିଖାରିକା ଏକୋ ୱାହୋ। ତଦେୱ ଏକଂ ସକଟନ୍ତି ସୁତ୍ତନିପାତଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତ’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ‘‘ଇଧ ପନ ଦ୍ୱେ ସକଟାନି ଏକୋ ୱାହୋତି ୱଦନ୍ତୀ’’ତି ଲିଖିତଂ ପଚ୍ଚନ୍ତୱୋହାରେନ ମିନିତେ ପନ ସଟ୍ଠିସତଂ ଏକୋ ୱାହୋତି ରଞ୍ଞୋ ଧମ୍ମାସୋକସ୍ସ ସୂୱକାହତସାଲିୟା ମିନିତେ ପନ ପଚ୍ଚନ୍ତୱୋହାରେନ ୱୀସାଧିକତିସତଂ ହୋତି ଏକୋ ୱାହୋତି ୱଦନ୍ତି। ମିନନ ସଙ୍ଖ୍ୟା ପନ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା। ତଥା ହି –

‘‘ଛତ୍ତିଂସ ପରମାଣୂନଂ, ଅଣୁମତ୍ତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି;

ଛତ୍ତିଂ ସଅଣୁମତ୍ତଂ, ତଜ୍ଜାରୀତି ପୱୁଚ୍ଚତି।

ଛତ୍ତିଂ ସମତ୍ତାତଜ୍ଜାରୀ, ରଥରେଣୁପମାଣଂ;

ଛତ୍ତିଂସ ରଥରେଣୂ ଚ, ଏକା ଲିକ୍ଖାତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ସତ୍ତଲିକ୍ଖା ଚ ଏକୂକା, ସତ୍ତୂକା ଧଞ୍ଞମାସକୋ;

ସତ୍ତଧଞ୍ଞଙ୍ଗୁଲି ଏକା, ୱିଦତ୍ଥି ଦ୍ୱାଦସଙ୍ଗୁଲି।

ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥିତୁ ରତନଂ, ସତ୍ତହତ୍ଥଂ ଏକଯଟ୍ଠି;

ୱୀସଯଟ୍ଠିତୁ ଉସଭଂ, ଉସଭାସୀତି ଗାୱୁତଂ;

ଗାୱୁତାନି ଚତ୍ତାରି, ମେରୁଯୋଜନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

ୱୁତ୍ତା ଏକା ରଜୋ ପରମାଣୁ ଅତିସୁଖୁମା ଅଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, ସରୀରମ୍ହି ଘନସେଲମଯଂ ସିନେରୁପଦ୍ଦତରାଜମ୍ହି ୱିନିଚ୍ଛିଦ୍ଧା ଗତା। ତସ୍ସା ଛତ୍ତିଂସପରିମାଣଂ ଏକୋଅଣୁ ତଜ୍ଜାରିତସ୍ସ ଛତ୍ତିଂସପରିମାଣଂ ଏକାରଥରେଣୁ। ତସ୍ସା ଛତ୍ତିଂସପରିମାଣଂ ଏକଲିକ୍ଖା। ସତ୍ତଲିକ୍ଖା ଏକା ଊକା। ସତ୍ତ ଊକା ଏକଂ ଧଞ୍ଞଂ। ସତ୍ତଧଞ୍ଞଂ ଏକା ଅଙ୍ଗୁଲି, ଦ୍ୱାଦସଅଙ୍ଗୁଲି ଏକା ୱିଦତ୍ଥି। ଦ୍ୱେ ୱିଦତ୍ଥି ଏକରତନଂ। ସତ୍ତହତ୍ଥଂ ଏକଯଟ୍ଠି, ୱୀସଯଟ୍ଠି ଏକା ଉସଭା, ଅସୀତି ଉସଭା ଗାୱୁତଂ। ଚତ୍ତାରି ଗାୱୁତାନି ମେରୁଯୋଜନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତତ୍ଥ ଅଣୁରଜୋ କିଠଅଞ୍ଜାକୁଟ୍ଟଛିଦ୍ଦାଦୀସୁ ୱାତେ ପହଟକାଲେ ସୂରିଯାଲୋକେସୁ ଦିସ୍ସତି। ତଜ୍ଜାରୀ ପନ ସକଟମଗ୍ଗାଦୀସୁ ଦକ୍ଖିଣୱାମ ପସ୍ସାଦୀସୁ ଦିସ୍ସତି । ରଥରେଣୁ ପନ ତସ୍ସା ଅଲ୍ଲୀଯନଟ୍ଠାନେସୁ ଦିସ୍ସତି। ଲିକ୍ଖା ପନ ଅତିଓଠଆରିକା ପାକଟା ହୋତି। ଅଯଂ ମେରୁଅଯନୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅପରମ୍ପି

‘‘ଦସ କେସା ଏକତିଲଂ, ଛତିଲଂ ଯୱକଂ ଭୱେ;

ଚତୁଯୱଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୁଲି, ପଞ୍ଚଦସ ଏକପାଦ’’ନ୍ତି।

ୱୁତ୍ତା ଦସ କେସା ଏକତିଲଂ ନାମ। ଛତିଲଂ ଏକଂ ଯୱଂ ନାମ। ଚତୁଯୱଂ ଏକୋ ଅଙ୍ଗୁଲି ନାମ। ପଞ୍ଚଦସଙ୍ଗୁଲିଯୋ ଏକୋ ପାଦୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇଦଂ ତୀସୁ ୱେଦେସୁ ଆଗତୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ।

ଅପରମ୍ପି

‘‘ଦସ କେସା ଏକତିଲଂ, ଛତିଲଂ ଯୱକଂ ଭୱେ;

ଚତୁଯୱଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୁଲି, ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲି ଏକା ମୁଟ୍ଠି, ରତନଂ ତିମୁଟ୍ଠି ଭୱେ’’ତି।

ୱୁତ୍ତା ଦସକେସା ଏକଂ ତିଲଂ ନାମ। ଛତିଲଂ ଏକଂ ଯୱଂ ନାମ। ଚତୁଯୱଂ ଏକାଅଙ୍ଗୁଲି ନାମ। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲଂ ଏକାମୁଟ୍ଠି। ତ୍ରିମୁଟ୍ଠି ଏକରତନଂ। ପଞ୍ଚ ରତନାନି ଏକୋଦଣ୍ଡୋ। ୱୀସତି ଦଣ୍ଡାନି ଏକୋଉସଭୋ। ଅସୀତି ଉସଭା ଏକା ଗାୱୀ। ଚତସ୍ସୋ ଗାୱିଯୋ ଏକଯୋଜନନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତେନେୱାହ।

‘‘ପଞ୍ଚହତ୍ଥୋ ମତୋ ଦଣ୍ଡୋ, ୱୀସଦଣ୍ଡୋ ଚ ଉସଭୋ;

ଅସୀତି ଉସଭା ଗାୱୀ, ଚତୁଗାୱୀ ଚ ଯୋଜନ’’ନ୍ତି।

ଇଦଂ ପକତିଅଯନୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଚକ୍କୱାଠଅଯନଯୋଜନୱସେନ ପନ

‘‘ସତ୍ତହତ୍ଥୋ ମତୋ ଦଣ୍ଡୋ, ୱୀସଦଣ୍ଡୋ ଚ ଉସଭୋ;

ଅସୀତି ଉସଭା ଗାୱୀ, ଚତୁଗାୱୀ ଚ ଯୋଜନ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ।

ଅପରମ୍ପି।

‘‘ଦସ କେସା ଏକତିଲଂ; ଛତିଲଂ ଏକଂ ଯୱଂ;

ଚତୁଯୱଂ ଏକଙ୍ଗୁଲି; ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁଲଂ ଏକାମୁଟ୍ଠି;

ତ୍ରିମୁଟ୍ଠି ଏକରତନଂ, ଅଟ୍ଠୱୀସତିରତନଂ ଏକଂଅବ୍ଭନ୍ତରନ୍ତି।

ୱୁତ୍ତଂ। ତେନେୱାହ ‘‘ତତ୍ଥ ଏକଂ ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ହୋତୀ’’ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଗାମକେ ଚେତି ଏତ୍ଥ ଅକାରୋ କତରତ୍ଥୋତି, ତଥା ହି ଅକାରୋ।

ପଟିସେଧେ ୱୁଦ୍ଧିତବ୍ଭାୱେ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ ସଦିସେପିଚ;

ୱିରୁଦ୍ଧେ ଗରହେ ସୁଞ୍ଞେ, ଅକାରୋ ୱିରହ’ପ୍ପକେ’ତି।

ୱୁତ୍ତେସୁ ଦିସ୍ସତି ତଥା ହି ଅଜନେତ୍ୱା ତିଆଦୀସୁ ପଟିସେଧେ ଦିସ୍ସତି। ‘‘ଅପରିହାନୀୟା ଧମ୍ମା’’ତି ଆଦୀସୁ ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି। ‘‘ଅନୱଜ୍ଜଂ ଭନ୍ତେ’’ତି ଆଦୀସୁ ତବ୍ଭାୱେ ଅକ୍ଖରା’ତି ଆଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ। ‘‘ଅମରୁ ରାଜା’’ତିଆଦୀସୁ ସଦିସେ। ‘‘ଅମଲ’’ନ୍ତି ଆଦୀସୁ ୱିରୁଦ୍ଧେ। ‘‘ଅସେଟ୍ଠୋୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ’’ତି ଆଦୀସୁ ଗରହେ। ‘‘ଅଗାମୋ’’ତି ଆଦୀସୁ ସୁଞ୍ଞେ। ‘‘ଅପତିକାୟଂଇତ୍ଥୀ’’ତି ଆଦୀସୁ ୱିରହେ। ‘‘ଅଥ ନାୟଂ କଞ୍ଞା’’ତି ଆଦୀସୁ ଅପ୍ପକେ। ଇଧ ପନ ସୁଞ୍ଞେ ୱିରହେ ୱା ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ସୁଞ୍ଞତ୍ଥେନ ପନ ଅଗାମକେ ନିମନୁସ୍ସେ କେୱଲାରଞ୍ଞେତି ଅତ୍ଥୋ। ୱିରହତ୍ଥୋ ୱା ଅଗାମକେ ଗାମୱିରହିତେ ପଦେସେତି ଅତ୍ଥୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତେନେୱ ସୁଞ୍ଞତ୍ଥେନ ୱିରହତ୍ଥେନ ‘‘ଅଗାମକେ’’ତିମିନାପଦେନ ଗାମନଦୀଜାତସ୍ସରସମୁଦ୍ଦେ ମୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ୟଂ ଅନୱସେସଂ ହେଟ୍ଠା ପଥୱୀସନ୍ଧାରକୌଦକମ୍ପିଉଦକସନ୍ଧାରକୋ ୱାତୋପି ଅଜଟାକାସମ୍ପି, ତଥା ୟାୱ ଉପରିବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଉପାଦାୟ ସଙ୍ଗଂ ଅସୁରୟକ୍ଖସୁରାଦିଆକାସଟ୍ଠକଦେୱବ୍ରହ୍ମୱିମାନାନିପି ଅରଞ୍ଞନ୍ତେୱ ସଙ୍ଗହିତା। ନଦୀସମୁଦ୍ଦନ୍ତରେସୁପି ମଚ୍ଛବନ୍ଧାନଂ ଅଗମନପଥୋ ଦୀପକୋ ୱା ପଙ୍ଗତୋ ୱା, ସୋପି ଅରଞ୍ଞସୀମାତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମା ଅୟଂ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ନିମନୁସ୍ସେ କେୱଲାରଞ୍ଞେ ପଥୱୀମଣ୍ଡଲେପି ଦେୱଲୋକେ ୱିମାନକପ୍ପରୁକ୍ଖାଦୀସୁପି ଲବ୍ଭତେୱ। ପଥୱିୟଂ ପନ ୟସ୍ମିଂ ଗାମଖେତ୍ତେ ହେଟ୍ଠା ପଥୱିୟା ୟତ୍ଥ ୱା ସୁୱଣ୍ଣମଣିଆଦୀନି ଖଣିତ୍ୱା ଗହେତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି, ତଂ ପଦେସଂ ଗାମଖେତ୍ତମେୱ। ତତୋ ପରା ୟାୱ ପଥୱୀସନ୍ଧାରକୌଦକା ଅଜଟାକାସେପି ଲବ୍ଭତେୱ। ନନୁ ଛକାମାୱଚର ଦେୱଲୋକେସୁପି ଦେୱୱିମାନକପ୍ପରୁକ୍ଖଗାମନିଗମାଦୟୋପି ଅତ୍ଥେୱ। ଅଥ କସ୍ମା ‘‘ଅରଞ୍ଞା’’ତି କଥିତାତି ଅମନୁସ୍ସା ୱା ସତ୍ତା ଜାତିଭିନ୍ନତ୍ତା ଚ ତେ ଅଗାମାୟେୱ, ତେନେୱ ‘‘ନିମନୁସ୍ସମ୍ହି ଅରଞ୍ଞମ୍ହୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତିରଚ୍ଛାନୱତ୍ଥୁସ୍ମିମ୍ପି ‘‘ନାଗୋ ୱା ହୋତୁ ସୁପଣ୍ଣମାଣୱକାଦୀନଂ ୱା ଅଞ୍ଞତରୋ ଅନ୍ତମସୋ ସକ୍କଂ ଦେୱରାଜାନଂ ଉପାଦାୟ ୟୋ କୋଚି ଅମନୁସ୍ସଜାତିକୋ ସବ୍ବୋୱ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ତିରଚ୍ଛାନଗତୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା ଜାତିଭିନ୍ନତାୟ ଅମନୁସ୍ସାୱାସୋ ଅରଞ୍ଞନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମାୟ ୱିଚାରଣା।

ଇଦାନି ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାୟ ସଂୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ‘‘ସବ୍ବା ଭିକ୍ଖୱେ ନଦୀ ଅସୀମା। ସବ୍ବୋ ସମୁଦ୍ଦୋ ଅସୀମୋ। ସବ୍ବୋ ଜାତସ୍ସରୋ ଅସୀମୋ। ନଦିୟା ୱା ଭିକ୍ଖୱେ ସମୁଦ୍ଦେ ୱା ଜାତସ୍ସରେ ୱା ୟଂ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପା, ଅୟଂ ତତ୍ଥ ସମାନସଂୱାସା ଏକୂପୋସଥା’’ତି ପଞ୍ଞତ୍ତା, ଅୟଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ନାମ। ତତ୍ଥ ‘‘ସବ୍ବା ଭିକ୍ଖୱେ ନଦୀ ଅସୀମା’’ତି ଏତ୍ଥ ଅସୀମସଦ୍ଦେ ଅକାରୋ ୱିରହତ୍ଥୋ, ଅସୀମା ବଦ୍ଧସୀମା ୱିରହିତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଞତ୍ତିଦୁତିୟକମ୍ମୱାଚଂ ସାୱେତ୍ୱାପି ବଦ୍ଧସୀମାୱିରହିତାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ପଟିସେଧତ୍ଥୋ ୱା, ଅସମ୍ମନ୍ନିତବ୍ବାତି ଅତ୍ଥୋ। ୱୁଦ୍ଧିଅତ୍ଥୋ ୱା, ‘‘ଅସେକ୍ଖା ଧମ୍ମା’’ତି ୟଥା ସିକ୍ଖିତସିକ୍ଖା ନିଟ୍ଠିତସିକ୍ଖାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏୱଂ ଅସୀମାସୀମକିଚ୍ଚନିଟ୍ଠପ୍ପତ୍ତାତି ଅତ୍ଥୋ। ଞତ୍ତିଦୁତିୟକମ୍ମ ୱାଚଂ ସାୱେତ୍ୱା ସମ୍ମତାପି ଅସମ୍ମତାୟେୱ, ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନେୱ ଗାମସୀମା ୱିୟ ବଦ୍ଧସୀମାସଦିସାତି ୱୁତ୍ତଂ ହୋତି। ଏତେନ ନଦୀଜାତସ୍ସରସମୁଦ୍ଦାନଂ ବଦ୍ଧସୀମାୟ ଅଖେତ୍ତଭାୱୋ ଦସ୍ସିତୋ ହୋତି। ଏୱଂ ‘‘ସବ୍ବା ଭିକ୍ଖୱେ ନଦୀ ଅସୀମା’’ତିଆଦିନା ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରାନଂ ବଦ୍ଧସୀମାଭାୱଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ତତ୍ଥ ଲୋକୱୋହାରସିଦ୍ଧାସୁ ଏତାସୁ ନଦୀଆଦୀସୁ ଅବଦ୍ଧସୀମାସୁ ପୁନ ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ୱାଲିକାଦୀହି ସୀମପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନଂ କତ୍ତୁକାମୋ ଭଗୱା ‘‘ନଦିୟା ୱା ଭିକ୍ଖୱେ ସମୁଦ୍ଦେ ୱା ଜାତସ୍ସରେ ୱା ୟଂ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପା’’ତି ଆଦିମାହ। ତତ୍ଥ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସତି ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ତେନେୱାହ ସମନ୍ତପାସାଦିକାୟ ୱିନୟଟ୍ଠକଥାୟଂ ‘‘ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନା’’ତି। ୟଦି ୱଡ୍ଢକୀପୁରିସମିଚ୍ଛେୟ୍ୟ, ‘‘ୱଡ୍ଢକୀପୁରିସେନା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ଭୱେୟ୍ୟ, ନ ପନେୱଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତେନ ଞାୟତି ‘‘ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସା’’ତି। ତିୱିଧା ହି ପୁରିସା ଉତ୍ତମପୁରିସୋ ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋ ପକତିପୁରିସୋତି। ତତ୍ଥ ଉତ୍ତମପୁରିସୋ ନାମ ସବ୍ବଞ୍ଞୁ ଭଗୱା, ସୋ ହି ଭଗୱା ସବ୍ବସତ୍ତୁତ୍ତମୋ ଥାମୟସସମ୍ପତ୍ତିଇସ୍ସରିୟାଦୀହି ତଥା ହି ତଥାଗତସ୍ସ ଥାମୋ।

‘‘କାଳାୱକଞ୍ଚ ଗଙ୍ଗେୟ୍ୟଂ, ପଣ୍ଡରଂ ତମ୍ବପିଙ୍ଗଲଂ;

ଗନ୍ଧମଙ୍ଗଲହେମଞ୍ଚ, ଉପୋସଥଂ ଛଦ୍ଦନ୍ତିମେ’’ତି।

ୱୁତ୍ତାନଂ ଦସନ୍ନଂ ହତ୍ଥିକୁଲାନଂ ବଲାନୁସାରେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ କାଳାୱକ ନ୍ତି ପକତିହତ୍ଥିକୁଲଂ ୟଂ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସାନଂ କାୟବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ

କାଳାଓକସ୍ସ ହତ୍ଥିନୋ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ କାଳାଓକାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଗଙ୍ଗେୟ୍ୟସ୍ସ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଗଙ୍ଗେୟ୍ୟାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ପଣ୍ଡରସ୍ସ ବଲଂ, ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ପଣ୍ଡରାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ତମ୍ବସ୍ସ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ତମ୍ବାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ପିଙ୍ଗଲସ୍ସ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ପିଙ୍ଗଲାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଗନ୍ଧହତ୍ଥିନୋ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଗନ୍ଧହତ୍ଥୀନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ମଙ୍ଗଲସ୍ସ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ମଙ୍ଗଲାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ହେମସ୍ସ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ହେମଵତାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଉପୋସଥସ୍ସ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଉପୋସଥାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ଛଦ୍ଦନ୍ତସ୍ସ ବଲଂ। ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ଛଦ୍ଦନ୍ତାନଂ ବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ ତଥାଗତସ୍ସ କାଯବଲଂ। ''ନାରାଯନସଙ୍ଘାତଂ ବଲ''ନ୍ତିପି ଇଦମେଵ ଵୁଚ୍ଚତି। ତତ୍ଥ ନାରା ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ରସ୍ମିଯୋ, ତା ବହୂ ନାନାଵିଧା ତତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ନାରଯନଂ, ଵଜିରଂ, ତସ୍ମା ଵଜିରସଙ୍ଘାତଂ ବଲନ୍ତି ପି ଅତ୍ଥୋ, ତଦେତଂ ପକତିହତ୍ଥିଗଣନାଯ ହତ୍ଥିକୋଟିସହସ୍ସଂ, ପୁରିସଗଣନାଯ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସକୋଟିସହସ୍ସାନଂ ବଲଂ ହୋତି, ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ କାଯବଲଂ। ଇସ୍ସରିଯାଦିବଲଵିଧାନଂ ପନ ତଂତଂ ସୁତ୍ତାନୁସାରେନ ଵେଦିତବ୍ବଂ। ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋ ନାମ ଵଡ୍ଢକିପୁରିସୋ ସୋ ହି ତଥାଗତସ୍ସ ବଲଂ ପଟିଚ୍ଚ ସିନେରୁପବ୍ବତରାଜଂ ସାସପବୀଜେନ ମିନନ୍ତୋ ଵିଯ ସତେନପିସହସ୍ସେନପି ସତସହସ୍ସେନପି ମିନେତୁଂ ଅଭବ୍ବୋ, ଅନ୍ତମସୋ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠ ସୋ ପାଦଙ୍ଗୁଟ୍ଠକମ୍ପି ଗଣ୍ହେତୁଂ ଅଭବ୍ବୋଵ। ତସ୍ସ ପକତିପୁରିସତୋ ମହନ୍ତଭାଵେନ ମଜ୍ଝେ ଭଵତ୍ତା ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋ ନାମ ଜାତୋ, ତଥା ହି ସୁଗତଵିଦତ୍ଥି ଵଡ୍ଢକିସ୍ସ ତିସ୍ସୋ ଵିଦତ୍ଥିଯୋ, ଵଡ୍ଢକିହତ୍ଥେନ ଦିଯଡ୍ଢହତ୍ଥୋ ହୋତି, ତଥା ଵଡ୍ଢକିଵିଦତ୍ଥି ପକତିପୁରିସସ୍ସ ଦ୍ଵେ ଵିଦତ୍ଥିଯୋ, ପକତିପୁରିସହତ୍ଥେନ ପରିପୁଣ୍ଣହତ୍ଥୋ ହୋତି ତଥା ହି ସୁଗତଵିଦତ୍ଥି ନାମ ଇଦାନି ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ତିସ୍ସୋ ଵିଦତ୍ଥିଯୋ, ଵଡ୍ଢକିହତ୍ଥେନ ଦିଯଡ୍ଢୋ ହତ୍ଥୋ ହୋତୀତି କୁଟିକାରସିକ୍ଖାପଦଟ୍ଠକଥାଯଂ ଵୁତ୍ତଂ। ଅଯଂ ଇଧ ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋତି ନାଧିପ୍ପେତା। କସ୍ମା କୁଟିକାରସିକ୍ଖାପଦେଯେଵ ତିହତ୍ଥାତି ଵଡ୍ଢକିହତ୍ଥେନ ତିହତ୍ଥା। ପମାଣଯୁତ୍ତୋ ମଜ୍ଝୋତି ପକତିଵିଦତ୍ଥିଯା ନଵଵିଦତ୍ଥିପ୍ପମାଣୋ ମଜ୍ଝୋତି ଵୁଚ୍ଚତି ଯଥା, ଏଵଂ ମଜ୍ଝିମପୁରିସେନା'ତି ଇଧ ଅଵତ୍ଵା'ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନା'ତି ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଵୁତ୍ତତ୍ତା। ପକତିପୁରିସୋ ନାମ'ଯଂ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସାନଂ କାଯବଲଂ, ତଂ ଏକସ୍ସ କାଳାଓକସ୍ସ ହତ୍ଥିନୋ ବଲ'ନ୍ତି ଵୁତ୍ତପୁରିସୋ ପକତିପୁରିସୋ ନାମ। ତତ୍ଥ କିଞ୍ଚାପି ଏକଚ୍ଚେ ପୁଞ୍ଞଵନ୍ତା ରାଜା ଅଜାତସତ୍ତୁ ଜୀଵକୋ କୋମାରଭଚ୍ଚୋ ଇତ୍ଥିଯାପି ଵିସାଖା ମିଗାରମାତାତି ଏଵମାଦଯୋ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ହତ୍ଥୀନଂ ବଲଂ ଧାରେନ୍ତି, ନ ପନ ତେ ମଜ୍ଝିମପୁରିସା ନାମ ହୋନ୍ତି, ପକତିପୁରିସୋ ଯେଵ, ପୁଞ୍ଞଵନ୍ତଭାଵେନ ଵିସେସପୁରିସତ୍ତା। ଇଧ ପନ ପକତିପୁରିସୋଯେଵ ଥାମ ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋତି ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଉଦକୁକ୍ଖେପାତି ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନା, ତେନେଵାହ ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯଂ ଲୀନତ୍ଥପ୍ପକାସନିଯଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପାତି କରଣତ୍ଥେ ନିସ୍ସକ୍କଵଚନନ୍ତି ଆହ। ଉଦକୁକ୍ଖେପେନା'ତି ଅଯମେତ୍ଥତ୍ଥୋ । ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରେସୁ ଯଂଠାନଂ ମଜ୍ଜିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ପରିସପରିଯନ୍ତତୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ନଦୀଆଦୀସୁ ଲୋକଵୋହାର ସିଦ୍ଧାସୁ ତାସୁଏଵ ଅବଦ୍ଧସୀମାସୁ ଅପରାପି ସମାନସଂଵାସା ଏକୂପୋସଥାତି କଙ୍ଖାଵିତରଣିଯଂ ପନ ଯଂ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପାତି ଯଂ ଠାନଂ ଥାମମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ। ତତ୍ଥ ଯଥା ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତା ଦାରୁଗୁଳଂ ଖିପନ୍ତି, ଏଵଂ ଉଦକଂ ଵା ଵାଲିକଂ ଵା ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ଵା ମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନ ସବ୍ବଥାମେନ ଖିପିତବ୍ବଂ। ଯତ୍ଥ ଏଵଂ ଖିତ୍ତଂ ଉଦକଂ ଵା ଵାଲିକା ପତତି, ଅଯଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ନାମ। ଅଯଂ ତତ୍ଥେ ସମାନ ସଂଵାସା ଏକୂପୋସଥାତି, ଅଯଂ ତେସୁ ନଦୀଆଦୀସୁ ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛିନ୍ନା ସୀମା ସମାନସଂଵାସାଚେଵ ଏକୂପୋସଥାଚା'ତି ଅତ୍ଥଯୋଜନଂ କତ୍ଵା ଅଯଂ ଏତେସଂ ନଦୀଆଦୀନଂ ଅନ୍ତୋଯେଵ ଲବ୍ଭତି, ନ ବହି, ତସ୍ମା ନଦିଯା ଵା ଜାତସ୍ସରେ ଵା ଯତ୍ତକଂ ପଦେସଂ ପକତିଵସ୍ସକାଲେ ଚତୂସୁ ମାସେସୁ ଉଦକଂ ଓତ୍ଥରତି, ସମୁଦ୍ଦେ ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ପକତିଵୀଚିଯୋ ଓସରିତ୍ଵା ସଣ୍ଠହନ୍ତି, ତତୋପଟ୍ଠାଯ କପ୍ପିଯଭୂମି। ଦୁବ୍ବୁଟ୍ଠିକାଲେ ଵା ଗିମ୍ହେ ଵା ନଦୀଜାତସ୍ସରେସୁ ସୁକ୍ଖେସୁପି ସାଏଵ କପ୍ପିଯଭୂମି। ସଚେ ପନ ସୁକ୍ଖେ ଜାତସ୍ସରେ ଵାପିଂ ଵା ଖଣନ୍ତି ଵପ୍ପଂ ଵା କରୋନ୍ତି, ତଂ ଠାନଂ ଗାମଖେତ୍ତଂ ହୋତି। ଯା ପନେସା କପ୍ପିଯଭୂମୀତି ଵୁତ୍ତା, ତତୋ ବହି ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ନ ଗଚ୍ଛତି, ଅନ୍ତୋଯେଵ ଗଚ୍ଛତି, ତସ୍ମା ତେସଂ ଅନ୍ତୋପରିସପରିଯନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସମନ୍ତାଉଦକୁକ୍ଖେପ ପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ''ତି ଵୁତ୍ତଂ। ଗଣ୍ଠିପଦେ ପନ ଯଂ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପାତି ପନ ଏତିସ୍ସା ନଦିଯା ଚତୁଵଗ୍ଗାଦୀନଂ ସଙ୍ଘାନଂ ଵିସୁଂ ଚତୁଵଗ୍ଗକରଣୀଯାଦିକମ୍ମକରଣକାଲେ ସୀମାପରିଚ୍ଛେଦଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଵୁତ୍ତଂ, ତିଚୀଵରେନ ଵିପ୍ପଵାସପରିଚ୍ଛେଦଦସ୍ସନତ୍ଥମ୍ପି ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମାଯ ପରିଚ୍ଛେଦଦସ୍ସନଂ ଵିଯାତି ଆଚରିଯା, ତସ୍ମା ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦାଭାଵେପି ଅନ୍ତୋନଦିଯଂ କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀତି ସିଦ୍ଧ'ନ୍ତି ଲିଖିତଂ। ତତ୍ଥ ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦାଭାଵେପୀ'ତି ଇଦଂ ପଦଂ ସମନ୍ତତୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ'ନ୍ତି ମହାଅଟ୍ଠକଥାଵଚନେନ ଵା ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ'ତି ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯ କଙ୍ଖା ଵିତରଣିଯଞ୍ଚ ଵୁତ୍ତଵଚନେନ ଵା, ''ତତ୍ଥାପି ହି ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋ ନ ଞାଯତି, ତଥା ସବ୍ବଥାମେନ ଖିପନ''ନ୍ତି ଵା, ''ଏତଦତ୍ଥମେଵ ହି ଵାଲିକାଦୀହି ସୀମପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନ''ନ୍ତି ଵା ଵିମତିଵିନୋଦନୀଵଚନେହି ଵା ନ ସମେତି। ଗନ୍ଥକାରେନାପି ପରୂପଵାଦଵିଵଜ୍ଜନତ୍ଥଂ ''ଅଯଂ ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତୀ''ତି ଅଵତ୍ଵା'ଅଚରିଯା'ତି ଅଞ୍ଞକତ୍ତାରେ ନିଦସ୍ସିତ୍ଵା ପରତୋ ନିଗମନେ ''ଇଦଂ ସବ୍ବଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଵିଚାରେତ୍ଵା ଗରୁକୁଲେ ପଯିରୁପାସିତ୍ଵା ଗହେତବ୍ବଂ ଯୁତ୍ତଂ ଗହେତବ୍ବଂ, ଇତରଂ ଛଡ୍ଡେତବ୍ବ''ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ ତସ୍ମା ଅଞ୍ଞେସଂ ଆଚରିଯାନଂ ମତେନ ଲିଖିତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞଥା ତିସ୍ସୋପି ସଙ୍ଗୀତିଯୋ ଆରୂଳ୍ହେ ଅଟ୍ଠକଥାଵଚନେ ଚ କଙ୍ଖାଵିତରଣୀ-ଵିମତିଵିନୋଦନୀଵଚନାନି ଚ ମକ୍ଖେତବ୍ବାନି ଭଵେଯ୍ୟୁଂ, ଗନ୍ଥାପି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଵିରୁଦ୍ଧା ଭଵେଯ୍ୟୁଂ, ଭଗଵତା ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦମ୍ପି ସାଵକାନଂ ମତେନ ପଟିସଙ୍ଖରିତବ୍ବଂ ଭଵେଯ୍ୟ ଭଗଵତା ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦଂ ପନ ନ ମକ୍ଖେତବ୍ବଂ, ଯଥା ପଞ୍ଞତ୍ତେଯେଵ ଵତ୍ତିତବ୍ବଂ ଵୁତ୍ତଂ ହି ଵୁତ୍ତଂ ଜାନିତ୍ଵାପି ମଜ୍ଜଂ ପିଵତୋ ଭିକ୍ଖୁସ୍ସ ପାଚିତ୍ତିଯଂ, ସାମଣେରସ୍ସ ପନ ଜାନିତ୍ଵା ପିଵତୋ ସୀଲଭେଦୋ, ନ ଅଜାନିତ୍ଵାତି ଵୁତ୍ତଂ ତତ୍ଥ କାରଣଂ ମଗ୍ଗିତବ୍ବଂ, ସିକ୍ଖାପଦ ପଞ୍ଞତ୍ତିଯା ବୁଦ୍ଧାନମେଵ ଵିସଯତ୍ତା ନ ଵା ମଗ୍ଗିତବ୍ବଂ, ଯଥା

ପଞ୍ଞତ୍ତେଯେଵ ଵୁତ୍ତ’ନ୍ତି ତସ୍ମା ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପାତି ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନୁରୂପଂ ସମନ୍ତତୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନନ୍ତି ଵା ଉଦକଂ ଉକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ଵା ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପି ପରିଚ୍ଛିନ୍ନା ସୀମାତିଵା ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋତି ଵା ଵୁତ୍ତଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରାନଂ ଵଚନମେଵ ପମାଣଂ ତେ ହି ବୁଦ୍ଧମତଞ୍ଞୁନୋ, ଇଦଞ୍ଚ ଵଚନଂ ଭଗଵତୋ ନ ପଚ୍ଚକ୍ଖଵଚନଂ ନାପି ସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରାନଂ ଵଚନଂ ଅଥଵା ‘‘ଯଂ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପା’’ତି ପନ ଏତିସ୍ସା ନଦିଯା…ପେ… ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମାଯ ପରିଚ୍ଛେଦଦସ୍ସନଂ ଵିଯ ସୀମପରିଚ୍ଛେଦଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଵୁତ୍ତ’ନ୍ତି ଆଚରିଯା ଯସ୍ମା ଵଦନ୍ତି, ତସ୍ମା ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦାଭାଵେପି ଅନ୍ତୋନଦିଯଂ କାତୁଂ ଵଟ୍ଟତୀତି ସିଦ୍ଧନ୍ତି ଇମିସ୍ସା ଅତ୍ଥଯୋଜନାଯ ନ ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରାପି ପଵିଟ୍ଠା, ଗନ୍ଥକାରୋପି ଅପଵିଟ୍ଠୋ। କସ୍ମାତି ଚେ ତିସ୍ସୋପି ସଙ୍ଗୀତିଯୋ ଆରୂଳ୍ହେସୁ ଵିନଯଟ୍ଠକଥାସୁଚେଵ ତବ୍ବିଵରଣଭୂତାସୁ ସିଲୋକଟୀକାସୁ ଚ ‘‘ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ, ଉଦକଂ ଉକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ, ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ’’ତି ଆଦିନା ବହୂହି ଆକାରେହି ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦମେଵ ଲିଖନ୍ତି, ତସ୍ମା ଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରାପି ଅପ୍ପଵିଟ୍ଠାତି ଵିଞ୍ଞାଯତି ଗନ୍ଥକାରୋ ପି ପରୂପଵାଦଵିଵଜ୍ଜନତ୍ଥଂ ‘‘ଆଚରିଯା’’ତି ଅଞ୍ଞକତ୍ତାରେ ନିଦସ୍ସେତି, ତସ୍ମା ଗନ୍ଥକାରୋପି ଅପ୍ପଵିଟ୍ଠୋତି ଵିଞ୍ଞାଯତି, ଇଦଞ୍ଚ ଵଚନଂ କେସଞ୍ଚି ଥେରାନଂ ଅତ୍ତନୋମତି, ଅତ୍ତନୋମତିଚ ନାମେସା ସବ୍ବଦୁବ୍ବଲା, ସିନେରୁପବ୍ବତରାଜଂ ସାସପବୀଜେନ ମିନେନ୍ତୋ ଵିଯ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧେନ ପଞ୍ଞତ୍ତସ୍ସ ଉଦକୁକ୍ଖେପାତି ସିକ୍ଖାପଦସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଵଦନ୍ତାନଂ ମହାକସ୍ସପଯସମୋଗ୍ଗଲିପୁତ୍ତତିସ୍ସପଭୁତୀନଞ୍ଚ ତେସଂ ସିସ୍ସାନୁସିସ୍ସାନଂ ମହାଵିହାରଵାସୀନଞ୍ଚ ଵଚନଂ କୋ ନାମ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମକ୍ଖେତୁଂ ସକ୍ଖିସ୍ସତି, ଉପସମ୍ପଦାଦିକମ୍ମସ୍ସ ଚ ଗରୁକମ୍ମତ୍ତା ସାସନସ୍ସ ମୂଲତ୍ତା ଚ ଗରୁକେଯେଵ ଠାତବ୍ବଂ। ‘‘ଯଂ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପା’’ତି ଭଗଵତା ପଞ୍ଞତ୍ତଂ, କଥଂ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଉଦକୁକ୍ଖେପାରହଟ୍ଠାନମେଵ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା, ଉଦାହୁ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନେଵ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାତି ଚୋଦନଂ ପରିହରନ୍ତୋ ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯୋ କଥଂ ପନ ଉଦକଂ ଉକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତ୍ଯାଦିମାହ। ତତ୍ଥ କଥନ୍ତି କଥେତୁକମ୍ଯତା ପୁଚ୍ଛା, କଥଂ କେନ କାରଣେନ ଉଦକଂ ଉକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ ଉଦକାସିଞ୍ଚନସଙ୍ଖେପେନ ଉକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ ଅଥ ଖୋ ଲେଡ୍ଡୁଖିପନଦାରୁଗୁଳଖିପନାକାରେନ ଉକ୍ଖିପିତବ୍ବନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ। ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତାତି ସାମଞ୍ଞେନ ଵୁତ୍ତେପି ‘‘ସୀହୋ ଗାଯତି ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠଂ, ସୀହୋ ଚାଲେତି ଵାଲଧି’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଵିଯ ଦାରୁଗୁଳଂ ଖିପନ୍ତି ସଦ୍ଦନ୍ତରସନ୍ନିଧାନତୋ ଅତ୍ଥଵସେନ ଦାରୁଗୁଳକୀଳକା ଧୁତ୍ତଜନାତି ଵିଞ୍ଞାଯତି ଅକ୍ଖସଦ୍ଦୋ ହି ଜୂତେପି ନିରୂଳ୍ହୋ। ଦାରୁଗୁଳନ୍ତି ଭମଂ ଆରୋପେତ୍ଵା ଆରଗ୍ଗେନ କତଦାରୁଵିକତି ଅଯଞ୍ହେତ୍ଥତ୍ଥୋ… ଯଥା ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତା ଦାରୁଗୁଳକୀଳକା ଧୁତ୍ତଜନା ଦାରୁଗୁଳଂ ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ବଲଂ ଦସ୍ସେନ୍ତା ଵିଯ ସବ୍ବଥାମେନ ଅତ୍ତାନଂ ଓନମିତ୍ଵା ଖିପନ୍ତି, ଏଵମେଵ ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନ ଉଦକଂ ଵା ଵାଲିକଂ ଵା ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ଵା ଅତ୍ତନୋ ବଲଂ ଦସ୍ସେନ୍ତାଵିଯ ଓନମିତ୍ଵା ସବ୍ବଥାମେନ ନିସିନ୍ନସ୍ସ ଵା ଠିତସ୍ସ ଵା ପରିସପରିଯନ୍ତତୋ ଅନୁପରିଯାଯିତ୍ଵା ଖିପିତବ୍ବଂ, ଏଵଂ ଚିତ୍ତଂ ଉଦକଂ ଵା ଵାଲିକଂ ଵା ଯତ୍ଥ ଯସ୍ମିଂ ଠାନେ ପତତି, ଅଯମେକୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ନାମାତି ‘‘ଅଯମେକୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ’’ତି ଇମିନା ପଦେନ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘାନଂ ଵିସୁଂଵିସୁଂ କମ୍ମକରଣାଧିକାରେ ସୀମନ୍ତରିକତ୍ତା ଅଞ୍ଞସ୍ସାପି ଉଦକୁକ୍ଖେପସ୍ସ ସମ୍ଭଵଂ ଦସ୍ସେତି, ତେନେଵ ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସଚେ ପନ ଦ୍ଵେ ସଙ୍ଘା ଵିସୁଂଵିସୁଂ ଉପୋସଥାଦିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି, ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପାନଂ ଅନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞୋ ଏକୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ଉପଚାରତ୍ଥାଯ ଠପେତବ୍ବୋ’’ତି ଵୁତ୍ତଂ, ଵିମତିଵିନୋଦନିଯମ୍ପି ‘‘ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋତି ତସ୍ସ ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛିନ୍ନସ୍ସ ଠାନସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ନ କେଵଲଞ୍ଚ ତସ୍ସେଵ ଅନ୍ତୋ, ତତୋ ବହିପି ଏକସ୍ସ ଉଦକୁକ୍ଖେପସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଠାତୁଂ ନ ଵଟ୍ଟତୀତି ଵଚନଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଦୁବ୍ବିଜାନତୋ କମ୍ମକୋପସଙ୍କା ହୋତୀ’’ତି ଵୁତ୍ତଂ, ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଂ ପନ ‘‘ତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ହତ୍ଥପାସଂ ଵିଜହିତ୍ଵା ଠିତୋ କମ୍ମଂ କୋପେତୀତି ଇମିନା ପରିଚ୍ଛେଦତୋ ବହି ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଠିତୋ କମ୍ମଂ ନ କୋପେତୀତି ଦୀପେତୀ’’ତି ଵତ୍ଵା ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଵଚନମ୍ପି ପଟିକ୍ଖିପି, ତଂ ଏକସଙ୍ଘଂ ସନ୍ନିପାତଂ ସନ୍ଧାଯ ଵୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ଯଥା ଚ ମହାସୀମାଯ ଖଣ୍ଡିତ୍ଵା ବଦ୍ଧାନଂ ଖଣ୍ଡସୀମାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସଙ୍କରଵିଵଜ୍ଜନତ୍ଥଂ ସୀମନ୍ତରିକା ଠପିତା, ଏଵମେଵ ଅତ୍ତନୋ ସଭାଵେନ ଗାମସୀମା ଵିଯ ସଯଂ ଜାତସୀମାଯଂ ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରାନଂ ଅତିମହନ୍ତଭାଵେନ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଭଗଵତା ଅନୁଞ୍ଞାତା, ତଥାପି ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ବଦ୍ଧସୀମାନମିଵ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସଙ୍କରଵିଵଜ୍ଜନତ୍ଥଂ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାନଂ ଅନ୍ତରେ ସୀମନ୍ତରିକତ୍ଥାଯ ଅଞ୍ଞୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ଠପେତବ୍ବୋ’ତି ଵୁତ୍ତଂ, ସନିମିତ୍ତା ବଦ୍ଧସୀମା, ସୌଦକୁକ୍ଖେପା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା, ସୀମନ୍ତରିକା ଵିଯ ଏକୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ତେନେଵ ଵିମତିଵିନୋଦନିଯଂ ‘‘ଇଦଞ୍ଚେତ୍ଥ ସୀମନ୍ତରିକାଵିଧାନଂ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ବଦ୍ଧସୀମାନଂ ସୀମନ୍ତରିକାଅନୁଜାନନସୁତ୍ତାନୁଲୋମତୋ ସିଦ୍ଧନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବ’’ନ୍ତି ଵୁତ୍ତଂ, ଏକସ୍ମିଂ ସଙ୍ଘସନ୍ନିପାତେ ପନ ଏକସ୍ସ ଉଦକୁକ୍ଖେପସ୍ସ ବହି ତିଟ୍ଠନ୍ତୋପି କମ୍ମଂ ନ କୋପେତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ ଵୁତ୍ତଞ୍ହି ଵିମତିଵିନୋଦନିଯଂ ଭଗଵତା ନିଦାନଵସେନ ଏକଗାମସୀମନିସ୍ସିତାନଂ ଏକସଭାଗାନଞ୍ଚ ଦ୍ଵିନ୍ନଂ ବଦ୍ଧସୀମାନମେଵ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସମ୍ଭେଦଜ୍ଝୋତ୍ଥରଣଂ ସୀମନ୍ତରିକଂ ଵିନା ଅବ୍ଯଵଧାନେ ଠାନଞ୍ଚ ଭଗଵତା ଅନୁମତମେଵାତି ଞତ୍ଵା ଅଟ୍ଠକଥାଚରିଯା ଇଧାପି ସୀମନ୍ତରିକାଵିଧାନମକଂସୁ ଵିସଭାଗସୀମାନମ୍ପି ହି ଏକସୀମନିସ୍ସିତତ୍ତଂ ଏକସଭାଵତ୍ତଞ୍ଚାତି ଦ୍ଵୀହଙ୍ଗେହି ସମନ୍ନାଗତେ ସତି ଏଵ ସୀମନ୍ତରିକଂ ଵିନା ଠାନଂ ସମ୍ଭେଦାଯ ହୋତି, ନାସତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବ’ନ୍ତି। ଏଵଂ ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରେସୁ ସମନ୍ତାଉଦକୁକ୍ଖେପାତି ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନୁରୂପଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ରସ୍ସପଭଵେ ନଦୀଜାତସ୍ସରପଦେସେ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ଵିନାଵ ଅତ୍ତନୋ ସଭାଵେନ ଗାମସୀମାଯମିଵ ସବ୍ବଥା କପ୍ପିଯଭାଵଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ସଚେ ପନ ନାତିଦୀଘା ହୋତି, ପଭଵତୋ ପଟ୍ଠାଯ ତ୍ଵାଦିମାହ। ତତ୍ଥ ପଭଵତୋ ପଟ୍ଠାଯାତି ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଚତୁମାସପରମା ନଦୀ ସନ୍ଦତି, ତସ୍ସ ଉପରିମଭାଗତୋ ପଟ୍ଠାଯାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯାଵ ମୁଖଦ୍ଵାରା ତି ଯାଵ ନଦୀତୀରମେଵେତ୍ଥ ମୁଖଦ୍ଵାରାତି ଅଧିପ୍ପେତା। ସବ୍ବତ୍ଥା’ତି ସବ୍ବସ୍ମିଂ ନଦୀପଦେସେ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାକମ୍ମଂ ନତ୍ଥୀ ତି ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପଵତ୍ତା ସୀମା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା। କରିତବ୍ବନ୍ତି କମ୍ମଂ, କରକରଣେତି ଧାତୁ,

ରମ୍ଭପଚ୍ଚଯୋ। କରଣେତି ମନୋଦ୍ୱାରୱୀଥିଯା ସତ୍ତମକୁସଲଜୱନଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାପିତୱାଯୋଧାତୁଯା ୱିକାରଭୂତୋ କାଯପଯୋଗୋ, ତେନ କାଯପଯୋଗେନ ଖିପିତଙ୍ଗ ଉଦ୍ଧଟଂ କମ୍ପନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି ପରମତ୍ଥୱସେନ ପନ କାଯପଯୋଗସଙ୍ଖାତାଯ ଚିତ୍ତଂ ଜୱାଯୋଧାତୁଯା ୱିପ୍ଫାରେନ ଦେସନ୍ତରପ୍ପତ୍ତିସମୁଟ୍ଠାପିକା ଅଟ୍ଠକଲାପପୁଞ୍ଜାଯେୱ। ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ କମ୍ମଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାକମ୍ମଂ ତଂ ଏତ୍ଥ ରସ୍ସେପଭୱନଦିଯା ନତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ। ଅଯଞ୍ହେତ୍ଥଧ୍ୱୋ ସଚେ ନଦୀ ନାତିଦୀଘା ହୋତି ଅଡ୍ଢଯୋଜନଂ ୱା ଗାୱୁତଂ ୱା ଅଡ୍ଢଗାୱୁତଂ ୱା, ତସ୍ସା ପଭୱନଟ୍ଠାନତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ନଦୀତୀରା ସଙ୍ଗ୍ଧ ନଦୀପଦେସେ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥରିତ୍ୱା ସଙ୍ଘୋ ନିସୀଦତି, ତତ୍ଥ ତସ୍ମିଂ ନଦୀପଦେସେ ସମନ୍ତତୋ ଅୱସେସନଦିଯା ଅଭାୱା ୱଗ୍ଗକମ୍ମସଙ୍କାଭାୱେନ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା କମ୍ମଂ ନତ୍ଥି, କେୱଲା ନଦୀ ସୀମାଯେୱାତି ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯମ୍ପି ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯଲୀନତ୍ଥପ୍ପକାସନିଯମ୍ପି ଏତଦେୱ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ ୱୁତ୍ତଂ ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂ ପନ ଯତ୍ଥ ଖୁଦ୍ଦକେ ଅରଞ୍ଞେ ମହନ୍ତେହି ୱା ଭିକ୍ଖୂହି ପରିପୁଣ୍ଣତାଯ ୱଗ୍ଗକମ୍ମସଙ୍କାଭାୱେନ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମାପେକ୍ଖା ନତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ସତ୍ଥବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, କେୱଲାରଞ୍ଞସୀମାଯେୱ ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘେନ କମ୍ମଂ କାତଙ୍ଗ ନଦୀଆଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ ୱକ୍ଖତି ହି ସଚେ ନଦୀ ନାତିଦୀଘା ହୋତି, ପଭୱତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱମୁଖଦ୍ୱାରା ସଙ୍ଗ୍ଧ ସଙ୍ଘୋ ନିସୀଦତି, ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାକମ୍ମଂ ନତ୍ଥୀ'ତି ଆଦି ଚ ଉଭଯତ୍ଥାପି ଚ। ଯସ୍ସଂ ଦିସାଯଂ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସ୍ସ ୱା ଉଦକୁକ୍ଖେପସ୍ସ ୱା ଓକାସୋ ନପ୍ପହୋତି, ତତ୍ଥ କଥଂ ମିନନଂ ଖିପନଂ ୱା ଭୱେଯ୍ୟ, ଗାମଖେତ୍ତାଦୀସୁ ପୱିସନତୋ ଅଖେତ୍ତେ ସୀମା ପୱିଟ୍ଠା ନାମାତିସୀମା ୱିପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଅପେକ୍ଖାଯ ସୀମୁପ୍ପତ୍ତିଯଂ ପନ ଯତୋ ପହୋତି, ତତ୍ଥ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୌଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ସଯମେୱ ପରିପୁଣ୍ଣା ଜାଯନ୍ତି। ଯତୋ ପନ ନପ୍ପହୋତି, ତତ୍ଥ ଅତ୍ତନୋ ଖେତ୍ତପ୍ପମାଣେନେୱ ଜାଯନ୍ତି, ନ ବହୀତି ୱୁତ୍ତଂ, ଏତ୍ଥ ଚ'ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୌଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ସଯମେୱ ପରିପୁଣ୍ଣା ଜାଯନ୍ତୀ'ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ୱିନାଯେୱ ଅପେକ୍ଖାଯ ସୀମାଯ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀ'ତି ଅତ୍ଥଂ ୱଦନ୍ତି, ତଂ ଅଯୁତ୍ତରୂପଂ ୱିଯ ଦିସ୍ସତି। କସ୍ମାତି ଚେ ପାଠଇନଯୱିରୋଧତୋ ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂ ପରତୋ ୱୁତ୍ତୱଚନେନାପି ୱିରୋଧତୋ ଚ। ଇଦଞ୍ଚ ୱଚନଂ ଆଚରିଯସ୍ସ କେସଞ୍ଚି ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ୱାଦପ୍ପକାସନତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ ଭୱେଯ୍ୟ। କସ୍ମା ପରତୋ ୱୁତ୍ତୱଚନେନ ଅଘଟିଯତ୍ତା ଚ ପାଠଇଯଟ୍ଠକଥାଟୀକାୱଚନେହିପି ୱିରୁଜ୍ଝନତୋ ଚ, ତଂ ପରତୋ ୱଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ। ଯଥା ଚ ଲୋକେ ୱତିଂ ଅପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ''ଇଦଂ ୱତିଯା ଠାନ''ନ୍ତି ଚ ଯଥା ଚ ନଙ୍ଗଲକୋଟିଯା ଅକସିତ୍ୱା ''ଇଦଂ କସିକଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ଚ ଯଥା ଚ ୱତ୍ଥୁଂ କରୋନ୍ତା ମନୁସ୍ସା କୁଧାରୀଫରସୁଆଦିନା ରୁକ୍ଖେ ଅଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ''ଇଦଂ ମମ କୁଧାରିପତନଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ଚ ଯଥା ଚ ଦାତ୍ତେନ ଅଲାଯିତ୍ୱା ''ଇଦଂ ମମ ଲାଯିତଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି ଚ ନ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁଂ, ଏୱମେୱ ଉଦକଂ ୱା ୱାଲିକଂ ୱା ହତ୍ଥେନ ଅଖିପିତ୍ୱା ''ଅଯମେକୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋତି ଚ, ଉଦକପତନଟ୍ଠାନନ୍ତି ଚ ନ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଦ୍ୱେ ଭିକ୍ଖୂ ଏୱଂ ୱିୱାଦଂ କରୋନ୍ତି ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂ ''ଯତ୍ଥ ଖୁଦ୍ଦକେ ଅରଞ୍ଞେ ମହନ୍ତେହି ଭିକ୍ଖୂହି ପରିପୁଣ୍ଣତାଯ ୱଗ୍ଗକମ୍ମସଙ୍କାଭାୱେନ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମାପେକ୍ଖା ନତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, କେୱଲାରଞ୍ଞସୀମାଯେୱ ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘେନ କମ୍ମଂ କତ୍ତଙ୍ଗ ନଦୀ ଆଦୀସୁପି ଏସେୱ ନଯୋ। ୱକ୍ଖତି ହି ସଚେ ନଦୀ ନାତିଦୀଘା ହୋତି। ପଭୱତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ମୁଖଦ୍ୱାରା ସଙ୍ଗ୍ଧ ସଙ୍ଘୋ ନିସୀଦତି, ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାକମ୍ମଂ ନତ୍ଥୀ'ତିଆଦିଂ, ଇମିନା ଏୱ ୱଚନେନ ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତି ଏୱ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନାସତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବ'ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ୱିନାୱ ପରିସପରିଯନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସହେୱ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ତସ୍ମା ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପଯୋଜନଂ ନତ୍ଥେୱାତି ତେ ଏୱଂ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ମା ସପ୍ପୁରିସା ଏୱଂ ୱଦେଯ୍ୟାଥ ଆଚରିଯୱରଞ୍ଚ ମା ଅବ୍ଭାଚିକ୍ଖଥ ଇଦଞ୍ଚ ୱଚନଂ ଆଚରିଯୱରସ୍ସ ନେଯ୍ୟୱଚନଂ, ପରତୋପି ଆଚରିଯୱରୋ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ ୱକ୍ଖତି ୱିନଯଟ୍ଠକଥାସୁଚେୱ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତୱଚନେହିପି ତୱ ୱଚନଂ ଅସଂସନ୍ଦେୱ, ୱିମତିୱିନୋଦନିଯମେୱ ପରତୋ ୱୁତ୍ତୱଚନେନାପି ନ ଘଟିଯତି। କଥଂ ନେଯ୍ୟୱଚନଂ ହୋତୀତି। ''ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତି ଏୱ…ପେ… ନସ୍ସତୀ''ତି ଏତ୍ଥ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ୱିନା ମଗ୍ଗଗମନନ୍ହାନାଦି ଅତ୍ଥେହି ଭିକ୍ଖୂହି ଅରଞ୍ଞେ ୱା ନଦୀଆଦୀସୁପିୱା ପୱିଟ୍ଠକ୍ଖଣେଯେୱ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତି, ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତିଏୱ ଅରଞ୍ଞେ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା'ତି ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନୁରୂପଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି' ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରେସୁପି ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେ'ପାତି ପଞ୍ଞତ୍ତ ସିକ୍ଖାପଦାନୁରୂପଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ସହ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ୱିନାତି ଅଯଂ ନେଯ୍ୟତ୍ଥୋ। ନାସତୀତିଏତ୍ଥ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ୱିନାତି ଅତ୍ଥୋପି ନ ଲବ୍ଭତେ। ଏୱଞ୍ଚ ସତି ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂ ଯେୱ ପୁନ ତତ୍ଥାତି ଲୋକୱୋହାରସିଦ୍ଧାସୁ ଏତାସୁ ନଦୀଆଦୀସୁ ତୀସୁ ଅବଦ୍ଧସୀମାସୁ ପୁନୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ସାସନୱୋହାରସିଦ୍ଧାଯ ଅବଦ୍ଧସୀମାଯ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ପାଠଇଯଂ ''ଯଂ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସା''ତି ଆଦୀସୁ ଉଦକଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଖିପିଯତି ଏତ୍ଥାତି ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ, ଉଦକସ୍ସ ପଥନୋକାସୋ, ତସ୍ମା ଉଦକୁକ୍ଖେପା। ଅଯଞ୍ହେତ୍ଥ ପଦସମ୍ବନ୍ଧୱସେନ ଅତ୍ଥୋ… ''ପରିସ ପରିଯନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସମନ୍ତା ଯାୱ ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ଉଦକପତନଟ୍ଠାନଂ, ତାୱ ଯଂ ତଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଂ ଟ୍ଠାନଂ, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ନଦୀଆଦୀସୁ ଅପରା ସମାନସଂୱାସା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା''ତି ୱୁତ୍ତଅତ୍ଥପଦେହିପି ସମାନଂ ଭୱେଯ୍ୟ ଆଚରିଯମେୱ ହି କେଚିପନ ସମନ୍ତା ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ମିନିତ୍ୱା ପରିଚ୍ଛେଦକରଣେନେୱ ସୀମା ସଞ୍ଜାଯତି, ନ ସଯମେୱାତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବନ୍ତ୍ୱାଦିନା କେଚିୱାଦଂ ପଟିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ମିନନଖିପନେ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଚ ଯଂ ପନେତ୍ଥ ଅବ୍ଭନ୍ତରମିନନପ୍ପମାଣସ୍ସ ୱାଲିକାଦିଖିପନକମ୍ମସ୍ସ ଚ ଦସ୍ସନଂ, ତଂ ସଯଂଜାତସୀମାନଂ ଠିତଟ୍ଠାନପରିଚ୍ଛେଦଦସ୍ସନତ୍ଥଂ କତଂ, ଗାମୂପଚାରଘରୂପଚାରଜାନନତ୍ଥଂ ଲେଡ୍ଡୁସୁପ୍ପାଦିଖିପନୱିଜାନନଦସ୍ସନଂ ୱିଯ, ତେନେୱ ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯଂ ସୀମଂ ୱା ବନ୍ଧନ୍ତି ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ୱା ପରିଚ୍ଛେଦ'ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଏୱଂ କତେପି ତସ୍ସ ପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ପଭୱତୋ ଞାତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତେନ ଥୂଲତୋ ଞତ୍ୱା ଅନ୍ତୋତିଟ୍ଠନ୍ତେହି ନିରାସଙ୍କଟ୍ଠାନେ ଠାତଙ୍ଗ ଅଞ୍ଞଂ ବହିକରୋନ୍ତେହି ଅତିଦୂରେ ନିରାସଙ୍କଟ୍ଠାନେ ପେସେତବ୍ବନ୍ତି ୱା, ତସ୍ମା ଯଥା

ୱୁତ୍ତସୀମାପେକ୍ଖୱସେନେୱ ତାସଂ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୌଦକୁକ୍ଖେପସୀମାନଂ ଉପ୍ପତ୍ତି, ତଜ୍ଜିଗମେନ ୱିନାସୋ ଚ ଗହେତବ୍ବୋତି ଅଧିପ୍ପାୟଂ ଖନ୍ତି, ୱୀମଂସିତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ, ଅଞ୍ଞେସୋ ୱା ପକାରୋ ଇତୋ ଯୁତ୍ତତରୋ ଗୱେସିତବ୍ବୋ'ତି ଆହ। ୱୀମଂସିତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞେସୋ ୱା ପକାରୋ ଇତୋ ଯୁତ୍ତତରୋ ଗୱେସିତବ୍ବୋ'ତି ଇମିନା ଆଚରିଯସ୍ସ ୱଚନେନ ଇମସ୍ସ ୱଚନସ୍ସ ଅତ୍ତନୋମତିଭାୱଞ୍ଚ ଆଚରିଯସ୍ସ ଅପଟିସମ୍ଭିଦାପତ୍ତଭାୱଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତି। ଇଦଞ୍ଚ ୱଚନଂ ନ ଭଗୱତୋ ପଚ୍ଚକ୍ଖୱଚନଂ, ନାପିଧମ୍ମସଙ୍ଗାହକତ୍ଥେରାନଂ ୱଚନଂ, ତିସ୍ସୋପି ସଙ୍ଗୀତିଯୋ ଅନାରୂଳ୍ହା, ନାପି ଅଟ୍ଠକଥାଯ ସଂୱଣ୍ଣନାଚରିଯସ୍ସ ୱାଦପ୍ପକାସନମେୱ ତସ୍ମା ଅସଲ୍ଲକ୍ଖିତବ୍ବମେୱ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯମ୍ପି ସଚେ ନଦୀ ନାତିଦୀଘା ହୋତୀତି ଇମିସ୍ସା ସଂୱଣ୍ଣନାଧିକାରେ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା କମ୍ମଂ ନତ୍ଥୀତି ଯସ୍ମା ସବ୍ବୋପି ନଦୀପଦେସୋ ଭିକ୍ଖୂହି ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥଟୋ, ତସ୍ମା ସମନ୍ତତୋ ନଦିୟା ଅଭାୱା ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପଯୋଜନଂ ନତ୍ଥୀ'ତି ୱୁତ୍ତଂ ତଥା ହି ସମନ୍ତତୋ ନଦିୟା ଅଭାୱା ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପଯୋଜନଂ ନତ୍ଥୀ'ତିଇମସ୍ସ ଅନ୍ୱଯୱସେନ ୱା ଅତ୍ଥାପତ୍ତିୱସେନ ୱା ସମନ୍ତତୋ ନଦିୟା ଭାୱେ ସତି ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପଯୋଜନଂ ଅତ୍ଥେୱ ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ ଲବ୍ଭତେ ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯ ଲୀନତ୍ଥପ୍ପକାସନିଯମ୍ପି ''ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋତି ପହୋନକଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ ଯତ୍ଥ ପନ କୁନ୍ନଦିଯଂ ନପ୍ପହୋତି। ତତ୍ଥ ପହୋନକଟ୍ଠାନେ ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ'ତିୱୁତ୍ତଂ। ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ'ତି ଇମିନା ୱଚନେନ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସହ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ୱିନା ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନେୱ ନୁପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ୱିଞ୍ଞାଯତି, ତଥା ହି ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦକେ କତ୍ତାରେ ଅସତି କଥଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦୋ କାତବ୍ବୋ ଭୱେଯ୍ୟ ତସ୍ମା ''ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତି ଏୱ ଉଦକୁକ୍ଖେପସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନାସତୀ'ତି ଇଦଂ ୱଚନଂ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଞ୍ଚ ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତୱଚନେହି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞୱିରୁଦ୍ଧଂ ୱିଯ ଦିସ୍ସତି ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂଯେୱ ଚ ''ମହୋଘେନ ପନ ଉନ୍ନତଟ୍ଠାନତୋ ନିନ୍ନଟ୍ଠାନେ ପତନ୍ତେନ ଖତୋ ଖୁଦ୍ଦକୋ ୱା ମହନ୍ତୋ ୱା ଲକ୍ଖଣଯୁତ୍ତୋ ଜାତସ୍ସରୋୱ ଏତ୍ଥାପି ଖୁଦ୍ଦକେ ଉଦକୁକ୍ଖେପକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି ସମୁଦ୍ଦେ ପନ ସଙ୍ଘଥା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱ କମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ, ସୋଧେତୁଂ ଦୁକ୍କରତ୍ତା''ତି ୱୁତ୍ତଂ ତଥା ହି ଅଯମାଚରିଯୱରୋ ପୁବ୍ବେ ''ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତି ଏୱ ଉଦକୁକ୍ଖେପସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନାସତୀ''ତି ୱତ୍ୱା ପରତୋ କଥମାଚରିଯୱରେନ ''ଏତ୍ଥାପି ଖୁଦ୍ଦକେ ଉଦକୁକ୍ଖେପକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି''ତ୍ୟାଦିୱଚନମୁଚ୍ଚତେ, ତତ୍ଥାଯଂ ୱିଗ୍ଗହୋ ଉଦକଂ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଖିପୀଯତି ଏତ୍ଥାତି ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ଉଦକସ୍ସ ପତନୋକାସୋ କିଚ୍ଚଂ, ଠାନଂ କରିତବ୍ବଂ କିଚ୍ଚଂ କର କରଣେତି ଧାତୁ ରିଚ୍ଚପଚ୍ଚଯୋ ଯଂ। ''ଅଜ୍ଜେୱ କିଚ୍ଚଂ ଆତପ୍ପ''ନ୍ତି ଯଥା, ଉଦକୁକ୍ଖେପସ୍ସ କିଚ୍ଚଂ କରଣଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପକିଚ୍ଚଂ। ସମୁଦ୍ଦେ ପନା ତି ଏତ୍ଥ ପନ ସଦ୍ଦୋ ୱିସେସତ୍ଥୋ, ପକ୍ଖନ୍ତରତ୍ଥୋତିପି ଅପରେ ୱିସେସତ୍ଥେ ପନ ନଦୀଜାତସ୍ସରେସୁ ମହନ୍ତେସୁ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱ କାତବ୍ବଂ, ଖୁଦ୍ଦକେ ପନ କେୱଲେ ନଦୀଜାତସ୍ସରେପି କାତବ୍ବଂ ସମୁଦ୍ଦେ ପନ ୱିସେସତୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅଯଂ ପନ ସଦ୍ଦସ୍ସ ୱିସେସତ୍ଥୋ। ସଙ୍ଘଥା ତି ସଙ୍ଘେନ ସଙ୍ଘଂ। ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱା ତି ଏତ୍ଥ ଏୱକାରୋ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନତ୍ଥୋ, ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱ କମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ, ନ ସମୁଦ୍ଦସୀମାଯ କଦାଚୀତି ଅତ୍ଥୋ ଯୁଜ୍ଜତେୱ। ନଦୀଜାତସ୍ସରେସୁ ପନ ମହନ୍ତେସୁ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ କାତବ୍ବଂ, ଖୁଦ୍ଦକେ ନଦୀଜାତସ୍ସରେଯେୱ ନ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅଯଂ ଅତ୍ଥୋ ସାମତ୍ଥିଯତୋ ଲବ୍ଭତେୱ ନଦୀଜାତସ୍ସରେସୁ ଖୁଦ୍ଦକମହନ୍ତଭାୱେନ ନଦୀଜାତସ୍ସରୌଦକୁକ୍ଖେପାତି ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ସୀମା ଲବ୍ଭନ୍ତି ସମୁଦ୍ଦେ ପନ କସ୍ମା ସମୁଦ୍ଦୌଦକୁକ୍ଖେପୱସେନ ଦ୍ୱେ ନ ଲବ୍ଭନ୍ତୀତି ସମୁଦ୍ଦେ ପନ କସ୍ମା ସମୁଦ୍ଦୌଦକୁକ୍ଖେପୱସେନ ଦ୍ୱେ ନ ଲବ୍ଭନ୍ତୀତି ଚୋଦନଂ ମନସିସନ୍ଧାଯାହ ''ସୋଧେତୁଂ ଦୁକ୍କରତ୍ତା''ତି। ତତ୍ଥ ସୋଧେତୁଂ ଦୁକ୍କରତ୍ତା ତି ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଅତିମହନ୍ତଭାୱେନ ସମୁଦ୍ଦମୋତିଣ୍ଣେ ଭିକ୍ଖୂ ହତ୍ଥପାସନଯନଂ ୱା ବହିସମୁଦ୍ଦକରଣଂ ୱା କାତୁଂ ଅତିଦୁକ୍କରଂ ତସ୍ମା ସଙ୍ଘଥା ସଙ୍ଘେନ ସଙ୍ଘଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱ କାତବ୍ବନ୍ତି ଅଯମାଚରିଯୱରସ୍ସ ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଯଦି ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତି ଏୱ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱଂ ସତି ସମୁଦ୍ଦମୋତିଣ୍ଣେ ଭିକ୍ଖୁସମୂହେୱ ହତ୍ଥପାସତୋ ବହି କରେଯ୍ୟ, ଏୱଞ୍ଚ ସତି ସୋଧେତୁଂ ଦୁକ୍କରତ୍ତା'ତି ହେତୁପଦମ୍ପି ନିରତ୍ଥକଂ ଭୱେଯ୍ୟ ନ ପନେୱଂ ସକ୍କା ୱତ୍ତୁଂ, ତେନ ଞାଯତି ''ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପପଯୋଜନ''ନ୍ତି। ଅପିଚ ତେସଂ ଆଚରିଯାନଂ ଅଧିପ୍ପାଯେନ ''ମଯଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ ନ କରୋମ, କେୱଲଂ ସମୁଦ୍ଦେଯେୱ କରୋମା''ତି ଇଚ୍ଛମାନେ ସତି କଥଂ କରିସ୍ସନ୍ତି। ତସ୍ମା ତେସଂ ମତେନ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସହେୱ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ ସମ୍ଭୱତୋ ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଭୱେଯ୍ୟ ଏୱଞ୍ଚ ସତି ''ସମୁଦ୍ଦେ ପନ ସଙ୍ଘଥା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱ କମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ, ସୋଧେତୁଂ ଦୁକ୍କରତ୍ତା''ତି ୱଚନମ୍ପି ନିରତ୍ଥକଂ ଭୱେଯ୍ୟ ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱଦେଯ୍ୟ... ସଙ୍ଘସୋ ସମୁଦ୍ଦସୀମାଯ ଅଲବ୍ଭମାନତଂ ସନ୍ଧାଯ ''ସମୁଦ୍ଦେ ପନା''ତ୍ୟାଦିୱଚନଂ ଆଚରିଯୱରେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ତଥାପି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ କସ୍ମା ଏୱଞ୍ଚ ଅତ୍ଥେ ଇଚ୍ଛମାନେ ସତି ''ସମୁଦ୍ଦେ ପନ ସଙ୍ଘତ୍ଥ ଉଦକୁକ୍ଖେ ପସୀମାୱ ଲବ୍ଭତୀ''ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା ନନେୱଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅଥୱା ପକରଣାଦିୱସେନ ସଦ୍ଦତ୍ଥେ ୱିଭଜ୍ଜୀଯମାନେପି ୱିରୁଜ୍ଝତେୱ କଥଂ ସଂଯୋଗୱସେନ ''ସୱଚ୍ଛଂ ଧେନୁମାନେହୀ''ତି ୱୁତ୍ତେ ''ଗାୱୀ''ତି ୱିଞ୍ଞାଯତି, ନ ୱଠଅୱା। ''ଅୱଚ୍ଛଂ ଧେନୁ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ଗାୱୀତି ୱିଞ୍ଞାଯତି, ନ ୱଠଅୱାତି ଏତ୍ଥ ୱିଯ କଦାଚିପି ଏୱସଦ୍ଦେନ ନିୱତ୍ତେତବ୍ବସ୍ସ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ନଦିଯମିୱ ନାତିଦୀଘଭାୱେ ଅଲବ୍ଭମାନେ ସତି ''ସମୁଦ୍ଦେ ପନ ସଙ୍ଘଥା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱ କମ୍ମଂ କାତବ୍ବ''ନ୍ତି ଏୱକାରେନ ଅୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା, ତଥା ହି ସଂଯୋଗୱିପ୍ପଯୋଗୱସେନ ''ସୱଚ୍ଛଂ ଧେନୁଂ, ଅୱଚ୍ଛଂ ଧେନୁ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ଗାୱୀତି ୱିଞ୍ଞାଯତି, ନ ୱଠଅୱା। ୱଠଅୱା ଚ ନାମ ଯୋନିମଗ୍ଗସ୍ସ ଅତିସମ୍ବାଧତ୍ତା ୱିଜାଯିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ଗବ୍ଭସ୍ସ ପରିଣତକାଲେ କୁଚ୍ଛିଂ ଫାଲେତ୍ୱା ଆଜଞ୍ଞପୋତକଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି ଏୱଂ ଏକଗବ୍ଭେନେୱ ମରନ୍ତି ତସ୍ମା ''ୱଠଅୱଂ ସୱଚ୍ଛ''ନ୍ତିୱା ଅୱଚ୍ଛ''ନ୍ତି ୱା ୱତ୍ତୁଂ ନାରହତି ଏୱମେୱ କଦାଚିପି ନାତିଦୀଘସମୁଦ୍ଦସ୍ସପି ଅନୁପଲବ୍ଭମାନତ୍ତା ତଂ ନିୱତ୍ତାପକେନ ଏୱସଦ୍ଦେନ ''ସମୁଦ୍ଦେ ପନ ସଙ୍ଘଥା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯମେୱ କମ୍ମଂ

କାତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଅପଦିସିତୁଂ ନାରହତିଯେୱ ତସ୍ମା ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥାୱ ଗନ୍ତବ୍ବଂ ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଏୱଞ୍ଚ ଅତ୍ଥେ ଇଚ୍ଛମାନେ ସତି ସମୁଦ୍ଦେ ପନ ସବ୍ବଥା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାୱ ଲବ୍ଭତୀତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସିଯା ନ ପନେୱଂ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ତେନ ଞାଯତି ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ୱାଲିକାଦୀହି ଖିପନନ୍ତି ଅପିଚ ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂଯେୱ ‘‘ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ପନ ନାୱାଯ କାତୁଂ ନ ୱଟ୍ଟତି। କସ୍ମା ଉଦକୁକ୍ଖେପମତ୍ତମେୱ ହି ସୀମା, ତଂ ନାୱା ସୀଘମେୱ ଅତିକ୍କମେତି ଏୱଂ ସତି ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ସୀମାଯ ଞତ୍ତି, ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଅନୁସାୱନା ହୋତୀ’’ତି ଇମସ୍ସ ସଂୱଣ୍ଣନାଧିକାରେ ତନ୍ତି ସୀମଂ। ସୀଘମେୱ ଅତିକ୍କମେତୀତି ଇମିନା ତଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଅନ୍ତୋ ଏୱ ପରିୱତ୍ତମାନାଯ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ଦସ୍ସେତି। ଏତଦତ୍ଥମେୱ ହି ୱାଲିକାଦୀହି ସୀମାପରିଚ୍ଛିନ୍ଦନଂ। ଇତରଥା ‘‘ବହିପରିୱତ୍ତା ନୁଖୋ ନୋ ୱା’’ତି କମ୍ମକୋପସଙ୍କା ଭୱେଯ୍ୟ। ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଅନୁସାୱନାତି କେୱଲାଯ ନଦୀସୀମାଯ ଅନୁସାୱନା’ତି ଆଚରିଯୱରେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଦିସୀ ମାପେକ୍ଖାଯ ସହ ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଏୱଂ ସତି ନାୱାଯ ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ସମନ୍ତତୋ ସଭା ୱିଯ ପରିଖିପିତ୍ୱା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ୟ, ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନେପି ଚ ଅଞ୍ଞିସ୍ସା ଅନୁସାୱନାତି ଚ ଅପରାଯ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ ଅନୁସାୱନାତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଭୱେଯ୍ୟ ନ ପନେୱଂ ୱୁତ୍ତଂ ଅଥାପି ୱଦେଯ୍ୟ ‘‘ପଠମୋତିଣ୍ଣଟ୍ଠାନେଯେୱ ସୀମାପେକ୍ଖା ହୋତି, ଗତଗତଟ୍ଠାନେ ନତ୍ଥୀ’’ତି, ତମ୍ପି ୱଚନଂ ଅଯୁତ୍ତମେୱ। କସ୍ମା ଯାୱ କମ୍ମଂ ନ ନିପ୍ଫନ୍ନଂ, ତାୱ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ୱିନା ଅସମ୍ଭୱତୋ ତେନ ଞାଯତି ‘‘ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ୱିନା ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସହେୱ ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ନୁପ୍ପଜ୍ଜତୀ’’ତି ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥାୱ ଗନ୍ତବ୍ବଂ ତସ୍ମା ନାୱାଯ କମ୍ମଂ କରୋନ୍ତେହି ଥିରତରଂ କତ୍ୱା ନାୱଂ ଅଗମନୀଯଂ କତ୍ୱାୱ କାତବ୍ବଂ। ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯମ୍ପି ‘‘ଗଚ୍ଛନ୍ତିଯା ପନ ନାୱାଯ କାତୁଂନୱଟ୍ଟତୀତି ଏତ୍ଥ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ପରିୱତ୍ତମାନାଯ କାତୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱେଦିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏୱଞ୍ଚ ପନ ୱଦେଯ୍ୟ ‘‘ଯାୱ ପରିସା ୱଡ୍ଢତି, ତାୱ ସୀମାପି ୱଡ୍ଢତି ପରିସପରିଯନ୍ତତୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋଯେୱ ପମାଣନ୍ତି ୱିନଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପରିସୱସେନ ୱଡ୍ଢମାନା ଉଦକଖିପନଂ ୱିନାଯେୱ ୱଡ୍ଢତି ଉପଚାରସୀମା ୱିଯ ତସ୍ମା ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ପଯୋଜନଂ ନତ୍ଥେୱା’’ତି। ତଂ ନୁ, ଅଯଞ୍ହେତ୍ଥଦ୍ଧୋ… ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ନାମେସା ୱଡ୍ଢମାନା ପରିସୱସେନେୱ ୱଡ୍ଢତି ବଦ୍ଧସୀମାଯଂ ପନ ୱଡ୍ଢମାନା ସମୂହୱସେନ ୱଡ୍ଢତି। କସ୍ମା ପରିସୱସେନ ୱଡ୍ଢମାନା ପରିସପରିଯନ୍ତତୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ କାତବ୍ବୋତି। ଅପରେ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋଯେୱ ପମାଣଂ, ପୁନ ଉଦକୁକ୍ଖେପକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି, କଥିନତ୍ଥତସାଟକଦାନକମ୍ମୱାଚାୱିଯ ତଥା ହି କଥିନତ୍ଥତସାଟକଦାନକାଲେ ୱୁତ୍ତକମ୍ମୱାଚା ଏକାଯେୱୱଟ୍ଟତି, ଅତ୍ଥତେଯେୱ କଥିନେ ପୁନ ୱରସାଟକଂ ଲଭିତ୍ୱା କମ୍ମୱାଚାଯ ଦାନକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥି ଏୱମେୱ ଏତ୍ଥାପି ପୁବ୍ବେ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋଯେୱ ପମାଣଂ, ପୁନ ଉଦକୁକ୍ଖେପକିଚ୍ଚଂ ନତ୍ଥୀତି ତେ ଉପଚାରସୀମାଯମିୱ ମଞ୍ଞିତ୍ୱା ୱଦନ୍ତି ଉପଚାରସୀମାଯଞ୍ହି ପୁରିସାଯ ନିସିନ୍ନଟ୍ଠାନମେୱ ଉପଚାରସୀମାଭାୱେନ ୱଡ୍ଢତି ଇଧ ପନ ପରିସପରିଯନ୍ତତୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପପ୍ପମାଣେନ ୱଡ୍ଢତିଯେୱ ନ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ୱିନାୱ ଇଚ୍ଛତେ ‘‘କଥଂ ପନ ଉଦକଂ ଉକ୍ଖିପିତବ୍ବଂ ଯଥା ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତା ଦାରୁଗୁଳଂ ଖିପନ୍ତି, ଏୱଂ ଉଦକଂ ୱା ୱାଲିକଂ ୱା ହତ୍ଥେନ ଗହେତ୍ୱା ଥାମମଜ୍ଝିମେନ ପୁରିସେନ ସବ୍ବଥାମେନ ଖିପିତବ୍ବଂ, ଯତ୍ଥ ଏୱଂ ଖିତ୍ତଂ ଉଦକଂ ୱା ୱାଲିକଂ ୱା ପତତି, ଅଯମେକୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ’’ତି ଅଟ୍ଠକଥାୱଚନଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତି ନାମ। କିମିୱାତି ଚେ, ଯେ ପନ ‘‘କମ୍ମମେୱ କମ୍ମକରଣଂ କରୋତି, ନତ୍ଥି ନିରଯପାଲା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ତେ ‘‘ଅତ୍ଥି ଭିକ୍ଖୱେ ନିରଯେ ନିରଯପାଲା’’ତି ଦେୱଦୂତସୁତ୍ତଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତି ୱିଯାତି। ଏୱଞ୍ଚପନ ୱଦେଯ୍ୟ ଯେ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ସହ ଇଚ୍ଛନ୍ତି, ତେପି ‘‘ସଚେପି ହି ଭିକ୍ଖୁସହସ୍ସଂ ତିଟ୍ଠତି, ତସ୍ସ ଠିତୋକାସସ୍ସ ବାହିରନ୍ତତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଭିକ୍ଖୂନଂ ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ତାଯ ସହ ସଯମେୱ ସଞ୍ଜାତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ସମାନସଂୱାସକାତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଯତ୍ଥ ପନ ଖୁଦ୍ଦକେ ଅରଞ୍ଞେ ମହନ୍ତେହି ୱା ଭିକ୍ଖୂହି ପରିପୁଣ୍ଣତାଯ ୱଗ୍ଗକମ୍ମସଙ୍କାଭାୱେନ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମାପେକ୍ଖା ନତ୍ଥି, ତତ୍ଥ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, କେୱଲାରଞ୍ଞସୀମାଯମେୱ ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘେନ କମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ ନଦୀଆଦୀସୁପି ଏସେୱନଯୋ’’ତି ୱିମତିୱିନୋଦନିଯଂ ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତି ନାମାତି। ତଂ ନ, ତେନ ନୋ କା ହାନି ଏୱମ୍ପି ଅମ୍ହାକଂ ୱାଦେ କୋଚି ୱିରୋଧୋ ନ ୱିଜ୍ଜତେୱ। କସ୍ମାତି ଚେ, ଇମେ ଦ୍ୱେ ସଦ୍ଦରଚନାପି ଅସମ୍ବନ୍ଧାୱ ଭିନ୍ନଲକ୍ଖଣା ଭିନ୍ନୱିସଯା ଚେତା ସୀମା। କଥଂ ସଦ୍ଦରଚନା ଅସମ୍ବନ୍ଧା। ଯଥା ଅରଞ୍ଞେ ତତ୍ଥ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, କେୱଲାରଞ୍ଞମେୱାତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱ ମେୱ ‘‘ନଦିଯାପି ସବ୍ବତ୍ଥ ସଙ୍ଘୋ ନିସୀଦତି, ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ନୁପ୍ପଜ୍ଜତୀ’’ତି ଅୱତ୍ୱା ‘‘ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା କମ୍ମଂ ନତ୍ଥୀ’’ତି କ୍ରିଯାପରାମସନୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। କରିତବ୍ବଂ କମ୍ମଂ। କିଂ ତଂ, ଖିପନଂ। ଏୱମ୍ପି ସଦ୍ଦରଚନା ଅସମ୍ବନ୍ଧାୱ। ‘‘ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ…ପେ… ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନାସତୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ନାସତୀ’’ତି ଇମସ୍ସ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ୱିନାପୀତି ଅତ୍ଥୋପି ଯୁଜ୍ଜତେୱ। କସ୍ମାତି ଚେ ‘‘ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତିଏୱା’’ତି ଇମିନା ଅନୁଲୋମନଯୱସେନ ‘‘ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ଅସତି ନୁପ୍ପଜ୍ଜତୀ’’ତି ଅତ୍ଥୋ ଯୁଜ୍ଜତେୱ। କେଚିପନ ‘‘ସମନ୍ତା ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ମିନିତ୍ୱା ପରିଚ୍ଛେଦକରଣେନେୱ ସୀମା ସଞ୍ଜାଯତି, ନ ସଯମେୱା’’ତି ୱଦନ୍ତି ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଯଦି ହି…ପେ… ଯଥା ଚେତ୍ଥ, ଏୱଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯପି ନଦୀଆଦୀସୁପି ତତ୍ଥାପି ହି ମଜ୍ଝିମପୁରିସୋ ନ ଞାଯତି, ତଥା ସବ୍ବଥାମେନ ଖିପନନ୍ତି ଇମିନାପି ୱଚନେନ ଆଚରିଯୱରସ୍ସ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ସହେୱ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସତି ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନାସତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ ଞାଯତି। କଥଂ ଭିନ୍ନଲକ୍ଖଣା, ଗାମସୀମସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୋଦକୁକ୍ଖେପସୀମା କିଞ୍ଚାପି ଅବଦ୍ଧସୀମସାମଞ୍ଞେନ ସମାନା, ନ ପନ ସମାନଲକ୍ଖଣା ତଥା ହି ‘‘ଅସମ୍ମତାଯ ଭିକ୍ଖୱେ ସୀମାଯ ଅଟ୍ଠପିତାଯ ଯଂ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ଉପନିସ୍ସାଯ ୱିହରତି, ଯା ତସ୍ସ ଗାମସ୍ସ ୱା ଗାମସୀମା, ନିଗମସ୍ସ ୱା ନିଗମସୀମା, ଅଯଂ ତତ୍ଥ ସମାନସଂୱାସା ଏକୂପୋସଥା’’ତି ଇମସ୍ମିଂ ସିକ୍ଖାପଦେ ଖୁଦ୍ଦକୋ ୱା ମହନ୍ତୋ ୱା ସବ୍ବୋପି ଗାମପଦେସୋ ଗାମସୀମାତି ଅନୁଞ୍ଞାତା, ନ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମାଯ ୱିଯ ସମନ୍ତା ଲେଡ୍ଡୁପାତୁକ୍ଖେପେନ ଅନୁଞ୍ଞାତା ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମାଯପି ଅଗାମକେ ଚେ ଅରଞ୍ଞେ ଯଂ ନିସ୍ସାଯ

ୱିହରତି, ତସ୍ସ ଅରଞ୍ଞସ୍ସ ଅରଞ୍ଞସୀମାତି ନାନୁଞ୍ଞାତା ତଥା ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରେସୁପି ଗାମସୀମାଯମିୱ ସଙ୍ଘୋ ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରପଦେସୋ ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସ ରସୀମାତି ଏୱମେୱ ନ ଅନୁଞ୍ଞାତା ତଥା ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମାଯମିୱ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରାତି ୱା ନାନୁଞ୍ଞାତା ଏୱମିମା ଗାମସୀମସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୌଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଭିନ୍ନଲକ୍ଖଣା, ତସ୍ମା ଭଗୱତା ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନୁସାରେନେୱ ଗାମସୀମାଯପି ଖୁଦ୍ଦକୋ ୱା ମହନ୍ତୋ ୱା ସଙ୍ଘୋ ଗାମପଦେସୋ ଗାମସୀମାୱ ହୋତି, ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମାଯପି ‘‘ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରା’’ତି ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନୁସାରେନ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସହ ସଯମେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀ’’ତି ମିନନାମିନନୱିଚାରଣା ପନ ନିରତ୍ଥକାୱ ତଥା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯପି ‘‘ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପା’’ତି ପଞ୍ଞତ୍ତସିକ୍ଖାପଦାନୁରୂପଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ସହେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ନତ୍ଥି ଖିପନାଖିପନ ୱିଚାରଣାଯ ପଯୋଜନନ୍ତି। କଥଂ ଭିନ୍ନୱିସଯା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଅରଞ୍ଞୱିସଯା, ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରୱିସଯା, ଏୱମ୍ପି ଏତା ଗାମସୀମସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୌଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଭିନ୍ନୱିସଯାୱ ତସ୍ମା ‘‘ନଦୀଆଦୀସୁ ଏସେୱ ନଯୋ’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଅପେକ୍ଖାଯ ସହେୱ ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନେୱ ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଯଥା। ଏୱମେୱ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯପି ଅପେକ୍ଖାଯ ସହ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱାୱ ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ନ ୱିନାତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ କାତବ୍ବଂ। ନନୁ ଚ ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯଂ ପରିଚ୍ଛେଦବ୍ଭନ୍ତରେ ହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଠିତୋପି, ପରିଚ୍ଛେଦା ବହି ଅଞ୍ଞଂ ତତ୍ତକଂଯେୱ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତୋପି କମ୍ମଂ କୋପେତି, ଇଦଂ ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ସିନ୍ନିଟ୍ଠାନ’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତୱଚନେ ନୱିରୁଜ୍ଝତୀତି ଚେ। ତଂ ନ, ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯଂ ‘‘ସଚେ ପନ ଦ୍ୱେସଙ୍ଘା ୱିସୁଂୱିସୁଂ ଉପୋସଥାଦିକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପାନଂ ଅନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞୋ ଏକୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ଉପଚାରତ୍ଥାଯ ଠପେତବ୍ବୋ’’ତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘାନଂ ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ କମ୍ମକରଣାଧିକାରେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯମ୍ପି ‘‘ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞଂ ତତ୍ତକଂଯେୱ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତୋପି କମ୍ମଂ କୋପେତୀତି ଇଦଂ ନେୱ ପାଳିଯଂ, ନ ଅଟ୍ଠକଥାଯଂ ଉପଲବ୍ଭତି। ଯଦି ଚେତଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସଙ୍ଘାନଂ ୱିସୁଂୱିସୁଂ ଉପୋସଥାଦିକମ୍ମକରଣାଧିକାରେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପତୋ ବହି ଅଞ୍ଞଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଉପୋସଥାଦିକରଣତ୍ଥଂ। ଠିତୋ ସଙ୍ଘୋ ସୀମାସମ୍ଭେଦସମ୍ଭୱତୋ କମ୍ମଂ କୋପେତୀତି ଇମିନା ଅଧିପ୍ପାଯେନ ୱୁତ୍ତଂ ସିଯା। ଏୱଂ ସତି ଯୁଜ୍ଜେଯ୍ଯ, ତେନେୱ ମାତିକାଟ୍ଠକଥାଯଂ ଲୀନତ୍ଥପ୍ପକାସନିଯଂ ଅଞ୍ଞଂ ତତ୍ତକଂଯେୱ ପରିଚ୍ଛେଦନ୍ତି ଦୁତିଯଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ଅନତିକ୍କମନ୍ତୋପି କୋପେତି। କସ୍ମା, ଅତ୍ତନୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ ପରେସଂ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ ଅଜ୍ଝୋତ୍ଥତତ୍ତା ସୀମାସମ୍ଭେଦୋ ହୋତି, ତସ୍ମା କୋପେତୀ’ତି ‘‘ଇଦଂ ସବ୍ବଅଟ୍ଠକଥାସୁ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି ଚ ଇମିନା ଅଧିପ୍ପାଯେନ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଗହେତବ୍ବଂ। ସବ୍ବାସୁପି ଅଟ୍ଠକଥାସୁ ସୀମାସମ୍ଭେଦସ୍ସ ଅନିଚ୍ଛିତତ୍ତା ତେନେୱ ଅତ୍ତନୋ ଚ ଅଞ୍ଞେସଞ୍ଚ ଉଦକୁକ୍ଖେପପରିଚ୍ଛେଦସ୍ସ ଅନ୍ତରା ଅଞ୍ଞୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ସୀମନ୍ତରିକତ୍ଥାଯ ଠପେତବ୍ବୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞେ ପନେତ୍ଥ ଅଞ୍ଞେଥାପି ପପଞ୍ଚେନ୍ତି, ତଂ ନ ଗହେତବ୍ବ’ନ୍ତି ୱତ୍ୱା ପଟିକ୍ଖିତ୍ତଂ। ତସ୍ସ ‘‘ଅନ୍ତୋହତ୍ଥପାସଂ ୱିଜହିତ୍ୱା ଠିତୋ କମ୍ମଂ କୋପେତୀ’’ତି ଇମିନା ପରିଚ୍ଛେଦତୋ ବହି ଯତ୍ଥକତ୍ଥଚି ଠିତୋ କମ୍ମଂ ନ କୋପେତୀତି ଦୀପେତୀତି ସାରତ୍ଥଦୀପନୀୱଚନେନାପି ଏକସ୍ମିଂ ସଙ୍ଘସନ୍ନିପାତେ ପରିଚ୍ଛେଦତୋ ବହି ଅଞ୍ଞଂ ତତ୍ତକଂଯେୱ ପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଠିତୋପି କମ୍ମଂ ନ କୋପେତୀତି ୱେଦିତବ୍ବମେତଂ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଂଯେୱ ଇମମତ୍ଥଂ ଦଳ୍ହିକରଣୱସେନ ଉଦକୁକ୍ଖେପପ୍ପମାଣା ସୀମନ୍ତରିକା ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯତରା ହୋତି, ସୀମାସମ୍ଭେଦସଙ୍କା ଚ ନ ସିଯାତି ସାମିଚିଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଅଞ୍ଞୋ ଉଦକୁକ୍ଖେପୋ ସୀମନ୍ତରିକତ୍ଥାଯ ଠପେତବ୍ବୋ’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଯତ୍ତକେନ ପନ ସୀମାସମ୍ଭେଦୋ ନ ହୋତି, ତତ୍ତକଂ ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତିଯେୱ, ତେନାହୁ ପୋରାଣା ‘‘ଯତ୍ତକେନ ସୀମସଙ୍କରୋ ନ ହୋତି, ତତ୍ତକମ୍ପି ଠପେତୁଂ ୱଟ୍ଟତି। ଖୁଦ୍ଦକଂ ପନ ନ ୱଟ୍ଟତୀ’’ତି ଇଦମ୍ପି ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ ପରିସୱସେନ ୱଡ୍ଢନତୋ ସୀମସମ୍ଭେଦସଙ୍କା ସିଯା। ତଂ ନିୱାରଣତ୍ଥମେୱ ୱୁତ୍ତନ୍ତି।

ପାଳିଂ ଅଟ୍ଠକଥଞ୍ଚେୱ, ଟୀକାୱିମତିଆଦିକେ;

ଓଲୋକେତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ, ମଞ୍ଞନ୍ତୁ କୱିପୁଙ୍ଗୱାତି;

ଅଯମେତ୍ଥ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାଯ ୱିଚାରଣା।

ଜନପଦସୀମା ନାମ ଏକସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ୱିଜିତେ ପୱତ୍ତୋ ମହାମଚ୍ଚାନଂ ନିୱାସଭୂତୋ ଏକମେକୋ ପଦେସୋ ଜନପଦସୀମା ନାମ।

ରଟ୍ଠସୀମା ନାମ କାସିକୋସଲାଦିକା ସୋଳସ ମହାଜନପଦା। ‘‘ସୋଳସମହାନଗର’’ନ୍ତିପି ତେସଂ ନାମଂ। ତତ୍ଥ ସୋଳସ ମହାଜନପଦାନି ନାମ। ଅଙ୍ଗରଟ୍ଠଂ, ମଗଧରଟ୍ଠଂ, କୋସଲରଟ୍ଠଂ, ୱଜ୍ଜିରଟ୍ଠଂ, ଚେତିଯରଟ୍ଠଂ, କୁରୁରଟ୍ଠଂ, ପଞ୍ଚାଲରଟ୍ଠଂ, ମଚ୍ଛରଟ୍ଠଂ, ସୁରସେନରଟ୍ଠଂ, ଅସ୍ସକରଟ୍ଠଂ, ଅୱନ୍ତିରଟ୍ଠଂ, ଗନ୍ଧାଲରଟ୍ଠଂ, ମଲ୍ଲରଟ୍ଠଂ, କମ୍ବୋଜରଟ୍ଠନ୍ତି ଇମାନି ସୋଳସମହାଜନପଦାନି ନାମ। ଇମେ ସୋଳସମହାଜନପଦା ମଜ୍ଝିମପଦେସେଯେୱ ପୱତ୍ତା ମହାରଟ୍ଠା ନାମ ତଦଞ୍ଞେପି ସୁନାପରନ୍ତରଟ୍ଠାଦିକା ବହୁତରାୱ। ତଥା ପଚ୍ଚନ୍ତୱିସଯେପି ରାମଞ୍ଞାଦିକା ଅନେକପ୍ପଭେଦା ମହାରଟ୍ଠା ଅତ୍ଥେୱ ତେପି ସବ୍ବେ ରଟ୍ଠସୀମା ନାମ। ଲୋକିଯସତ୍ଥେସୁ ପନ ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣୱେସ୍ସସୁଦ୍ଦୱସେନ

ଚତୁୱଣ୍ଣାନି ୱସନ୍ତି, ସୋ ପଦେସୋ ‘‘ମହାରଟ୍ଠୋ’’ତି ପୱୁଚ୍ଚତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପୋରାଣେହି।

‘‘ପଞ୍ଚୱା ଚତୁୱଣ୍ଣାନଂ, ଯସ୍ମିଂ ପଦେସେ ନ ୱିଜ୍ଜତେ;

ସୋ ମିଲକ୍ଖୁଦେସୋ ୱୁତ୍ତୋ, ପୁଞ୍ଜଞ୍ଚଭୂମି ତତୋ ପର’’ନ୍ତି।

ରଜ୍ଜସୀମା ନାମ ଏକସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ଆଣାପୱତ୍ତଟ୍ଠାନଂ ରଜ୍ଜସୀମା ନାମ।

ଦୀପସୀମା ନାମ ସମୁଦ୍ଦନ୍ତରେ ୱା ନଦିମଜ୍ଝେ ୱା ପୱତ୍ତା ଦୀପା ଦୀପସୀମା ନାମ। ଯସ୍ମିଂ ପନ ଦୀପେ ଗାମା ୱସନ୍ତି, ସୋ ଗାମସୀମାତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ୱକ୍ଖତି ହି ସୁକ୍ଖେ ଜାତସ୍ସରେ ୱାପିଂ ୱା ଖଣନ୍ତି ୱପ୍ପଂ ୱା କରୋନ୍ତି, ତଂ ଠାନଂ ଗାମଖେତ୍ତଂ ହୋତୀତି।

ଚକ୍କୱାଳଅସୀମା ନାମ ‘‘ଆଯାମତୋ ଚ ୱିତ୍ଥାରତୋ ଚ ଯୋଜନାନଂ ଦ୍ୱାଦସସତସହସ୍ସାନି ତୀଣିସହସ୍ସାନି ଚତ୍ତାରିସତାନି ପଞ୍ଞାସଞ୍ଚଯୋଜନାନି।

ପରିକ୍ଖେପତୋ

‘‘ସବ୍ବଂ ସତସହସ୍ସାନି, ଛତ୍ତିଂସପରିମଣ୍ଡଲଂ;

ଦସଞ୍ଚେୱ ସହସ୍ସାନି, ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାନି ସତାନିଚା’’ତି।

ୱୁତ୍ତଂ ଏକଂ ଚକ୍କୱାଳଅଂ ଚକ୍କୱାଳଅସୀମା ନାମ। ଏୱଂ ପନ୍ନରସପ୍ପଭେଦା ହୋତି ସୀମା। ତତ୍ଥ ଇଦ୍ଧିମା ପୁଗ୍ଗଲୋ ଯସ୍ମିଂ ଯସ୍ମିଂ ୱା ସୀମେ ଉପୋସଥାଦିସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କରୋତି, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗତେ ଭିକ୍ଖୂ ହତ୍ଥପାସନଯନଂ ୱା ବହିସୀମକରଣଂ ୱା କାତୁଂ ଛନ୍ଦାରହାନଂ, ଛନ୍ଦଂ ଆହରିତ୍ୱା କାତୁଂ ସକ୍କୁଣେଯ୍ୟଭାୱୋୟେୱ ପମାଣଂ। ଏୱମସକ୍କୋନ୍ତେ ଅନିଦ୍ଧିମପୁଗ୍ଗଲେ ସନ୍ଧାଯ ଅତିମହନ୍ତାରଞ୍ଞେ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଅନୁଞ୍ଞାତା। ତତ୍ଥ ସୀମାପେକ୍ଖାଯ ସହ ସମନ୍ତା ସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରସୀମା ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱେନେୱ ଜାତା ତଥା ନଦୀସମୁଦ୍ଦଜାତସ୍ସରେସୁପି ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ସମନ୍ତା ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଅନୁଞ୍ଞାତା ତତ୍ଥପି ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ସୀମାପେକ୍ଖଂ କତ୍ୱା ଉଦକୁକ୍ଖେପେନ ସହ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ତଥା ଗାମନିଗମଜନପଦନଗରରଟ୍ଠରଜ୍ଜସୀମାସୁପି ୱଗ୍ଗକମ୍ମପରିହାରତ୍ଥଂ ବଦ୍ଧସୀମା ଅନୁଞ୍ଞାତା। ତତୋ ପରେସୁ ପନ ଗାମସୀମସତ୍ତବ୍ଭନ୍ତରୌଦକୁକ୍ଖେପସୀମା ନୁଞ୍ଞାତସୁତ୍ତାନୁଲୋମନଯସାମତ୍ଥିଯତୋ ଖୁଦ୍ଦକେସୁ ଗାମନିଗମଜନପଦନଗରେସୁ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଗତେ ଭିକ୍ଖୂ ସୋଧେତ୍ୱା ଛନ୍ଦାରହାନଂ ଛନ୍ଦଂ ଆହରିତ୍ୱା ସମଗ୍ଗସ୍ସ ସଙ୍ଘସ୍ସ ଅନୁମତିଯାୱ ଉପୋସଥାଦିସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କାତବ୍ବମେୱ ତଥା ଖୁଦ୍ଦକେ ଅରଞ୍ଞେପି ନଦୀଜାତସ୍ସରେପି ଯଥାସୁଖଂ ଉପୋସଥାଦିସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କାତବ୍ବମେୱାତି।

ଏୱଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଦନଲକ୍ଖଣେନ ଅଭେଦେପି ବଦ୍ଧାବଦ୍ଧୱସେନ ଦୁୱିଧା। ତପ୍ପଭେଦେନ ପନ୍ନରସୱିଧା, ସରୂପୱସେନ ପନ ଖଣ୍ଡସୀମା, ଉପଚାରସୀମା, ସମାନସଂୱାସସୀମା, ଅୱିପ୍ପୱାସସୀମା, ଲାଭସୀମା, ଗାମସୀମା। ନିଗମସୀମା, ନଗରସୀମା, ଅବ୍ଭନ୍ତରସୀମା, ଅରଞ୍ଞସୀମା, ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମା, ନଦୀସୀମା, ଜାତସ୍ସରସୀମା, ସମୁଦ୍ଦସୀମା, ଜନପଦସୀମା, ରଟ୍ଠସୀମା, ରଜ୍ଜସୀମା, ଦୀପସୀମା, ଚକ୍କୱାଳଅସୀମାତିଏକୂନୱୀସପ୍ପଭେଦେ ପି ସୀମେ ୱିପତ୍ତିଲକ୍ଖଣଂ ପହାଯ ସମ୍ପତ୍ତିଲକ୍ଖଣପ୍ପକାସକଂ ସୀମୱିସୋଧନୀନାମ ପକରଣଂ ସମତ୍ତଂ।

ଇତି

‘‘ସୀମୱିସୋଧନିଂ ନାମ, ନାନାଗନ୍ଥସମାହଟଂ;

କରିସ୍ସଂ ମେ ନିସାମେନ୍ତୁ, ସାଧୱୋ କୱିପୁଙ୍ଗୱା।

ପାଠଇଂ ଅଟ୍ଠକଥଞ୍ଚେୱ, ମାତିକାପଦଭାଜନିଂ;

ଓଗାହେତ୍ୱାନ ତଂ ସବ୍ବଂ, ପୁନପ୍ପୁନମସେସତୋ।

ଅତ୍ତନୋମତିଗନ୍ଥେସୁ, ଟୀକାଗଣ୍ଠିପଦେସୁ ଚ;

ୱିନିଚ୍ଛଯୱିମତୀସୁ, ମାତିକାଟ୍ଠକଥାସୁପି।

ସଙ୍କଂ ଅସେସକଂ କତ୍ୱା, ସଂସନ୍ଦିତ୍ୱାନ ଏକତୋ;

ପୱତ୍ତା ୱଣ୍ଣନା ଏସା, ତୋସଯନ୍ତୀ ୱିଚକ୍ଖଣେ’’ତି।

ଇମେସଂ ଗାଥାପଦାନଂ ଅତ୍ଥୋ ସଙ୍କସୋ ସଂୱଣ୍ଣିତୋ ହୋତି।

ସୀମସମ୍ପତ୍ତିକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ପରିସସମ୍ପତ୍ତିନାମ ଏକୱୀସତିୱଜ୍ଜନୀଯପୁଗ୍ଗଲେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଏତରହି ଛତ୍ତିଚତୁତ୍ଥକମ୍ମେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନା ଭିକ୍ଖୂ ପଚ୍ଚନ୍ତିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗତୋ ପଟ୍ଠାଯ, ମଜ୍ଝିମେସୁ ଜନପଦେସୁ ଦସୱଗ୍ଗତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସଙ୍ଖେ ହତ୍ଥପାସଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନା ହୋନ୍ତି, ଅଯଂ ପରିସସମ୍ପତ୍ତି ନାମ। ତତ୍ଥ ଏକୱୀସତି ୱଜ୍ଜନୀଯା ନାମ ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ସଗ ଟ୍ଠାଯ ପରିସାଯା’’ତି ୱଚନତୋ ହେଟ୍ଠା ‘‘ନ ଭିକ୍ଖୱେ ଭିକ୍ଖୁନିଯା ନିସିନ୍ନପରିସାଯ ପାତିମୋକ୍ଖଂ ଉଦ୍ଦିସିତଙ୍କ’’ନ୍ତି ଆଦିନାନଯେନ ୱୁତ୍ତା ଭିକ୍ଖୁନୀ, ସିକ୍ଖମାନା, ସାମଣେରୋ, ସାମଣେରୀ, ସିକ୍ଖାପଚ୍ଚକ୍ଖାତକୋ, ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଅଜ୍ଝାପନ୍ନକୋ, ଆପତ୍ତିଯା ଅଦସ୍ସନେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ, ଆପତ୍ତିଯା ଅପ୍ପଟିକମ୍ମେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ, ପାପିକାଯ ଦିଟ୍ଠିଯା ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗେ ଉକ୍ଖିତ୍ତକୋ, ପଣ୍ଡକୋ, ଥେଯ୍ୟସଂୱାସକୋ, ତିତ୍ଥିଯପକ୍କନ୍ତକୋ, ତିରଚ୍ଛାନଗତୋ, ମାଘାତୁତକୋ, ପିତୁଘାତକୋ, ଅରହନ୍ତଘାତକୋ, ଭିକ୍ଖୁନିଦୂସକୋ, ସଙ୍ଘଭେଦକୋ, ଲୋହିତୁପ୍ପାଦକୋ, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନକୋତି ତେ ବହିସୀମକରଣୱସେନ ନିସିନ୍ନାତି ଅତ୍ଥୋ। ଯଦି ତେ ହତ୍ଥପାସେ ୱା ସୀମେଯେୱ ୱା ହୋନ୍ତି, ତେ ଅୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗାଦିକୋ ପକତତ୍ତଗଣୋ ହତ୍ଥପାସଂ ଅୱିଜହିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି, କାରକସଙ୍ଘୋ ସାୱଜ୍ଜୋ, କମ୍ମଂପନ ନ କୁପ୍ପତି କସ୍ମା ଅୱଗ୍ଗାରହତ୍ତା। ଅପରେପନ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଅଜ୍ଝାପନ୍ନସ୍ସ ଅୱନ୍ଦନୀଯେସୁ ଅୱୁତ୍ତତ୍ତା, ତେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଯନ୍ତସ୍ସ ସହସେଯ୍ୟାପତ୍ତିଯା ଅଭାୱତୋ ତସ୍ସ ଚ ପଟିଗ୍ଗହଣସ୍ସ ରୂହନତୋତି ତଦେୱ ଯୁତ୍ତତରନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଯତି, କିଞ୍ଚାପି ଯାୱ ସୋ ଭିକ୍ଖୁଭାୱଂ ପଟିଜାନାତି, ତାୱ ୱନ୍ଦିତଙ୍କୋ। ଯଦା ପନ ‘‘ଅସ୍ସମଣୋମ୍ହି’’ତି ପଟିଜାନାତି, ତଦା ନ ୱନ୍ଦିତଙ୍କୋତି ଅଯମେତ୍ଥ ୱିସେସୋ ୱେଦିତଙ୍କୋ। ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁଅଜ୍ଝାପନ୍ନସ୍ସ ହି ଭିକ୍ଖୁଭାୱଂ ପଟିଜାନନ୍ତସ୍ସେୱ ଭିକ୍ଖୁଭାୱୋ, ନ ତତୋପରଂ। ଭିକ୍ଖୁଭାୱଂ ଅପ୍ପଟିଜାନନ୍ତୋ ହି ଅନୁପସମ୍ପନ୍ନପକ୍ଖଂ ଭଜତୀତି ମଜ୍ଝିମଗଣ୍ଠିପଦେ ସାରତ୍ଥଦୀପନିଯଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅନ୍ତିମୱତ୍ଥୁ ଅଜ୍ଝାପନ୍ନପୁଙ୍ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ଅତ୍ତନୋ କାରଣଂ ଅଜାନିତ୍ୱାୱ ତେନ ସହ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗଗଣୋ ଉପୋସଥାଦିସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କରୋତି, କାରକସଙ୍ଘୋ ଅନୱଜ୍ଜୋ, କମ୍ମମ୍ପି ନ କୁପ୍ପତୀତି, ତେସଂ ମତିମତ୍ତମେୱ। କସ୍ମା ସହସେଯ୍ୟାପତ୍ତି ଅଭାୱୋପି ତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁସଞ୍ଞାଯ ପତିଟ୍ଠିତତ୍ତା, ପଟିଗ୍ଗହଣରୁହଣସ୍ସ ଚ ତସ୍ମିଂ ପୁଗ୍ଗଲେ ଭିକ୍ଖୂତି ସଦ୍ଦହିତତ୍ତା ତେନ ପୁଗ୍ଗଲେନ ସହସେଯ୍ୟାପତ୍ତିପି ନତ୍ଥି, ପଟିଗ୍ଗହଣଞ୍ଚ ରୁହତି, ଏକୱୀସତିୱଜ୍ଜନୀଯପୁଗ୍ଗଲେପି ତଥାୱିଧସ୍ସ ଅୱିଚାରିକତ୍ତା ତେନ ସହ ପଞ୍ଚୱଗ୍ଗଗଣୋ ଉପୋସଥାଦିସଙ୍ଘକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତୋ କାରକସଙ୍ଘୋ ଅସଞ୍ଚିଚ୍ଚ ଅନୁପୱଜ୍ଜୋ। କମ୍ମଂ ପନ କୁପ୍ପତୀତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି, ଇତୋ ଯୁତ୍ତତରୋ ଲଦ୍ଧମାନୋ ପରିଯେସିତଙ୍କୋୱ।

ପରିସସମ୍ପତ୍ତିକଥା ନିଟ୍ଠିତା।

ଏୱଂ ୱତ୍ଥୁଞ୍ଚତ୍ତିଅନୁସାୱନସୀମପରିସସମ୍ପତ୍ତିୱସେନ ପଞ୍ଚହି ଅଙ୍ଗେହି ସମ୍ପନ୍ନୋତି ପଞ୍ଚଙ୍ଗୋତି ୱା ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ଅକୁପ୍ପେନ ଠାନାରହେନ ଉପରିଭାୱଂ ସମାପନ୍ନୋତି ୱା ଦ୍ୱୀହି କାରଣେହି ଲଦ୍ଧନାମୋ ଞତ୍ତି ଚତୁତ୍ଥୋପସମ୍ପନ୍ନଭାୱୋ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭୋୱ।

ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ତତୋ ପବ୍ବଜ୍ଜା ଚ ଉପସମ୍ପଦା ଚା ତି ଇମେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ପଦାନଂ ଅତ୍ତୋ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ ହୋତି।

ଇତି ସାଗରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରୱିରଚିତେ ସୀମୱିସୋଧନେ

ଉପସମ୍ପଦାକଣ୍ଡୋ ପଠମୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। କପ୍ପଵିନାସକଣ୍ଡୋ

ଇଦାନି ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦଦୁଲ୍ଲଭକଥା

‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ, ସଦ୍ଧମ୍ମସଵନମ୍ପି ଚ;

ସଙ୍ଘୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ, ସପ୍ପୁରିସାତି ଦୁଲ୍ଲଭା’’ତି।

ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ସଂଵଣ୍ଣନାକ୍କମୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ଇମସ୍ମିଂ ସତ୍ତଲୋକେ ଓକାସଲୋକେ ଵା ସବ୍ବଞ୍ଞୁସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋଵ ତଥା ହେସ ଲୋକୋ ସଙ୍ଖାରଲୋକୋ, ସତ୍ତଲୋକୋ, ଓକାସଲୋକୋତି ତିପ୍ପଭେଦୋ ହୋତି ତେସଂ ସମ୍ପତ୍ତିଵିପତ୍ତି ଚ ଏଵଂ ଵେଦିତବ୍ବା ତତ୍ଥ ଲୁଜ୍ଜତି ପଲୁଜ୍ଜତୀତି ଲୋକୋତି ଵଚନତ୍ଥେନ ସତ୍ତଲୋକୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ଲୋକିଯନ୍ତି ପତିଟ୍ଠହନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସତ୍ତନିକାଯାତି ଵଚନତ୍ଥେନ ଓକାସଲୋକୋ ଵେଦିତବ୍ବୋ। ତଥା ହେସ ସତ୍ତା ଅଵକସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତିଓକାସୋତି ଵୁଚ୍ଚତି ସୋ ଭୂମିଵସେନ ଅପାଯଭୂମି, କାମସୁଗତିଭୂମି, ରୂପାଵଚରଭୂମି, ଅରୂପାଵଚରଭୂମିଚେତି ଚତୁବ୍ବିଧା ହୋତି। ତତ୍ଥ ନିରଯଂ, ତିରଚ୍ଛାନଯୋନି, ପେତ୍ତିଵିସଯୋ, ଅସୁରକାଯୋ, ତି ଚତସ୍ସୋ ଅପାଯଭୂମି ନାମ। ମନୁସ୍ସା, ଚାତୁମହାରାଜିକା, ତାଵତିଂସା, ଯାମା, ତୁସିତା, ନିମ୍ମାନରତି, ପରନିମ୍ମିତଵସଵତ୍ତୀ ଚେତି ସତ୍ତଵିଧା ହୋତି କାମସୁଗତିଭୂମି ସାପନାଯଂ ଏକାଦସଵିଧାପି କାମତଣ୍ହା ଅଵଚରତି ଏତ୍ଥାତି ଵଚନତ୍ଥେନ କାମାଵଚରଭୂମି ନାମ। ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜା, ବ୍ରହ୍ମପୁରୋହିତା, ମହାବ୍ରହ୍ମା ଚ ପଠମଜ୍ଝାନଭୂମି ଇଦଂ ଅଗ୍ଗିନା ପରିଗ୍ଗହିତଟ୍ଠାନଂ। ପରିତ୍ତାଭା, ଅପ୍ପମାଣାଭା, ଆଭସ୍ସରା ଚ ଦୁତିଯଜ୍ଝାନଭୂମି ଇଦଂ ଆପେନ ପରିଗ୍ଗହିତଟ୍ଠାନଂ। ପରିତ୍ତସୁଭା, ଅପ୍ପମାଣସୁଭା, ସୁଭକିଣ୍ହା ଚ ତତିଯଜ୍ଝାନଭୂମି ଇଦଂ ଵାତେନ ପରିଗ୍ଗହିତଟ୍ଠାନଂ, ତେସଂ ଵିପତ୍ତିଂ ପରତୋ ଵଣ୍ଣଯିସ୍ସାମ। ଵେହପ୍ଫଲା, ଅସଞ୍ଞସତ୍ତା, ସୁଦ୍ଧାଵାସା ଚ ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନଭୂମିଚେତି ରୂପାଵଚରଭୂମି ସୋଳସଵିଧା ହୋତି। ଅଵିହା, ଅତପ୍ପା, ସୁଦସ୍ସା, ସୁଦସ୍ସୀ, ଅକନିଟ୍ଠାଚେତି ସୁଦ୍ଧାଵାସଭୂମି ପଞ୍ଚଵିଧା ହୋତି। ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଭୂମି, ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଭୂମି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଭୂମି, ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଭୂମିଚେତି ଚତୁବ୍ବିଧା ହୋତି ଅରୂପଭୂମି। ଏତ୍ତାଵତା ଏକତିଂସପ୍ପଭେଦାପି ଭୂମି ଅଵକସନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସତ୍ତନିକାଯାତି ଵଚନତ୍ଥେନ ଓକାସୋତି ଵୁଚ୍ଚତି। ତତ୍ଥ ଅଟ୍ଠ ମହାନିରଯାନି ଅପାଯଭୂମି ନାମ। ତିରଚ୍ଛାନଂ ପେତ୍ତିଵିସଯୋ ଅସୁରକାଯୋତି ଇମେସଂ ଵିସୁଂ ଭୂମି ନାମ ନତ୍ଥି, ମନୁସ୍ସଭୂମିଯଂଯେଵ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ଅରଞ୍ଞଵନପବ୍ବତାଦୀସୁ ନିବଦ୍ଧଵାସଂ ଵସନ୍ତି ସୋଯେଵ ପଦେସୋ ତେସଂ ଭୂମି। ମନୁସ୍ସଭୂମିତୋ ଦ୍ଵିତାଲୀସସହସ୍ସଯୋଜନୋ ଯୁଗନ୍ଧରପ୍ପମାଣୋ ସିନେରୁନୋ ପଞ୍ଚମାଳଇନ୍ଦୋ ଚାତୁମହାରାଜିକଭୂମି। ତତୁପରି ଦ୍ଵିତାଲୀସସହସ୍ସଯୋଜନଂ ସିନେରୁମତ୍ଥକଂ ତାଵତିଂସାନଂ ଭୂମି। ତତୁପରି ଦ୍ଵେତାଲୀସସହସ୍ସଯୋଜନଂ ଠାନଂ ଯାମାନଂ ଭୂମି। ଇମିନା ନଯେନ ଯାଵ ଵସଵତ୍ତିଭୂମି ଦ୍ଵିତାଲୀସସହସ୍ସଯୋଜନେ ତିଟ୍ଠତି, ତସ୍ମା ମନୁସ୍ସଭୂମିତୋ ଯାଵ ଵସଵତ୍ତିଭୂମି ଦ୍ଵେସହସ୍ସାନିପଞ୍ଚନ ହୁତାନି ଦୁଵେସତସହସ୍ସାନି ଯୋଜନାନି ହୋନ୍ତି, ତେନେତଂ ଵୁଚ୍ଚତି।

‘‘ମନୁସ୍ସଭୂମିତୋ ଯାଵ, ଭୂମି ଵସଵତ୍ତନ୍ତରା;

ଦୁଵେ ସତସହସ୍ସାନି, ପଞ୍ଚନହୁତମେଵ ଚ।

ଦ୍ଵେସହସ୍ସଞ୍ଚ ମଧିକଂ, ଯୋଜନାନଂ ପମାଣତୋ;

ଗଣନା ନାମ ଭୂମୀସୁ, ସଙ୍ଖ୍ୟା ଏଵଂ ପକାସିତା’’ତି।

ତତୁପରି ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜାଦଯୋ ତଯୋ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ପଞ୍ଚପଞ୍ଞାସସତସହସ୍ସ ଅଟ୍ଠସହସ୍ସଯୋଜନେ ସମତଲେ ଠାନେ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଦୁତିଯତତିଯଭୂମୀବ୍ରହ୍ମୁନୋପି ତପ୍ପମାଣେସୁ ସମତଲେସୁ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଚତୁତ୍ଥଭୂମିଯଂ ପନ ଵେହପ୍ଫଲଅସଞ୍ଞସତ୍ତା ତପ୍ପମାଣେ ସମତଲେ ଠାନେ ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ତତୁପରିସୁଦ୍ଧାଵାସଭୂମିଯୋ ତଂତଂ ପମାଣେ ଠାନେ ଉପରୂପରି ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଚତସ୍ସୋପି ଅରୂପଭୂମିଯୋ ତପ୍ପମାଣେ ଠାନେ ଉପରୂପରି ତିଟ୍ଠନ୍ତି। ଏତ୍ତାଵତା ଚ ମନୁସ୍ସଭୂମିତୋ ଯାଵ ଭଵଗ୍ଗା ଯୋଜନାନଂ ସତ୍ତକୋଟି ଚ ଅଟ୍ଠାରସଲକ୍ଖା ଚ ପଞ୍ଚନହୁତାନି ଚ ଛସହସ୍ସାନି ଚ ହୋନ୍ତି ତେନେତଂ ଵୁଚ୍ଚତି ପୋରାଣେହି।

‘‘ହେଟ୍ଠିମା ବ୍ରହ୍ମଲୋକମ୍ହା, ପତିତା ମହତୀ ସିଲା;

ଅହୋରତ୍ତେନ ଏକେନ, ଉଗ୍ଗତା ଅଟ୍ଠତାଲୀସଂ।

ଯୋଜନାନଂ ସହସ୍ସାନି, ଚାତୁମାସେହି ଭୂମି;

ଏୱଂ ୱୁତ୍ତପ୍ପମାଣେନ, ସାଯଂ ହେଟ୍ଠିମଭୂମି।

ଇତୋ ସତସହସ୍ସାନି, ସତ୍ତପଞ୍ଞାସ ଚାପରଂ;

ସଟ୍ଠି ଚେୱ ସହସ୍ସାନି, ଉବ୍ବେଧେନ ପକାସିତା।

ଯୋଜନେସ୍ୱପି ୱୁତ୍ତେସୁ, ହିତ୍ୱା କାମପ୍ପମାଣକଂ;

ସେସାନି ୱସୱତ୍ତୀନଂ, ପାରିସଜ୍ଜାନ ମନ୍ତରଂ।

ତଞ୍ଚ ପଞ୍ଚହି ପଞ୍ଞାସ, ସତସହସ୍ସାନି ଚାପରଂ;

ଅଟ୍ଠ ଚେୱ ସହସ୍ସାନି, ଯୋଜନାନି ପୱୁଚ୍ଚରେ।

ଇତୋ ପରାସୁ ସବ୍ବାସୁ, ବ୍ରହ୍ମଭୂମୀସୁ ଯୋଜନା;

ତପ୍ପମାଣାୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବା, ନଯଗ୍ଗାହେନ ଧୀମତା।

ଭୂମିତୋ ଆଭୱଗ୍ଗମ୍ହା, ସତ୍ତକୋଟି ଅଟ୍ଠାରସ;

ଲକ୍ଖା ପଞ୍ଚ ନହୁତାନି, ଛସହସ୍ସାନି ସବ୍ବଦାତି।

ଏସା ଚ ୱିଚାରଣା ଟୀକା ଚରିଯମତେନ କତା;

ଇଦମେୱ ସନ୍ଧାଯ, ଯାୱତା ଚନ୍ଦିମସୂରିଯା।

ପରିହରନ୍ତି ଦିସା ଭନ୍ତି, ୱିରୋଚମାନା ଯାୱତା;

ତାୱ ସହସ୍ସଧା ଲୋକେ, ଏତ୍ଥ ତେ ୱତ୍ତତୀ ୱସୋ''ତି।

ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ସତ୍ତା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ତେସଂ ୱିତ୍ଥାରୋ ଅପୁବ୍ବଂ କତ୍ୱା କଥେତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା ନ ୱକ୍ଖାମ ଇମସ୍ମିଂ ସତ୍ତଲୋକେ ଓକାସଲୋକେ ଚ ସବ୍ବଞ୍ଞୁସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋୱ ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ତଥା ହି ଚତ୍ତାରୋ ବୁଦ୍ଧା ଅନୁବୁଦ୍ଧୋ, ସାୱକବୁଦ୍ଧୋ, ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ, ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତି। ତତ୍ଥ ବହୁସ୍ସୁତଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ପସଂସନ୍ତେନ ଚ ନ ସୋ ତୁମ୍ହାକଂ ସାୱକୋ ନାମ, ବୁଦ୍ଧୋନାମେସ ଚୁନ୍ଦାତି ବହୁସ୍ସୁତସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁନୋ ବୁଦ୍ଧଭାୱଂ ଅନୁଜାନନ୍ତେନ ଚ।

ଧମ୍ମକାଯୋ ଯତୋ ସତ୍ଥା, ଧମ୍ମୋ ସତ୍ଥୁକାଯୋ ମତୋ;

ଧମ୍ମାସିକୋସୋ ସଙ୍ଘୋ ଚ, ସତ୍ଥୁସଙ୍ଖ୍ୟମ୍ପି ଗଚ୍ଛତୀତି।

ୱୁତ୍ତେ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋପି ଉପଚାରୱସେନ ୱାଚନାମଗ୍ଗସ୍ସ ବୋଧତ୍ତା ଅନୁବୁଦ୍ଧୋ ନାମ। ଅରିଯସାୱକୋ ପନ ପରତୋ ଯୋସୱସେନ ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି ବୁଜ୍ଝତି ବୁଜ୍ଝନମତ୍ତମେୱ ୱାତି ୱଚନତ୍ଥେନ ବୁଜ୍ଝନସଭାୱତ୍ତା ସାୱକବୁଦ୍ଧୋ ନାମ। ଯୋ ପନ ଖଗ୍ଗୱିସାଣକପ୍ପୋ ସଯମ୍ଭୂଞାଣେନ ଅନଞ୍ଞବୋଧକୋ ହୁତ୍ୱା ସାମଂ ବୁଜ୍ଝନତ୍ଥେନ ପଚ୍ଚେକବୁଜ୍ଝତ୍ତା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ନାମ। ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋତିପି ଏତସ୍ସେୱ ନାମଂ। ଯୋ ପନ ସଙ୍ଖତାସଙ୍ଖତପ୍ପଭେଦଂ ସକଲମ୍ପି ଧମ୍ମଜାତଂ ଯାଥାୱସରସଲକ୍ଖଣପ୍ପଟିୱେଧୱସେନ ସମ୍ମା ପକାରେନ ସଯଂ ପଟିତ୍ତୁପାରମିତାସଯମ୍ଭୂତେନ ସଯମ୍ଭୂଞାଣେନ ସଯମେୱ

ଅନଞ୍ଞବୋଧିତୋ ହୁତ୍ୱା ସୱାସନସମ୍ମୋହନିଦ୍ଦାୟ ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ ୱିଗତୋ ଦିନକରକିରଣସମାଗମେନ ପରମରୁଚିରସିରୀସୋଭଗ୍ଗପ୍ପତ୍ତିୟା ୱିକସିତମିୱ ପଦୁମଂ ଅଗ୍ଗମଗ୍ଗଞାଣସମାଗମେନ ଅପରିମିତଗୁଣଗଣାଲଙ୍କତସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣପ୍ପତ୍ତିୟା ସବ୍ବଧମ୍ମେ ବୁଜ୍ଝି ଅବୁଜ୍ଝି ଅଞ୍ଞାସୀତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଭଗୱା, ସୋୱ ଲୋକେ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧାନମ୍ପି ହି ଏକସ୍ମିଂ କାଲେ ସତସହସ୍ସାଦିୱସେନ ଏକତୋ ପୱତ୍ତତ୍ତା ତେ ଦୁଲ୍ଲଭାପି ଅନଚ୍ଛରିୟଜାତତ୍ତା ପରେସଂ ମଗ୍ଗଫଲାଧିଗମାୟ ଉପନିସ୍ସୟରହିତତ୍ତା ଚ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋୱ ଲୋକେ ଦୁଲ୍ଲଭୋ, ଅୟଂ ଲୋକସମ୍ପତ୍ତିୱିଚାରଣା।

କଥଂ ଲୋକସ୍ସ ୱିପତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା ତଥା ହେସ ଲୋକୋ ୱିନସ୍ସମାନୋ ତେଜେନପି ଆପେନପି ୱାୟୁନାପି ୱିନସ୍ସତି। ତସ୍ସ ୱିତ୍ଥାରୋ ୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତମାନୋପି କେସଞ୍ଚି ପୁଗ୍ଗଲାନଂ ମତେନ ମିଚ୍ଛାଗାହତ୍ତା ବ୍ରହ୍ମୂନଂ ଆୟୁନା ମିନିତେପି ଅସମାନଂ ସଂୱଟ୍ଟସୀମାପି ୱିରୁଦ୍ଧା, ତସ୍ମା ତେସଂ ୱାଦଂ ଅପନେତ୍ୱା ଗଣ୍ଣତୋ ସମାନେତ୍ୱା ୱକ୍ଖାମ। ତତ୍ଥ ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି। କତମାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି ସଂୱଟ୍ଟୋ, ସଂୱଟ୍ଟଟ୍ଠାୟୀ, ୱିୱଟ୍ଟୋ, ୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାୟୀତି। ତୟୋ ସଂୱଟ୍ଟା ଆପୋସଂୱଟ୍ଟୋ, ତେଜୋସଂୱଟ୍ଟୋ, ୱାୟୋସଂୱଟ୍ଟୋ। ତିସ୍ସୋ ସଂୱଟ୍ଟସୀମା ଆଭସ୍ସରା, ସୁଭକିଣ୍ହା, ୱେହପ୍ଫଲାତି। ଅୟମେତ୍ଥ ଉଦ୍ଦେସୋ। ତତ୍ଥ ସଂୱଟ୍ଟୋ ନାମ ପରିହାୟମାନୋ କପ୍ପୋ। ତେନ ସଂୱଟ୍ଟଟ୍ଠାୟୀପି ଗହିତୋ ହୋତି, ତଂ ମୂଲକତ୍ତା। ୱଡ୍ଢମାନୋ ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପୋ ନାମ। ତେନ ୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାୟୀପି ଗହିତୋ ତଂ ମୂଲକତ୍ତା। ତତ୍ଥ ସଂୱଟ୍ଟୋତି ୱିନାସୋ। ଯଦା କପ୍ପୋ ୱିନସ୍ସମାନୋ ତେଜେନ ସଂୱଟ୍ଟତି, ଆଭସ୍ସରତୋ ହେଟ୍ଠା ପଠମଜ୍ଝାନଭୂମି ଅଗ୍ଗିନା ଦୟ୍ହତି। ଯଦା ଆପେନ ସଂୱଟ୍ଟତି, ସୁଭକିଣ୍ହତୋ ହେଟ୍ଠା ଯାୱ ଦୁତିୟଜ୍ଝାନଭୂମି ଉଦକେନ ୱିଲୀୟତି। ଯଦା ୱାୟୁନା ସଂୱଟ୍ଟତି, ୱେହପ୍ଫଲତୋ ହେଟ୍ଠା ଯାୱ ତତିୟଜ୍ଝାନଭୂମି ୱାତେନ ସଂୱଟ୍ଟତି। ୱିତ୍ଥାରତୋ ପନ ଜାତିଖେତ୍ତ ଆଣାଖେତ୍ତୱିସୟଖେତ୍ତୱସେନ ତିଣ୍ଣଂ ବୁଦ୍ଧଖେତ୍ତାନଂ ଆଣାଖେତ୍ତଂ ୱିନସ୍ସତି। ତସ୍ମିଂ ୱିନଟ୍ଠେ ଜାତିଖେତ୍ତମ୍ପି ୱିନଟ୍ଠମେୱ। ତତ୍ଥ ଜାତିଖେତ୍ତଂ ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅପରିୟନ୍ତଂ ହୋତି। ତଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପଟିସନ୍ଧିଗ୍ଗହଣଆୟୁସଙ୍ଖାରୋସ୍ସଜ୍ଜନାଦିକାଲେସୁପି କମ୍ପତି। ଆଣାଖେତ୍ତଂ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅପରିୟନ୍ତଂ। ଯତ୍ଥ ରତନସୁତ୍ତଂ ଖନ୍ଧପରିତ୍ତଂ ଧଜଗ୍ଗପରିତ୍ତଂ ଆଟାନାଟିୟପରିତ୍ତଂ ମୋରପରିତ୍ତନ୍ତି ଇମେସଂ ପରିତ୍ତାନଂ ଆନୁଭାୱୋ ପୱତ୍ତତି। ୱିସୟଖେତ୍ତଂ ଅନନ୍ତଂ ଅପରିମାଣଂ। ତତ୍ଥ ଜାତିଖେତ୍ତଆଣାଖେତ୍ତାୱସେନ ଦ୍ୱେ ଖେତ୍ତାନି ଏକତୋ ୱିନସ୍ସନ୍ତି। ସଣ୍ଠହନ୍ତମ୍ପି ଏକତୋ ସଣ୍ଠହତି। ତସ୍ସ ୱିନାସୋଚ ସଣ୍ଠହନଞ୍ଚ ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ ଯସ୍ମିଂ ସମୟେ କପ୍ପୋ ଅଗ୍ଗିନା ନସ୍ସତି, ତଦା ଆଦିତୋ କପ୍ପୱିନାସକମହାମେଘୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଅଂ ଏକମେଘୱସ୍ସଂ ୱସି, ତୁଟ୍ଠା ମନୁସ୍ସା ବୀଜାନି ୱପେନ୍ତି, ସସ୍ସେସୁ ଗୋଖାୟିତମତ୍ତେସୁ ଜାତେସୁ ଗଦ୍ରଭରୱଂ ୱିରୱନ୍ତୋ ଏକବିନ୍ଦୁପି ନ ପତତି। ଯଦା ପଚ୍ଛିନ୍ନମେୱ ହୋତି ତଦା ୱସ୍ସୂପଜୀୱିନୋ ସତ୍ତା କାଲଂ କତ୍ୱା ପରିତ୍ତାଭେସୁ ବ୍ରହ୍ମଭୂମୀସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ପୁଞ୍ଞଫଲୂପଜୀୱିନୋପି ଦେୱତା ତତ୍ଥେୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଏୱଂ ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚୟେନ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଉଦକଂ ପରିକ୍ଖୟଂ ଗଚ୍ଛତି, ମଚ୍ଛକଚ୍ଛପାଦି ଉଦକନିସ୍ସିତା ପାଣା କାଲଂ କତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଦେୱଲୋକେସୁ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ଝାନଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ନେରୟିକସତ୍ତାପି ସତ୍ତମସୂରିୟପାତୁଭାୱା ୱିନସ୍ସନ୍ତି, ତେପି ଦେୱଲୋକେ ପଟିଲଦ୍ଧଜ୍ଝାନୱସେନ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ତଦା ହି ଲୋକବ୍ୟୂହା ନାମ କାମାୱଚରଦେୱା ଉକ୍ଖିତ୍ତସିରା ୱିକିଣ୍ଣକେସା ରୁଦମୁଖା ଅସ୍ସୂନି ହତ୍ଥେହି ପୁଞ୍ଛମାନା ରତ୍ତୱତ୍ଥନିୱତ୍ଥା ଅତିୱିୟ ୱିରୂପୱେସଧାରିନୋ ହୁତ୍ୱା ମନୁସ୍ସପଥେ ୱିଚରନ୍ତା ଏୱଂ ଆରୋଚେନ୍ତି ''ମାରିସା ଭୋ ଇତୋ ୱସ୍ସସତ ସହସ୍ସଚ୍ଚୟେନ କପ୍ପୱୁଟ୍ଠାନଂ ଭୱିସ୍ସତି ଅୟଂ ଲୋକୋ ୱିନସ୍ସିସ୍ସତି ମହାସମୁଦ୍ଦୋପିସୁସ୍ସିସ୍ସତି ଅୟଞ୍ଚ ମହାପଥୱୀ ସିନେରୁପବ୍ବତରାଜା ଉଯ୍ହିସ୍ସତି ୱିନସ୍ସିସ୍ସତି ଯାୱବ୍ରହ୍ମଲୋକା ୱିନାସୋ ଭୱିସ୍ସତି ମେତ୍ତଂ ମାରିସା ଭାୱେଥ। କରୁଣଂ, ମୁଦିତଂ, ଉପେକ୍ଖଂ ମାରିସା ଭାୱେଥ ମାତରଂ ଉପଟ୍ଠହଥ, ପିତରଂ ଉପଟ୍ଠହଥ, କୁଲେ ଜେଟ୍ଠାପଚାୟିନୋ ହୋଥା''ତି। ତେସଂ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ୟେଭୁୟ୍ୟେନ ମନୁସ୍ସା ଚ ଭୁମ୍ମଦେୱତା ଚ ସଂୱେଗଜାତା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମୁଦୁଚିତ୍ତା ହୁତ୍ୱା ମେତ୍ତାଦୀନି ପୁଞ୍ଞାନି କରିତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ତତ୍ଥ ସୁଧାଭୋଜନଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ୱାୟୋ ପରିକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଝାନଂ ପଟିଲଭନ୍ତି, ଏୱଂ ନେରୟିକସତ୍ତାପି ଅପରାପରିୟକମ୍ମେନ ଦେୱଲୋକଂ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ୟେ ପନ ନିୟତମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ତେସଂ କମ୍ମସ୍ସ ଅପରିକ୍ଖୟା ଅଞ୍ଞଚକ୍କୱାଳଏସୁ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମାନୁରୂପଂ ୱିପାକମନୁଭୋନ୍ତି। ତେନେୱ ଅହୋସିକମ୍ମେ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିୱସେନ ଅକତ୍ତବ୍ବଂ ନାମ ପାପଂ ନତ୍ଥି, ଯତୋ ସଂସାରଖାଣୁଭାୱୋୱ ନାମ ହୋତୀତି ଆହ ''ଦିଟ୍ଠି ପରମାନି ଭିକ୍ଖୱେ ୱଜ୍ଜାନୀ''ତି।
''ଅପରାପରିୟୱେଦନୀୟକମ୍ମରହିତୋପି ସଂସରନ୍ତୋ ସତ୍ତୋ ନାମ ନତ୍ଥୀ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ''ଅପରାପରିୟକମ୍ମୱସେନ ଯତୋ ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିସମାଦାନତୋ ସପ୍ପୁରିସୂପନିସ୍ସୟୱସେନ ୱିରାଜେତ୍ୱା ଭୱତୋ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ନାମ ଭୱେୟ୍ୟାତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି। ଏୱଂ ଦେୱଲୋକେ ପଟିଲଦ୍ଧଜ୍ଝାନୱସେନ ସବ୍ବେପି ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ୱସ୍ସୁପଚ୍ଛେଦତୋ ପନ ଉଦ୍ଧଂ ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚୟେନ ଦୁତିୟୋ ସୂରିୟୋ ପାତୁଭୱତି। ପାତୁଭୂତେ ଚ ତସ୍ମିଂ ନେୱ ରତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦୋ, ନ ଦିୱା ପରିଚ୍ଛେଦୋ ପଞ୍ଞାୟତି, ଏକୋ ସୂରିୟୋ ଉଟ୍ଠେତି, ଏକୋ ସୂରିୟୋ ଅତ୍ଥଂ ଗଚ୍ଛତି। ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ନସୂରିୟସନ୍ତାପୋୱ ଲୋକୋ ହୋତି।

ପକତିସୂରିୟେ ସୂରିୟଦେୱପୁତ୍ତୋ ଅତ୍ଥି କପ୍ପୱିନାସକସୂରିୟେ ପନ ନତ୍ଥି। ପକତିସୂରିୟୋଭାସେନ ଆକାସେ ୱଲାହକା ଧୂମସିଖାପି ଚରନ୍ତି। କପ୍ପୱିନାସକସୂରିୟୋଭାସେନ ୱିଗତଧୂମୱଲାହକଂ ଆଦାସମଣ୍ଡଲଂ ୱିୟ ନିମ୍ମଲଂ ହୋତି ନଭଂ ଠପେତ୍ୱା ଗଙ୍ଗା, ଯମୁନା, ସରଭୂ, ଅଚିରୱତୀ, ମହୀତି, ଇମା ପଞ୍ଚ ମହାନଦିୟୋ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସପଞ୍ଚସତକୁନ୍ନଦୀଆଦୀସୁ ଉଦକଂ ସୁସ୍ସତି ତତୋ ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚୟେନ ତତିୟୋ

ସୂରିଯୋ ପାତୁଭୱତି ତସ୍ମିଂ ପାତୁଭୂତେ ପଞ୍ଚ ମହାନଦିଯୋପି ସୁସ୍ସନ୍ତି। ତତୋ ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚଯେନ ଚତୁତ୍ଥୋ ସୂରିଯୋ ପାତୁଭୱତି। ଯସ୍ସ ପାତୁଭାୱା ହିମୱତି ମହାନଦୀନଂ ପଭୱା ସୀହପତନୋ, ହଂସପତନୋ, ମନ୍ଦାକିନୀ, କଣ୍ଣମୁଣ୍ଡକୋ, ରଥକାରଦହୋ, ଅନୋତତ୍ତଦହୋ, ଛଦ୍ଦନ୍ତଦହୋ, କୁଣାଲଦହୋତି ଇମେ ସତ୍ତ ମହାସରା ସୁସ୍ସନ୍ତି। ତତୋ ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚଯେନ ପଞ୍ଚମୋ ସୂରିଯୋ ପାତୁଭୱତି, ଯସ୍ସ ପାତୁଭାୱା ଅନୁପୁବ୍ବେନ ମହାସମୁଦ୍ଦେ ଅଙ୍ଗୁଲିପବ୍ବତେମନମତ୍ତମ୍ପି ଉଦକଂ ନ ସଣ୍ଠାତି। ତତୋ ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚଯେନ ଛଟ୍ଠୋ ସୂରିଯୋ ପାତୁଭୱତି, ଯସ୍ମିଂ ପାତୁଭାୱେ ସକଲଚକ୍କୱାଌଅଂ ଏକଧୂମଂ ହୋତି, ପରିଯାଦିନ୍ନସିନେହଧୂମେନ ଯଥା ଚ ଏୱଂ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଌଅମ୍ପି। ତତୋପି ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚଯେନ ସତ୍ତମୋ ସୂରିଯୋ ପାତୁଭୱତି, ଯସ୍ସ ପାତୁଭାୱା ସକଲଚକ୍କୱାଌଅଂ ଏକଜାଲଂ ହୋତି ସଦ୍ଧିଂ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଌଏହି ଯୋଜନସତିକାଦିଭେଦା ସିନେରୁକୂଟାନି ପଲୁଜ୍ଜିତ୍ୱା ଆକାସେଯେୱ ଅନ୍ତରଧାଯନ୍ତି। ସାପି ଅଗ୍ଗିଜାଲା ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଚାତୁମହାରାଜିକେ ଗଣ୍ହାତି, ତତ୍ଥ କନକୱିମାନରତନୱିମାନାନି ଝାପେତ୍ୱା ତାୱତିଂସଭୱନଂ ଗଣ୍ହାତି ଏତେନୂପାଯେନ ଯାୱ ପଠମଜ୍ଝାନଭୂମି ଗଣ୍ହାତି। ତତ୍ଥ ତଯୋପି ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଝାପେତ୍ୱା ଆଭସ୍ସରେ ଆହଚ୍ଚ ଅଟ୍ଠାସି। ସା ଯାୱ ଅଣୁମତ୍ତମ୍ପି ସଙ୍ଖାରଗତଂ ଅତ୍ଥି, ତାୱ ନ ନିବ୍ବାଯି। ସବ୍ବସଙ୍ଖାରପରିକ୍ଖଯା ପନ ସପ୍ପିତେଲଝାପନଅଗ୍ଗିସିଖା ୱିଯ ଛାରିକମ୍ପି ଅନୱସେସେତ୍ୱା ନିବ୍ବାଯି। ହେଟ୍ଠା ଆକାସେନ ସହ ଉପରି ଆକାସୋ ଏକୋ ହୋତି ମହନ୍ଧକାରୋ। ଏୱଂ କପ୍ପୱିନାସକମହାମେଘତୋ ଯାୱଜାଲପରିଚ୍ଛେଦା ସଂୱଟ୍ଟୋ ନାମ ଏକମସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ ନାମ। ଅଥ ଦୀଘସ୍ସ ଅଦ୍ଧୁନୋ ଅଚ୍ଚଯେନ ମହାମେଘୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପଠମଂ ସୁଖୁମଂ ୱସ୍ସତି। ଅନୁପୁବ୍ବେନ କୁମୁଦନାଌଅଯଟ୍ଠିମୁସଲତାଲକ୍ଖନ୍ଧାଦିପ୍ପମାଣାହି ଧାରାହି ୱସ୍ସନ୍ତୋ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଌଏସୁ ସବ୍ବଦଡ୍ଢଟ୍ଠାନଂ ପୂରେତ୍ୱା ଅନ୍ତରଧାଯତି। ତଂ ଉଦକଂ ହେଟ୍ଠା ଚ ତିରିଯଞ୍ଚ ୱାତୋ ସମୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଘନଂ କରୋତି। ପରିୱଟୁମଂ ପଦୁମିନିପତ୍ତେ ଉଦକବିନ୍ଦୁସଦିସଂ। ଏୱଂ ଅଗ୍ଗିଜାଲନିବ୍ବାଯନତୋ ଯାୱ କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଌଅପରିପୂରତୋ ସମ୍ପତ୍ତିମହାମେଘୋ, ଇଦଂ ସଂୱଟ୍ଟଟ୍ଠାଯୀ ନାମ, ଦୁତିଯମସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ ନାମ। କଥଂ ତାୱ ମହନ୍ତଂ ଉଦକରାସିଂ ୱାତୋ ଘନଂ କରୋତୀତି ଚେ। ୱିୱରସମ୍ପଦାନତୋ ତଂ ୱା ତେନ ପିଣ୍ଡିଯମାନଂ ଘନଂ କରିଯମାନଂ ପରିକ୍ଖଯମାନଂ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ହେଟ୍ଠା ଓତରତି। ଓତିଣ୍ଣୋତିଣ୍ଣେ ଉଦକେ ପୁବ୍ବେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଟ୍ଠାନେ ବ୍ରହ୍ମପାରି ସଜ୍ଜ-ବ୍ରହ୍ମପୁରୋହିତମହାବ୍ରହ୍ମାୱସେନ ପଠମଜ୍ଝାନଭୂମି ପଠମଂ ପାତୁଭୱତି। ତତୋ ଓତିଣ୍ଣୋତିଣ୍ଣେ ଉଦକେ ଚତୁକାମାୱଚରଦେୱଲୋକଟ୍ଠାନେ ଅନୁକ୍କମେନ ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀ, ନିମ୍ମାନରତୀ, ତୁସିତା, ଯାମାତି ଚତ୍ତାରୋ କାମାୱଚରଦେୱଲୋକା ପାତୁଭୱନ୍ତି। ତତୋ ପୁରିମପଥୱିଟ୍ଠାନଂ ଓତିଣ୍ଣେ ପନ ଉଦକେ ବଲୱୱାତା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେ ତଂ ପିଦହିତଦ୍ୱାରେ ଧମକରଣେ ଠିତୌଦକମିୱ ନିରୁସ୍ସାସଂ କତ୍ୱା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ମଧୁରୋଦକଂ ପରିକ୍ଖଯଂ ଗଚ୍ଛମାନଂ ଉପରି ରସପଥୱିଂ ସମୁଟ୍ଠାପେତି ସା ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନାଚେୱ ହୋତି ଗନ୍ଧରସସମ୍ପନ୍ନା ଚ, ନିରୁଦକପାଯାସସ୍ସ ଉପରି ପଟଲଂ ୱିଯ ତଦା ଚ ଆଭସ୍ସରବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପଠମତରାଭିନିବ୍ବତ୍ତା ସତ୍ତା ଆଯୁକ୍ଖଯା ୱା ପୁଞ୍ଞକ୍ଖଯା ୱା ତତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଇଧୂପପଜ୍ଜନ୍ତି। ‘‘ପୁଞ୍ଞକ୍ଖଯା ୱା’’ତି ଇମିନା ବ୍ରହ୍ମୂନଂ ଆଯୁପରିଚ୍ଛେଦଂ ଅପ୍ପତ୍ୱାୱ କମ୍ମକ୍ଖଯେନ ମରଣଂ ୱିଞ୍ଞାଯତି। ତେ ହୋନ୍ତି ସଯଂପଭା ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଚରା। ତେ ଅଗ୍ଗଞ୍ଞସୁତ୍ତେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ତଂ ରସପଥୱିଂ ସାଯିତ୍ୱା ତଣ୍ହାଭିଭୂତା ଆଲୁପ୍ପକାରଂ ପରିଭୁଞ୍ଜିତୁଂ ଉପକ୍କମନ୍ତି। ଅଥ ନେସଂ ସଯଂ ପଭା ଅନ୍ତରଧାଯତି, ଅନ୍ଧକାରୋ ହୋତି ତେ ଅନ୍ଧକାରଂ ଦିସ୍ୱା ଭାଯନ୍ତି। ତତୋ ନେସଂ ଭଯଂ ନାସେତ୍ୱା ସୂରଭାୱଂ ଜନଯନ୍ତଂ ପରିପୁଣ୍ଣପଣ୍ଣାସଯୋଜନଂ ସୂରିଯମଣ୍ଡଲଂ ୱା ପାତୁଭୱତି। ତେ ତଂ ଦିସ୍ୱା ‘‘ଆଲୋକଂ ପଟିଲଭିମ୍ହା’’ତି ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠା ହୁତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଭଯଂ ନାସେତ୍ୱା ସୂରଭାୱଂ ଜନଯନ୍ତୋ ଉଟ୍ଠିତୋ, ତସ୍ମା ସୂରିଯୋ ହୋତୂ’’ତି ସୂରିଯୋ ତ୍ୱେୱସ୍ସ ନାମଂ କରୋନ୍ତି। ଅଥ ସୂରିଯେ ଦିୱସଂ ଆଲୋକଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତେ ‘‘ଯମ୍ପି ଆଲୋକଂ ଲଭିମ୍ହା, ସୋପି ନୋ ନଟ୍ଠୋ’’ତି ପୁନ ଭୀତା ହୋନ୍ତି। ତେସଂ ଏୱଂ ହୋତି ‘‘ସାଧୁୱତସ୍ସ ଅଞ୍ଞଂ ଆଲୋକଂ ଲଭେଯ୍ୟାମା’’ତି। ତେସଂ ଚିତ୍ତଂ ଞତ୍ୱା ୱିଯ ଏକୂନପଞ୍ଞାସଯୋଜନଂ ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲଂ ପାତୁଭୱତି । ତେ ତଂ ଦିସ୍ୱା ଭିଯ୍ୟୋସୋମତ୍ତାଯ ହଟ୍ଠତୁଟ୍ଠା ହୁତ୍ୱା ‘‘ଅମ୍ହାକଂ ଛନ୍ଦଂ ଞତ୍ୱା ୱିଯ ଉଟ୍ଠିତୋ, ତସ୍ମା ଚନ୍ଦୋ ହୋତୂ’’ତି ଚନ୍ଦୋତ୍ୱେୱସ୍ସ ନାମଂ କରୋନ୍ତି। ତତୋ ପଭୁତି ରତ୍ତିଦିୱା ପଞ୍ଞାଯନ୍ତି। ଅନୁକ୍କମେନ ଚ ମାସଦ୍ଧମାସୌତୁସଂୱଚ୍ଛରା। ଚନ୍ଦିମସୂରିଯାନଂ ପନ ପାତୁଭୂତଦିୱସେଯେୱ ସିନେରୁଚକ୍କୱାଌଅହିମୱନ୍ତପବ୍ବତା ପାତୁଭୱନ୍ତି, ତେ ଚ ଖୋ ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଫଗ୍ଗୁଣପୁଣ୍ଣମଦିୱସେଯେୱ ପାତୁଭୱନ୍ତି। କଥଂ ଯଥାନାମ କଙ୍ଗୁଭତ୍ତେ ପଚ୍ଚମାନେ ଏକପ୍ପହାରେନେୱ ବୁବ୍ବୁଌଅକାନି ଉଟ୍ଠହନ୍ତି। ଏକେ ପଦେସା ଥୂପଥୂପା ହୋନ୍ତି, ଏକେ ନିନ୍ନନିନ୍ନା, ଏକେ ସମସମା ଏୱମେୱ ଥୂପଥୂପଟ୍ଠାନେ ପବ୍ବତା ହୋନ୍ତି, ନିନ୍ନନିନ୍ନଟ୍ଠାନେ ସମୁଦ୍ଦା, ସମସମଟ୍ଠାନେ ଦୀପାତି ଏୱଂ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ସଣ୍ଠିତେ ଚାତୁମହାରାଜିକା, ତାୱତିଂସାତି ଦ୍ୱେ କାମାୱଚରଦେୱଲୋକା ପଚ୍ଛତୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି। ଭୂମନିସ୍ସିତା ନାମ ହେତେ ଦ୍ୱେ ଦେୱଲୋକା। ଏୱଂ ସମ୍ପତ୍ତିମହାମେଘତୋ ଯାୱ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯପାତୁଭାୱୋ, ଇଦଂ ୱିୱଟ୍ଟୋ ନାମ ତତିଯମସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟଂ ନାମ। ଅଥ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ରସପଥୱିଂ ପରିଭୁଞ୍ଜନ୍ତାନଂ କମ୍ମେନ ଏକଚ୍ଚେ ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ, ଏକଚ୍ଚେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି ତତ୍ଥ ୱଣ୍ଣୱନ୍ତୋ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ଅତିମଞ୍ଞନ୍ତି। ତେସଂ ମାନାତିମାନପଚ୍ଚଯା ସାପି ରସପଥୱୀ ଅନ୍ତରଧାଯତି। ଭୂମିପପ୍ପଟକୋ ପାତୁଭୱତି ଅଥ ନେସଂ ତେନେୱ ନଯେନ ସୋପି ଅନ୍ତରଧାଯତି, ପତାଲତା ପାତୁଭୱତି, ତେନେୱ ନଯେନ ସାପି ଅନ୍ତରଧାଯତି। ଅକଟ୍ଠପାକୋ ସାଲି ପାତୁଭୱତି ଅକଣୋ ଅଥୁସୋ ସୁଦ୍ଧୋ ସୁଗନ୍ଧୋ ତଣ୍ଡୁଲପ୍ଫଲୋ। ତତୋ ନେସଂ ଭାଜନାନି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ତେ ସାଲୀ ଭାଜନେ ଠପେତ୍ୱା ପାସାଣପିଟ୍ଠିଯା ଠପେନ୍ତି, ସଯମେୱ ଜାଲସିଖା ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପଚତି। ସୋ ହୋତି ଓଦନୋ ସୁମନଜାତିପୁପ୍ଫସଦିସୋ, ନ ତସ୍ସ ସୂପେନ ୱା ବ୍ୟଞ୍ଜନେନ ୱା କରଣୀଯଂ ଅତ୍ଥି। ଯଂଯଂ ରସଂ ଭୁଞ୍ଜିତୁକାମା ହୋନ୍ତି, ତଂତଂ ରସୋୱ ହୋତି। ତେସଂ ତଂ ଓଌଆରିକଂ ଆହାରଂ ଆହରତଂ ତତୋ ପଭୁତି ମୁତ୍ତକରୀସଂ ସଞ୍ଜାଯତି। ଅଥ ନେସଂ ତସ୍ସ ନିକ୍ଖମନତ୍ଥାଯ ୱଣମୁଖାନି ପଭିଜ୍ଜନ୍ତି। ପୁରିସସ୍ସ ପୁରିସଭାୱୋ, ଇତ୍ଥିଯା ଇତ୍ଥିଭାୱୋ ପାତୁଭୱତି। ତତ୍ରସୁଦଂ ଇତ୍ଥୀ ପୁରିସଂ, ପୁରିସୋ ଚ ଇତ୍ଥିଂ ଅତିୱେଲଂ ଉପନିଜ୍ଝାଯତି। ତେସଂ

ଅତିୱେଲଂ ଉପନିଜ୍ଝାଯନଭାୱା କାମପରିଠାହୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ତତୋ ମେଥୁନଧମ୍ମଂ ପଟିସେୱନ୍ତି। ତେ ଅସଦ୍ଧମ୍ମପଟିସେୱନପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞୂହି ଗରହିଯମାନା ୱିହେଠିଯମାନା ତସ୍ସ ଅସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛାଦନହେତୁ ଅଗାରାନି କରୋନ୍ତି।

ତେ ଅଗାରଂ ଅଜ୍ଝାୱସମାନା ଅନୁକ୍କମେନ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ଅଲସଜାତିକସ୍ସ ସତ୍ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠାନୁଗତିଂ ଆପଜ୍ଜନ୍ତା ସନ୍ନିଧିଂ କରୋନ୍ତି। ତତୋ ପଭୁତି କଣୋପି ଥୁସୋପି ତଣ୍ଡୁଲଂ ପରିଯୋନନ୍ଧନ୍ତି, ଲାଯିତଟ୍ଠାନମ୍ପି ନପ୍ପଟିୱିରୂହତି। ତେ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଅନୁତ୍ଥୁନନ୍ତି ''ପାପକା ୱତ ଭୋ ଧମ୍ମା ସତ୍ତେସୁ ପାତୁଭୂତା, ମଯଂ ପୁବ୍ବେ ମନୋମଯା ଅହୁମ୍ହା''ତି। ଅଗ୍ଗଞ୍ଞସୁତ୍ତେ ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱିତ୍ଥାରେତବ୍ବଂ। ତତୋ ମରିଯାଦଂ ଠପେନ୍ତି। ଅଥଞ୍ଞତରୋ ସତ୍ତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଭାଗଂ ଅଦିନ୍ନଂ ଆଦିଯତି। ତଂ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପରିଭାସିତ୍ୱା ତତିଯୱାରେ ଲେଡ୍ଡୁଦଣ୍ଡେହି ପହରନ୍ତି। ତେ ଏୱଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନକଲହମୁସାୱାଦଦଣ୍ଡାଦାନେସୁ ଉପ୍ପନ୍ନେସୁ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ଚିନ୍ତଯନ୍ତି, ''ଯଂନୂନ ମଯଂ ଏକଂ ସତ୍ତଂ ସମ୍ମନ୍ନେଯ୍ୟାମ, ଯୋ ନୋ ସମ୍ମା ଖିଯିତବ୍ବଂ ଖିଯେଯ୍ୟ, ଗରହିତବ୍ବଂ ଗରହେଯ୍ୟ, ପବ୍ବାଜେତବ୍ବଂ ପବ୍ବାଜେଯ୍ୟ, ମଯଂ ପନସ୍ସ ସାଲୀନଂ ଭାଗଂ ଅନୁପଦସ୍ସାମା''ତି। ଏୱଂ କତସନ୍ନିଟ୍ଠାନେସୁ ପନ ସତ୍ତେସୁ ଇମସ୍ମିଂ ତାୱ କପ୍ପେ ଅଯମେୱ ଭଗୱା ବୋଧିସତ୍ତଭୂତୋ ତେନ ସମଯେନ ତେସୁ ସତ୍ତେସୁ ଅଭିରୂପତରୋ ଚ ଦସ୍ସନୀଯତରୋ ଚ ମହେସକ୍ଖତରୋ ଚ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନୋ ପଟିବଲୋ ନିଗ୍ଗହପଗ୍ଗହଂ କାତୁଂ ତେ ତଂ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ଯାଚିତ୍ୱା ସମ୍ମନିଂସୁ। ସୋ ତେନ ମହାଜନେନ ସମ୍ମତୋତିପି ମହାସମ୍ମତୋ, ଖେତ୍ତାନଂ ଅଧିପତୀତି ଖତ୍ତିଯୋ, ଧମ୍ମେନ ସମେନ ପରେସଂ ରଞ୍ଜେତୀତି ରାଜାତି, ତୀହି ନାମେହି ପଞ୍ଞାଯିତ୍ଥ। ଯଞ୍ହି ଲୋକେ ଅଚ୍ଛରିଯଂ ଠାନଂ ବୋଧିସତ୍ତୋୱ ତତ୍ଥ ଆଦି ପୁରିସୋତି ଏୱଂ ବୋଧିସତ୍ତଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଖତ୍ତିଯମଣ୍ଡଲେ ସଣ୍ଠିତେ ଅନୁପୁବ୍ବେନ ବ୍ରାହ୍ମଣାଦଯୋପି ୱଣ୍ଣା ସଣ୍ଠହିଂସୁ। ଏୱଂ ଚନ୍ଦିମସୂରିଯପାତୁଭାୱତୋ ଯାୱ ପୁନ କପ୍ପୱିନାସକମହାମେଘୋ, ଇଦଂ ୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାଯୀ ନାମ ଚତୁତ୍ଥମସଙ୍ଖେଯ୍ୟଂ ନାମ। ତେନେତଂ ୱୁଚ୍ଚତି ମେଘୋ ଜାଲପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ ସଂୱଟ୍ଟୋତି ଜାଲା ମେଘପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ ସଂୱଟ୍ଟଟ୍ଠାଯୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ମେଘା ସୂରିଯପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ ୱିୱଟ୍ଟୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ସୂରିଯା ମେଘପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ ୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାଯୀତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଚତ୍ତାରି ଇମାନି କପ୍ପାନି ମହାକପ୍ପୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାଯିକପ୍ପେଯେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ବୁଦ୍ଧାଦଯୋତି। ତଥା ହି ଇମସ୍ମିଂଯେୱ ୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାଯିଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟକପ୍ପେ ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକ ବୁଦ୍ଧସାୱକଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନ ତୀସୁ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟକପ୍ପେସୁ। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଅସୁଞ୍ଞକପ୍ପେଯେୱ, ନ ସୁଞ୍ଞକପ୍ପେ। ତତ୍ଥ ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସାୱକଚକ୍କୱତ୍ତୀହି ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତପୁଗ୍ଗଲେହି ଅସୁଞ୍ଞତ୍ତା ଅସୁଞ୍ଞକପ୍ପୋ ନାମ। ତବ୍ବିଗମେନ ସୁଞ୍ଞକପ୍ପୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ତେସୁପି ଅସୁଞ୍ଞକପ୍ପୋ ପଞ୍ଚୱିଧୋ ହୋତି ସାରକପ୍ପୋ , ମଣ୍ଡକପ୍ପୋ, ୱରକପ୍ପୋ, ସାରମଣ୍ଡକପ୍ପୋ, ଭଦ୍ଦକପ୍ପୋତି, ତେସୁ ଯସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଏକୋୱ ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ସୋ ସାରକପ୍ପୋ ନାମ। ଯସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଦ୍ୱେ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ସୋ ମଣ୍ଡକପ୍ପୋ ନାମ। ଯସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ତଯୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ସୋ ୱରକପ୍ପୋ ନାମ। ଯସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଚତ୍ତାରୋ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ସୋ ସାରମଣ୍ଡକପ୍ପୋ ନାମ। ଯସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ସୋ ଭଦ୍ଦକପ୍ପୋନାମ। ଇମାନି ପଞ୍ଚକପ୍ପାନିଯେୱ ସହେୱ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ଜାତତ୍ତକୀସୋତତ୍ତକିଯା ନିଦାନେ।

''ନନ୍ଦୋ ସୁନନ୍ଦୋ ପଥୱୀ, ମଣ୍ଡୋ ଧରଣୀ ସାଗରୋ;

ପୁଣ୍ଡରୀକୋ ଇମେ ସତ୍ତ, ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟା ପକାସିତା।

ପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ହୋନ୍ତି ନନ୍ଦେ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେ;

ନୱ ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ସୁନନ୍ଦମ୍ହି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେ।

ଦସ ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ପଥୱିମ୍ହି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେ;

ଏକାଦସ ସହସ୍ସାନି, ତମ୍ହି ମଣ୍ଡେ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେ।

ୱୀସତି ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ଧରଣିମ୍ହି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେ;

ତିଂସ ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ସାଗରମ୍ହି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେ।

ଚତ୍ତାଲୀସ ସହସ୍ସାନି, ପୁଣ୍ଡରୀକେ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେ;

ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟେସୁ ସତ୍ତସୁ, ଏତ୍ତକାତି ପୱୁଚ୍ଚତି।

ଏକଂସତସହସ୍ସାନି, ଖୀସତି ଚ ସହସ୍ସଞ୍ଚ;

ସେସା ପଞ୍ଚସହସ୍ସାନି, ସଵ୍ଵବୁଦ୍ଧେହି ମଣ୍ଡିତା’’ତି।

ଖୁଦ୍ଦଂ। ଅପରମ୍ପି ଖୁଦ୍ଦଂ।

‘‘ଭଦ୍ଦୋ ସଵ୍ଵଫୁଲ୍ଲୋ, ସଵ୍ଵରତନୋ ଉସଭକ୍ଖନ୍ଧୋ;

ମାନିତଭଦ୍ଦୋ ଚ ପଦୁମୋ, ଉସଭକ୍ଖନ୍ତୁତ୍ତମେଖ ଚ;

ସଵ୍ଵଭାସୋ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟୋ, ନଖମୋତି ପଖୁଚ୍ଚତି।

ପଣ୍ଣାସ ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ସଵ୍ଵଭଦ୍ଦେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ;

ସଟ୍ଠି ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ସଵ୍ଵଫୁଲ୍ଲେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ।

ସତ୍ତତି ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ସଵ୍ଵରତନେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ;

ଅସୀତି ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ଉସଭକ୍ଖନ୍ଧେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ।

ନଖୁତି ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ମାନିତଭଦ୍ଦେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ;

ଖୀସତି ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ପଦୁମମ୍ହି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ।

ଦସ ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି ଉସଭମ୍ହି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ;

ପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ଖନ୍ତୁତ୍ତମେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ।

ଦ୍ୱେ ଚ ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସାନି, ସଵ୍ଵଭାସେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ;

ଅଙ୍ଖେୟ୍ୟେ ନଖସ୍ମିଂ, ଏତ୍ତକାତି ପଖୁଚ୍ଚତି।

ତୀଣି ସତସହସ୍ସାନି, ସତ୍ତାସୀତିସହସ୍ସଞ୍ଚ;

ଗଣନାନଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧାନଂ, ସଵ୍ଵବୁଦ୍ଧେହି ମଣ୍ଡିତା’’ତି।

ତେ ସଵ୍ଵେପି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେ ଯାଖ ଅରିମେତ୍ତେୟ୍ୟା ସମୋଧାନେତ୍ୱା

‘‘ସମ୍ବୁଦ୍ଧେ ଅଟ୍ଠଖୀସଞ୍ଚ, ଦ୍ୱାଦସଞ୍ଚ ସହସ୍ସକେ;

ପଞ୍ଚସତସହସ୍ସାନି, ନମାମି ସିରସା ମହଂ;

ତେସଂ ଧମ୍ମଞ୍ଚ ସଙ୍ଘଞ୍ଚ, ଆଦରେନ ନମାମହଂ।

ନମକ୍କାରାନୁଭାଖେନ, ହିତ୍ୱା ସଵ୍ଵେ ଉପଦ୍ଦଖେ;

ଅନେକଅନ୍ତରାଯାପି, ଖିନସ୍ସନ୍ତୁ ଅସେସତୋ’’ତି।

ନମସ୍ସନଗାଥା ପୱତ୍ତା ସା ଊନସଙ୍ଖ୍ୟାୱସେନେୱ କତାୱ ଭୱିତବ୍ବଂ, ତଥା ହି ଅମ୍ହାକଂ ଭଗୱା ପୋରାଣବ୍ରହ୍ମଦେୱବୁଦ୍ଧଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ୟାୱ ପୋରାଣସକ୍ୟଗୋତମା ମନସାୱ ଚିନ୍ତେନ୍ତସ୍ସ ସତ୍ତଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନି ୱୀତିୱତ୍ତାନି ପୋରାଣସକ୍ୟଗୋତମବୁଦ୍ଧଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ୟାୱ ମଜ୍ଝିମଦୀପଙ୍କରା ୱାଚାମତ୍ତେନ ନୱ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନି ୱୀତିୱତ୍ତାନି। ମଜ୍ଝିମଦୀପଙ୍କରତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାୱ ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧା କାୟଙ୍ଗୱାଚଙ୍ଗୱସେନ ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନି ୱୀତିୱତ୍ତାନି। ପଦୁମୁତ୍ତରବୁଦ୍ଧତୋ ୟାୱ କକୁସନ୍ଧା ଏକମସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ ୱୀତିୱତ୍ତଂ। ଏୱମିମେସୁ ୱୀସତିଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟେସୁ ବ୍ରହ୍ମଦେୱପୋରାଣସକ୍ୟଗୋତମବୁଦ୍ଧାନମନ୍ତରେ ସତ୍ତ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟେ ସବ୍ବଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ଏକସତସହସ୍ସଞ୍ଚ ୱୀସତି ସହସ୍ସଞ୍ଚ ପଞ୍ଚସହସ୍ସାନି ଚ ହୋନ୍ତି। ପୋରାଣସକ୍ୟଗୋତମମଜ୍ଝିମଦୀପଙ୍କରାନମନ୍ତରେ ନୱ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟେ ସବ୍ବଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତ୍ୱା ତୀଣିସତସହସ୍ସାନି ସତ୍ତାସୀତିସହସ୍ସାନି ଚ ହୋନ୍ତି। ମଜ୍ଝିମଦୀପଙ୍କରତୋ ୟାୱ ମେତ୍ତେୟ୍ୟା ଅଟ୍ଠୱୀସାତି ସବ୍ବଂ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠୱୀସଞ୍ଚ ଦ୍ୱାଦସସହସ୍ସଞ୍ଚ ପଞ୍ଚସତସହସ୍ସାନି ଚ ହୋନ୍ତି ତସ୍ମା ଊନସଙ୍ଖ୍ୟାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ପରିପୁଣ୍ଣସଙ୍ଖ୍ୟାୱସେନ ଇଚ୍ଛମାନେହି ଚିନ୍ତେତବ୍ବାୱ। ଏସା ଚ ସଙ୍ଖ୍ୟାୱିଚାରଣା ନିଦାନେ ୱୁତ୍ତାୱ।

ଏୱଂ ‘‘ଚିନ୍ତିତଂ ସତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ, ନୱସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟୱାଚକଂ;

କାୟୱାଚା ଚତୁସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ, ବୁଦ୍ଧତ୍ତଂସମୁପାଗମୀ’’ତି।

ୱୁତ୍ତେସୁ ୱୀସତିଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟେସୁ ପଠମଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟକପ୍ପୱସେନେୱ କତା। ଅତ୍ଥତୋ ପନ ସାରକପ୍ପମଣ୍ଡକପ୍ପୱରକପ୍ପସାରମଣ୍ଡକପ୍ପଭଦ୍ଦକପ୍ପୱସେନ ପଞ୍ଚୱିଧାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଇମାନି ପଞ୍ଚନାମାନି ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକପ୍ପେୟେୱ ଲବ୍ଭନ୍ତି, ଅନୁପ୍ପନ୍ନକପ୍ପେ ପନ ସୁଞ୍ଞକପ୍ପୋତ୍ୱେୱ ନାମଂ ଲବ୍ଭତି ତଥା ହି କପ୍ପସଣ୍ଠହନକାଲେ ସବ୍ବପଠମଂ ମହାବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କଟ୍ଠାନେୟେୱ ପଦୁମିନିଗଚ୍ଛୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସା ୟସ୍ମିଂ କାଲେ ଏକୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ଏକୋ ପଦୁମିନିଗଚ୍ଛୋ ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରେହି ସହ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ସୁଦ୍ଧାୱାସବ୍ରହ୍ମୁନୋ ନେମିତ୍ତପାଠକା ଅରହନ୍ତୋ ଇମସ୍ମିଂ କପ୍ପେ ଏକୋ ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତୀତି ସଞ୍ଜାତପୀତିସୋମନସ୍ସା ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରେ ଗହେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଠପେନ୍ତି ‘‘ୟଦା ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସତି, ତଦା ଦସ୍ସାମା’’ତି। ଏୱଂ ଦ୍ୱେ ତୟୋ ଚତ୍ତାରୋ ପଞ୍ଚ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ତଦା ଦ୍ୱେ ତୀଣି ଚତ୍ତାରି ପଞ୍ଚ ପଦୁମିନିଗଚ୍ଛା ଅଟ୍ଠପରିକ୍ଖାରେହି ସହ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ତଞ୍ଚ ଖୋ ଏକସ୍ମିଂ ୟେୱ ନାଳଏକେକ ବଦ୍ଧା ହୁତ୍ୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଏୱଂ କପ୍ପସଣ୍ଠହନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟେୱ ଇମାନି ପଞ୍ଚ ନାମାନି ଲବ୍ଭନ୍ତୀତି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଏତ୍ତାୱତା ଇମସ୍ମିଂୟେୱ ୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାୟୀଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟକପ୍ପେ ବୁଦ୍ଧାଦୟୋ ମହେସକ୍ଖା ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତୋ ଚକ୍କୱତ୍ତିରାଜାନୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ତଥା ଆୟୁକପ୍ପନ୍ତରକପ୍ପାନିପି। ତତ୍ଥ ଆୟୁକପ୍ପୋ ନାମ ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଆୟୁପରିଚ୍ଛେଦୋ। ଅନ୍ତରକପ୍ପୋ ନାମ ତତ୍ଥ ସତ୍ଥରୋଗଦୁବ୍ଭିକ୍ଖାନଂ ଅଞ୍ଞତରସଂୱଟ୍ଟନେନ ବହୂସୁ ୱିନାସମୁପଗତେସୁ ଅୱସିଟ୍ଠସତ୍ତସନ୍ତା ନପ୍ପୱତ୍ତକୁସଲକମ୍ମାନୁଭାୱେନ ଦସୱସ୍ସତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଅନୁକ୍କମେନ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାୟୁକପ୍ପମାଣେସୁ ସତ୍ତେସୁ ପନ ଅଧମ୍ମସମାଦାନୱସେନ କମେନ ପରିହାୟିତ୍ୱା ଦସୱସ୍ସାୟୁକେସୁ ଜାତେସୁ ରୋଗାଦୀନମଞ୍ଞତରସଂୱଟ୍ଟନେନ ସତ୍ତାନଂ ୱିନାସପ୍ପତ୍ତି ୟାୱ ଅୟମେକୋ ଅନ୍ତରକପ୍ପୋ। ଏୱଂ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନଅନ୍ତରକପ୍ପୱସେନ ଚତୁସଟ୍ଠିଅନ୍ତରକପ୍ପୋ ଏକୋ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟକପ୍ପୋ ୱୀସତି ଅନ୍ତରକପ୍ପପ୍ପମାଣୋତି ଅପରେ ୱଦନ୍ତି। ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟକପ୍ପାନି ଏକୋ ମହାକପ୍ପୋ ନାମ। ଏୱଂ ତେଜୋ ସଂୱଟ୍ଟୱସେନ ତାୱ ମହାକପ୍ପାନଂ ଅନ୍ତରଂ ଅଗ୍ଗିନାୱ ୱିନସ୍ସତି। ୟସ୍ମିଂ ପନ ସମୟେ କପ୍ପୋ ଉଦକେନ ନସ୍ସତି, ତଦା ଆଦିତୋୱ କପ୍ପୱିନାସକମହାମେଘୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱାତି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟେନେୱ ୱିତ୍ଥାରେତବ୍ବଂ ଅୟଂ ପନ ୱିସେସୋ ୟଥା ତତ୍ଥ ଦୁତିୟସୂରିୟୋ, ଏୱମିଧପି କପ୍ପୱିନାସକୋ ଖାରୁଦକମହାମେଘୋ ୱୁଟ୍ଠାତି ସୋ ଆଦିତୋ ସୁଖୁମଂ ୱସ୍ସନ୍ତୋ ଅନୁକ୍କମେନ ମହାଧାରାହି କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଂ ପୂରେନ୍ତୋ ୱସ୍ସତି। ଖାରୁଦକେନ ଫୁଟ୍ଠଫୁଟ୍ଠା ପଥୱୀପବ୍ବତାଦୟୋ ୱିଲୀୟନ୍ତି ତଂ ଉଦକଂ ୱାତେନ ସମନ୍ତତୋ ଧାରିତଂ ପଥୱିତୋ ୟାୱ ପରିତ୍ତାଭା ଅପ୍ପମାଣାଭା ଆଭସ୍ସରାତି ତୟୋପି ଦୁତିୟଜ୍ଝାନଭୂମି ଉଦକଂ ଗଣ୍ହାତି। ତତ୍ଥ ତୟୋପି ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ୱିଲୀୟାପେତ୍ୱା ସୁଭ କିଣ୍ହେ ଆହଚ୍ଚ ତିଟ୍ଠତି ୟାୱ ଅଣୁମତ୍ତଂ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ଅତ୍ଥି, ତାୱ ନ ୱୂପସମତି। ଉଦକାନୁଗତଂ ପନ ସବ୍ବସଙ୍ଖାରଗତଂ ଅଭିଭୱିତ୍ୱା ସହସା ୱୂପସମତି ଅନ୍ତରଧାନଂ ଗଚ୍ଛତି, ହେଟ୍ଠା ଆକାସେନ ସହ ଉପରି ଆକାସୋ ଏକୋ ହୋତି ମହନ୍ଧକାରୋତି ସବ୍ବଂ ୱୁତ୍ତସଦିସମେୱ। କେୱଲଂ ପନିଧ ଓତିଣ୍ଣୋତିଣ୍ଣେ ଉଦକେ ଆଭସ୍ସରବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଲୋକପାତୁଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ସୁଭକିଣ୍ହତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଆଭସ୍ସରଟ୍ଠାନାଦୀସୁ ସତ୍ତା ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି ଏତ୍ଥାପି କପ୍ପୱିନାସକମହାମେଘତୋ ୟାୱ କପ୍ପୱିନାସକୋଦକପରିଚ୍ଛେଦୋ ସଂୱଟ୍ଟୋ ନାମ ପଠମମସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟକପ୍ପୋ ନାମାତି ଚତ୍ତାରିଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟକପ୍ପାନି ୱୁତ୍ତସଦିସାନି ଏୱଂ ସତ୍ତ ମହାକପ୍ପାନି ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଅଗ୍ଗିନା ୱିଲୀୟିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠମେ ମହାକପ୍ପେ ଉଦକେନପି ୱିନାସୋ ଚ ସଣ୍ଠହନଞ୍ଚ ୱେଦିତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ସତ୍ତସତ୍ତମହାକପ୍ପୋ ସତ୍ତସତ୍ତୱାରଂ ଅଗ୍ଗିନା ୱିଲୀୟିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠମେ ଅଟ୍ଠମେ ୱାରେ ଆପେନ ୱିଲୀୟିତ୍ୱା ଅନୁକ୍କମେନ ତେସଟ୍ଠିମହାକପ୍ପାନି ପରିପୁଣ୍ଣାନି ତଦା ଆପୱାରଂ ପଟିବାହିତ୍ୱା ଚତୁସଟ୍ଠିମେ ମହାକପ୍ପେ ୱାତେନ ୱିନସ୍ସତି ତଦୋ ଆଦିତୋ କପ୍ପୱିନାସକମହାୱାତୋ ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱାତି ସବ୍ବଂ ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତନୟମେୱ। ଅୟଂ ପନ ୱିସେସୋ ୟଥା ଅଗ୍ଗିନା ୱିନାସକପ୍ପେ ଦୁତିୟସୂରିୟୋ, ଏୱମିଧାପି କପ୍ପୱିନାସନତ୍ଥଂ ୱାତୋ ସମୁଟ୍ଠାତି ସୋ ପଠମଂ ସୁଖୁମରଜଂ ଉଟ୍ଠାପେତି, ତତୋ ଥୂଲରଜଂ ସଣ୍ହରଜଂ ସୁଖୁମୱାଲିକଂ ସକ୍ଖରପାସାଣାଦୟୋତି ୟାୱ କୂଟାଗାରମତ୍ତେ ପାସାଣେପି ୱିସମଟ୍ଠାନେ ଠିତମହାରୁକ୍ଖେ ଚ ଉଟ୍ଠାପେତି, ତେ ପଥୱିତୋ ନଭମୁଗ୍ଗତା ନ ପୁନ ପତନ୍ତି, ତତ୍ଥେୱ ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣା ହୁତ୍ୱା

ଅଭାଵଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଯଥାନୁକ୍କମେନ ହେଟ୍ଠା ମହାପଥଵିଯା ୱାତୋ ସମୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପଥଵିଂ ପରିଵତ୍ତେତ୍ୱା ଉଦ୍ଧଂମୂଲଂ କତ୍ୱା ଆକାସେ ଖିପତି ଯୋଜନସତପ୍ପମାଣାପି ପଥଵିପ୍ପଦେସା ଦ୍ୱିଯୋଜନତିଯୋଜନଚତୁଯୋଜନପଞ୍ଚଯୋଜନଛଯୋଜନସତ୍ତଯୋଜନପ୍ପମାଣାପି ଭିଜ୍ଜିତ୍ୱା ତେ ୱେଗକ୍ଖିତ୍ତା ଆକାସେଯେୱ ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣା ହୁତ୍ୱା ଅଭାଵଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଚକ୍କୱାଳପବ୍ବତମ୍ପି ୱାତୋ ଉକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଆକାସେ ଖିପତି ତେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ଘଟ୍ଟଯନ୍ତା ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣା ହୁତ୍ୱା ୱିନସ୍ସନ୍ତି ଏତେନେୱ ଭୁମଟ୍ଠକୱିମାନାନି ଆକାସଟ୍ଠକୱିମାନାନି ଚ ୱିନାସେନ୍ତୋ ଛକାମାୱଚରଦେୱଲୋକେ ନାସେତ୍ୱା କୋଟିସତସହସ୍ସଚକ୍କୱାଳଆନି ୱିନାସେତି। ତତ୍ଥ ଚକ୍କୱାଳଆ ଚକ୍କୱାଳେହି, ହିମୱନ୍ତା ହିମୱନ୍ତେହି, ସିନେରୂ ସିନେରୂହି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସମାଗନ୍ତ୍ୱା ଚୁଣ୍ଣୱିଚୁଣ୍ଣା ହୁତ୍ୱା ୱିନସ୍ସନ୍ତି। ପଥଵିତୋ ଯାୱ ପରିତ୍ତସୁଭା, ଅପ୍ପମାଣସୁଭା, ସୁଭଣିଣ୍ହାତି ତଯୋପି ତତିଯଜ୍ଝାନଭୂମୀ ୱାତୋ ଗଣ୍ହାତି ତତ୍ଥ ତଯୋପି ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ୱିନାସେତ୍ୱା ୱେହପ୍ଫଲଂ ଆହଚ୍ଚ ଅଟ୍ଠାସି। ଏୱଂ ସବ୍ବଂ ସଙ୍ଖାରଗତଂ ୱିନାସେତ୍ୱା ସଯଂ ୱିନସ୍ସତି, ହେଟ୍ଠା ଆକାସେନ ସହ ଉପରି ଆକାସୋ ଏକୋ ହୋତି ମହନ୍ଧକାରୋତି ସବ୍ବଂ ୱୁତ୍ତସଦିସଂ। ଇଧ ପନ ସୁଭକିଣ୍ହବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଲୋକୋ ପାତୁଭୱତି। ୱେହପ୍ଫଲତୋ ଚୱିତ୍ୱା ସୁଭକିଣ୍ହାଦୀସୁ ସତ୍ତା ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି, ତତ୍ଥକପ୍ପୱିନା ସକମହାମେଘତୋ ଯାୱ କପ୍ପୱିନାସକୱାତୁପଚ୍ଛେଦୋ, ଇଦଂ ସଂୱଟ୍ଟୋ ନାମ, ପଠମମସଙ୍ଖେଯ୍ୟଂ ନାମାତି ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟକପ୍ପାନି ଏକୋ ମହାକପ୍ପୋ ନାମାତି ସବ୍ବଂ ତେଜୋସଂୱଟ୍ଟେ ୱୁତ୍ତନଯମେୱ।

ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ।

''ସତ୍ତ ସତ୍ତ ଗ୍ଗିନା ୱାରା, ଅଟ୍ଠମେ ଅଟ୍ଠମେ ଦକା;

ଚତୁସଟ୍ଠି ଯଦା ପୁଣ୍ଣା, ଏକୋ ୱାଯୁୱରୋ ସିଯା।

ଅଗ୍ଗିନା'ଭସ୍ସରା ହେଟ୍ଠା, ଆପେନ ସୁଭକିଣ୍ହତୋ;

ୱେହପ୍ଫଲତୋ ୱାତେନ, ଏୱଂ ଲୋକୋ ୱିନସ୍ସତୀ''ତି।

ତସ୍ମା ତିଣ୍ଣମ୍ପି ପଠମଜ୍ଝାନତଲାନଂ ଏକକପ୍ପେପି ଅୱିନାସାଭାୱତୋ ସକଲକପ୍ପେ ତେସଂ ସମ୍ଭୱୋ ନତ୍ଥୀତି ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟ କପ୍ପୱସେନ ତେସଂ ଆଯୁପରିଚ୍ଛେଦୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଦୁତିଯଜ୍ଝାନତଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପନ ପରିପୁଣ୍ଣମହାକପ୍ପୱସେନ ଆଯୁପରିଚ୍ଛେଦୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ, ନ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟକପ୍ପୱସେନ। ଯଦି ଦୁତିଯଜ୍ଝାନତଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ପରିପୁଣ୍ଣମହାକପ୍ପୱସେନ ଆଯୁପରିଚ୍ଛେଦୋ ସିଯା, କଥଂ ଆଭସ୍ସରାଦୀସୁ ବ୍ରହ୍ମୂନଂ ଅଟ୍ଠମହାକପ୍ପାଦିୱସେନ ଆଯୁ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ସିଯା, ତଥା ହି ପଠମଜ୍ଝାନତଲଂ ସତ୍ତସୁ ୱାରେସୁ ଅଗ୍ଗିନା ୱିନସ୍ସତି। ଅଟ୍ଠମେ ୱାରେ ଯାୱ ଆଭସ୍ସରା ଉଦକେନ ୱିନସ୍ସତି ପୁନ ସତ୍ତୱାରେସୁ ଅଗ୍ଗିନା ପଠମଜ୍ଝାନତଲଂ, ପୁନ ଅଟ୍ଠମେୱାରେ ଉଦକେନ ଦୁତିଯଜ୍ଝାନତଲଂ ୱିନସ୍ସତୀତି ଏୱଂ ଅଟ୍ଠମେ ୱାରେ ଆପୱାରଂ ପଟିବାହିତ୍ୱା ଯାୱ ସୁଭକିଣ୍ହା ୱାତେନ ୱିନସ୍ସତି ଏୱଂ ଚତୁସଟ୍ଠି ପରିପୁଣ୍ଣା ହୋତୀତି ସଚ୍ଚଂ , ହେଟ୍ଠୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାଯୀ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟକପ୍ପୱସେନ ଏକୋ ସତ୍ତ ମହାକପ୍ପାନି ଚାତି ଅଟ୍ଠ କପ୍ପାନି ଆଭସ୍ସରବ୍ରହ୍ମୂନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ହୋତି। ଚତୁସଟ୍ଠିକପ୍ପେସୁପି ୱିୱଟ୍ଟଟ୍ଠାଯୀଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟକପ୍ପୱସେନ ଏକୋ ତେ ସଟ୍ଠିମହାକପ୍ପାନି ଚାତି ଚତୁସଟ୍ଠିକପ୍ପାନି ସୁଭକିଣ୍ହାନଂ ବ୍ରହ୍ମୂନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ ହୋତି ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ପୋରାଣେହି।

ସତ୍ତ ସତ୍ତ'ଗ୍ଗିନା ୱାରା, ଅଟ୍ଠମେ ଅଟ୍ଠମେ ଦକା;

ଚତୁସଟ୍ଠି ଯଦା ପୁଣ୍ଣା, ଏକୋ ୱାଯୁୱରୋ ସିଯା'ତି।

କେଚି ପନ।

''ଅଗ୍ଗିନା'ଭସ୍ସରା ହେଟ୍ଠା, ଆପେନ ସୁଭକିଣ୍ହତୋ;

ୱେହପ୍ଫଲତୋ ୱାତେନ, ଏୱଂ ଲୋକୋ ୱିନସ୍ସତୀ''ତି।

ଇମିସ୍ସା ଗାଥାଯ ''ଆଭସ୍ସରାତି''ଚ ''ସୁଭକିଣ୍ହତୋ''ତି ଚ ''ୱେହପ୍ଫଲତୋ''ତି ଚ ଅଭିୱିଧିଅୱସେନ ୱୁତ୍ତଭାୱଞ୍ଚ ସମତଲଭାୱେପି ସେଟ୍ଠଭୂମିତ୍ତା ପଟ୍ଠାନୱସେନ ୱୁତ୍ତଭାୱଞ୍ଚ ଅମଞ୍ଞିତ୍ୱା ସୁଦ୍ଧାୱାସଭୂମୀସୁ ୱିଯ ଉପରୂପରିୱସେନ ଭୂମିକ୍କମୋତି ମଞ୍ଞିତ୍ୱା।

''ପଞ୍ଚଭୂମି ନଟ୍ଠା ଅଗ୍ଗି, ଅଟ୍ଠ ଭୂମି ନଟ୍ଠା ଦକା;

ନୱଭୂମି ନଟ୍ଠା ୱାତା, ଲୋକନଟ୍ଠା ତଦା ସିୟୁଂ।

ପଠମେ ଅଗ୍ଗି ଦ୍ୱତ୍ତିଂସ, ଦୁତିଯେ ଆଦି ସୋଳଅସ;

ଦୁତିଯଭୂମେ ମଜ୍ଝେ ଅଟ୍ଠମଂ, ତଂ ଛପ୍ପଞ୍ଞାସ ୱାରକଂ।

ଆଭସ୍ସରମ୍ହି ଚତୁତ୍ଥଂ, ପରିତ୍ତସୁଭମ୍ହି ଦ୍ୱେ ଜଲଂ;

ଅପ୍ପମାଣସୁଭଂ ଏକୱାରଂ, ମତଂ ଉଦକସତ୍ତମ''ନ୍ତି।

ୱଦନ୍ତି ତେସଂ ୱାଦେ ଆଭସ୍ସରତୋ ହେଟ୍ଠା ପଞ୍ଚଭୂମି ଅଗ୍ଗିନଟ୍ଠା, ସୁଭକିଣ୍ହତୋ ହେଟ୍ଠା ଅଟ୍ଠଭୂମି ଉଦକନଟ୍ଠାତି ୱଦନ୍ତି। ସମତଲଦୀପନତ୍ଥଂ ସନ୍ଦେହଚ୍ଛେଦନତ୍ଥଂ ଏୱଂ ଗହିତାତି ଏକଭୱପରିଯୋସାନଂ ସନ୍ଧାଯ ପଟିସନ୍ଧିଭୱଞ୍ଚାତି ଆଦି ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ଇମିସ୍ସାପି ଅତ୍ଥଂ ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଗହେତ୍ୱା ପଟିସନ୍ଧିଭୱଙ୍ଗୱସେନ ସଦିସଭାୱମେୱ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ପରିକପ୍ପେନ୍ତି ସୋ ଅଯୁତ୍ତରୂପୋ ୱିଯ ଦିସ୍ସତି ଅତିୱିଯ ମିଚ୍ଛାଗାହୋ ଚ ହୋତି ଅଗ୍ଗଞ୍ଞସୁତ୍ତୱିସୁଦ୍ଧିମଗ୍ଗାଦୀହି ୱିରୁଜ୍ଝନତୋ ସଂୱଟ୍ଟସୀମାପି ୱିରୁଦ୍ଧା ତତ୍ଥ ପଠମଜ୍ଝାନତଲଂ ଉପାଦାଯ ଅଗ୍ଗିନା, ଦୁତିଯଜ୍ଝାନତଲଂ ଉପାଦାଯ ଉଦକେନ, ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନତଲଂ ଉପାଦାଯ ୱାତେନ ୱିନସ୍ସତୀତି ୱୁତ୍ତୱଚନେନାପି ୱିରୁଜ୍ଝତେୱ ତସ୍ମା ''ଆଭସ୍ସରା''ତି ଚ ''ସୁଭକିଣ୍ହତୋ''ତି ଚ ''ୱେହପ୍ଫଲତୋ''ତି ଚ ଏତ୍ଥାଭିୱିଧିୱସେନ ଅତ୍ଥୋ ଗହେତବ୍ବୋ। ଅଞ୍ଞଥା ''ଉପରି ପବ୍ବତା ଦେୱୋ ୱସ୍ସତୀ''ତି ଏତ୍ଥ ୱିଯ ଆଭସ୍ସରସୁଭକିଣ୍ହୱେହପ୍ଫଲାନଂ ତେନ ତେନ ସଂୱଟ୍ଟେନ ୱିନାସୋପି ନ ଭୱେଯ୍ଯ। ଅଯଂ ଲୋକୱିପତ୍ତିପରିଚ୍ଛେଦୋ। ଏୱଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ ତି ଇମସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ।

ଇତି ସାଗରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରୱିରଚିତେ ସୀମୱିସୋଧନେ

କପ୍ପୱିନାସକଣ୍ଡୋ ଦୁତିଯୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ।

୩। ନିବ୍ବାନକଣ୍ଡୋ

ଇଦାନି ''ସଦ୍ଧମ୍ମସୱନମ୍ପି ଚାତି ଇମସ୍ସ ସଂୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ ତତ୍ଥ ସଦ୍ଧମ୍ମସୱନମ୍ପି ଚ ଲୋକେ ଦୁଲ୍ଲଭମେୱ ତଥା ହି ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ ତିୱିଧୋ ହୋତି। ପରିୟତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ, ପଟିପତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ, ପଟିୱେଧସଦ୍ଧମ୍ମୋତି। ତତ୍ଥ ପରିୟତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ ତେପିଟକଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ। ପଟିପତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ ତେରସଧୁତଙ୍ଗାନି ଅସୀତି ଖନ୍ଧକୱତ୍ତାଦୟୋ ଅଭିସମାଚାରୱତ୍ତାଦୀନି। ପଟିୱେଧସଦ୍ଧମ୍ମୋ ନାମ ଚତୁସଚ୍ଚପଟିୱେଧୋ। ତେସୁ ପରିୟତ୍ତିସଦ୍ଧମ୍ମୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ସଦ୍ଧମ୍ମାନଂ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମୋୟେୱ ପଦଟ୍ଠାନଞ୍ଚ। କସ୍ମା ତଂମୂଲକତ୍ତା ତଥା ହି ପରିୟତ୍ତିୟା ଅସତି ପଟିୱେଧୋ ନାମ ନତ୍ଥି। ପରିୟତ୍ତିୟା ଅନ୍ତରହିତାୟ ପଟିପତ୍ତି, ପଟିପତ୍ତିୟା ଅନ୍ତରହିତାୟ ଅଧିଗମୋ ଅନ୍ତରଧାୟତି। କିଂ କାରଣା ଅୟଞ୍ହି ପରିୟତ୍ତି ପଟିପତ୍ତିୟା ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି। ପଟିପତ୍ତିଅଧିଗମସ୍ସାପି ପରିୟତ୍ତିୟେୱ ପମାଣଂ। ତତ୍ଥ ପଟିୱେଧୋ ଚ ପଟିପତ୍ତି ଚ ହୋତିପି ନହୋତିପି। ଏକସ୍ମିଞ୍ହି କାଲେ ପଟିୱେଧଧରା ଭିକ୍ଖୂ ବହୂ ହୋନ୍ତି, ''ଏସ ଭିକ୍ଖୁ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ''ତି ଅଙ୍ଗୁଲିଂ ପହରିତ୍ୱା ଦସ୍ସେତବ୍ବୋ ହୋତି। ଇମସ୍ମିଂ ୟେୱ ଦୀପେ ଏକୱାରଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନଭିକ୍ଖୁନାମ ନାହୋସି। ପଟିପତ୍ତିପୂରକାପି କଦାଚି ବହୂ ହୋନ୍ତି କଦାଚି ଅପ୍ପା। ଇତି ପଟିୱେଧୋ ଚ ପଟିପତ୍ତି ଚ ହୋତିପି ନ ହୋତିପି। ସାସନସ୍ସ ଠିତିୟା ପନ ପରିୟତ୍ତିୟେୱ ପମାଣଂ ପଣ୍ଡିତୋ ହି ତେପିଟକଂ ସୁତ୍ୱା ଦ୍ୱେପି ପୂରେତି, ୟଥା ଅମ୍ହାକଂ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଆଳାରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ପଞ୍ଚ ଅଭିଞ୍ଞା ସତ୍ତ ଚ ସମାପତ୍ତିୟୋ ନିବ୍ବତ୍ତେତ୍ୱା ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନ ସମାପତ୍ତିୟା ପରିକମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛି। ସୋ ''ନ ଜାନାମୀ''ତି ଆହ। ତତୋ ଉଦକସ୍ସ ସନ୍ତିକଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଅଧିଗତୱିସେସଂ ସଂସନ୍ଦିତ୍ୱା ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାୟତନସ୍ସ ପରିକମ୍ମଂ ପୁଚ୍ଛି। ସୋ ଆଚିକ୍ଖି, ତସ୍ସ ୱଚନସମନନ୍ତରମେୱ ମହାସତ୍ତୋ ତଂ ସମ୍ପାଦେସି ଏୱମେୱ ପଞ୍ଞୱା ଭିକ୍ଖୁ ପରିୟତ୍ତିଂ ସୁତ୍ୱା ଦ୍ୱେପି ପୂରେତି ତସ୍ମା ପରିୟତ୍ତିୟା ଠିତାୟ ସାସନଂ ଠିତଂ ହୋତି ୟଥା ମହାତଳାକସ୍ସ ପାଳିୟା ଥିରାୟ ଉଦକଂ ନ ଠସ୍ସତୀତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଉଦକେ ସତି ପଦୁମାଦୀନି ପୁପ୍ଫାନି ନ ପୁପ୍ଫିସ୍ସନ୍ତୀତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଏୱମେୱ ମହାତଳାକସ୍ସ ଥିରପାଳିସଦିସେ ତେପିଟକେ ବୁଦ୍ଧୱଚନେ ସତି ମହାତଳାକେ ଉଦକସଦିସା ପଟିପତ୍ତିପୂରକା କୁଲପୁତ୍ତା ନତ୍ଥୀତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ତେସୁ ସତି ମହାତଳାକେସୁ ପଦୁମାଦୀନି ପୁପ୍ଫାନି ୱିୟ ସୋତାପନ୍ନାଦୟୋ ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲା ନତ୍ଥୀତି ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ, ଏକନ୍ତତୋ ପରିୟତ୍ତିୟେୱ ପମାଣଂ ପରିୟତ୍ତିୟା ଅନ୍ତରହିତାୟ ପଟିପତ୍ତିପଟିୱେଧାନଂ ଅନ୍ତରଧାନତୋ। ତତ୍ଥ ପରିୟତ୍ତିନାମ ତେପିଟକଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ ସାଟ୍ଠକଥା ପାଳିୟାୱ ସା ତିଟ୍ଠତି, ତାୱ ପରିୟତ୍ତି ପରିପୁଣ୍ଣା ହୋତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତେ କାଲେ କଲିୟୁଗରାଜାନୋ ଅଧମ୍ମିକା ହୋନ୍ତି ତେସୁ ଅଧମ୍ମିକେସୁ ରାଜାମଚ୍ଚାଦୟୋ ଅଧମ୍ମିକା ହୋନ୍ତି ତଥା ରଟ୍ଠଜନପଦୱାସିନୋପି ଅଧମ୍ମିକା ଏତେସଂ ଅଧମ୍ମିକତାୟ ନ ଦେୱୋ ସମ୍ମା ୱସ୍ସତି, ତତୋ ସସ୍ସାନି ନ ସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସୁ ସମ୍ପଜ୍ଜନ୍ତେସୁ ପଚ୍ଚୟଦାୟକା ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘସ୍ସ ପଚ୍ଚୟେ ଦାତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଭିକ୍ଖୂ ପଚ୍ଚୟେହି କିଲମନ୍ତା ଅନ୍ତେୱାସିକେ ସଙ୍ଗହେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ କାଲେ ପରିୟତ୍ତି ପରିହାୟତି, ଅତ୍ଥୱସେନ ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ପାଳିୱସେନେୱ ଧାରେନ୍ତି। ତତୋ କାଲେ ଗଚ୍ଛନ୍ତେ ପାଳିମ୍ପି ସକଲଂ ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି ପଠମଂ ଅଭିଧମ୍ମପିଟକଂ ପରିହାୟତି। ପରିହାୟମାନଂ ମତ୍ଥକତୋ ପଟ୍ଠାୟ ପରିୟତ୍ତି ହାୟତି ପଠମଞ୍ହି ମହାପକରଣଂ ପରିହାୟତି। ତସ୍ମିଂ ପରିହାୟମାନେ ୟମକଂ, କଥାୱତ୍ଥୁ, ପୁଗ୍ଗଲପଞ୍ଞତ୍ତି, ଧାତୁକଥା, ୱିଭଙ୍ଗୋ, ଧମ୍ମସଙ୍ଗହୋତି ଏୱଂ ଅଭିଧମ୍ମପିଟକେ ପରିହୀନେ ମତ୍ଥକତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସୁତ୍ତନ୍ତପିଟକଂ ପରିହାୟତି। ପଠମଞ୍ହି ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାୟୋ ପରିହାୟତି। ତସ୍ମିମ୍ପି ପଠମଂ ଏକାଦସନିପାତୋ…ପେ… ତତୋ ଏକନିପାତୋତି ଏୱଂ ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରେ ପରିହୀନେ ମତ୍ଥକତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସଂୟୁତ୍ତନିକାୟୋ ପରିହାୟତି, ପଠମଂ ମହାୱଗ୍ଗୋ ପରିହାୟତି। ତତୋ ପଟ୍ଠାୟ ସଳାୟତନୱଗ୍ଗୋ, ଖନ୍ଧୱଗ୍ଗୋ, ନିଦାନୱଗ୍ଗୋ, ସଗାଥାୱଗ୍ଗୋତି ଏୱଂ ସଂୟୁତ୍ତନିକାୟେ ପରିହୀନେ ମତ୍ଥକତୋ ପଟ୍ଠାୟ ମଜ୍ଝିମନିକାୟୋ ପରିହାୟତି ପଠମଞ୍ହି ଉପରିପଣ୍ଣାସକୋ ପରିହାୟତି। ତତୋ ମଜ୍ଝିମପଣ୍ଣାସକୋ, ତତୋ ମୂଲପଣ୍ଣାସକୋତି ଏୱଂ ମଜ୍ଝିମନିକାୟେ ପରିହୀନେ ମତ୍ଥକତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଦୀଘନିକାୟୋ ପରିହାୟତି, ପଠମଞ୍ହି ପାଥିୟୱଗ୍ଗୋ ପରିହାୟତି ତତୋ ମହାୱଗ୍ଗୋ, ତତୋ ଖନ୍ଧକୱଗ୍ଗୋତି ଦୀଘନିକାୟେ ପରିହୀନେ ସୁତ୍ତନ୍ତପିଟକଂ ପରିହୀନଂ ନାମ ହୋତି। ୱିନୟପିଟକେନ ସଦ୍ଧିଂ ଜାତକମେୱ ଧାରେନ୍ତି। ୱିନୟପିଟକଂ ଲଜ୍ଜିନୋ ଧାରେନ୍ତି। ଲାଭକାମା ପନ ସୁତ୍ତନ୍ତେ କଥିତେପି ସଲ୍ଲକ୍ଖେନ୍ତା ନତ୍ଥୀତି ଜାତକମେୱ ଧାରେନ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତେ କାଲେ ଜାତକମ୍ପି ଧାରେତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି। ଅଥ ନେସଂ ପଠମଂ ୱେସ୍ସନ୍ତରଜାତକଂ ପରିହାୟତି। ତତୋ ପଟିଲୋମକ୍କମେନ ପୁଣ୍ଣକଜାକତକଂ, ମହାନାରଦକସ୍ସପଜାତକଂ ପରିହାୟତି। ୱିନୟପିଟକମେୱ ଧାରେନ୍ତି। ଗଚ୍ଛନ୍ତେ କାଲେ ତମ୍ପି ମତ୍ଥକତୋ ପରିହାୟତି ପଠମଞ୍ହି ପରିୱାରୋ ପରିହାୟତି, ତତୋ ଖନ୍ଧକୋ ଭିକ୍ଖୁନୀୱିଭଙ୍ଗୋ ମହାୱିଭଙ୍ଗୋତି ଅନୁକ୍କମେନ ଉପୋସଥକ୍ଖନ୍ଧକମତ୍ତମେୱ ଧାରେନ୍ତି, ତଦା ପରିୟତ୍ତି ଅନନ୍ତରହିତାୱ ହୋତି। ୟାୱ ପନ ମନୁସ୍ସେସୁ ଚତୁପ୍ପଦିକଗାଥାପି ପୱତ୍ତତି, ତାୱ ପରିୟତ୍ତି ଅନନ୍ତରହିତାୱ ହୋତି। ୟଦା ସଦ୍ଧୋ ପସନ୍ନୋ ରାଜା ହତ୍ଥିକ୍ଖନ୍ଧେ ସୁୱଣ୍ଣଚଙ୍କୋଟକମ୍ହି ସହସ୍ସତ୍ଥୱିକଂ ଠପାପେତ୍ୱା ''ବୁଦ୍ଧେହି କଥିତଂ ଚତୁପ୍ପଦିକଂ ଗାଥଂ ଜାନନ୍ତୋ ଇମଂ ସହସ୍ସଂ ଗଣ୍ହତୂ''ତି ନଗରେ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହକଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଏକୱାରଂ ଚରାପିତେ ନ ସୁଣନ୍ତାପି ହୋନ୍ତି ଅସୁଣନ୍ତାପି, ୟାୱ ତତିୟଂ ଚରାପେତ୍ୱା ଗଣ୍ହକଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ରାଜପୁରିସା ସହସ୍ସତ୍ଥୱିକଂ ପୁନ ରାଜକୁଲଂ ପୱେସେନ୍ତି, ତଦା ପରିୟତ୍ତିଅନ୍ତରହିତା ନାମ ହୋତି। ଏୱଂ ପରିୟତ୍ତିୟା ଅନ୍ତରହିତାୟ ପଟିପତ୍ତିପି ପଟିୱେଧୋପି ଅନ୍ତରହିତୋୱ ହୋତି। ସଦ୍ଧମ୍ମସୱନସ୍ସ ଦୁଲ୍ଲଭଭାୱୋ ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକୱତ୍ଥୁନା ଦୀପେତବ୍ବୋ ଅମ୍ହାକଂ କିର ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ

କସ୍ସପସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଧମ୍ମରାଜସ୍ସ ସାସନନ୍ତରଧାନତୋ ନଚିରେନେୱ କାଲେନ ବାରାଣସିରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକରାଜକୁମାରୋ ହୁତ୍ୱା ପିତୁଅଚ୍ଚୟେନ ରଜ୍ଜେ ପତିଟ୍ଠାୟ କସ୍ସପଦସବଲେନ ଦେସିତଂ ଧମ୍ମଂ ସୋତୁକାମୋ ହୁତ୍ୱା ମାସମତ୍ତଂ ରଜ୍ଜଂ କତ୍ୱା ଅମ୍ହାକଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଇମସ୍ମିଂ ୟେୱ ଭଦ୍ଦକପ୍ପେ ରଜ୍ଜଂ କାରେତ୍ୱା ଦେୱନଗରସଦିସେ ବାରାଣସିନଗରେ ଚକ୍କୱତ୍ତିରଜ୍ଜସଦିସଂ ରଜ୍ଜଂ କରୋନ୍ତୋ ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି… ‘‘ମୟ୍ହଂ ଏୱରୂପଂ ରଜ୍ଜଂ କିଂ ୱିଲାସଂ ରଜ୍ଜାନୁଭାୱଂ ସଦ୍ଧମ୍ମୱିୟୋଗେନ, ଦିୱାକରୱିରହିତୋ ଆକାସୋ ୱିୟ, ସସଙ୍କୱିରହିତରତ୍ତି ୱିୟ, ଦାଠାୱିରହିତଗଜୋ ୱିୟ, ୱେଲନ୍ତୱିରହିତମହାସମୁଦ୍ଦୋ ୱିୟ ଚକ୍ଖୁୱିରହିତ ସୁସଜ୍ଜିତୱଦନଂ ୱିୟ, ସୁଗନ୍ଧୱିରହିତପାରିଛତ୍ତପୁପ୍ଫଂ ୱିୟ, ଚତୁଅକ୍ଖରନିୟମିତଧମ୍ମଦେସନାୱିୟୋଗେନ ମୟ୍ହଂ ଇଦଂ ରଜ୍ଜଂ ନ ସୋଭତୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସୁୱଣ୍ଣଚଙ୍କୋଟକେନ ସହସ୍ସତ୍ଥୱିକଂ ଭଣ୍ଡକଂ ସୁସଜ୍ଜିତଂ ମଙ୍ଗଲହତ୍ଥିକୁମ୍ଭେ ଠପେତ୍ୱା ବାରାଣସୀନଗରେ ମହାୱୀଥିୟଂ ଭେରିଂ ଚରାପେତି ‘‘ଏକପଦିକଂ ୱା ଦ୍ୱିପଦିକଂ ୱା ତିପଦିକଂ ୱା ଚତୁପ୍ପଦିକଂ ୱା ଧମ୍ମପଦଂ ଜାନନ୍ତସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଏୱଂ ଭେରିଂ ଚରାପେତ୍ୱା ଧମ୍ମଜାନନକଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ ଦ୍ୱିସହସ୍ସଂ ତିସହସ୍ସଂ ୟାୱ ସତସହସ୍ସଂ କୋଟି ଦ୍ୱେ ସହସ୍ସକୋଟି, ସତସହସ୍ସକୋଟି ଗାମନିଗମଜନପଦସେନାପତିଟ୍ଠାନଂ ଉପରାଜଟ୍ଠାନଂ। ପରିୟୋସାନେ ଧମ୍ମଦେସକଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସୁୱଣ୍ଣପୀଠକଂ ସେତଚ୍ଛତ୍ତଂ ଚଜିତ୍ୱାପି ଧମ୍ମଦେସକଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ରଜ୍ଜସିରିଂ ପହାୟ ଅତ୍ତାନଂ ଚଜିତ୍ୱା ‘‘ଧମ୍ମଦେସକସ୍ସ ଦାସୋ ହୁତ୍ୱାପି ଧମ୍ମଂ ସୋସ୍ସାମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ଏୱମ୍ପି ଧମ୍ମ ଦେସକଂ ଅଲଭିତ୍ୱା ୱିପ୍ପଟିସାରୀ ହୁତ୍ୱା ‘‘କିଂ ମେ ସଦ୍ଧମ୍ମୱିୟୋଗେନ ରଜ୍ଜେନାତି ଅମଚ୍ଚାନଂ ରଜ୍ଜଂ ନିୟ୍ୟାତେତ୍ୱା ସଦ୍ଧମ୍ମଗୱେସକୋ ହୁତ୍ୱା ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକମହାରାଜା ମହାୱନଂ ପାୱିସି ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକମହାରାଜସ୍ସ ସଦ୍ଧମ୍ମସୱନଂ ସନ୍ଧାୟ ପୱିଟ୍ଠକ୍ଖଣେ ସକ୍କଦେୱମହାରାଜସ୍ସ ୱେଜୟନ୍ତପାସାଦୋ ସହେୱ କିଣ୍ଡିକାୟ କମ୍ପୋ ଅହୋସି, ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନଂ ଉଣ୍ହାକାରଂ ଅହୋସି। ସକ୍କୋଦେୱରାଜା କେନକାରଣେନ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନଂ ଉଣ୍ହାକାରଂ ଅହୋସୀ’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ସହସ୍ସନେତ୍ତେନ ଦେୱମନୁସ୍ସେସୁ ୱିହାରେତ୍ୱା ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଧମ୍ମଗୱେସକୋ ହୁତ୍ୱା ୱନଂ ପୱିଟ୍ଠଂ ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକମହାରାଜାନଂ ଦିସ୍ୱା ଚିନ୍ତେସି… ‘‘ଅଜ୍ଜ ମେ ଅତ୍ତାନମ୍ପି ଜହାୟ ରକ୍ଖସୱେସଂ ମାପେତ୍ୱା ଏତଂ ଅନିଚ୍ଚପରିଦୀପନଂ ଜାତିଜରାବ୍ୟାଧିମରଣଂ ସକଲସରୀରେ ଦୋସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ଏତଂ ସକରଜ୍ଜେୟେୱ ପତିଟ୍ଠାପେତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ୟକ୍ଖସରୂପଂ ମାପେତ୍ୱା ବୋଧିସତ୍ତସ୍ସ ଅଭିମୁଖୋ ଅୱିଦୂରେ ଅତ୍ତାନଂ ଦସ୍ସେସି। ତଂ ଦିସ୍ୱା ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକମହାରାଜା ଏୱଂ ଚିନ୍ତେସି… ‘‘ଏୱଂରୂପୋ ନାମ ରକ୍ଖସୋ ଧମ୍ମଂ ଜାନେୟ୍ୟା’’ତି, ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ଅୱିଦୂରେ ଠାନେ ଠତ୍ୱା ପୁଚ୍ଛାମୀତି ରକ୍ଖସେନ ସଦ୍ଧିଂ ସଲ୍ଲପନ୍ତୋ ଆହ ‘‘ସାମିପୁଞ୍ଞଦେୱରାଜ ଇମସ୍ମିଂ ପନ ୱନଘନେ ୱସନକଦେୱରାଜା କିଂ ନୁଖୋ ଧମ୍ମଂ ଜାନାସୀ’’ତି, ଦେୱତା ‘‘ମହାରାଜ ଧମ୍ମଂ ଜାନାମୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ୟଦି ଧମ୍ମଂ ଜାନାସି, ମୟ୍ହଂ ଧମ୍ମକଥଂ କଥେଥା’’ତି ଆହ। ‘‘ଅହଂ ତୁୟ୍ହଂ ଧମ୍ମଂ କଥେସ୍ସାମି, ତ୍ୱଂ ମୟ୍ହଂ କୀଦିସଂ ଧମ୍ମକଥିକସ୍ସ ସକ୍କାରଂ କରିସ୍ସସୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ଏୱଂ ସନ୍ତେ ମୟ୍ହଂ ଧମ୍ମଂ କଥେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ମୟ୍ହଂ ସରୀରେ ମଂସଂ ଖାଦିସ୍ସସୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ଅହଂ ମହାରାଜ ଛାତୋ ହୁତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ କଥେତୁଂ ନ ସକ୍କୋମୀ’’ତି ଆହ। ‘‘ୟଦି ତୁମ୍ହେ ପଠମଂ ମଂସଂ ଖାଦଥ, ଧମ୍ମଂ କୋ ସୁଣିସ୍ସତୀ’’ତି ଆହ। ପୁନ ସୋ ରକ୍ଖସୋ ‘‘ନାହଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତୁଂ ସକ୍କୋମୀ’’ତି। ପୁନ ରାଜା ‘‘ମୟ୍ହଂ ଧମ୍ମପଟିଲାଭଞ୍ଚ ତୁମ୍ହାକଂ ମଂସପଟିଲାଭଞ୍ଚ ତୁମ୍ହେ ଜାନିତ୍ୱା ମୟ୍ହଂ ଧମ୍ମଂ ଦେସେଥା’’ତି ଆହ। ଅଥ ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ‘‘ସାଧୁ ହୋଥା’’ତି ୱତ୍ୱା ଅୱିଦୂରେ ଠାନେ ଉବ୍ବେଧେନ ତିଗାୱୁତମତ୍ତଂ ମହନ୍ତଂ ଅଞ୍ଜନପବ୍ବତଂ ମାପେତ୍ୱା ଏୱମାହ… ‘‘ସଚେ ମହାରାଜ ଇମଂ ପବ୍ବତମୁଦ୍ଧନିଂ ଆରୂୟ୍ହ ଆକାସା ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ତ୍ୱଂ ମମ ମୁଖେ ପତିସ୍ସସି, ଅହଂ ତେ ଆକାସଗତକାଲେ ଧମ୍ମଂ ଦେସେସ୍ସାମି, ଏୱଂ ସନ୍ତେ ତୁୟ୍ହଞ୍ଚ ଧମ୍ମପ୍ପଲାଭୋ ମୟ୍ହଞ୍ଚ ମଂସପଟିଲାଭୋ ଭୱିସ୍ସତୀ’’ତି ଆହ। ତସ୍ସ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକମହାରାଜା ‘‘ଅନମତଗ୍ଗେ ସଂସାରେ ପୁରିସୋ ହୁତ୍ୱା ଅଧମ୍ମସମଙ୍ଗୀ ହୁତ୍ୱା ଅଧମ୍ମସ୍ସେୱ ଅତ୍ଥାୟ ପାଣାତିପାତୋ ଅଦିନ୍ନାଦାନୋ କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ ସୂକରିକୋ ଓରବ୍ଭିକୋ ସାକୁଣି କୋ ଚୋରୋ ପରଦାରିକୋ ତଂ ଗହେତ୍ୱା ସୀସଚ୍ଛିନ୍ନାନଂ ଲୋହିତଂ ଚତୂସୁ ମହାସମୁଦ୍ଦେସୁ ଉଦକତୋପି ବହୁତରଂ ମାତାପିତୁଆଦୀନମ୍ପି ମନାପାନଂ ଅତ୍ଥାୟ ରୋଦନ୍ତାନଂ ଅସ୍ସୁ ଚତୂସୁମହାସମୁଦ୍ଦେସୁ ଉଦକତୋପି ବହୁତରଂ, ଇମଂ ପନ ସରୀରଂ ଧମ୍ମସ୍ସ ଅତ୍ଥାୟ ୱିକ୍କିଣାମି ତଂ ମହପ୍ଫଲଞ୍ଚ ମନାପଞ୍ଚା’’ତି ଚିନ୍ତେତ୍ୱା ‘‘ସାଧୁ ମାରିସ ଏୱଂ କରୋମୀ’’ତି ପବ୍ବତଂ ଆରୂୟ୍ହ ପବ୍ବତଗ୍ଗେ ଠିତୋ ‘‘ମମ ରଜ୍ଜେନ ସଦ୍ଧିଂ ମୟ୍ହଂ ସଜୀୱସରୀରଂ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସତ୍ଥାୟ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ସୋମନସ୍ସୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ଧମ୍ମଂ କଥେଥା’’ତି ସଦ୍ଧମ୍ମତ୍ଥାୟ ଜୀୱିତଂ ପରିଚ୍ଚଜିତ୍ୱା ଆକାସତୋ ଉପ୍ପତିତ୍ୱା ଧମ୍ମଂ କଥେଥାତି ଆହ। ଅଥ ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା ସକତ୍ତଭାୱେନ ସବ୍ବାଲଙ୍କାରେହି ପଟିମଣ୍ଡିତୋ ଅତିୱିୟ ସୋତୁଂ ସୋମନସ୍ସୋ ଆକାସତୋ ପତନ୍ତଂ ଦିବ୍ବଫସ୍ସେନ ପରାମସନ୍ତୋ ଉରେନ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ଦେୱଲୋକଂ ନେତ୍ୱା ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲସିଲାସନେ ନିସୀଦାପେତ୍ୱା ମାଲାଗନ୍ଧାଦୀହି ପୂଜେତ୍ୱା ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକମହାରାଜସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେନ୍ତୋ ଇମଂ ଗାଥମାହ।

‘‘ଅନିଚ୍ଚା ୱତ ସଙ୍ଖାରା, ଉପ୍ପାଦୱୟଧମ୍ମିନୋ;

ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି, ତେସଂ ୱୂପସମୋ ସୁଖୋ’’ତି।

ଏୱଂ ସକ୍କୋ ଧମ୍ମସୋଣ୍ଡକମହାରାଜସ୍ସ ଧମ୍ମଂ ଦେସେତ୍ୱା ଦେୱଲୋକସମ୍ପତ୍ତିଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଦେୱଲୋକତୋ ଆନେତ୍ୱା ସକରଜ୍ଜେ ପତିଟ୍ଠାପେତ୍ୱା ଅପ୍ପମାଦେନ ୱୱଦିତ୍ୱା ଦେୱଲୋକମେୱ ଅଗମାସି ଏୱଂ ସଦ୍ଧମ୍ମସୱନସ୍ସାପି ଦୁଲ୍ଲଭଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ପରିୟତ୍ତିଅନ୍ତରଧାନେନ ପଟିପତ୍ତି

ପଟିୱେଧାପି ଅନ୍ତରଧାୟନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ତୀଣି ପରିନିବ୍ବାନାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି କତମାନି ତୀଣି ପରିନିବ୍ବାନାନି। କିଲେସପରିନିବ୍ବାନଂ, ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନଂ, ଧାତୁପରିନିବ୍ବାନନ୍ତି। ତତ୍ଥ କିଲେସପରିନିବ୍ବାନଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେୟେୱ ହୋତି, ଭଗୱା ହି ବୋଧିମଣ୍ଡେୟେୱ ୱୀରିୟପାଦେହି ସୀଲପଥୱିୟଂ ପତିଟ୍ଠାୟ ସଦ୍ଧାହତ୍ଥେନ କମ୍ମକ୍ଖୟକରଂ ଞାଣଫରସୁଂ ଗହେତ୍ୱା ସବ୍ବେ ଲୋଭଦୋସମୋହୱିପରୀତମନସିକାରଅହିରୀକାନୋତ୍ତପ୍ପକୋଧୂପନାହମକ୍ଖପଳାସ-ଇସ୍ସାମଚ୍ଛରିୟମାୟାସାଠେୟ୍ୟଥମ୍ଭସାରମ୍ଭମାନାତି ମାନମଦପମାଦତଣ୍ହା'ୱିଜ୍ଜାତିୱିଧାକୁସଲମୂଲଦୁଚ୍ଚରିତସଂକିଲେସମଲୱିସମସଞ୍ଞାୱିତକ୍କ ପପଞ୍ଚଚତୁବ୍ବିଧୱିପରିୟେସଆସୱଗନ୍ଥଓଘୟୋଗା'ଗତିଗନ୍ତୁ' ପାଦାନପଞ୍ଚଚେତୋଖିଲୱିନିବନ୍ଧନୀୱରଣା'ଭିନନ୍ଦନ ଛୱିୱାଦମୂଲତଣ୍ହାକାୟସତ୍ତାନୁସୟ ଅଟ୍ଠମିଚ୍ଛତ୍ତନୱତଣ୍ହାମୂଲକଦସାକୁସଲକମ୍ମପଥ ଦ୍ୱାସଟ୍ଠିଦିଟ୍ଠିଗତ ଅଟ୍ଠସତତଣ୍ହାୱିଚରିତପ୍ପ ଭେଦ ସବ୍ବଦରଥପରିଳାହକିଲେସସତସହସ୍ସାନି, ସଙ୍ଖେପତୋ ୱା ପଞ୍ଚ କିଲେସଅଭିସଙ୍ଖାରଖନ୍ଧମଚ୍ଚୁଦେୱପୁତ୍ତମାରେ ଅସେସତୋ ହତା ୱିହତା ଅନଭାୱଂକତା ତସ୍ମା ସବ୍ବେପି କିଲେସା ବୋଧିମଣ୍ଡେୟେୱ ନିବ୍ବାନଂ ନିରୋଧଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି କିଲେସନିବ୍ବାନଂ ବୋଧିମଣ୍ଡେୟେୱ ହୋତି ଏତ୍ଥ ଚ ବୋଧୀତି ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଞ୍ଞାଣଂ ଅଧିପ୍ପେତଂ ତଥା ହି ସବ୍ବେସମ୍ପି ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧଅରିୟସାୱକାନଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗକ୍ଖଣେୟେୱ ସବ୍ବେପି କିଲେସା ଅସେସଂ ନିରୋଧଂ ନିବ୍ବାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ତେପି ବୁଦ୍ଧା ଉଗ୍ଘଟିତଞ୍ଞୁୱିପଞ୍ଚିତଞ୍ଞୁନେୟ୍ୟୱସେନ ତିୱିଧା ହୋନ୍ତି ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଜାତତ୍ତକୀସୋତତ୍ତକୀନିଦାନେ।

''ଉଗ୍ଘଟିତଞ୍ଞୁନାମକୋ, ୱିପଞ୍ଚିତଞ୍ଞୁନୋ ଦୁୱେ;

ତତିୟୋ ନେୟ୍ୟୋ ନାମେନ, ବୋଧିସତ୍ତୋ ତିଧା ମତୋ।

ଉଗ୍ଘଟିତଞ୍ଞୁବୋଧିସତ୍ତୋ, ପଞ୍ଞାଧିକୋତି ନାମସୋ;

ୱିପଞ୍ଚିତଞ୍ଞୁବୋଧିସତ୍ତୋ, ୱୁତ୍ତୋ ୱୀରିୟାଧିକୋ।

ମତୋ ନେୟ୍ୟୋ ସଦ୍ଧାଧିକୋ ନାମ, ବୋଧିସତ୍ତା ଇମେ ତୟୋ;

କପ୍ପେଚ ସତସହସ୍ସେ, ଚତୁରୋ ଚ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ।

ପୂରେତ୍ୱା ବୋଧିସମ୍ଭାରେ, ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣୋ ପୁରେ;

ଉଗ୍ଘଟିତଞ୍ଞୁବୋଧିସତ୍ତୋ, ପତ୍ତୋ ସମ୍ବୋଧିମୁତ୍ତମଂ।

ଅଟ୍ଠମେ ଚ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ, କପ୍ପେ ଚ ସତସହସ୍ସେ;

ପୂରେତ୍ୱା ବୋଧିସମ୍ଭାରେ, ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣୋ ପୁରେ।

ୱିପଞ୍ଚିତଞ୍ଞୁବୋଧିସତ୍ତୋ, ପତ୍ତୋ ସମ୍ବୋଧିମୁତ୍ତମଂ;

ନେୟ୍ୟୋ ତୁ ବୋଧିସତ୍ତୋ ଚ, ସୋଳସେ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେ।

କପ୍ପେ ଚ ସତସହସ୍ସେ, ଲଦ୍ଧବ୍ୟାକରଣୋ ପୁରେ;

ପୂରେତ୍ୱା ବୋଧିସମ୍ଭାରେ, ପତ୍ତୋ ସମ୍ବୋଧିମୁତ୍ତମ'' ନ୍ତି।

ସୁତ୍ତନିପାତଅପଦାନଟ୍ଠକଥାସୁ ପନ ''ବୁଦ୍ଧାନଂ ଆନନ୍ଦ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ, ମଜ୍ଝିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ଅଟ୍ଠ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ, ଉପରିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ସୋଳସଅସାସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ। ଏତେଚ ପଞ୍ଞାଧିକସଦ୍ଧାଧିକୱୀରିୟାଧିକୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବାତି ୱୁତ୍ତଂ ତେସୁ ପଞ୍ଞାଧିକୋ ଚତ୍ତାରି ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ, ସଦ୍ଧାଧିକୋ ଅଟ୍ଠଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚ, ୱୀରିୟାଧିକୋ ସୋଳସଅସଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟାନି କପ୍ପସତସହସ୍ସଞ୍ଚାତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞାଧିକୋ

ଯୋନିଗତିୱିଞ୍ଞାଣଟ୍ଠିତିସତ୍ତାୱାସେସୁ ସଂସରନ୍ତୋପି ପଞ୍ଞାବହୁଲ୍ଲୱସେନ ସମ୍ପନ୍ନଜ୍ଝାସଯ ସମ୍ମତ୍ତୋ ଖିପ୍ପଞ୍ଞେୱ ତସ୍ସ ସମ୍ବୋଧି। ସଦ୍ଧାଧିକୋ ପନ ମନ୍ଦପଞ୍ଞତ୍ତା ଅସ୍ସଦ୍ଧହିତକ୍କେପି ସଦ୍ଦହତି, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ମନ୍ଦଞ୍ଞେୱ ସମ୍ବୋଧି। ୱୀରିଯାଧିକୋ ପନ ଉଭଯମନ୍ଦୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧହିତକମ୍ପି ସଦ୍ଦହତି, ଅକତ୍ତବ୍ବମ୍ପି କରୋତି, ରାଜା ପସ୍ସେନଦୀକୋସଲୋ ଯଥା ସୋ ହି ସଦ୍ଧଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧେ ଧରମାନେଯେୱ ଅଗମନୀଯମ୍ପି ପରଦାରଂ ଗନ୍ତୁଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପାଦେତ୍ୱା ପରଂ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପେତୁଂ ଆରଦ୍ଧୋ ନେରଯିକାନଂ ୱିରୱନ୍ତାନଂ ଦୁ-ସ-ନ-ସୋତି ସଦ୍ଦମ୍ପି ସୁତ୍ୱା ଅତିୱିମୂଳ୍ହୋ ସଦ୍ଧଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧଂ ଠପେତ୍ୱା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିବ୍ରାହ୍ମଣଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ତସ୍ସ ୱଚନେନ ସବ୍ବଜନାନଂ ଯଞ୍ଞତ୍ଥାଯ ଦୁକ୍ଖଂ ଉପ୍ପାଦେସି କୋ ପନୱାଦୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ବୁଦ୍ଧେ, ତଥା ହି ଏସ କସ୍ସପଭଗୱତୋ ସାସନନ୍ତରଧାନେନ ଅନ୍ଧଭୂତେ ଲୋକେ ବାରାଣସିଯଂ ରାଜା ହୁତ୍ୱାପି ନିଗ୍ରୋଧରୁକ୍ଖଦେୱତାଯ ଯଞ୍ଞତ୍ଥାଯ ଏକସତରାଜାନୋ ମହେସୀହି ସଦ୍ଧିଂ ମାରେତୁଂ ଆରଦ୍ଧୋ। ଏୱଂ ୱୀରିଯାଧିକୋ ଉଭଯମନ୍ଦୋ, ତସ୍ମା ତସ୍ସ ସମ୍ବୋଧି ଅତିମନ୍ଦୋତି ଏୱଂ ପଞ୍ଞାଧିକସଦ୍ଧାଧିକୱୀରିଯାଧିକୱସେନ କାଲସ୍ସାପି ରସ୍ସଦୀଘଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋତି। ପଚ୍ଛିମନଯୋଏୱ ପସଂସିତବ୍ବୋତି ଅଯମେତ୍ଥ ଅମ୍ହାକଂ ଅତ୍ତନୋମତି। ଖନ୍ଧପରିନିବ୍ବାନଂ ପନ କୁସିନାରାଯ ଉପୱତ୍ତନେ ମଲ୍ଲାନଂ ସାଲୱନେ ଯମକସାଲାନମନ୍ତରେ ୱେସାଖପୁଣ୍ଣମଦିୱସେ ପଚ୍ଚୂସସମଯେ ଏକୂନୱୀସତିଯା ଚୁତିଚିତ୍ତେସୁ ମେତ୍ତାପୁବ୍ବଭାଗସ୍ସ ସୋମନସ୍ସଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଅସଙ୍ଖାରିକକୁସଲଚିତ୍ତସଦିସେନ ମହାୱିପାକଚିତ୍ତେନ ଅବ୍ୟାକତେନ ଚରିମକଂ କତ୍ୱା କତ୍ଥଚି ଭୱେ ପଟିସନ୍ଧିୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଅନନ୍ତରପଚ୍ଚଯୋ ହୁତ୍ୱା କମ୍ମତଣ୍ହାକିଲେସେହି ଅନୁପାଦାନୋ ସଙ୍ଖୁପଧିପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ଉପାଦିନ୍ନକକ୍ଖନ୍ଧପରିଚ୍ଚାଗୋ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ୱିତ୍ଥାରୋ ପନ ଦୀଘନିକାଯେ ମହାୱଗ୍ଗେ ମହାପରିନିବ୍ବାନସୁତ୍ତୱଣ୍ଣନାଯଂ ଓଲୋକେତବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ୱିଦେସଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ ପୁରିସୋ ସବ୍ବଂ ଞାତିଜନଂ ଆଲିଙ୍ଗେତ୍ୱା ସୀସେ ଚୁମ୍ବିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି ୱିଯ ଭଗୱାପି ନିବ୍ବାନପୁରଂ ପୱିସନ୍ତୋ ସବ୍ବେପି ଚତୁୱୀସତିକୋଟିସତସହସ୍ସସମାପତ୍ତିଯୋ ଅନୱସେସଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଯାୱ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତଂ, ତତୋପି ୱୁଟ୍ଠାଯ ଯାୱ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱୁଟ୍ଠାଯ ଝାନଙ୍ଗାନି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଭୱଙ୍ଗଚିତ୍ତେନ ଅବ୍ୟାକତେନ ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚେନ ପରିନିବ୍ବାଯି। ପାଠଇଯଂ ପନ ''ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ସମନନ୍ତରା ଭଗୱା ପରିନିବ୍ବାଯୀ''ତି ୱୁତ୍ତଂ ତତ୍ଥ ଦ୍ୱେ ସମନନ୍ତରା ଝାନସମନନ୍ତରା, ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସମନନ୍ତରାତି। ତତ୍ଥ ଝାନା ୱୁଟ୍ଠାଯ ଭୱଙ୍ଗଂ ଓତିଣ୍ଣସ୍ସ ତତ୍ଥେୱ ପରିନିବ୍ବାନଂ ଝାନସମନନ୍ତରଂ ନାମ। ଝାନା ୱୁଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପୁନ ଝାନଙ୍ଗାନି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଭୱଙ୍ଗଂ ଓତିଣ୍ଣସ୍ସ ତତ୍ଥେୱ ପରିନିବ୍ବାନଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସମନନ୍ତରଂ ନାମ। ଭଗୱା ପନ ଝାନସମନନ୍ତରା ଅପରି ନିବ୍ବାଯିତ୍ୱା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣସମନନ୍ତରମେୱ ପରିନିବ୍ବାଯୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ, ତେନେୱାହ ''ଭଗୱା ପନ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ଝାନା ୱୁଟ୍ଠାଯ ଝାନଙ୍ଗାନି ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖିତ୍ୱା ଭୱଙ୍ଗଚିତ୍ତେନ ଅବ୍ୟାକତେନ ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚେନ ପରିନିବ୍ବାଯୀ''ତି। ଏତ୍ଥ ଭଗୱତୋ ପରିନିବ୍ବାନଚିତ୍ତସ୍ସ କିଂ ଆରମ୍ମଣଂ କମ୍ମଂ ୱା ହୋତି, ଉଦାହୁ କମ୍ମନିମିତ୍ତଗତିନିମିତ୍ତାନି, ଅଥ ନିବ୍ବାନନ୍ତି ଅପରେ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି।

ନାହୁ ଅସ୍ସାସପସ୍ସାସା, ଠିତଚିତ୍ତସ୍ସ ତାଦିନୋ;

ଅନେଜୋ ସନ୍ତି'ମାରବ୍ଭ, ଯଂକାଲ'ମକରୀ ମୁନି।

ଅସଲ୍ଲୀନେନ ଚିତ୍ତେନ, ୱେଦନଂ ଅଜ୍ଝୱାସଯି;

ପଜ୍ଜୋତସ୍ସେ'ୱ ନିବ୍ବାନଂ, ୱିମୋକ୍ଖୋ ଚେତସୋ ଅହୂ'ତି।

ଇମିସ୍ସାଗାଥାଯ ''ଯଂ ଯୋ ମୁନି ଅନେଜୋ ସନ୍ତି ନିବ୍ବାନଂ ଆରବ୍ଭ କାଲଂ ଅକରୀ''ତି ଯୋଜେତ୍ୱା ଭଗୱତୋ ପରିନିବ୍ବାନଚିତ୍ତସ୍ସ ନିବ୍ବାନାରମ୍ମଣନ୍ତି ତମଯୁତ୍ତଂ, ପଟିସନ୍ଧିଭୱଙ୍ଗଚୁତୀନଂ ନିବ୍ବାନାରମ୍ମଣସ୍ସ ଅନାରହତ୍ତା ''ନିବ୍ବାନଂ ଗୋତ୍ରଭୁସ୍ସ ୱୋଦାନସ୍ସ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଆରମ୍ମଣପଚ୍ଚଯେନପଚ୍ଚଯୋ, ନିବ୍ବାନଂ ଫଲସ୍ସ ଆୱଜ୍ଜନାଯା''ତି ପଟ୍ଠାନପାଠଇଯା ଜୱନଆୱଜ୍ଜନାନମେୱ ଅଧିପ୍ପେତତ୍ତା ତସ୍ମା ଏତ୍ଥ ''ଯଂ ଯୋ ମୁନି ଫଲସମାପତ୍ତିଯା ଅନେଜୋ ଅନେଜସଙ୍ଖାତୋ ତଣ୍ହାରହିତୋ ସନ୍ତିଂ ନିବ୍ବାନଂ ଆରବ୍ଭ ଆରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା କାଲଂ ଅସୀତିୱସ୍ସପରିମାଣଂ ଅକରି ଅତିକ୍କମୀ''ତି ଯୋଜନା କାତବ୍ବା। କେଚି ପନ ଏୱଂ ୱଦନ୍ତି... ''କତ୍ଥଚି ପନ ଅନୁପ୍ପଜ୍ଜମାନସ୍ସ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଯଥୋପଟ୍ଠିତଂ ନାମରୂପଧମ୍ମାଦିକମେୱ ଚୁତିପରିଯୋସାନାନଂ ଗୋଚରଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତି, ନ କମ୍ମ-କମ୍ମନିମିତ୍ତାଦଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା କମ୍ମନିତ୍ତଗତିନିମିତ୍ତାନି ଅରହତୋ ଚୁତିଚିତ୍ତସ୍ସ ଆରମ୍ମଣଭାୱଂ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ତମ୍ପି ଅଯୁତ୍ତମେୱ ଅଯଞ୍ହେତ୍ଥତ୍ଥୋ କତ୍ଥଚି ପନ ଭୱେ ଅନୁପ୍ପଜ୍ଜମାନସ୍ସ ଖୀଣାସୱସ୍ସ ଅରହତୋ ଯଥା ଯଥା ଯେନ ଯେନ ପକାରେନ ଉପଟ୍ଠିତଂ ନାମରୂପଧମ୍ମାଦିକମେୱ ଚୁତିପରିଯୋସାନଂ ଆୱଜ୍ଜନଜୱନଚିତ୍ତାନଂ ଗୋଚରଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତି, ପୁନ ଭୱାଭିନିବ୍ବତ୍ତିଯା ଅଭାୱତୋ। କିଂ କାରଣଂ ଭୂତାନି କମ୍ମକମ୍ମନିମିତ୍ତଗତିନିମିତ୍ତାନି ଗୋଚରଭାୱଂ ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି। ଚୁତିଚିତ୍ତସ୍ସ ପନ ପଟିସନ୍ଧିଚିତ୍ତେନ ଗହିତଂ ଅତୀତାରମ୍ମଣମେୱ ଗୋଚରଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତି। ''ନାମରୂପାଦିକମେୱା ତି ଏତ୍ଥ ନାମ''ନ୍ତି ଚିତ୍ତଚେତସିକନିବ୍ବାନଂ ରୂପନ୍ତି ଅଟ୍ଠାରସୱିଧଂ ରୂପଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ନାମଞ୍ଚ ରୂପଞ୍ଚ ନାମରୂପା। ନାମରୂପା ଚ ତେ ଧମ୍ମା ଚେତି ତଥା। ତେ ଆଦି ଯେସଂ ତେତି ନାମରୂପଧମ୍ମାଦି ତମେୱ ନାମରୂପଧମ୍ମାଦିକଂ। ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଛ ପଞ୍ଞତ୍ତିଯୋ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି, ତେନ ନିବ୍ବାନମ୍ପି ଅରହତୋ ମରଣାସନ୍ନକାଲେ କ୍ରିଯଜୱନସ୍ସପି ଆରମ୍ମଣଭାୱୋ ଭୱେଯ୍ୟାତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି ୱୀମଂସିତ୍ୱା ପନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଭଗୱତୋ

ନିବ୍ବାନଚିତ୍ତସ୍ସ ପନ ତୁସିତପୁରତୋ ଚୱିତ୍ୱା ସିରୀମହାମାୟାୟ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ୱସିତପଟିସନ୍ଧିଚିତ୍ତେନ ଗହିତାରମ୍ମଣମେୱ ଆରମ୍ମଣଂ ହୋତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ ତଞ୍ଚ ଖୋ ଗତିନିମିତ୍ତମେୱ, ନ କମ୍ମକମ୍ମନିମିତ୍ତାନି। ଯୁତ୍ତିତୋପି ଆଗମତୋପି ଗତିନିମିତ୍ତମେୱ ଯୁଜ୍ଜତି ତଥା ହି ତୁସିତପୁରେୟେୱ ସେତକେତୁଦେୱପୁତ୍ତୋ ହୁତ୍ୱା ଦିବ୍ବଗଣନାୟ ଚତ୍ତାରି ସହସ୍ସାନି, ମନୁସ୍ସଗଣନାୟ ସତ୍ତପଞ୍ଞାସୱସ୍ସକୋଟି,ସଟ୍ଠିୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି ଠତ୍ୱା ପରିୟୋସାନେ ପଞ୍ଚ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନି ଦିସ୍ୱା ସୁଦ୍ଧାୱାସେ ଅରହନ୍ତବ୍ରହ୍ମୁନା ଦସହି ଚକ୍କୱାଳଅସହସ୍ସେହି ଆଗମ୍ମ ଦେୱତାୱିସେସେହି ଚ।

‘‘କାଲୋ ଦେୱ ମହାୱୀର, ଉପ୍ପଜ୍ଜ ମାତୁକୁଚ୍ଛୟଂ;

ସଦେୱକଂ ତାରୟନ୍ତୋ, ବୁଜ୍ଝସ୍ସୁ ଅମତଂ ପଦ’’ନ୍ତି।

ଯାଚିୟମାନୋ ‘‘କାଲଂ ଦୀପଞ୍ଚ ଦେସଞ୍ଚ, କୁଲଂ ମାତରମେୱ ଚା’’ତି ୱୁତ୍ତାନି ପଞ୍ଚ ମହାୱିଲୋକନାନି ୱିଲୋକେତ୍ୱା ତୁସିତପୁରତୋ ଚୱିତ୍ୱା ଆସାଳ୍ହୀପୁଣ୍ଣମାୟଂ ଉତ୍ତରାସାଳ୍ହନକ୍ଖତ୍ତେନେୱ ସଦ୍ଧିଂ ଏକୂନୱୀସତିୟା ପଟିସନ୍ଧିଚିତ୍ତେସୁ ମେତ୍ତାପୁବ୍ବଭାଗମସ୍ସ ସୋମନସ୍ସଞ୍ଞାଣସମ୍ପୟୁତ୍ତଅସଙ୍ଖାରିକକୁସଲଚିତ୍ତସ୍ସ ସଦିସେନ ମହାୱିପାକଚିତ୍ତେନ ପଟିସନ୍ଧିଂ ଅଗ୍ଗହେସି। ତଦାରମ୍ମଣାସନ୍ନୱୀଥିତୋ ପୁବ୍ବଭାଗେ ଆଲୋକିତାନି କାଲଦୀପଦେସକୁଲମାତରୱସେନ ଇମାନି ପଞ୍ଚ ପଟିସନ୍ଧିଚିତ୍ତସ୍ସ ଗତିନିମିତ୍ତାରମ୍ମଣଭାୱେନ ଗୋଚରଭାୱଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି ତନ୍ନିନ୍ନତପ୍ପୋଣତପ୍ପବ୍ଭାରୱସେନ ବାହୁଲ୍ଲପ୍ପୱତ୍ତିତୋ ତେନେୱ ଅଭିଧମ୍ମତ୍ଥସଙ୍ଗହାଦୀସୁ ଅଭିଧମ୍ମତ୍ଥ ୱିଭାୱନିୟଂ ‘‘ମରଣକାଲେ ଯଥାରହଂ ଅଭିମୁଖୀଭୂତଂ ଭୱନ୍ତରେ ପଟିସନ୍ଧିଜନକଂ କମ୍ମଂ ୱା ତଂ କମ୍ମକରଣକାଲେ ରୂପାଦିକମୁପଲଦ୍ଧପୁବ୍ବମୁପକରଣଭୂତଞ୍ଚ କମ୍ମନିମିତ୍ତଂ ୱା ଅନନ୍ତରମୁପ୍ପଜ୍ଜମାନଭୱେ ଉପଲଭିତବ୍ବଂ ଉପଭୋଗଭୂତଂ ଗତିନିମିତ୍ତଂ ୱା କମ୍ମବଲେନ ଛନ୍ନଂ ଦ୍ୱାରାନମଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାସି, ତତୋ ପରଂ ତମେୱ ତଥୋପଟ୍ଠିତମାଲମ୍ବଣଂ ଆରବ୍ଭ ୱିପଚ୍ଚମାନକକମ୍ମାନୁରୂପଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱା, ଉପକ୍କିଲିଟ୍ଠଂ ୱା ଉପପଜ୍ଜିତବ୍ବଭୱାନୁରୂପଂ ତତ୍ଥୋଣତଂୱ ଚିତ୍ତସନ୍ତାନମଭିଣ୍ହଂ ପୱତ୍ତତି ବାହୁଲ୍ଲେନ। ତମେୱ ୱା ପନ ଜନକଭୂତଂ କମ୍ମଂ ଅଭିନୱକରଣୱସେନ ଦ୍ୱାରପ୍ପତ୍ତଂ ହୋତି। ପଚ୍ଚାସନ୍ନମରଣସ୍ସ ପନ ତସ୍ସ ୱୀଥିଚିତ୍ତାୱସାନେ ଭୱଙ୍ଗକ୍ଖୟେୱା ଚୱନୱସେନ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଭୱପରିୟୋସାନଭୂତଂ ଚୁତିଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଜ୍ଝତି। ତସ୍ମିଂ ନିରୁଦ୍ଧାୱସାନେ ତସ୍ସାନନ୍ତରମେୱ ତଥା ଗହିତମାଲମ୍ବଣମାରବ୍ଭ ସୱତ୍ଥୁକମୱତ୍ଥୁକମେୱ ୱା ଯଥାରହଂ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସୟପରିକ୍ଖିତ୍ତେନ ତଣ୍ହାନୁସୟମୂଲକେନ ସଙ୍ଖାରେନ ଜନିୟମାନଂ ସମ୍ପୟୁତ୍ତେହି ପରିଗ୍ଗୟ୍ହମାନଂ ସହଜାତାନମଧିଟ୍ଠାନଭାୱେନ ପୁବ୍ବଙ୍ଗମଭୂତଂ ଭୱନ୍ତରପଟିସନ୍ଧାନୱସେନ ପଟିସନ୍ଧିସଙ୍ଖାତଂ ମାନସମୁପ୍ପଜ୍ଜମାନମେୱ ପତିଟ୍ଠାତି ଭୱନ୍ତରେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତତ୍ଥ ‘‘ତତ୍ଥୋଣତଂୱ ଚିତ୍ତସନ୍ତାନମଭିଣ୍ହଂ ପୱତ୍ତତି ବାହୁଲ୍ଲେନା’’ତି ଇମିନା କମ୍ମବଲେନ ଉପଟ୍ଠିତଂ ଗତିନିମିତ୍ତଂ ମରଣାସନ୍ନୱୀଥିତୋ ପୁବ୍ବେ ଏକାହଦ୍ୱୀହାଦିୱସେନ ସତ୍ତାହମ୍ପି, ସତ୍ତାହତୋ ଉତ୍ତରିପି ଉପ୍ପଜ୍ଜତେ ୱାତି ଦସ୍ସେତି ତଥା ହି ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱା ଉପକ୍କିଲିଟ୍ଠଂ ୱା ୱିପଚ୍ଚମାନକକମ୍ମାନୁରୂପଂ ଗତିନିମିତ୍ତଂ ଚିରକାଲମ୍ପି ତିଟ୍ଠତି, ଅରିୟଗାଲତିସ୍ସଚୋରଘାତକାଦୟୋ ୱିୟ ତଥା ହି ଅରିୟଗାଲତିସ୍ସୋ ନାମ ଉପାସକୋ ସୀହଳଦୀପେ ଅତ୍ତନୋ ଭରିୟାୟ ସୁମନାୟ ସଦ୍ଧିଂ ଯାୱଜୀୱଂ ଦାନାଦି ପୁଞ୍ଞକମ୍ମାନି କତ୍ୱା ଆୟୂହପରିୟୋସାନେ ଅରିୟଗାଲତିସ୍ସସ୍ସ ମରଣମଞ୍ଚେ ନିପନ୍ନସ୍ସ ଛଦେୱଲୋକତୋ ରଥଂ ଆନେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ତନୋ ଦେୱଲୋକଂ ୱଣ୍ଣେସୁଂ। ଉପାସକୋ ଦେୱତାନଂ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ତୁସିତପୁରତୋ ଆହଟରଥଂ ଠପେତ୍ୱା ଅୱସେସରଥେ ‘‘ଗହେତ୍ୱା ଗଚ୍ଛଥା’’ତି ଆହ। ସୁମନା ପନ ଅତ୍ତନୋ ସାମିକସ୍ସ ୱଚନଂ ସୁତ୍ୱା ‘‘କିଂ ତିସ୍ସ ମରଣାସନ୍ନେ ୱିଲାପଂ ଅକାସୀ’’ତି ଆହ। ତିସ୍ସୋ ଅତ୍ତନୋ ଭରିୟାୟ କଥଂ ସୁତ୍ୱା ଆହ… ‘‘ଅହଂ ୱିଲାପଂ ନ କରୋମି, ଦେୱଲୋକତୋ ଦେୱତା ଛ ରଥେ ଆନେସୁଂ ତାହି ଦେୱତାହି ସଦ୍ଧଂ କଥେମୀ’’ତି। ତଂ ନପସ୍ସାମି କୁହି’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତେ ପୁପ୍ଫଦାମଂ ଆହରାପେତ୍ୱା ଆକାସେ ଖିପାପେସି। ସା ତଂ ପୁପ୍ଫଦାମଂ ରଥସୀସେ ଓଲମ୍ବମାନଂ ଦିସ୍ୱା ଗବ୍ଭଂ ପୱିସିତ୍ୱା ସୟନେ ସୟିତ୍ୱା ନାସିକୱାତଂ ସନ୍ନିରୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ଚୱିତ୍ୱା ପାତୁରହୋସି। ସା ଅତ୍ତନୋ ସାମିକସ୍ସ ସାସନଂ ପେସେସି… ‘‘ଅହଂ ପନ ପଠମଂ ଆଗତୋମ୍ହି, ତ୍ୱଂ କସ୍ମା ଚିରାୟସୀ’’ତି। ଉଭୋପି ରଥେ ଠତ୍ୱା ସବ୍ବେ ୱଲୋକେନ୍ତାନଂୟେୱ ତୁସିତପୁରଂ ଅଗମଂସୁ। ଇମସ୍ମିଞ୍ହି ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ସାମିକସ୍ସ ଉପଟ୍ଠିତଗତିନିମିତ୍ତଂ ଭରିୟାୟ ପାକଟଂ ହୁତ୍ୱା ପୁରେତରତୁସିତପୁରେ ନିବ୍ବତ୍ତିତ୍ୱା ସାମିକସ୍ସ ସାସନଂ ପେସେସି ତେନ ଅରିୟଗାଲତିସ୍ସସ୍ସ ଚିରକାଲଂ ଗତିନିମିତ୍ତଂ ଉପଟ୍ଠାତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ। ମନୁସ୍ସଲୋକେ ହି ଚିରକାଲଂ ତୁସିତପୁରେ ମୁହୁତ୍ତଂୱ ହୋତି। ଏୱଂ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ୱିପଚ୍ଚମାନକକମ୍ମାନୁରୂପଂ ଗତିନିମିତ୍ତଂ ଚିରକାଲଂ ପୱତ୍ତତି ଇମିନା ନୟେନ ଦୁଟ୍ଠଗାମଣିଅଭୟଧମ୍ମିକୌପ୍ପକାଦୀନମ୍ପି ୱତ୍ଥୁ ୱିତ୍ଥାରେତବ୍ବଂ। ଚୋରଘାତକସ୍ସ ପନ ମହାନିରୟେ ୱିପଚ୍ଚମାନକକମ୍ମାନୁରୂପଂ ନେରୟଗ୍ଗିଜାଲାଦିକଂ ସତ୍ତାହଂ ଉପଟ୍ଠାତି। ସାୱତ୍ଥିନଗରେ କିର ପଞ୍ଚସତା ଚୋରା ବହିନଗରେ ଚୋରକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତି। ଅଥେକଦିୱସଂ ଜନପଦପୁରିସୋ ତେସଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରୋ ହୁତ୍ୱା ଚୋରକମ୍ମଂ ଅକାସି, ତଦା ତେ ସବ୍ବେପି ରାଜପୁରିସା ଅଗ୍ଗହେସୁଂ। ରାଜା ତେ ଦିସ୍ୱା ‘‘ତୁମ୍ହାକଂ ଅନ୍ତରେ ଇମେ ସବ୍ବେ ମାରେତୁଂ ସମତ୍ଥସ୍ସ ଜୀୱିତଂ ଦମ୍ମୀ’’ତି ଆହ। ପଞ୍ଚସତା ଚୋରା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସମ୍ବନ୍ଧା ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସହାୟକାତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମାରେତୁଂ ନ ଇଚ୍ଛିଂସୁ, ଜନପଦମନୁସ୍ସୋ ପନ ‘‘ଅହଂ ମାରେମୀ’’ତି ୱତ୍ୱା ସବ୍ବେ ମାରେସି। ରାଜା ତସ୍ସ ତୁସ୍ସିତ୍ୱା ଚୋରଘାତକକମ୍ମଂ ଅଦାସି। ସୋ ପଞ୍ଚୱୀସତିୱସ୍ସାନି ଚୋରଘାତକକମ୍ମଂ ଆକାସି। ରାଜା ତସ୍ସ ମହଲ୍ଲକୋତି ୱତ୍ୱା ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଚୋରଘାତକ କମ୍ମଂ ଦାପେସି। ସୋ ଚୋରଘାତକକମ୍ମା ଅପନୀତୋ ଅଞ୍ଞତରସ୍ସ ସନ୍ତିକେ ନାସିକୱାତଂ ଉଗ୍ଗଣ୍ହିତ୍ୱା ହତ୍ଥପାଦକଣ୍ଣନାସାଦୀହି ଛିନ୍ଦିତବ୍ବାନଂ ଊରୂଥନକଟ୍ଠାନଂ ଭିନ୍ଦନ୍ତମାରେତବ୍ବୟୁତ୍ତାନଂ

ନାସିକୱାତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେତ୍ୱା ମାରେତବ୍ବଂ ମନ୍ତଂ ଲଭି। ସୋ ରାଜାନଂ ଆରୋଚେତ୍ୱା ନାସିକୱାତେନ ଚୋରଘାତକକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସେୱ ତିଂସ ୱସ୍ସାନି ଅତିକ୍କମି। ସୋ ପଚ୍ଛା ମହଲ୍ଲକୋ ହୁତ୍ୱା ମରଣମଞ୍ଚେ ନିପଜ୍ଜି ‘‘ସତ୍ତଦିୱସେନ କାଲଂ କରିସ୍ସତୀ’’ତି। ମରଣକାଲେ ମହନ୍ତଂ ୱେଦନଂ ଅହୋସି। ସୋ ମହାନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିୟ ମହାସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖିତୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ସଦ୍ଦେନ ଭୀତା ମନୁସ୍ସା ଉଭତୋପସ୍ସେ ଗେହଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପଲାୟିଂସୁ। ତସ୍ସ ମରଣଦିୱସେ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ଓଲୋକେନ୍ତୋ ଏତସ୍ସ କାଲଂ କତ୍ୱା ମହାନିରୟେ ନିବ୍ବତ୍ତମାନଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ଅନୁକମ୍ପଂ ପଟିଚ୍ଚ ଗେହଦ୍ୱାରେ ପାକଟୋ ଅହୋସି। ସୋ କୁଜ୍ଝିତ୍ୱା ନାସିକୱାତଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜେସି। ୟାୱ ତତିୟଂ ୱିସ୍ସଜ୍ଜମାନୋପି ୱିସ୍ସଜ୍ଜାପେତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଥେରଂ ଅତିରେକେନ ୱିରୋଚମାନଂ ଦିସ୍ୱା ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ପାୟାସଂ ଥେରସ୍ସ ଦାପେସି। ଥେରୋ ମଙ୍ଗଲଂ ୱଡ୍ଢେତ୍ୱା ଅଗମାସି। ଚୋରଘାତକୋ ଥେରସ୍ସ ଦିନ୍ନଦାନଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ଚୱିତ୍ୱା ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ନିରୟଜାଲାଦୟୋ ଅନ୍ତରଧାୟନ୍ତି। ସୋ ଅନାଗତେପି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି। ଏୱଂ ଉପକ୍କିଲିଟ୍ଠଂ ୱା ୱିପଚ୍ଚମାନ କକମ୍ମାନୁରୂପଂ ଗତିନିମିତ୍ତମ୍ପି ସତ୍ତାହପରମଂ ଉପଟ୍ଠାତି। ଅତ୍ଥିକେହି ପନ ସହସ୍ସୱତ୍ଥୁ ସଗାଥାୱଗ୍ଗେସୁ ଓଲୋକେତବ୍ବୋ। ଭଗୱତୋ ପନ ପରିସୁଦ୍ଧଂ ମେତ୍ତାପୁବ୍ବଭାଗସ୍ସ ସୋମନସ୍ସ ଞାଣସମ୍ପୟୁତ୍ତକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ ୱେଗେନ କାଲଦୀପଦେସକୁଲମାତରୱସେନ ଇମାନି ପଞ୍ଚଗତିନିମିତ୍ତାନି ଚିରକାଲଂ ହୁତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି। ଚିରକାଲନ୍ତି ମନୁସ୍ସଲୋକେ ସତ୍ତାହମତ୍ତଂ, ତୁସିତପୁରେମୁହୁତ୍ତମେୱ, ତଥାପି ମନୁସ୍ସଲୋକେ ସତ୍ତାହମତ୍ତେ କାଲେ ଦେୱତାନଂ ପଞ୍ଚପୁବ୍ବନିମିତ୍ତାନି ପଞ୍ଞାୟନ୍ତି ତଞ୍ଚ ଖୋ ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତାନଂୟେୱ ପଞ୍ଞାୟନ୍ତି, ନ ସବ୍ବେସଂ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ପୁଞ୍ଞୱନ୍ତାନଂ ରାଜରାଜମହାମତ୍ତାଦୀନଂ ୱିୟ ତଂ ଦିସ୍ୱା ମହେସକ୍ଖା ଦେୱତା ଜାନନ୍ତି, ନ ଅପ୍ପେସକ୍ଖା, ମନୁସ୍ସଲୋକେ ନେମିତ୍ତକା ବ୍ରାହ୍ମଣପଣ୍ଡିତାଦୟୋୱିୟ। ମହେସକ୍ଖା ଦେୱତା ତଂ ପୁବ୍ବନିମିତ୍ତଂ ଦିସ୍ୱା ନନ୍ଦନୱନଂ ନେତ୍ୱା ‘‘କାଲୋ ଦେୱା’’ତି ଆଦୀହି ୟାଚନ୍ତି। ମହାସତ୍ତୋ ତତ୍ଥେୱ ନନ୍ଦନୱନୁୟ୍ୟାନେ କାଲଦୀପଦେସକୁଲମାତରୱସେନ ପଞ୍ଚ ୱିଲୋକେତ୍ୱା ଚୱିତ୍ୱା ତମାରମ୍ମଣଂ କତ୍ୱା ମହାମାୟାୟ କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ପଟିସନ୍ଧିଂ ଅଗ୍ଗହେସୀତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନମୱଗନ୍ତବ୍ବଂ।

ତତ୍ଥ କାଲନ୍ତି ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଏକୂନତିଂସତିମେ ୱସ୍ସେ ୱେସାଖପୁଣ୍ଣମଦିୱସେ ବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସାମୀତି କାଲଂ ଓଲୋକେସି। ଦୀପନ୍ତି ଜମ୍ବୁଦୀପେୟେୱ ଭୱିସ୍ସାମି, ନ ଅଞ୍ଞଦୀପେସୂତି ଦୀପଂ ଓଲୋକେସି। ଦେସନ୍ତି ମଜ୍ଝିମଦେସେୟେୱ, ତଞ୍ଚ ଖୋ ମହାବୋଧିମଣ୍ଡେୟେୱ, ନ ଅଞ୍ଞଦେସେତି ଦେସଂ ଓଲୋକେସି। କୁଲନ୍ତି ଦ୍ୱେ କୁଲାନି ଖତ୍ତିୟକୁଲବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲୱସେନ। ତତ୍ଥ ୟସ୍ମିଂ କାଲେ ଖତ୍ତିୟକୁଲଂ ଲୋକେ ସେଟ୍ଠଭାୱେନ ‘‘ଅୟମେୱ ଲୋକେ ଅଗ୍ଗୋ’’ତି ସମ୍ମନ୍ନତି, ତଦା ଖତ୍ତିୟକୁଲେୟେୱ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ୟସ୍ମିଂ ପନ କାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲଂ ଅୟମେୱ ଲୋକେ ଅଗ୍ଗୋତି, ତଦା ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଲେୟେୱ ବୁଦ୍ଧା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଇଦାନି ପନ ଖତ୍ତିୟକୁଲମେୱ ଅଗ୍ଗୋତି ସମ୍ମନ୍ନନ୍ତି। ଖତ୍ତିୟକୁଲେପି ସକ୍ୟରାଜାନୋୱ ଲୋକେ ଉତ୍ତମା, ଅସମ୍ଭିନ୍ନଖତ୍ତିୟକୁଲତ୍ତା ତସ୍ମା ସକ୍ୟରାଜକୁଲେୟେୱ ଭୱିସ୍ସାମୀତି କୁଲଂ ଓଲୋକେସି। ମାତରନ୍ତି ମମ ମାତରଂ ଦସ ମାସାନି ସତ୍ତ ଚ ଦିୱସାନି ଠସ୍ସତି, ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ମମ ମାତୁୟା ଅରୋଗୋ ଭୱିସ୍ସତୀତି ମାତରମ୍ପି ଓଲୋକେସି। ବୋଧିସତ୍ତମାତା ପନ ପଚ୍ଛିମୱୟେ ଠିତା। ଏୱଂ ୟୁତ୍ତିତୋପି ଆଗମତୋପି ଭଗୱତୋ ନିବ୍ବାନଚିତ୍ତସ୍ସ ପଟସନ୍ଧିଚିତ୍ତେନ ଗହିତନିମିତ୍ତମେୱ ଆରମ୍ମଣଂ ହୋତୀତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ସବ୍ବଞ୍ଞୁଜିନନିବ୍ବାନ, ଚିତ୍ତସ୍ସ ଗୋଚରଂ ସୁଭଂ;

ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ଗତିନିମିତ୍ତଂ, ଗନ୍ଥେହି ଅୱିରୋଧତୋ।

ଧାତୁପରିନିବ୍ବାନମ୍ପି ବୋଧିମଣ୍ଡେୟେୱ ଭୱିସ୍ସତି ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଉପରିପଣ୍ଣାସକେ ‘‘ଧାତୁପରିନିବ୍ବାନଂ ଅନାଗତେ ଭୱିସ୍ସତି ସାସନସ୍ସ ହି ଓସକ୍କନକାଲେ ଇମସ୍ମିଂ ତମ୍ବପଣ୍ଣିଦୀପେ ଧାତୁୟୋ ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ମହାଚେତିୟତୋ ନାଗଦୀପେ ରାଜାୟତନଚେତିୟଂ, ତତୋ ମହାବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଗମିସ୍ସନ୍ତି। ନାଗଭୱନତୋପି ଦେୱଲୋକତୋପି ଧାତୁୟୋ ମହାବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କମେୱ ଗମିସ୍ସନ୍ତି ସାସପମତ୍ତାପି ଧାତୁୟୋ ଅନ୍ତରା ନ ନସ୍ସିସ୍ସନ୍ତି, ସବ୍ବା ଧାତୁୟୋ ମହାବୋଧିପଲ୍ଲଙ୍କେ ରାସିଭୂତା ସୁୱଣ୍ଣକ୍ଖନ୍ଧା ୱିୟ ଏକଗ୍ଘନା ହୁତ୍ୱା ଛବ୍ବଣ୍ଣରସ୍ମିୟୋ ୱିସ୍ସଜ୍ଜିସ୍ସନ୍ତି, ତା ଦସସହସ୍ସଲୋକଧାତୁଂ ଫରିସ୍ସନ୍ତି। ତତୋ ଦସସହସ୍ସଚକ୍କୱାଢଏସୁ ଦେୱତା ସନ୍ନିପତିତ୍ୱା ‘‘ଅଜ୍ଜ ସତ୍ଥା ପରିନିବ୍ବାୟତି ଅଜ୍ଜ ସାସନଂ ଓସକ୍କତି ପଚ୍ଛିମଦସ୍ସନଂ ଇଦଂ ଅମ୍ହାକ’’ନ୍ତି ଦସବଲସ୍ସ ପରିନିବ୍ବୁତଦିୱସତୋ ମହନ୍ତତରଂ କାରୁଞ୍ଞଂ କରିସ୍ସନ୍ତି ଠପେତ୍ୱା ଅନାଗାମିଖୀଣାସୱେ ଅୱସେସା ସକତ୍ତଭାୱେନ ସନ୍ଧାରେତୁଂ ନାସକ୍ଖିଂସୁ, ଧାତୁସରୀରତୋ ତେଜୋଧାତୁ ଉଟ୍ଠହିତ୍ୱା ୟାୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକା ଉଗ୍ଗଚ୍ଛିସ୍ସତି। ସାସପମତ୍ତାୟପି ଧାତୁୟା ସତି ଏକଜାଲା ଭୱିସ୍ସତି ଧାତୂସୁ ପରିୟାଦାନଂ ଗତାସୁ ପଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସତି। ଏୱଂ ମହନ୍ତଂ ଆନୁଭାୱଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଧାତୂସୁ ଅନ୍ତରହିତାସୁ ସାସନଂ ଅନ୍ତରହିତଂ ନାମ ହୋତି। ୟାୱ ଏୱଂ ନ ଅନ୍ତରଧାୟତି, ତାୱ ଅନନ୍ତରଧାନମେୱ ସାସନଂ। ପରିନିବ୍ବାନକାଲତୋ ପଟ୍ଠାୟ ୟାୱ ସାସପମତ୍ତା ଧାତୁ ତିଟ୍ଠତି, ତାୱ ବୁଦ୍ଧକାଲତୋ ପଚ୍ଛାତି ନ ୱେଦିତବ୍ବଂ ଧାତୂସୁ ହି ଠିତାସୁ ବୁଦ୍ଧା ଠିତା ୱ ହୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଉପ୍ପତ୍ତି ନିୱାରିତାୱ ହୋତି। ତେନେୱ ୱଦାମ।

ପରିନିବ୍ବାନକାଲତୋ, ପଚ୍ଛା ଧରନ୍ତି ଧାତୁୟୋ;

ଅନିବ୍ଦୁତୋଓ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଅଞ୍ଞଞ୍ଞବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱାରିତା।

ଜୀୱମାନେପି ସମ୍ବୁଦ୍ଧେ, ନିବ୍ଦୁତେ ୱା ତଥାଗତେ;

ଯୋ କରୋତି ସମଂ ପୂଜଂ, ଫଲଂ ତାସ ସମଂ ସିୟା’ତି।

ଇତି ସାଗରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରୱିଚରିତେ ସୀମୱିସୋଧନେ ଧମ୍ମୱଣ୍ଣନାୟ

ନିଦ୍ଦାନକଣ୍ଡୋ ତତିୟୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ।

୪। ସମସୀସିକଣ୍ଡୋ

ଇଦାନି ସଙ୍ଘୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେତି ପଦସ୍ସ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଘୋତି ପରମତ୍ଥସମ୍ମୁତିୱସେନ ଦୁୱିଧୋ ହୋତି। ତେସୁ ପରମତ୍ଥସଙ୍ଘୋ ଚତ୍ତାରି ପୁରିସଯୁଗାନି, ଅଟ୍ଠପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା, ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ପୁଗ୍ଗଲା, ଅଟ୍ଠସତମ୍ପି ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲାତି ଚତୁବ୍ବିଧୋ ହୋତି। ତତ୍ଥ ସଙ୍ଖେପୱସେନ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଟ୍ଠୋ ଫଲଟ୍ଠୋତି ଏକଂ ଯୁଗଂ, ସକଦାମିମଗ୍ଗଟ୍ଠୋ ଫଲଟ୍ଠୋତି ଏକଂ, ଅନାଗାମିମଗ୍ଗଟ୍ଠୋ ଫଲଟ୍ଠୋତି ଏକଂ, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଟ୍ଠୋ ଫଲଟ୍ଠୋତି ଏକନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ପୁରିସଯୁଗାନି ହୋନ୍ତି। ଚତ୍ତାରୋ ମଗ୍ଗଟ୍ଠା ଚତ୍ତାରୋ ଫଲଟ୍ଠାତି ଅଟ୍ଠପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା ହୋନ୍ତି। ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ପୁଗ୍ଗଲାତି ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଟ୍ଠୋ ପଠମଝାନିକାଦିୱସେନ ପଞ୍ଚ, ତଥା ସକଦାଗାମିଅନାଗାମିଅରହତ୍ତମଗ୍ଗଟ୍ଠାପି ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚାତି ୱୀସତି ମଗ୍ଗଟ୍ଠପୁଗ୍ଗଲା, ତଥା ଫଲଟ୍ଠାପି ସୋତପତ୍ତିଫଲଟ୍ଠାଦିୱସେନ ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚାତି ୱୀସତି ଫଲଟ୍ଠାତି ଚତ୍ତାଲୀସପୁଗ୍ଗଲା ହୋନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ମଗ୍ଗସ୍ସ ଏକଚିତ୍ତକ୍ଖଣିକତ୍ତା କଥଂ ୱୀସତିମଗ୍ଗଟ୍ଠା ପୁଗ୍ଗଲା ଭୱେୟ୍ୟୁନ୍ତି।

ୱୁଚ୍ଚତେପାଦକଜ୍ଝାନସମ୍ମସିତଜ୍ଝାନପୁଗ୍ଗଲଜ୍ଝାସୟେସୁପି ହି ଅଞ୍ଞତରୱସେନ ତଂ ତଂ ଝାନସଦିସୱିତକ୍କାଦିଅଙ୍ଗପାତୁଭାୱେନ ଚତ୍ତାରୋପି ମଗ୍ଗଟ୍ଠା ପଠମଜ୍ଝାନିକାଦିୱୋହାରଂ ଲଭନ୍ତା ପଚ୍ଚେକଂ ପଞ୍ଚପଞ୍ଚଧା ୱିଭଜିୟନ୍ତି, ତସ୍ମା ୱୀସତି ମଗ୍ଗଟ୍ଠା ହୋନ୍ତି। ତତ୍ଥ ପଠମଜ୍ଝାନାଦୀସୁ ୟଂ ୟଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତୋ ୱୁଟ୍ଠାୟ ସଙ୍ଖାରେ ସମ୍ମସନ୍ତସ୍ସ ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନୀୱିପସ୍ସନା ପୱତ୍ତା, ତଂ ପାଦକଜ୍ଝାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଗାମିନିୱିପସ୍ସନାୟ ପଦଟ୍ଠାନଭାୱତୋ। ୟଂ ୟଂ ଝାନଂ ସମ୍ମସନ୍ତସ୍ସ ସା ପୱତ୍ତା, ତଂ ସମ୍ମସିତଜ୍ଝାନଂ। ''ଅହୋ ୱତ ମେ ପଠମଜ୍ଝାନସଦିସୋ ମଗ୍ଗୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ, ଦୁତିୟଜ୍ଝାନାଦୀସୁ ୱା ଅଞ୍ଞତରସଦିସୋ ଚତୁରଙ୍ଗିକାଦିଭେଦୋ ମଗ୍ଗୋ ଭୱେୟ୍ୟା''ତି ଏୱଂ ଯୋଗାୱଚରସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନଜ୍ଝାସୟୋ ପୁଗ୍ଗଲଜ୍ଝାସୟୋ ନାମ। ତତ୍ଥ ୟେନ ପଠମଜ୍ଝାନାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତୋ ୱୁଟ୍ଠାୟ ପକିଣ୍ଣକସଙ୍ଖାରେ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ମଗ୍ଗୋ ଉପ୍ପାଦିତୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ସୋ ମଗ୍ଗୋ ପଠମଜ୍ଝାନାଦି ତଂ ତଂ ପାଦକଜ୍ଝାନସଦିସୋ ହୋତି। ସଚେ ପନ ୱିପସ୍ସନାପାଦକଂ କିଞ୍ଚିଝାନଂ ନତ୍ଥି, କେୱଲଂ ପଠମଜ୍ଝାନାଦୀସୁ ଅଞ୍ଞତରଂ ଝାନଂ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ମଗ୍ଗୋ ଉପ୍ପାଦିତୋ ହୋତି, ତସ୍ସ ସୋ ସମ୍ମସିତଜ୍ଝାନସଦିସୋ ହୋତି। ୟଦା ପନୟଂ କିଞ୍ଚି ଝାନଂ ସମାପଜ୍ଜିତ୍ୱା ତତୋ ଅଞ୍ଞଂ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ମଗ୍ଗୋ ଉପ୍ପାଦିତୋ ହୋତି, ତଦା ପୁଗ୍ଗଲଜ୍ଝାସୟୱସେନ ଦ୍ୱୀସୁ ଅଞ୍ଞତରସଦିସୋ ହୋତି। ଏୱଂ ସମଥୟାନିକସ୍ସ ପୁଥୁଜ୍ଜନସ୍ସ ଅରିୟାନଂ ୱା ପାଦକଜ୍ଝାନସମ୍ମସିତଜ୍ଝାନପୁଗ୍ଗଲଜ୍ଝାସୟୱସେନ ପଠମଜ୍ଝାନାଦୀନଂ ଅଞ୍ଞତରଝାନସଦିସସ୍ସ ମଗ୍ଗଙ୍ଗିକସ୍ସ ପୱତ୍ତନତୋ ପୁଗ୍ଗଲଭେଦୱସେନ ୱୀସତି ମଗ୍ଗଟ୍ଠା ପୁଗ୍ଗଲା ହୋନ୍ତି, ତଥା ଫଲଟ୍ଠାପି ୱୀସତୀତି ଚତ୍ତାଲୀସଅରିୟପୁଗ୍ଗଲା ହୋନ୍ତି। ଅପରମ୍ପି ସଚେ ପନ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ତଥା ୱିଧୋ ଅଜ୍ଝାସୟୋ ନତ୍ଥି, ଅନୁଲୋମୱସେନ ହେଟ୍ଠିମହେଟ୍ଠିମଝାନତୋ ୱୁଟ୍ଠାୟ ଉପରୂପରିଝାନଧମ୍ମେ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ଉପ୍ପାଦିତମଗ୍ଗୋ ପାଦକଜ୍ଝାନମନପେକ୍ଖିତ୍ୱା ସମ୍ମସିତଜ୍ଝାନସଦିସୋ ହୋତି। ପଟିଲୋମୱସେନ ଉପରୂପରିଝାନତୋ ୱୁଟ୍ଠାୟ ହେଟ୍ଠିମହେଟ୍ଠିମଝାନଧମ୍ମେ ସମ୍ମସିତ୍ୱା ଉପ୍ପାଦିତମଗ୍ଗୋ ସମ୍ମସିତଜ୍ଝାନମନପେକ୍ଖିତ୍ୱା ପାଦକଜ୍ଝାନସଦିସୋ ହୋତି, ହେଟ୍ଠିମହେଟ୍ଠିମଝାନତୋ ହି ଉପରୂପରିଝାନଂ ବଲୱତରନ୍ତି, ଅଟ୍ଠସତମ୍ପି ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲାତି ତତ୍ଥ ଏକବୀଜୀ, କୋଲଂକୋଲୋ, ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମୋତି ତୟୋ ସୋତାପନ୍ନା। କାମରୂପାରୂପଭୱେସୁ ଅଧିଗତଫଲା ତୟୋ ସକଦାଗାମିନୋତି ତେ ସବ୍ବେପି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଦୁକ୍ଖପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞଂ, ସୁଖାପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ସୁଖାପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞନ୍ତି ଚତୁନ୍ନଂ ପଟିପଦାନଂ ୱସେନ ଚତୁୱୀସତି, ଅନ୍ତରାପରିନିବ୍ବାୟୀ, ଉପହଚ୍ଚପରି ନିବ୍ବାୟୀ, ସସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାୟୀ, ଅସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାୟୀ, ଉଦ୍ଧଂସୋତୋ ଅକନିଟ୍ଠଗାମୀତି ଅୱିହାସୁ ପଞ୍ଚ ଅନାମିଗାନୋ, ତଥା ଅତପ୍ପାସୁଦସ୍ସାସୁଦସ୍ସୀସୁପି ପଞ୍ଚ। ଅକନିଟ୍ଠେସୁ ପନ ଉଦ୍ଧଂସୋତୱଜ୍ଜା ଅନ୍ତରାପରିନିବ୍ବାୟୀ, ଉପହଚ୍ଚପରିନିବ୍ବାୟୀ, ସସଙ୍ଖାରପରିନିବ୍ବାୟୀ, ଅସଙ୍ଖାରପରିବ୍ବାୟୀତି ଚତ୍ତାରୋତି ଚତୁୱୀସତି ଅନାଗାମିନୋ। ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକୋ, ସମଥୟାନିକୋତି ଦ୍ୱେ ଅରହନ୍ତୋ, ଚତ୍ତାରୋ ମଗ୍ଗଟ୍ଠାତି ଚତୁପଞ୍ଞାସ ତେ ସବ୍ବେପି ସଦ୍ଧାଧୁରପଞ୍ଞାଧୁରାନଂୱସେନ ଦ୍ୱେଗୁଣେ ହୁତ୍ୱା ଅଟ୍ଠସତଂ ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲା ହୋନ୍ତି। ତେ ସବ୍ବେପି ''ଅଟ୍ଠସତଂ ୱା''ତି ୱିତ୍ଥାରୱସେନ ଉଦ୍ଦିଟ୍ଠା ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲା ତେ ସଙ୍ଖେପତୋ ଯୁଗୱସେନ ସୋତାପତ୍ତି ମଗ୍ଗଟ୍ଠୋ ଫଲଟ୍ଠୋତି ଏକଂ ଯୁଗନ୍ତ୍ୱାଦିନା ଚତ୍ତାରୋୱ ହୋନ୍ତି। ତେନେୱାହ ରତନପରିତ୍ତେ ''ୟେ ପୁଗ୍ଗଲା ଅଟ୍ଠସତଂ ପସତ୍ଥା, ଚତ୍ତାରି ଏତାନି ଯୁଗାନି ହୋନ୍ତୀ''ତି ଅୟଂ ପଭେଦୋମଗ୍ଗଟ୍ଠଫଲଟ୍ଠେସୁ ମିସ୍ସକୱସେନ ଲବ୍ଭତି ଝାନିକୱିପସ୍ସକପଭେଦୋ ପନ ଫଲଟ୍ଠେୟେୱ ଲବ୍ଭତି ମଗ୍ଗସ୍ସ ଏକଚିତ୍ତକ୍ଖତିକତ୍ତା ମଗ୍ଗଟ୍ଠେସୁ ନ ଲବ୍ଭତି। ତତ୍ଥ ସୋତାପତ୍ତିଫଲଟ୍ଠୋ ଝାନିକସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକୱସେନ ଦୁୱିଧୋ। ତେସୁ ଝାନିକୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ତସ୍ମିଂ ଭୱେ ଅରହତ୍ତପ୍ପତ୍ତୋ ପରିନିବ୍ବାୟତି। ଅପ୍ପତ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଗତୋ ହୋତି, ସୋ ଝାନିକୋ ନାମ। ମୂଲଟୀକାୟଂ ପନ ନିକନ୍ତିୟା ସତି ପୁଥୁଜ୍ଜନାଦୟୋ ୟଥାଲଦ୍ଧଜ୍ଝାନସ୍ସ ଭୂମିଭୂତେ ସୁଦ୍ଧାୱାସୱଜ୍ଜିତେ ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି ତଥା କାମଭୱେପି କାମାୱଚରକମ୍ମବଲେନ ''ଇଜ୍ଝତି ହି ଭିକ୍ଖୱେ ସୀଲୱତୋ ଚେତୋପଣିଧି ୱିସୁଦ୍ଧତ୍ତା''ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅନାଗାମିନୋ ପନ କାମରାଗସ୍ସ ସବ୍ବସୋ ପହୀନତ୍ତା କାମଭୱେସୁ ନିକନ୍ତିଂ ନ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତୀତି କାମଲୋକୱଜ୍ଜିତେ ୟଥାଲଦ୍ଧସ୍ସ ଭୂମି ଭୂତେ ୟତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତୀ'ତି ୱୁତ୍ତଂ ତଥା ହି ଅନାଗାମିସ୍ସେୱ କାମଭୱେ ନିକନ୍ତିୟା ପହୀନତ୍ତା ସୋତାପନ୍ନସକଦାଗାମୀନମ୍ପି ନିକନ୍ତିୟା ସତି କାମଭୱେ କାମାୱଚରକମ୍ମବଲେନ ଉପ୍ପତ୍ତିଭାୱୋ ଅୱାରିତୋୱ ହୋତୀତି ୱିଞ୍ଞାୟତି ତସ୍ମା ''ଅପ୍ପତ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଗତୋ ହୋତି, ସୋ ଝାନିକୋ ନାମାତି ଇଦଂ

ଯେଭୁୟ୍ୟୱସେନ ୱୁତ୍ତ’’ନ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ। ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକୋ ପନ ତିୱିଧୋ ଏକବୀଜୀ, କୋଲଂକୋଲୋ, ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମୋତି। ତତ୍ଥ ଏକୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ୱା ହୋତୁ ଛଦେୱଲୋକେ ୱା, ଏକପଟିସନ୍ଧିକୋ ହୁତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯତି, ଅଯଂ ଏକବୀଜୀ ନାମ ଏକୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଏକା ପଟିସନ୍ଧି ଦେୱଲୋକେ ଏକାତି ଦ୍ୱେପଟିସନ୍ଧିକୋ ୱା, ଏୱଂ ତିଚତୁପଞ୍ଚଛପରମୋ ହୁତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯତି, ଅଯଂ କୋଲଂକୋଲୋ ନାମ। ଏକୋ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ସୋତାପନ୍ନୋ ହୁତ୍ୱା ଦେୱଲୋକେ ଏକା ପଟିସନ୍ଧି ତତୋ ପୁନାଗନ୍ତ୍ୱା ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଏକାତି ଏୱଂ ମନୁସ୍ସଦେୱଲୋକମିସ୍ସକୱସେନ ତତ୍ଥ ଚତ୍ତାରି ଇଧ ତୀଣିତ୍ୟାଦିନା ତତ୍ଥ ଛ, ଇଧ ଏକୋତି ଯାୱ ସତ୍ତପଟିସନ୍ଧିକୋ ହୁତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯତି, ଅଯଂ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମୋ ନାମ। କେୱଲଂ ପନ ମନୁସ୍ସଲୋକେ ଯେୱ ସତ୍ତ ଦେୱଲୋକେଯେୱ ୱା ସତ୍ତାତି ଏୱଂ ଅମିସ୍ସୋ ହୁତ୍ୱା ପଟିସନ୍ଧିକୋ ଗହେତବ୍ବୋ ଅପରେ ପନ ‘‘ଇତୋ ସତ୍ତ, ତତୋ ସତ୍ତ ସଂସାରେ ୱିଚରନ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ମନୁସ୍ସଲୋକସତ୍ତପଟିସନ୍ଧିଦେୱଲୋକ ସତ୍ତପଟିସନ୍ଧିୱସେନ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମଂ ୱଦନ୍ତି। ତଂ ଅଯୁତ୍ତଂ କସ୍ମା ‘‘କିଞ୍ଚାପି ତେ ହୋନ୍ତି ଭୁସଂପମତ୍ତା, ନ ତେ ଭୱଂ ଅଟ୍ଠମମାଦିଯନ୍ତୀ’’ତି ପାଠଇଯା ୱିରୋଧତ୍ତା। ଅପିଚ ଦ୍ୱିଭୱପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ ସକଦାଗାମୀପି ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଆଗତୋ ଭୱେୟ୍ୟ, ତସ୍ସପି ତତ୍ଥ ଏକଂ, ଇଧ ଏକନ୍ତି ୱାରସ୍ସ ଲବ୍ଭିତବ୍ବତୋ ନ ପନେୱଂ ଦଟ୍ଠଙ୍ଗଂ। ସକିଂ ଇମଂ ମନୁସ୍ସଲୋକଂ ଆଗଚ୍ଛତୀତି ସକଦାଗାମୀ ଇଧ ପତ୍ୱା ଇଧ ପରିନିବ୍ବାଯୀ, ତତ୍ଥ ପତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀ, ତତ୍ଥ ପତ୍ୱା ଇଧ ପରିନିବ୍ବାଯୀ, ଇଧ ପତ୍ୱା ତତ୍ଥ ପରିନିବ୍ବାଯୀତି ପଞ୍ଚସୁ ସକଦାଗାମୀସୁ ପଞ୍ଚମକୋ ଇଧ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ଯଦି ଏୱଂ ଇଧ ପତ୍ୱା ଇଧ ପରିନିବ୍ବାଯୀତି ଆଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ କଥଂ ସକଦାଗାମୀନାମାତି। ତେ ସକିଂ ପୁନ ଆଗଚ୍ଛତୀତି ୱଚନଟ୍ଠେନ ସକଦାଗାମୀ ନାମ। କାମତଣ୍ହାଯ ସବ୍ବସୋ ପହୀନତ୍ତା ଇମଂ କାମଧାତୁଂ ଅନାଗଚ୍ଛତୀତି ଅନାଗାମୀ, ନିଚ୍ଚଂ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେଯେୱ ପଟିସନ୍ଧି ୱସେନ ଆଗଚ୍ଛତୀତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ଝାନିକସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତୁ, ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକସ୍ସ କଥନ୍ତି ସୋପି ଝାନିକୋୱ ହୁତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତି ତସ୍ସ ହି ମଗ୍ଗନ୍ତରେ ସୀହବ୍ୟଗ୍ଘାଦୀହି ହତସ୍ସାପି ଲକ୍ଖଣତ୍ତଯଂ ଆରୋପେତ୍ୱା ଝାନିକୋ ହୁତ୍ୱାୱ ମରଣଂ ହୋତି ଅଯଂ ପନ ରୂପାରୂପଭୱେନ ଏକକ୍ଖତ୍ତୁପରମୋ ନାମ। ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁପରମାଦଯୋ ଅରିଯା ରୂପାରୂପଲୋକେସୁ ଅନେକକ୍ଖତ୍ତୁପଟିସନ୍ଧିକାପି ବ୍ରହ୍ମଲୋକସାମଞ୍ଞେନ ଏକପଟିସନ୍ଧିକା ନାମ ହୋନ୍ତି। ଅରହା ପନ ପାପକରଣେ ରହାଭାୱା ଦକ୍ଖିଣଂ ଅରହତ୍ତା ପୁନ ଭୱା ଭିନିବ୍ବତ୍ତିଯାରହାଭାୱାତ୍ୟାଦିନା ୱଚନଟ୍ଠେନ ଅରହା ନାମ। ସୋପି ତିୱିଧୋ ଝାନିକ ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକ ସମସୀସୀୱସେନ। ତତ୍ଥ ଝାନିକୋ ମଗ୍ଗେନେୱ ଆଗତୋ , ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦାପ୍ପତ୍ତୋ ନାମ। ଅପରୋପି ପୁଥୁଜ୍ଜନସେକ୍ଖସନ୍ତାନେ ଝାନିକୋ ହୁତ୍ୱା ଝାନଂ ପାଦକଂ କତ୍ୱା ମଗ୍ଗଂ ଉପ୍ପାଦେତି, ସୋପି ଝାନିକୋୱ। ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକୋ ପନ କିଲେସକ୍ଖଯମତ୍ତମେୱ ମଗ୍ଗେନ ସହ ଅନାଗତଝାନଂ ନାମ ନତ୍ଥି, ତଂ ପଚ୍ଛା ପରିହାଯତୀତିପି ୱଦନ୍ତି। ସମସୀସୀ ପନ ତିୱିଧୋ ହୋତି ଇରିଯାପଥସମସୀସୀ, ରୋଗସମସୀସୀ, ଜୀୱିତସମସୀସୀତି। ତତ୍ଥ ଯୋ ଠାନାଦୀସୁ ଇରିଯାପଥେସୁ ଯେନେୱ ଇରିଯପଥେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ହୁତ୍ୱା ୱିପସ୍ସନଂ ଆରଭତି, ତେନେୱ ଇରିଯାପଥେନ ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯତି ଅଯଂ ଇରିଯାପଥସମସୀସୀ ନାମ। ଯୋ ପନ ଏକଂ ରୋଗଂ ପତ୍ୱା ଅନ୍ତୋରୋଗେ ଏୱ ୱିପସ୍ସନଂ ପଟ୍ଠପେତ୍ୱା ଅରହତ୍ତଂ ପତ୍ୱା ତେନେୱ ରୋଗେନ ପରିନିବ୍ବାଯତି ଅଯଂ ରୋଗସମସୀସି ନାମ। ଯୋ ପନ ତେରସସୁ ସୀସେସୁ କିଲେସସୀସଂ ଅୱିଜ୍ଜଂ ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗୋ ପରିଯାଦିଯତି, ପୱତ୍ତିସୀସଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଚୁତିଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦିଯତି, ଅଯଂ ଜୀୱିତସମସୀସୀନାମ। ତତ୍ଥ ତେରସ ସୀସାନି କତମାନି ତେରସ ସୀସାନି। ପଲିବୋଧସୀସଂ, ତଣ୍ହାବନ୍ଧନସୀସଂ, ମାନପରାମାସସୀସଂ, ଦିଟ୍ଠିୱିକ୍ଖେପସୀସଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକିଲେସସୀସଂ, ଅୱିଜ୍ଜାଅଧିମୋକ୍ଖସୀସଂ, ସଦ୍ଧାପଗ୍ଗହସୀସଂ, ୱୀରିଯୌପଟ୍ଠାନସୀସଂ, ସତିଅୱିକ୍ଖେପସୀସଂ, ସମାଧିଦସ୍ସନସୀସଂ, ପଞ୍ଞାପୱତ୍ତିସୀସଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଗୋଚରସୀସଂ, ୱିମୋକ୍ଖସଙ୍ଖାରସୀସନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଅୱିଜ୍ଜା ପରିଯାଦାଯକଂ ମଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପରିଯାଦାତୁଂ ସକ୍କୋତି, ଜୀୱିତପରିଯାଦାଯକଂ ଚୁତିଚିତ୍ତଂ ଅୱିଜ୍ଜଂ ପରିଯାଦାତୁଂ ନ ସକ୍କୋତି, ଅୱିଜ୍ଜା ପରିଯାଦାଯକଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯପରିଯାଦାଯକଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଞ୍ଞଂ। କଥଂ ପନିଦଂ ସୀସଂ ସମଂ ହୋତୀତି। ୱାରସମତାଯ, ଯସ୍ମିଞ୍ହି ୱାରେ ମଗ୍ଗୱୁଟ୍ଠାନଂ ହୋତି, ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗେ ମଗ୍ଗଫଲନିବ୍ବାନପହୀନସେସକିଲେସପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାୱସେନ ପଞ୍ଚ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାନି, ତଥା ସକଦାମିମଗ୍ଗେ ପଞ୍ଚ, ଅନାଗାମିମଗ୍ଗେ ପଞ୍ଚ, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେ ସେସକିଲେସାଭାୱା ଚତ୍ତାରୀତି ଏକୂନୱୀସତିମେ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଞାଣେ ପତିଟ୍ଠାଯ ଭୱଙ୍ଗଂ ଓତରିତ୍ୱା ପରିନିବ୍ବାଯତୋ ଇମାଯ ୱାରସମତାଯ ଇଦଂ ଉଭଯସୀସ ପରିଯାଦାନମ୍ପି ସମଂ ହୋତି ନାମ। ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେ ଚ ପୱତ୍ତିସୀସଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପୱତ୍ତିତୋ ୱୁଟ୍ଠହନ୍ତୋ ମଗ୍ଗୋ ଚୁତିତୋ ଉଦ୍ଧଂ ଅପ୍ପୱତ୍ତିକରଣୱସେନ ଯଦିପି ପରିଯାଦିଯତି। ଯାୱ ପନ ଚୁତି, ତାୱ ପୱତ୍ତିସଭାୱତୋ ପୱତ୍ତିସୀସଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଚୁତିଚିତ୍ତଂ ପରିଯାଦିଯତି ନାମ। କିଲେସପରିଯାଦାନେନ ମଗ୍ଗଚିତ୍ତେନ ଅତ୍ତନୋ ଅନନ୍ତରଂ ୱିଯ ନିପ୍ଫାଦେତବ୍ବା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣୱାରାୱ ପରିପୁଣ୍ଣା। ପରିପୁଣ୍ଣୱସେନ ପହୀନକିଲେସେ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣତୋ କିଲେସପରିଯାଦାନସ୍ସେୱ ୱାରାତି ୱତ୍ତବ୍ବତଂ ଅରହନ୍ତି, ତେନେୱ କିଲେସସୀସଂ ଅୱିଜ୍ଜାପରିଯାଦାନଞ୍ଚ ପୱତ୍ତିସୀସଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯପରିଯାଦାନଞ୍ଚ ସମଂ କତ୍ୱା ଇମାଯ ୱାରସମତାଯ କିଲେସପରିଯାଦାନଂ ଜୀୱିତପରିଯାଦାନାନଂ ଅପୁବ୍ବଚରିମତା ୱେଦିତବ୍ବାତି ୱୁତ୍ତଂ। ସଂଯୁତ୍ତଠକଥାଯଂ ପନ ଯସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଆସୱପରିଯାଦାନଞ୍ଚ ହୋତି ଜୀୱିତପରିଯାଦାନଞ୍ଚ, ଅଯଂତି ପୁଗ୍ଗଲୋ ସମସୀସୀ। ଏତ୍ଥ ଚ ପୱତ୍ତିସୀସଂ କିଲେସସୀସନ୍ତି ଦ୍ୱେ ସୀସାନି। ତତ୍ଥ ପୱତ୍ତିସୀସଂ ନାମ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କିଲେସସୀସଂ ନାମ ଅୱିଜ୍ଜା। ତେସୁ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଚୁତିଚିତ୍ତଂ ଖେପେତି। ଅୱିଜ୍ଜଂ ମଗ୍ଗଚିତ୍ତଂ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ ଏକତୋ ଉପ୍ପାଦୋ ନତ୍ଥି। ମଗ୍ଗାନନ୍ତରଂ ପନ ଫଲଂ, ଫଲାନନ୍ତରଂ ଭୱଙ୍ଗଂ, ଭୱଙ୍ଗତୋ ୱୁଟ୍ଠାଯ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଂ ପରିପୁଣ୍ଣଂ ହୋତି, ତଂ ଅପରିପୁଣ୍ଣଂ ୱାତି। ତିଖିଣେନ ଅସିନା ସୀସେ ଛିନ୍ଦନ୍ତେପି ହି ଏକୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣୱାରା ଅୱସ୍ସଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତିଯେୱ, ଚିତ୍ତାନଂ ପନ ଲହୁପରିୱତ୍ତିତାଯ ଆସୱକ୍ଖଯୋ ଚ ଜୀୱିତପରିଯାଦାନଞ୍ଚ ଏକକ୍ଖଣେ ୱିଯ ସଞ୍ଜାଯତୀ’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଟ୍ଟୀକାଯଞ୍ଚ ‘‘ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନନ୍ତି ଚୁତିଚିତ୍ତମଗ୍ଗଚିତ୍ତାନଂ। ତନ୍ତି ପଚ୍ଚଯୱେକଲ୍ଲଂ। ପରିପୁଣ୍ଣଂ

ଜୱନଚିତ୍ତାନଂ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପୱତ୍ତିଯା। ଅପରିପୁଣ୍ଣଂ ପଞ୍ଚକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପୱତ୍ତିଯା। କିଞ୍ଚାପି ଏକୋ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ତି ୱୁତ୍ତଂ, ତଂ ପନ ୱଚନ ସିଲିଟ୍ଠୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଯାୱ ଏକଂ ୱା ଦ୍ୱେ ୱା ତଦାରମ୍ମଣଚିତ୍ତାନୀତି ହେଟ୍ଠିମନ୍ତେନ ଦ୍ୱେ ପୱତ୍ତନ୍ତୀତି ୱଦନ୍ତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ‘‘ପରିପୁଣ୍ଣଂ ଜୱନଚିତ୍ତାନଂ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପୱତ୍ତିଯା, ଅପରିପୁଣ୍ଣଂ ପଞ୍ଚକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପୱତ୍ତିଯା’’ତି ଇମିନା ଅଟ୍ଠକଥାଟୀକାୱଚନେନ ସମସୀସୀନଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାୱସେନ ମରଣାସନ୍ନୱୀଥିଯଂ ପରିପୁଣ୍ଣୱସେନ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ଅପରିପୁଣ୍ଣୱସେନ ପଞ୍ଚକ୍ଖତ୍ତୁଂ କ୍ରିଯଜୱନାନି ଜୱନ୍ତୀତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନମେତ୍ଥାୱ ଗନ୍ତବ୍ବଂ। ‘‘ଅସମ୍ମୂଢହୋ କାଲଂ କରୋତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଚ ୱିଞ୍ଞାଯତି ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ପରିପୁଣ୍ଣୱସେନ ମରଣାସନ୍ନକାଲେ ଜୱନପୱତ୍ତି। ଏୱଞ୍ଚ ସତି ‘‘ମନ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିଯଂ ପନ ମରଣକାଲାଦୀସୁ ପଞ୍ଚୱାରମେୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ‘‘ମନ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିଯ’’ନ୍ତି ୱିସେସନଂ ସାତ୍ଥକଂ ସିଯା। ‘‘ପଞ୍ଚୱାରମେୱା’’ତି ଏତ୍ଥ ଏୱକାରେନ ମନ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିକାଲେ ଛସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ନିୱତ୍ତେତି। ଅସମ୍ମୂଢହକାଲେ ପନ ଛସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁମ୍ପି ଅନୁଜାନାତି। କାମାୱଚରଜୱନାନଞ୍ଚ ଅନିଯତପରିମାଣା ବଲୱକାଲେପି ପରିସମ୍ପୁଣ୍ଣଭାୱା ତଥା ହି ‘‘କାମାୱଚରଜୱନାନିବଲୱକାଲେ ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଛକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା, ମନ୍ଦପ୍ପୱତ୍ତିଯଂ ପନ ମରଣକାଲାଦୀସୁ ପଞ୍ଚୱାରମେୱ। ଭଗୱତୋ ଯମକପାଟିହାରିଯକାଲାଦୀସୁ ଲହୁକପ୍ପୱତ୍ତିଯଂ ଚତ୍ତାରି ପଞ୍ଚୱା ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣଜୱନଚିତ୍ତାନି ଭୱନ୍ତୀ’’ତି ଅନିଯମିତପ୍ପମାଣୱସେନ ଉପ୍ପତ୍ତିଭାୱୋ ଆଗତୋ ଇମସ୍ମିଂ ସମସୀସିନିଦ୍ଦେସୱାରେପି ମରଣାସନ୍ନୱୀଥିଚିତ୍ତସ୍ସ ୱିସୁଂ ଅଲବ୍ଭନତୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣନ୍ତେଯେୱ ଭୱଙ୍ଗଚିତ୍ତେନ ପରିନିବ୍ବାନତୋ ପରିପୁଣ୍ଣୱସେନ ସତ୍ତ ଜୱନଚିତ୍ତାନି ପାଟିକଙ୍ଖିତବ୍ବାନୀତି ଅମ୍ହାକଂ ଖନ୍ତି ୱୀମଂସିତ୍ୱା ଗହେତବ୍ବୋ ଇତୋ ଯୁତ୍ତତରୋ ୱା ପକାରୋ ଲବ୍ଭମାନୋ ଗୱେସିତବ୍ବୋ। ଏୱଂ ପରମତ୍ଥସଙ୍ଘୱସେନ ଚତ୍ତାରି ପୁରିସଯୁଗାନି, ଅଟ୍ଠ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲା, ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପିପୁଗ୍ଗଲା ଅଟ୍ଠସତମ୍ପି ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲାତି ସଙ୍ଖଂ ସମୋଧାନେତ୍ୱା ଇମସ୍ମିଂ ଲୋକେ ସଙ୍ଘୋପି ଦୁଲ୍ଲଭୋତି ୱେଦିତବ୍ବୋ ତଥା ହି ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲା ଅତିଦୁଲ୍ଲଭାୱ ସାସନସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନକାଲେପି ଇଦାନି ସୋତାପନ୍ନସ୍ସାପି ଅୱିଜ୍ଜମାନତୋ ଅଯଂ ପରମତ୍ଥସଙ୍ଘୱିଚାରଣା। ସମ୍ମୁତିସଙ୍ଘୋ ପନ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଥୁଜ୍ଜନସଙ୍ଘୋୱ, ସୋପି ଦୁଲ୍ଲଭୋଯେୱ। କସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକାଲେଯେୱ ଲବ୍ଭନତୋ ତଥା ହି ଅନୁପ୍ପନ୍ନେ ବୁଦ୍ଧେ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଂ ସତସହସ୍ସାଦିଗଣନେ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନେପି ତେସଂ ସନ୍ତିକେ ଉପସମ୍ପଦାଭାୱସ୍ସ ଅଲବ୍ଭମାନତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧାନଞ୍ହି ସନ୍ତିକେ ପବ୍ବଜିତାନଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ସରଣଗମନକମ୍ମଟ୍ଠାନସ୍ସାପି ଦାତୁଂ ଅସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତ୍ତା। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଚ ନାମ ମୂଗସ୍ସ ସୁପିନଦସ୍ସନଂ ୱିଯ ଅତ୍ତନା ପଟିଲଦ୍ଧସଚ୍ଚଧମ୍ମେ ପରେସଂ ଆଚିକ୍ଖିତୁଂ ନ ସକ୍କୋନ୍ତି, ତସ୍ମା ତେ ପବ୍ବାଜେତ୍ୱା କମ୍ମଟ୍ଠାନେ ନିଯୋଜେତୁଂ ଅସମତ୍ଥା ‘‘ଏୱଂ ତେ ନିୱାସେତବ୍ବଂ, ଏୱଂ ତେ ପାରୁପିତବ୍ବ’’ନ୍ତି ଆଦିନାନଯେନ ଅଭିସମାଚାରିକମେୱ ସିକ୍ଖାପେସୁଂ ତସ୍ମା ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକାଲେଯେୱ ସମ୍ମୁତିସଙ୍ଘୋ ଲବ୍ଭତି। ଅପିଚ ନ ତେ ଦୁଲ୍ଲଭାଯେୱ ହୋନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ତସ୍ମିଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଅପ୍ପମତ୍ତକସ୍ସାପି କତାକାରସ୍ସ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟଫଲାପି ହୋନ୍ତି ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ‘‘ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଖୋ ପନାନନ୍ଦ ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ଗୋତ୍ରଭୁନୋ କାସାୱକଣ୍ଠା ଦୁସ୍ସୀଲା ପାପଧମ୍ମା ତେସୁ ଦୁସ୍ସୀଲେସୁ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଦାନଂ ଦସ୍ସନ୍ତି, ତଦା ପାହଂ ଆନନ୍ଦ ସଙ୍ଘଗତଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟଂ ଅପ୍ପମେଯ୍ୟଂ ୱଦାମି ନ ଦ୍ୱେୱାହଂ ଆନନ୍ଦ କେନଚି ପରିଯାଯେନ ସଙ୍ଘଗତା ଦକ୍ଖିଣା ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ମହପ୍ଫଲନ୍ତି ୱଦାମୀ’’ତି। ତଥା ହି ଉପରିପଣ୍ଣାସକେ ଦକ୍ଖିଣୱିଭଙ୍ଗୱଣ୍ଣନାଯଂ ‘‘କାସାୱକଣ୍ଠାନଂ ସଙ୍ଘେ ଦିନ୍ନେ ଦକ୍ଖିଣାପି ଗୁଣାସଙ୍ଖ୍ୟାଯ ଅସଙ୍ଖେଯ୍ୟା’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସଙ୍ଘଗତଦକ୍ଖିଣା ହି ସଙ୍ଘେ ଚିତ୍ତୀକାରଂ କାତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତସ୍ସ ହୋତି। ସଙ୍ଘେ ପନ ଚିତ୍ତୀକାରୋ ଦୁକ୍କରୋ ଯୋ ହି ‘‘ସଙ୍ଘଗତଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ପଟିଯାଦେତ୍ୱା ୱିହାରଂ ଗନ୍ତ୍ୱା ଭନ୍ତେ ସଙ୍ଘଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଏକଂ ଥେରଂ ଦେଥା’ତି ୱଦତି, ଅଥ ସଙ୍ଘତୋ ସାମଣେରଂ ଲଭିତ୍ୱା ‘‘ସାମଣେରୋ ମେ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି ଅଞ୍ଞଥତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜତି, ତସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣା ସଙ୍ଘଗତା ନ ହୋତି। ମହାଥେରଂ ଲଭିତ୍ୱା ପି ‘‘ମହାଥେରୋ ମେ ଲଦ୍ଧୋ’’ତି ସୋମନସ୍ସଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସାପି ନ ହୋତିଯେୱ। ତସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣା ସଙ୍ଘଗତା ନ ହୋତି। ଯୋ ପନ ସାମଣେରଂ ଉପସମ୍ପନ୍ନଂ ୱା ଦହରଂ ୱା ଥେରଂ ୱା ବାଲଂ ୱା ପଣ୍ଡିତଂ ୱା ଯଂକିଞ୍ଚି ସଙ୍ଘତୋ ଲଭିତ୍ୱା ନିବ୍ବେମତିକୋ ହୁତ୍ୱା ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ଦମ୍ମୀ’’ତି ସଙ୍ଘେ ଚିତ୍ତୀକାରଂ କାତୁଂ ସକ୍କୋତି, ତସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣା ସଙ୍ଘଗତା ନାମ ହୋତି। ପରସମୁଦ୍ଦୱାସିନୋ କିର ଏୱଂ କରୋନ୍ତି ତତ୍ଥ ହି ଏକୋ ୱିହାରସ୍ସାମିକୁଟୁମ୍ବିକୋ ‘‘ସଙ୍ଘଗତଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ଦସ୍ସାମୀ’’ତି ସଙ୍ଘତୋ ଉଦ୍ଦିସିତ୍ୱା ‘‘ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଦେଥା’’ତି ଯାଚିତ୍ୱା ସୋ ଏକଂ ଦୁସ୍ସୀଲଭିକ୍ଖୁଂ ଲଭିତ୍ୱା ନିସୀଦନଟ୍ଠାନଂ ଓପୁଞ୍ଜାପେତ୍ୱା ଆସନଂ ପଞ୍ଞପେତ୍ୱା ଉପରି ୱିତାନଂ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ଗନ୍ଧଧୂମପୁପ୍ଫେହି ପୂଜେତ୍ୱା ପାଦେ ଧୋୱିତ୍ୱା ମକ୍ଖେତ୍ୱା ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନିପଚ୍ଚକାରଂ କରୋନ୍ତୋ ୱିଯ ସଙ୍ଘେ ଚିତ୍ତୀକାରେନ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ଅଦାସି ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ପଚ୍ଛାଭତ୍ତଂ ୱିହାରଂ ଜଗ୍ଗନତ୍ଥାଯ ‘‘କୁଦାଲକଂ ଦେଥା’’ତି ଘରଦ୍ୱାରଂ ଆଗତୋ ଉପାସକୋ ନିସିନ୍ନୋୱ କୁଦାଲଂ ପାଦେନ ଖିପିତ୍ୱା ‘‘ଗଣ୍ହା’’ତି ଅଦାସି ତମେନଂ ମନୁସ୍ସା ଆହଂସୁ ‘‘ତୁମ୍ହେହି ପାତୋୱ ଏତସ୍ସ କତସକ୍କାରୋ ୱତ୍ତୁଂ ନ ସକ୍କା, ଇଦାନି ଅପଚଯମତ୍ତକମ୍ପି ନତ୍ଥି, କିଂ ନାମେତ’’ନ୍ତି। ଉପାସକୋ ‘‘ସଙ୍ଘସ୍ସ ସୋ ଅଯ୍ୟୋ ଚିତ୍ତୀକାରୋ, ନ ଏତସ୍ସା’’ତି ଆହ। କାସାୱକଣ୍ଠସଙ୍ଘଦିନ୍ନଦକ୍ଖିଣଂ ପନ କୋ ସୋଧେତି, ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲାନାଦଯୋ ଅସୀତିମହାଥେରା ସୋଧେନ୍ତି ଅପି ଚ ଥେରା ଚିରପରିନିବ୍ବୁତା, ଥେରେ ଆଦିଂ କତ୍ୱା ଯାୱଜ୍ଜତନା ଧରମାନଖୀଣାସୱା ସୋଧେନ୍ତିଯେୱ, ତଥା ହି ଦାଯକତୋ ପଟିଗ୍ଗାହତୋପି ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି ଦାନଂ। ଦାଯକତୋ ୱେସ୍ସନ୍ତରଜାତକଂ କଥେତବ୍ବଂ ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ ହି ଦୁସ୍ସୀଲସ୍ସ ଜୂଜକାବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ ନଯନସଦିସେ ଦ୍ୱେ ଜାଲୀକଣ୍ହାଜିନେ ପୁତ୍ତେ ଦତ୍ୱା ପଥୱିଂ କମ୍ପେସି। ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ଆରବ୍ଭ ପୱତ୍ତଚେତନାଯ ମହନ୍ତଭାୱେନ ପଥୱିଂ କମ୍ପେସି। ଏୱଂ ଦାଯକତୋପି ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି। ପଟିଗ୍ଗାହକତୋ ପନ ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରସ୍ସ ଦିନ୍ନଚୋରଘାତକୱତ୍ଥୁ କଥେତବ୍ବଂ ଚୋରଘାତକୋ ନାମ ହି ସାୱତ୍ଥିଯଂ ଏକୋ ଜନପଦପୁରିସୋ ପଞ୍ଚୱୀସତି ୱସ୍ସାନି ଚୋରଘାତକକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ମହଲ୍ଲକକାଲେପି ତିଂସ ୱସ୍ସାନି ନାସିକୱାତେନେୱ କଣ୍ଣନାସାଦୀନି ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଚୋରଘାତକକମ୍ମଂ କରୋନ୍ତସ୍ସେୱ ପଞ୍ଚପଞ୍ଞାସ ୱସ୍ସାନି ୱୀତିୱତ୍ତାନି। ସୋ ମରଣ ମଞ୍ଚେ ନିପନ୍ନୋୱ ଅତ୍ତନୋ କମ୍ମବଲେନ ମହାନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ୱିଯ ମହାସଦ୍ଦଂ କତ୍ୱା ଦୁକ୍ଖିତୋ

ହୋତି, ତସ୍ସ ସଦ୍ଦେନ ଭୀତା ମନୁସ୍ସା ଉଭତୋ ପସ୍ସେ ଗେହଂ ଛଡ୍ଡେତ୍ୱା ପଲାୟିଂସୁ। ତଦା ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରୋ ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁନା ଲୋକଂ ୱୋଲୋକେନ୍ତୋ ତଂ ଦିସ୍ୱା ତସ୍ସ ଅନୁକମ୍ପଂ ପଟିଚ୍ଚ ତସ୍ସ ଗେହଦ୍ୱାରେ ଅଟ୍ଠାସି। ସୋ କୁଞ୍ଚିତ୍ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ନାସିକୱାତେନ ୱିସ୍ସଜ୍ଜମାନୋପି ୱିସ୍ସଜ୍ଜିତୁଂ ଅସକ୍କୋନ୍ତୋ ଅତିୱିରୋଚମାନଂ ଥେରଂ ଦିସ୍ୱା ଅତିୱିୟ ପସୀଦିତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଅତ୍ଥାୟ ସମ୍ପାଦିତଂ ପାୟାସଂ ଅଦାସି। ଥେରୋପି ମଙ୍ଗଲଂ ୱତ୍ୱେତ୍ୱା ପକ୍କମି। ଚୋରଘାତକୋ ଥେରସ୍ସ ଦିନ୍ନଦାନଂ ଅନୁସ୍ସରିତ୍ୱା ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତି, ଏୱଂ ପଟିଗ୍ଗାହକତୋପି ମହପ୍ଫଲଂ ହୋତି। ଉଭୟତୋପି ମହପ୍ଫଲଂ, ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୱିସାଖାଦୟୋ ବୁଦ୍ଧପ୍ପମୁଖସ୍ସ ଦିନ୍ନଦାନଂ ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା।

‘‘ତଥାଗତେ ଚ ସମ୍ବୁଦ୍ଧେ, ଅଥୱା ତସ୍ସ ସାୱକେ;

ନତ୍ଥି ଚିତ୍ତେ ପସନ୍ନମ୍ହି, ଅପ୍ପକା ନାମ ଦକ୍ଖିଣା।

ଏୱଂ ଅଚିନ୍ତିୟା ବୁଦ୍ଧା, ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମା ଅଚିନ୍ତିୟା;

ଅଚିନ୍ତିୟେ ପସନ୍ନାନଂ, ୱିପାକୋ ହୋତି ଅଚିନ୍ତିୟୋ’’ତି।

ଏୱଂ ଉଭୟୱସେନ ମହପ୍ଫଲଭାୱୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଦାୟକତୋପି ପଟିଗ୍ଗାହକତୋପି ନିପ୍ଫଲମେୱ। ସେୟ୍ୟଥାପି ମକ୍ଖଲିଗୋସାଲଛସତ୍ଥାରାଦୀନଂ ଅତ୍ତନୋ ଉପାସକମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠୀହି ପୂଜାୱିସେସା ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା।

‘‘ମାସେ ମାସେ କୁସଗ୍ଗେନ, ବାଲୋ ଭୁଞ୍ଜେୟ୍ୟ ଭୋଜନଂ;

ନ ସୋ ସଙ୍ଖତଧମ୍ମାନଂ, କଲଂ ନାଗ୍ଘତି ସୋଳସି’’ନ୍ତି।

ତେନେୱାହ ଭଗୱା ଚତ୍ତାରିମାନି ଆନନ୍ଦ ଦକ୍ଖିଣୱିସୁଦ୍ଧିୟୋ’’ତି। ଇମାନି ତୀଣି ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସଙ୍ଘରତନାନି ସାଧୂନଂ ରତିଜନନଟ୍ଠେନ ରତନାନି ନାମ।

ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ।

‘‘ଚିତ୍ତୀକତଂ ମହଗ୍ଘଞ୍ଚ, ଅତୁଲଂ ଦୁଲ୍ଲଭଦସ୍ସନଂ;

ଅନୋମସତ୍ତପରିଭୋଗଂ, ରତନଂ ତେନ ୱୁଚ୍ଚତୀ’’ତି।

ରତନଞ୍ଚ ନାମ ଦୁୱିଧଂ ସୱିଞ୍ଞାଣକାୱିଞ୍ଞାଣକୱସେନ। ତତ୍ଥ ଅୱିଞ୍ଞାଣକଂ ଚକ୍କରତନଂ, ମଣିରତନଂ ୟଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅନିନ୍ଦ୍ରିୟବଦ୍ଧସୁୱଣ୍ଣରଜତାଦି। ସୱିଞ୍ଞାଣକଂ ହତ୍ଥିଅସ୍ସରତନାଦିପରିଣାୟକରତନପରିୟୋସାନଂ, ୟଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଇନ୍ଦ୍ରିୟବଦ୍ଧଂ। ଏୱଂ ଦୁୱିଧେ ଚେତ୍ଥ ସୱିଞ୍ଞାଣକରତନଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି, କସ୍ମା ୟସ୍ମା ଅୱିଞ୍ଞାଣକଂ ସୁୱଣ୍ଣରଜତମଣିମୁତ୍ତାଦିରତନଂ ସୱିଞ୍ଞାଣକାନଂ ହତ୍ଥିରତନାଦୀନଂ ଅଲଙ୍କାରତ୍ଥାୟ ଉପନୀୟତି। ସୱିଞ୍ଞାଣକରତନମ୍ପି ଦୁୱିଧଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତରତନଂ ମନୁସ୍ସରତନଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ ମନୁସ୍ସରତନଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି। କସ୍ମା ୟସ୍ମା ତିରଚ୍ଛାନଗତରତନଂ ମନୁସ୍ସରତନସ୍ସ ଓପୱୟ୍ହଂ ହୋତି। ମନୁସ୍ସରତନମ୍ପି ଦୁୱିଧଂ ଇତ୍ଥିରତନଂ ପୁରିସରତନଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ ପୁରିସରତନଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି। କସ୍ମା ୟସ୍ମା ଇତ୍ଥିରତନଂ ପୁରିସରତନସ୍ସ ପରିଚାରିକତ୍ତଂ ଆପଜ୍ଜତି। ପୁରିସରତନମ୍ପି ଦୁୱିଧଂ ଅଗାରିକରତନଂ ଅନଗାରିକରତନଞ୍ଚ ତତ୍ଥ ଅନଗାରିକରତନଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି। କସ୍ମା ୟସ୍ମା ଅଗାରିକରତନେସୁ ଅଗ୍ଗୋ ଚକ୍କୱତ୍ତୀପି ସୀଲାଦିଗୁଣୟୁତ୍ତଂ ଅନଗାରିକରତନଂ ପଞ୍ଚପତିଟ୍ଠିତେନ ୱନ୍ଦିତ୍ୱା ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱା ପୟିରୁପାସିତ୍ୱା ଦିବ୍ବମାନୁସ୍ସିକା ସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ପାପୁଣିତ୍ୱା ଅନ୍ତେ ନିବ୍ବାନସମ୍ପତ୍ତିଂ ପାପୁଣାତି। ଅନଗାରିକରତନମ୍ପି ଦୁୱିଧଂ ଅରିୟପୁଥୁଜ୍ଜନୱସେନ। ଅରିୟରତନମ୍ପି ଦୁୱିଧଂ ସେକ୍ଖାସେକ୍ଖୱସେନ। ଅସେକ୍ଖରତନମ୍ପି ଦୁୱିଧଂ ସୁକ୍ଖୱିପସ୍ସକସମଥୟାନିକୱସେନ। ସମଥୟାନିକରତନମ୍ପି ଦୁୱିଧଂ ସାୱକପାରମିପ୍ପତ୍ତମପତ୍ତଞ୍ଚ। ତତ୍ଥ ସାୱକପାରମିପ୍ପତ୍ତଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି। କସ୍ମା ଗୁଣମହତ୍ତତାୟ। ସାୱକପାରମିପ୍ପତ୍ତରତନତୋପି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧରତନଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି। କସ୍ମା ଗୁଣମହତ୍ତତାୟ। ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସଦିସାପି ହି ଅନେକସତା ସାୱକା ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଗୁଣାନଂ ସତଭାଗମ୍ପି ନ ଉପନେନ୍ତି। ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧରତନଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାୟତି। କସ୍ମା ଗୁଣମହତ୍ତତାୟ ସକଲମ୍ପି ଜମ୍ବୁଦୀପଂ ପଲ୍ଲଙ୍କେନ ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଘଟ୍ଟେନ୍ତୋ ନିସିନ୍ନା ପଚ୍ଚେକସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଏକସ୍ସ ଗୁଣାନଂ ନେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ କଲଂ ଗଣନଭାଗଂ ଉପନେନ୍ତି, ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ‘‘ୟାୱତା ଭିକ୍ଖୱେ ସତ୍ତା ଅପଦା ୱା…ପେ… ତଥାଗତୋ

ତେସଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତୀ’’ତି ଆଦି। ଏୱଂ ‘‘ବୁଦ୍ଧୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ, ସଦ୍ଧମ୍ମସୱନମ୍ପି ଚ, ସଙ୍ଘୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ ଲୋକେ’’ତି ଇମେସଂ ତିଣ୍ଣଂ ପଦାନଂ ଅତ୍ଥୁଦ୍ଧାରୱସେନ ସଙ୍ଖେପୋ ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋଯେୱ ହୋତି।

ଇତି ସାଗରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରୱିରଚିତେ ସୀମୱିସୋଧନେ ସଙ୍ଘୱଣ୍ଣନାଯ

ସମାସୀସିକଣ୍ଡୋ ଚତୁତ୍ଥୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ପକିଣ୍ଣକକଣ୍ଡୋ

ଇଦାନି ସପ୍ପୁରିସାତି ଦୁଲ୍ଲଭାତି ଇମସ୍ସ ସଂୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ ତଥା ହି ଲୋକେ ସପ୍ପୁରିସାପି ଅତିଦୁଲ୍ଲଭାୟେୱ। ସପ୍ପୁରିସାତି କଲ୍ୟାଣଗୁଣସମ୍ପନ୍ନା ଉତ୍ତମପୁରିସା। ତେ ନିସ୍ସାୟ ଜାତିଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜାତିୟା, ମରଣଧମ୍ମା ସତ୍ତା ମରଣତୋ ମୁଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା "ମମଞ୍ହି ଆନନ୍ଦ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତଂ ଆଗମ୍ମ ଜାତିୟା ପରିମୁଚ୍ଚନ୍ତି, ଜରାଧମ୍ମା ସତ୍ତା ଜରାୟ ମୁଚ୍ଚନ୍ତୀ"ତି ଆଦି ୱଚନତୋ ପନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋୟେୱ ସବ୍ବାକାରସମ୍ପନ୍ନୋ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତୋ ନାମ। ତଂ ଅଲଭନ୍ତେନ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନାଦୟୋ ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲା ୱା। ତେପି ଅଲଭନ୍ତେନ ଏକନ୍ତଜହିତଂ ସିୱଟ୍ଟିକଂ କଲ୍ୟାଣମିତ୍ତଂ ଲଭିତବ୍ବଂ, ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ପୋରାଣେହି।

"ପିୟୋ ଗରୁ ଭାୱନୀୟୋ, ୱତ୍ତା ଚ ୱଚନକ୍ଖମୋ;

ଗମ୍ଭୀରଞ୍ଚ କଥଂ କତ୍ତା, ନୋଚାଠାନେ ନିୟୋଜୟେ"ତି।

ଏୱମାଦିଗୁଣସମନ୍ନାଗତୋ ୱଡ୍ଢିପକ୍ଖେ ଠିତପଣ୍ଡିତପୁଗ୍ଗଲୋ ଲୋକେ ଦୁଲ୍ଲଭୋୱ। କତମୋ ପଣ୍ଡିତପୁଗ୍ଗଲୋ ବୁଦ୍ଧପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଅସୀତି ଚ ମହାସାୱକା ଅଞ୍ଞେ ଚ ତଥାଗତସ୍ସ ସାୱକା ସୁନେତ୍ତମହାଗୋୱିନ୍ଦୱିଧୁରସରଭଙ୍ଗମହୋସଧସୁତସୋମନିମିରାଜଅୟୋଘରକୁମାରକ ଅକତ୍ତିପଣ୍ଡିତାଦୟୋ ଚ ପଣ୍ଡିତାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ତେ ଭୟେ ୱିୟ ରକ୍ଖା, ଅନ୍ଧକାରେ ୱିୟ ପଦୀପା, ଖୁପ୍ପିପାସାଦିଦୁକ୍ଖାଭିଭୱେ ୱିୟ ଅନ୍ନପାନାଦିପଟିଲାଭୋ, ଅତ୍ତନୋ ୱଚନକରାନଂ ସବ୍ବଭୟୌପଦ୍ଦୱୂପସଗ୍ଗୱିଦ୍ଧଂସନସମତ୍ଥା ହୋନ୍ତି ତଥା ହି ତଥାଗତଂ ଆଗମ୍ମ ଅସଙ୍ଖେୟ୍ୟା ଅପରିମାଣା ଦେୱମନୁସ୍ସା ଆସୱକ୍ଖୟଂ ପତ୍ତା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ପତିଟ୍ଠିତା, ଦେୱଲୋକେ ଉପ୍ପନ୍ନା। ସାରିପୁତ୍ତତ୍ଥେରେ ଚିତ୍ତଂ ପସାଦେତ୍ୱା ଚତୂହି ଚ ପଚ୍ଚୟେହି ଥେରଂ ଉପଟ୍ଠହିତ୍ୱା ଅସୀତି କୁସଲହସ୍ସାନି ସଗ୍ଗେ ନିବ୍ବତ୍ତାନି, ତଥା ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନମହାକସ୍ସପପଭୁତି ସୁନେତ୍ତସ୍ସ ସତ୍ଥୁନୋ ସାୱକା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ…ପେ… ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଗହପତିମହାସାଲକୁଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜିଂସୁ, ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ "ନତ୍ଥି ଭିକ୍ଖୱେ ପଣ୍ଡିତତୋ ଭୟଂ, ନତ୍ଥି ପଣ୍ଡିତତୋ ଉପଦ୍ଦୱୋ, ନତ୍ଥି ପଣ୍ଡିତତୋ ଉପସଗ୍ଗୋ"ତି। ଅପିଚ ତଗ୍ଗରମାଲାଦିଗନ୍ଧଭଣ୍ଡସଦିସୋ ପଣ୍ଡିତୋ, ତଗ୍ଗରମାଲାଦିଗନ୍ଧଭଣ୍ଡପଲିୱେଠନପତ୍ତସଦିସୋ ତଦୁପସେୱୀ ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ନାରଦଜାତକେ।

"ତଗ୍ଗରଞ୍ଚ ପଲାସେନ, ୟୋ ନରୋ ଉପନୟ୍ହତି;

ପତ୍ତାପି ସୁରଭି ୱାୟନ୍ତି, ଏୱଂ ଧୀରୂପସେୱନା"ତି।

ଅକିତ୍ତିପଣ୍ଡିତୋ ସକ୍କେନ ଦେୱାନମିନ୍ଦେନ ୱରେ ଦିୟ୍ୟମାନେ ଏୱମାହ

"ଧୀରଂ ପସ୍ସେ ସୁଣେ ଧୀରଂ, ଧୀରେନ ସହ ସଂୱସେ;

ଧୀରେନା'ଲାପସଲ୍ଲାପଂ, ତଂ କରେ ତଞ୍ଚ ରୋଚୟେ।

କିଂ ନୁ ତେ ଅକରଂ ଧୀରୋ, ୱଦ କସ୍ସପ କାରଣଂ;

କେନ କସ୍ସପ ଧୀରସ୍ସ, ଦସ୍ସନଂ ଅଭିକଙ୍ଖସି।

ନୟଂ ନୟତି ମେଧାୱୀ, ଅଧୁରାୟଂ ନ ୟୁଞ୍ଜତି;

ସନରୋ ସେୟ୍ୟସୋ ହୋତି, ସମ୍ମା ୱୁତ୍ତୋ ନ କୁପ୍ପତି;

ୱିନୟଂ ସୋ ପଜାନାତି, ସାଧୁ ତେନ ସମାଗମୋ"ତି।

ଅପିଚ ତେପି ସପ୍ପୁରିସେ ସଙ୍ଗମ୍ମ ଅସ୍ସୁତପୁବ୍ବମ୍ପି ଉଭୟଲୋକହିତାୱହଂ ୱାଚଂ ସୁୟ୍ୟତେୱ, ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ।

‘‘ସୁଭାସିତଂ ଉତ୍ତମମାହୁ ସନ୍ତୋ, ଧମ୍ମଂ ଭଣେ ନାଧମ୍ମଂ ତଂ ଦୁତିଯଂ;

ପିଯଂ ଭଣେ ନାପ୍ପିଯଂ ତଂ ତତିଯଂ, ସଚ୍ଚଂ ଭଣେ ନାଲୀକଂ ତଂ ଚତୁତ୍ଥ’’ନ୍ତି ଚ।

‘‘ଯଂ ବୁଦ୍ଧୋ ଭାସତି ୱାଚଂ, ଖେମଂ ନିବ୍ବାନପତ୍ତିଯା;

ଦୁକ୍ଖସ୍ସନ୍ତକିରିଯାଯ, ସା ୱେ ୱାଚାନମୁତ୍ତମା’’ତି।

ସପ୍ପୁରିସୂପନିସ୍ସଯସେୱନପଚ୍ଚଯାଯେୱ ଦାନାଦିକୁସଲସମାଯୋଗେନ ଅପାଯଦୁକ୍ଖତୋ ମୁଚ୍ଚନ୍ତି ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ‘‘ଅପିଚ ନେରଯିକାଦିଦୁକ୍ଖପରିତ୍ତାଣତୋ ପୁଞ୍ଞାନି ଏୱ ପାଣୀନଂ ବହୂପକାରାନି, ଯତୋ ତେସମ୍ପି ଉପକାରାନୁସ୍ସରଣତା କତଞ୍ଞୁତା ସପ୍ପୁରିସେହି ପସଂସନୀଯାଦିନାନପ୍ପକାରୱିସେସାଧିଗମହେତୂଚ ହୋନ୍ତି ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା, ‘‘ଦ୍ୱେ ମେ ଭିକ୍ଖୱେ ପୁଗ୍ଗଲା ଦୁଲ୍ଲଭା ଲୋକସ୍ମିଂ, କତମେ ଦ୍ୱେ, ଯୋ ଚ ପୁବ୍ବକାରୀ, ଯୋ ଚ କତଞ୍ଞୁ କତୱେଦୀ’’ତି। ଅପିଚ ୱିଧୁରମହୋସଧଜାତକାଦିକାଲେପି ଇଧଲୋକପରଲୋକସମ୍ପତ୍ତିଅତ୍ଥମେୱ ଅତ୍ତନୋ ୱଚନକରେ ସତ୍ତା ଯୋଜେନ୍ତି। ଅନାକୁଲକମ୍ମନ୍ତାଧିଟ୍ଠାନେନ କାଲଞ୍ଞୁତାଯ ପତିରୂପକାରିତାଯ ଅନଲସତାଯ ଉଟ୍ଠାନୱୀରିଯସମତାଯ ଅବ୍ଯସନିଯତାଚ କାଲାନତିକ୍କମନଅପ୍ପତିରୂପକରଣଅକରଣସିଥିଲକରଣାହି ଅକୁସଲାଦୀହି ରହିତକସିଗୋରକ୍ଖୱାଣିଜ୍ଜାଦଯୋ କମ୍ମନ୍ତା, ଏତେ ଅତ୍ତନୋ ୱା ପୁତ୍ତଦାରସ୍ସ ୱା ଦାସକମ୍ମକରାନଂ ୱା ବ୍ଯତ୍ତତାଯ ଏୱଂ ପଯୋଜିତା ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ଧନଧଞ୍ଞୱୁଡ୍ଢି ପଟିଲାଭହେତୂ ହୋନ୍ତି, ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା।

ପତିରୂପକାରୀରି ଧୁରୱା, ଉଟ୍ଠାନତା ୱିନ୍ଦତେ ଧନନ୍ତି ଚ;

ନ ଦିୱା ସୋପ୍ପସୀଲେ, ରତ୍ତିଂ ଉଟ୍ଠାନଦସ୍ସିନା;

ନିଚ୍ଚପ୍ପମତ୍ତେନ ସୋଣ୍ଡେନ, ସକ୍କା ଆୱସିତୁଂ ଘରଂ।

ଅତୀସିତଂ ଅତିଉଣ୍ହଂ, ଅତିସାରମିଦଂ ଅହୁ;

ଇତି ୱିସ୍ସଟ୍ଠକମ୍ମନ୍ତେ, ଅତ୍ଥା ଅଚ୍ଚେନ୍ତି ମାଣୱେ।

ଯୋ ଚ ସୀତଞ୍ଚ ଉଣ୍ହଞ୍ଚ; ତିଣାନି ଯୋ ନ ମଞ୍ଞତି;

ସପ୍ପୁରିସକିଚ୍ଚାନି, ସୋ ସୁଖଂ ନ ୱିହାଯତୀ’’ତି ଚ।

ଭୋଗେ ସଂହରମାନସ୍ସ, ପରସ୍ସେୱ ଇରଯତୋ;

ଭୋଗା ସନ୍ନିଚଯଂ ଯନ୍ତି, ୱମ୍ମିକୋୱୂପଚୀଯତୀତି।

ଏୱମାଦିପ୍ପଭେଦା ସପ୍ପୁରିସା ଲୋକେ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭାୱ। ତବ୍ବିଗମେନ ଦୁପ୍ପୁରିସା ବାଲଜନା ଅଗୱେସନ୍ତୋପି ଲବ୍ଭନ୍ତେୱ ତେ ବାଲା ଅତ୍ତାନଂ ସେୱମାନେ ପରଜନେ ସଂସାରଦୁକ୍ଖେଯେୱ ଓସୀଦେନ୍ତି ଭୱତୋ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ନ ଦେନ୍ତି ତଥା ହି ପୂରଣକସ୍ସପାଦଯୋ ଛସତ୍ଥାରା ଦେୱଦତ୍ତକୋକାଲିକ-ମୋଦକତିସ୍ସ ଖଣ୍ଡଦେୱିଯାପୁତ୍ତସମୁଦ୍ଦଦତ୍ତଚିଞ୍ଚମାଣୱିକାଦଯୋ ଅତୀତକାଲେ ଚ ଦୀଘଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଲାଭାତି ଇମେ ଅଞ୍ଞେ ଚ ଏୱରୂପା ସତ୍ତା ବାଲା ଅଗ୍ଗିପଦିତ୍ତମିୱ ଅଗାରଂ ଅତ୍ତନା ଦୁଗ୍ଗହିତେନ ଅତ୍ତାନଞ୍ଚ ଅତ୍ତନୋ ୱଚନକାରକେ ଚ ୱିନାସେନ୍ତି ତଥା ହି ଦେୱଦତ୍ତମାଗମ୍ମ ରାଜା ଅଜାତସତ୍ତୁ-କୋକାଲିକାଦଯୋ ତଦଞ୍ଞେପି ପୁଗ୍ଗଲା ଅପାଯେ ନିବ୍ବତ୍ତନ୍ତି। ରାଜା ଅଜାତସତ୍ତୁ ସାମଞ୍ଞଫଲସୁତ୍ତନ୍ତସୱନକାଲେ ଯଦି ପିତରଂ ଅଘାତେସ୍ସ, ସୋତାପନ୍ନୋ ଭୱେସ୍ସ ପିତରଂ ଘାତିତତ୍ତା ମଗ୍ଗଫଲମ୍ପି ଅପ୍ପତ୍ୱା ଲୋହକୁମ୍ଭିଯଂ ସଟ୍ଠିୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପଚ୍ଚିତ୍ୱା ମୁଚ୍ଚିସ୍ସତି ଅନାଗତେପି ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧୋ ଭୱିସ୍ସତି। କୋକାଲିକୋପି ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲାନତ୍ଥେରେ ଅନପଚାଯିତ୍ୱା ମହାନିରଯେ ପଦୁମଗଣନାଯ ପଚ୍ଚନୋକାସେ ନିରଯପଦେସେ ପଦୁମନିରଯେ…ପେ… ପଦୁମଂ ଖୋ ପନ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୁ ନିରଯଂ କୋକାଲିକୋ ଭିକ୍ଖୁ ଉପପନ୍ନୋ ସାରିପୁତ୍ତମୋଗ୍ଗଲାନେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଆଘାତେତ୍ୱା’’ତି ଆହ। ତତ୍ଥ ଅଞ୍ଞତରୋ ଭିକ୍ଖୂତି ନାମଗୋତ୍ତେନ ଅପାକଟଂ ‘‘କିଂ ୱ ଦୀଘଂ ନୁଖୋ ଭନ୍ତେ ପଦୁମେ ନିରଯେ ଆଯୁପ୍ପମାଣ’’ନ୍ତି ପଞ୍ହଂ ପୁଚ୍ଛିତ୍ୱା ନିସିନ୍ନଂ ଏକଂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଏୱମାହ ‘‘ଦୀଘଂ

ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ ନିରଯେ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ, ତଂ ନ ସୁକରଂ ସଙ୍ଖାତୁଂ ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସାନୀତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସତାନୀତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନୀତି ୱା ଏତ୍ତକାନି ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନୀ''ତି ୱା ସକ୍କା ପନ ଭନ୍ତେ ଉପମଂ କାତୁନ୍ତି। ''ସକ୍କା ଭିକ୍ଖୂ''ତି ଭଗୱା ଅୱୋଚ। ସେଯ୍ୟଥାପି ଭିକ୍ଖୁ ୱୀସତିଖାରିକୋ କୋସଲକୋ ତିଲୱାହୋ ହୋତି, ତତୋ ପୁରିସୋ ୱସ୍ସସତସ୍ସ ୱସ୍ସସହସ୍ସସ୍ସ ଅଚ୍ଚଯେନ ଏକମେକଂ ତିଲଂ ଉଦ୍ଧରେଯ୍ୟ, ଖିପ୍ପତରଂ ଖୋ ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ୱୀସତିଖାରିକୋ କୋସଲକୋ ତିଲୱାହୋ ଇମିନା ଉପକ୍କମେନ ପରିକ୍ଖଯଂ ପରିଯାଦାନଂ ଗଚ୍ଛେଯ୍ୟ, ନ ତ୍ୱେୱ ଏକୋ ଅବ୍ବୁଦୋ ନିରଯୋ। ସେଯ୍ୟଥାପି ଭିକ୍ଖୁ ୱୀସ ଅବ୍ବୁଦୋ ନିରଯୋ, ଏୱମେକୋ ନିରବ୍ବୁଦୋ ନିରଯୋ''ତି ଆଦି। ୱୀସତିଖାରିକୋ ତି ମାଗଧିକେନ ପତ୍ଥେନ ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ଥା କୋସଲରଟ୍ଠେ ଏକୋ ପତ୍ଥୋ ହୋତି। ତେନ ପତ୍ଥେନ ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ଥା ଆଳ୍ହକଂ। ଚତ୍ତାରି ଆଳ୍ହକାନି ଦୋଣଂ। ଚତୁଦୋଣା ମାନିକା। ଚତୁମାନିକା ଖାରୀ। ତାଯଖାରିଯା ୱୀସତିଖାରିକୋ ତିଲୱାହୋ। ତିଲୱାହୋତି ତିଲସକଟଂ। ଅବ୍ବୁଦୋ ନିରଯୋତି ଅବ୍ବୁଦୋ ନାମ ଏକୋ ପଚ୍ଚେକନିରଯୋ ନତ୍ଥି, ଅୱୀଚିମ୍ହି ଏୱ ପନ ଅବ୍ବୁଦଗଣନାଯ ପଚ୍ଚନୋକାସୋ ''ଅବ୍ବୁଦୋ ନିରଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ଏସ ନଯୋ ନିରବ୍ବୁଦାଦୀସୁପି। ତତ୍ଥ ୱସ୍ସଗଣନାପି ଏୱଂ ୱେଦିତବ୍ବା ଯଥାହ ''ସତଂସତସହସ୍ସାନି କୋଟି ହୋତି ଏୱଂ ସତଂସହସ୍ସକୋଟିଯୋ ପକୋଟି ନାମ। ସତଂସତସହସ୍ସପକୋଟିଯୋ କୋଟିପକୋଟି ନାମ। ସତଂ ସତସହସ୍ସକୋଟିପକୋଟିଯୋ ନହୁତଂ। ସତଂସତସହସ୍ସନହୁତାନି ନିନ୍ନହୁତଂ। ସତଂସତସହସ୍ସନିନ୍ନହୁତାନି ଏକୋ ଅବ୍ବୁଦୋ। ତତୋ ୱୀସତିଗୁଣୋ ନିରବ୍ବୁଦୋ। ଏସ ନଯୋ ସବ୍ବତ୍ଥ ଅଯଞ୍ଚ ଗଣନା ଅପରିଚିତାନଂ ଦୁକ୍କରା''ତି ୱୁତ୍ତଂ ତଂ ନ ସୁକରଂ ସଙ୍ଖାତୁ'ନ୍ତି କେଚି ପନ ତତ୍ଥ ପରିଦେୱନାନତ୍ତେନପି କମ୍ମକରଣନାନତ୍ତେନପି ଇମାନି ନାମାନି ଲଦ୍ଧାନୀତି ୱଦନ୍ତି। ଅପରେପି ୱାନକାରଣେହୀତି ଟୀକାନେତ୍ତି। ଯଥା ଚ ଦୀଘୱିଦସ୍ସଆଘାତୋ ଚ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରଂ ସଟ୍ଠିଯୋଜନମତ୍ତେନ ଅତ୍ତଭାୱେନ ଉତ୍ତାନୋ ପତିତୋ ମହାନିରଯେ ପଚ୍ଚତି ଯଥା ଚ, ତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠିଅଭିରୁଚିତାନି ପଞ୍ଚ କୁଲସତାନି ତସ୍ସେୱ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପନ୍ନାନି ମହାନିରଯେ ପଚ୍ଚନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ''ସେଯ୍ୟଥାପି ଭିକ୍ଖୱେ ନଳଆଗାରଂ ୱା ତିଣାଗାରଂ ୱା ଅଗ୍ଗିଫୁଟ୍ଠୋ କୂଟାଗାରାନି ଦହତି ଉଲ୍ଲିତ୍ତାୱଲିତ୍ତାନି ନିୱାତାନି ଫୁସିତଗ୍ଗଳାନି ପିହିତ ୱାତପାନାନି ଏୱମେୱ ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ ଯାନିକାନିଚି ଭଯାନି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ସବ୍ବାନି ବାଲତୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନୋ ପଣ୍ଡିତତୋ ଯେକେଚି ଉପଦ୍ଦୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନୋ ପଣ୍ଡିତତୋ, ଯେକେଚି ଉପସଗ୍ଗା...ପେ... ନୋ ପଣ୍ଡିତତୋ। ଇତି ଖୋ ଭିକ୍ଖୱେ ସପ୍ପଟିଭଯୋ ବାଲୋ ଅପ୍ପଟିଭଯୋ ପଣ୍ଡିତୋ ସଉପଦ୍ଦୱୋ ବାଲୋ ଅନୁପଦ୍ଦୱୋ ପଣ୍ଡିତୋ, ସଉପସଗ୍ଗୋ ବାଲୋ ଅନୁପସଗ୍ଗୋ ପଣ୍ଡିତୋତି। ଅପି ଚ ପୂତିମଚ୍ଛସଦିସୋ ବାଲୋ, ପୂତିମଚ୍ଛବନ୍ଧପତ୍ତ ପୁଟସଦିସୋ ହୋତି ତଦୁପସେୱୀ। ଛଡ୍ଡନୀଯତଂ ଜିଗୁଚ୍ଛନୀଯତଞ୍ଚ ଆପଜ୍ଜତି ୱିଞ୍ଞୂନଂ ୱୁତ୍ତମ୍ପି ଚେତଂ ନାରଦଜାତକେ।

''ପୂତିମଚ୍ଛଂ କୁସଗ୍ଗେନ, ଯୋ ନରୋ ଉପନଯ୍ହତି;

କୁସାପି ପୂତି ୱାଯନ୍ତି, ଏୱଂ ବାଲୂପସେୱନା''ତି।

ଅକିତ୍ତିପଣ୍ଡିତୋଚାପି ସକ୍କେନ ଦେୱାନମିନ୍ଦେନ ୱରେ ଦିଯ୍ୟମାନେ ଏୱମାହ

''ବାଲଂ ନ ପସ୍ସେ ନ ସୁଣେ, ନ ଚ ବାଲେନ ସଂୱସେ;

ବାଲେନା'ଲ୍ଲାପସଲ୍ଲାପଂ, ନ କରେ ନ ଚ ରୋଚଯେ।

କିଂନୁ ତେ ଅକରଂ ବାଲୋ, ୱଦ କସ୍ସପ କାରଣଂ;

କେନ କସ୍ସପ ବାଲସ୍ସ, ଦସ୍ସନଂ ନାଭିକଙ୍ଖସି।

ଅନଯଂ ନଯତି ଦୁମ୍ମେଧୋ, ଅଧୁରାଯଂ ନିଯୁଞ୍ଜତି;

ଦୁନ୍ନଯୋ ସେଯ୍ୟସୋ ହୋତି, ସମ୍ମା ୱୁତ୍ତୋ ପକୁପ୍ପତି;

ୱିନଯଂ ସୋ ନ ଜାନାତି, ସାଧୁ ତସ୍ସ ଅଦସ୍ସନ''ନ୍ତି।

ଏୱଂ ବାଲଦୁଜ୍ଜନସଂସଗ୍ଗୱସେନେୱ ସବ୍ବାନି ଭଯୁପଦ୍ଦୱାନି ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ନୋ ପଣ୍ଡିତସେୱନୱସେନାତିସବ୍ବସୋ ସପ୍ପୁରିସା ଅତିଦୁଲ୍ଲଭାୱ।

ଇଦାନି।

‘‘ଦୁଲ୍ଲଭଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ, ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ;

ଦୁଲ୍ଲଭା ଖଣସମ୍ପତ୍ତି, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ପରମଦୁଲ୍ଲଭୋ’’ତି।

ଇମିସ୍ସା ଗାଥାୟ ୱଣ୍ଣନାକ୍କମୋ ସମ୍ପତ୍ତୋ। ତତ୍ଥ ଦୁଲ୍ଲଭଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସତ୍ତନ୍ତି ମନୁସ୍ସଭାୱୋପି ଦୁଲ୍ଲଭୋୟେୱ ମନୁସ୍ସସ୍ସ ଦୁଲ୍ଲଭଭାୱୋ କାଣକଚ୍ଛପୋପମାଦୀହି ୱେଦିତବ୍ବୋ ଏକୋ କିର କସ୍ସକୋ ଗଙ୍ଗାତୀରେ ତୀଣି ସଂୱଚ୍ଛରାନି କସିତ୍ୱା କିଞ୍ଚିମତ୍ତମ୍ପି ଅଲଭିତ୍ୱା ନଙ୍ଗଲଫାଲଂ ଦ୍ୱେଧା ଭିନ୍ଦିତ୍ୱା ଗଙ୍ଗାୟଂ ଖିପି ତେନ ଗଙ୍ଗାନଦିୟା ୱାହେନ ଏକୋ ଉଦ୍ଧଂ ଏକୋ ହେଟ୍ଠାତି ଏୱଂ ଦ୍ୱେ ନଙ୍ଗଲଫାଲକା ଗଙ୍ଗାୟଂ ୱୁୟ୍ହନ୍ତା ଚିରେନ ଏକୋ ଉଦ୍ଧଂ ଏକୋ ହେଟ୍ଠାତି ଦ୍ୱେ ଏକତୋ ହୁତ୍ୱା ପାକତିକା ୟୁଜ୍ଜନ୍ତି ତସ୍ମିଂ ଖଣେ ୱସ୍ସସତୱସ୍ସସହସ୍ସଚୟେନ ଏକୱାରଂ ଉମ୍ମୁଜ୍ଜମାନୋ କାଣକଚ୍ଛପୋ ଉମ୍ମୁଜ୍ଜମାନକ୍ଖଣେ ତସ୍ସ ଗୀୱା ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ନଙ୍ଗଲଫାଲାନମନ୍ତରେ ହୋତି ଅୟଂ କାଲୋ ଦୁଲ୍ଲଭୋୱ ଏୱମେୱ ମନୁସ୍ସତ୍ତଭାୱୋପି ଦୁଲ୍ଲଭୋୟେୱ ତଥାହି ମନୁସ୍ସତ୍ତଭାୱଂ ଅଲଭିତ୍ୱାୱ ନିରୟପେତଅସୁରକାୟତିରଚ୍ଛାନଭୂମୀସୁୟେୱ ସଂସରିତ୍ୱା ସୀସମ୍ପି ଉକ୍ଖିପିତୁଂ ଅଲଭନ୍ତା ଏକବୁଦ୍ଧନ୍ତରା ଦ୍ୱେ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରା ତୟୋ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରା ଚତ୍ତାରୋ ବୁଦ୍ଧନ୍ତରା ଏକାସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟୱସେନ ନିରୟେ ପଚ୍ଚନକସତ୍ତାନଂ ଗଣନପଥଂ ୱୀତିୱତ୍ତା, ତଥା ପେତଅସୁରକାୟତିରଚ୍ଛାନଭୂମୀସୁପି ଅତିଖୁଦ୍ଦକେନ ଅତ୍ତଭାୱେନ ତିଲବୀଜସାସପବୀଜସ୍ସ ଚତୁପଞ୍ଚଛସତ୍ତଅଟ୍ଠକଲଭାଗମତ୍ତେନେୱ ଅଙ୍ଗୁଲିୟା ପତିଟ୍ଠିତଟ୍ଠାନମତ୍ତେୟେୱ ଭୂମିପଦେସେ ନିସିନ୍ନାନଂ ଅତିଖୁଦ୍ଦକସତ୍ତାନଂ ଗଣନପଥମ୍ପି ୱୀତିୱତ୍ତା ତେ ହି ଗଣିତୁଂ ଇଦ୍ଧିମନ୍ତପୁଗ୍ଗଲେ ଠପେତ୍ୱା ଅଞ୍ଞୋ କୋ ନାମ ସକ୍ଖିସ୍ସତି ତେହି ମୋହନ୍ଧଭାୱେନ କଣ୍ହସୁକ୍କପକ୍ଖମ୍ପି ଅଜାନନ୍ତା ଅନେକେସୁ ବୁଦ୍ଧସତେସୁ ୱା ବୁଦ୍ଧସହସ୍ସେସୁ ୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନେସୁପି ବୁଦ୍ଧୋତିସଦ୍ଦଂ ଅସୁତ୍ୱା ୱୀତିୱତ୍ତା, ଏୱଂ ମନୁସ୍ସତ୍ତଭାୱୋପି ଦୁଲ୍ଲଭୋୟେୱ। ମନୁସ୍ସତ୍ତଭାୱେ ଲଭମାନେପି ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକାଲୋ ଅତିଦୁଲ୍ଲଭୋୱ। ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦକାଲେପି ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହୁତ୍ୱା କୁସଲୂପପତ୍ତିସଙ୍ଖାତା ଖଣସମ୍ପତ୍ତି ଦୁଲ୍ଲଭାୱ, ସଦ୍ଧମ୍ମଦେସକସ୍ସାପି ଦୁଲ୍ଲଭତ୍ତା, ତସ୍ମିମ୍ପି ସତି ଅଙ୍ଗୱିକଲଭାୱେନ ସଦ୍ଧମ୍ମସୱନସ୍ସାପି ଦୁଲ୍ଲଭତ୍ତାତି ଏୱମାଦିପ୍ପଭେଦା ମନୁସ୍ସତ୍ତଭାୱାଦିକା ଖଣସମ୍ପତ୍ତିୟୋ ଦୁଲ୍ଲଭାତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଦୁଲ୍ଲଭା ଖଣସମ୍ପତ୍ତୀତି କୁସଲୂପପତ୍ତିସଙ୍ଖାତା ଖଣସମ୍ପତ୍ତି ଦୁଲ୍ଲଭାୟେୱ ତଥା ହି ପଚ୍ଚନ୍ତୱିସୟ ଅରୂପଅସଞ୍ଞସତ୍ତତିରଚ୍ଛାନପେତନେରୟିକକାଲେ ୱା ମଜ୍ଝିମଦେସେପି ଚକ୍ଖାଦିଅଙ୍ଗୱିକଲେୱା ପରିପୁଣ୍ଣଅଙ୍ଗଭାୱେପି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଭୂତା ୱା କୁସଲୂପପତ୍ତିସଙ୍ଖାତା ଖଣା ନ ହୋନ୍ତି ପଚ୍ଚନ୍ତୱିସୟେ ହି ପୱତ୍ତା ଜନା ପାଣାତିପାତାଦିଦସଅକୁସଲକମ୍ମପଥେୟେୱ ରମନ୍ତି ଅଭିରମନ୍ତି, ଚଣ୍ଡସଭାୱା ଚ ତେ ହୋନ୍ତି, ରତନତ୍ତୟଗୁଣମ୍ପି ନ ଜାନନ୍ତି। ଅରୂପିନୋପି ପୁଗ୍ଗଲା ପରତୋଘୋସୱିରହିତତ୍ତା ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗପଟିଲାଭୋପି ତେସଂ ନତ୍ଥି, ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନାଦୀନିପି ନ ଲଭନ୍ତି। ଅସଞ୍ଞସତ୍ତତିରଚ୍ଛାନପେତନେରୟିକକାଲେସୁ ପନ ପଗେୱ ପୂରିତପାରମୀନଂ ସତ୍ତାନଂ ପୱତ୍ତନମ୍ପି ଅବ୍ବୋହାରିକଂ, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକୁଲେ ଜାୟମାନାପି ଚକ୍ଖୁୱିକଲେନ ବୁଦ୍ଧସଙ୍ଘରତନାନଂ ଅଦସ୍ସନଂ, ସୋତୱିକଲେନ ଧମ୍ମସୱନତୋପି ହାୟତି ଏଠଅମୂଗାଦିଭାୱେନ କୁସଲସମାଦାନା ନ ହୋନ୍ତି। ଅଙ୍ଗସମ୍ପନ୍ନେପି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିଭାୱେନ ଦ୍ୱତ୍ତିଂସମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣଅସୀତିଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନବ୍ୟାମପ୍ପଭାପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ ସବ୍ବଜନାନଂ ନୟନରସାୟତନଭୂତଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁବୁଦ୍ଧମ୍ପି ଦିସ୍ୱା ପସାଦସୋମ୍ମେନ ଚକ୍ଖୁନା ଓଲୋକେତବ୍ବମ୍ପି ନ ମଞ୍ଞନ୍ତି ମନୋପଦୋସୱସେନେୱ ୟୁଗଗ୍ଗାହା ହୁତ୍ୱା ୟମକପାଟିହାରିୟକାଲାଦୀସୁ ଅନେକେପି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିନୋ ମହାନିରୟେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଏୱଂ କୁସଲୂପପତ୍ତିଖଣସମ୍ପତ୍ତିପି ଦୁଲ୍ଲଭାୟେୱ।

‘‘ଦୁଲ୍ଲଭଞ୍ଚ ମନୁସ୍ସତ୍ତଂ, ବୁଦ୍ଧୁପ୍ପାଦୋ ଚ ଦୁଲ୍ଲଭୋ;

ଦୁଲ୍ଲଭା ଖଣସମ୍ପତ୍ତି, ସଦ୍ଧମ୍ମୋ ପରମଦୁଲ୍ଲଭୋ’’ତି।

ଇମିସ୍ସା ଗାଥାୟ ଅତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋୟେୱ।

ଇତି ସାଗରବୁଦ୍ଧିତ୍ଥେରୱିରଚିତେ ସୀମୱିସୋଧନେ

ପକିଣ୍ଣକକଣ୍ଡୋ ନାମ ପଞ୍ଚମୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ।

ଏୱଂ ସତ୍ଥୁପରିନିବ୍ବାନତୋ ୱସ୍ସସତଚୟେନ ପତିଟ୍ଠିତେ ଇସିନା କାରିତତ୍ତା’ ଇସିନଗର’ନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମେ ଦ୍ୱତ୍ତପାଦିଭୂପାଲାନଂ ନିୱାସଟ୍ଠାନଭୂତେ ସୀରିଖେତ୍ତନଗରେ ଏରାୱତିୟା ନଦିୟା ପାରିମତୀରଭୂତେ ପବ୍ବତସାନୁମ୍ହି ପତିଟ୍ଠିତସ୍ସ କଞ୍ଚନୱରମହାଥୂପସ୍ସ ଦାୟକସ୍ସ ସଦ୍ଧିୱମହାଧମ୍ମରଞ୍ଞୋ କାଲେ ସାସନସ୍ସ ଦ୍ୱିସହସ୍ସସତାଧିକଏକତିଂସତିମେ ୱସ୍ସେ ସାସନେ ପଟିଲଦ୍ଧସଦ୍ଧାନଂ କୁଲପୁତ୍ତାନଂ ମହାଜାନିକରଣୱସେନ ୱିମତିୱିନୋଦନିୟା ୱୁତ୍ତୱଚନଂ ସଦ୍ଦୟୁତ୍ତିଅତ୍ଥୟୁତ୍ତିୱସେନ ସାଧୁକଂ ଅୱିଚିନିତ୍ୱା ନଦିୟା ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ ଅକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଦା କମ୍ମସ୍ସ କାରିତତ୍ତା ସାସନେ ପରାଜୟମାପନ୍ନେ କୁଲପୁତ୍ତେ ଉପାରମ୍ଭକରଣୱସେନ ସୀମୱିପତ୍ତିହାରକୋ ସୀମସମ୍ପତ୍ତିପ୍ପକାସକୋ ଗନ୍ଥୋ ପୱତ୍ତତି।

ଏତ୍ତାୱତା ଚ ସିରିଖେତ୍ତନଗରଗୋଚରଗାମେନ ସଦ୍ଧିୱମହାଧମ୍ମରାଜଗୁରୁଭୂତେନ ମହାୱେୟ୍ୟାକରଣେନ ତିପିଟକଧରେନ’ସଦ୍ଧମ୍ମକୋୱିଦୋ’ତି ପାକଟ ନାମଧେୟ୍ୟେନ ମହାଥେରେନ ଉପଜ୍ଝାୟୋ ହୁତ୍ୱା ପଞ୍ଞାଧିପତୀନଂ ନିୱାସଭୂତେ ପଚ୍ଛିମଜିନଚକ୍କସାସନୱରେ ୱାସିଗଣାଚରିୟେନ ଗଣୱାଚକେନ ୱିନୟଧରେନ ମହାସାମିନା ଚ, ରାଜଗୁରୁନା ତିପିଟକନାଗତ୍ଥେରେନ ଚ ଆଚରିୟୋ ହୁତ୍ୱା ୱେଜ୍ଜକମ୍ମଜଙ୍ଘପେସନକମ୍ମାଦିୱସେନ ଅନେସନଂ ପହାୟ ସମ୍ମା ଆଜୀୱେନ ୱିସୁଦ୍ଧାଜୀୱେହି ସଙ୍ଘଗଣେହି କାରକସଙ୍ଘା ହୁତ୍ୱା ସିରିଖେତ୍ତନଗରସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣଦିସାଭାଗେ ଦୀଘପବ୍ବତସାନୁମ୍ହି ଏରାୱତିୟା ନଦିୟା ତୀରେ ୱାଲିକପୁଠଇନେ ସୀମାପେକ୍ଖାୟ ସହ ଉଦକୁକ୍ଖେପଂ କତ୍ୱା ପୱତ୍ତାୟ ଉଦକୁକ୍ଖେପସୀମାୟ ଦସଧା ବ୍ୟଞ୍ଜନୱିପତ୍ତିଂ ଅକତ୍ୱା ଠାନାରହେନ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ଉପସମ୍ପଦାୟ ୱୀସତିୱସ୍ସେନ ସାଗରବୁଦ୍ଧୀତି ଗରୂହି ଗହିତନାମଧେୟ୍ୟେନ ଭିକ୍ଖୁନା ରଚିତୋ ସାସନୱିପତ୍ତିହାରକୋ ସୀମୱିସୋଧନୀ ନାମ ଗନ୍ଥୋ ସମତ୍ତୋ।

ଏତ୍ତାୱତା ୱିଭତ୍ତା ହି, ସତ୍ତଭେଦପ୍ପୱତ୍ତିକା;

ସୀମୱିସୋଧନୀହେସା, ନିପୁଣା ସାଧୁଚିନ୍ତିତା।

ସିରିଖେତ୍ତାତି ପଞ୍ଞାତେ, ପୁରେ ଅପରନାମକେ;

ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟଦିସାଭାଗେ, ଉଛନେନ କତାଲୟେ।

ୱସନ୍ତୋ ଭିକ୍ଖୁ ନାମେନ, ସାଗରବୁଦ୍ଧୀତି ୱିସ୍ସୁତୋ;

ପୁଣ୍ଣେ ୱୀସତିୱସ୍ସମ୍ହି, ଗନ୍ଥୋୟଂ ସାଧୁଚିନ୍ତିତୋ।

ମୟାୟଂ ରଚିତୋ ଗନ୍ଥୋ, ନିଟ୍ଠପ୍ପତ୍ତୋ ଅନାକୁଲୋ;

ଏୱଂ ପାଣିନଂ ସବ୍ବେ, ସୀଘଂ ସିଜ୍ଝନ୍ତୁ ସଙ୍କପ୍ପା।

ୟାୱ ବୁଦ୍ଧୋତିନାମମ୍ପି ଲୋକଜେଟ୍ଠସ୍ସ ତାଦିନୋ;

ତାୱ ତିଟ୍ଠତୁ ୟଂ ଗନ୍ଥୋ, ସାସନେ ହାରୟଂ ତମଂ।

ଉଦ୍ଧଂ ୟାୱ ଭୱଗ୍ଗା ଚ, ଅଧୋ ୟାୱ ଅୱୀଚିତୋ;

ସମନ୍ତା ଚକ୍କୱାଠଏସୁ, ୟେ ସତ୍ତା ପଥୱୀଚରା।

ତେପି ସବ୍ବେ ମୟା ହୋନ୍ତୁ, ସମସମୱିପାକିନୋ;

ଚିରଂ ଜୀୱତୁ ନୋ ରାଜା, ସାସନସ୍ସ ଉଜ୍ଜୋତକୋ।

ଦିବ୍ବନ୍ତୋ ରାଜଧମ୍ମେନ, ଅରୋଗୋ ସହ ଞାତିଭି;

ଅନେନ ପୁଞ୍ଞକମ୍ମେନ, ଭୱେୟ୍ୟଂ ଜାତିଜାତିୟଂ।

ସାସନଂ ଜୋତୟନ୍ତୋୱ, ସକ୍ୟପୁତ୍ତସ୍ସ ସାସନେ;

ୟଦା ନସ୍ସତି ସଦ୍ଧମ୍ମୋ, ଅନ୍ଧୀଭୂତୋ ମହୀତଲେ;

ଦେୱଲୋକେ ତଦା ହେସ୍ସଂ, ତୁସିତେ ଠାନମୁତ୍ତମେତି।

ସୀମଣ୍ଡିସୋଧନୀ ନିଷ୍ଠିତା।